

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ: Σ.Ε.Υ.Π.
ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ε.Κ.Σ.Π.

**Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΠΡΟΣ
ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ
(ΑΠΟΔΟΣΗ) ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΠΟΥ
ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ**

Μετέχοντες Σπουδαστές:

Παναγιώτης Γαβριλιάδης
Βασίλης Σκούρτας

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:

Αντωνία Νομικού

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία, από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

Πάτρα, Δεκέμβριος 1997

FIG. 02
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2419

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
1.1.2. ΣΚΟΠΟΣ.....	3
1.1.3. ΣΤΟΧΟΙ.....	4
1.1.4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	7
1.1.5. ΟΡΙΣΜΟΙ.....	10
1.1.6. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
1.1.7. ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ.....	21
Α. Προσπάθεια αποφυγής λαθών παρομοίων ερευνών.....	22
Β. Μοναδικότητα έρευνας.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

2.1. Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

2.1.1. Γεωγραφική οριοθέτηση Βορείου Ηπείρου.....	25
2.1.2. Πληθυσμιακή σύσταση Βορείου Ηπείρου.....	25
2.1.3. Η Βόρειος Ήπειρος από την αρχαιότητα ως το 1912.....	26
2.1.4. Η πορεία και η δημιουργία του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος 1913-1915. Επιδράσεις στη μειονότητα.....	27
2.1.5. Αλβανία - Ελλάδα - Μειονότητα (85-87). Η πορεία του βορειοηπειρωτικού ζητήματος από το 1985-1997.....	29

2.1.6. Κατάλυση δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας	
σε θρησκεία και παιδεία	33
Α. Η θρησκεία της ελληνικής μειονότητας.....	34
Β. Προβλήματα στην εκπαίδευση της Ελληνικής μειονότητας	
στην Αλβανία.....	36

2.2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

2.2.1. Η μετανάστευση μέσα στην ιστορία έως τη νέα	
μετανάστευση	41
2.2.2. Η μετανάστευση και η Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες.....	42
2.2.3. Η μετανάστευση Βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα	
καθ' όλη την πορεία της μέχρι σήμερα	43
2.2.4. Τα αίτια της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών προς	
την Ελλάδα.....	45
Α) Η αλλαγή στην Ανατολική Ευρώπη	45
Β) Η πολιτική κατάσταση στην Αλβανία	45
Γ) Η οικονομική-κοινωνική κατάσταση στην Αλβανία.....	46
Δ) Οι διώξεις της μειονότητας.....	48
Ε) Το εκπαιδευτικό στην Αλβανία	48
ΣΤ) Η συγκριτική κατάσταση με την Ελλάδα	50
Ζ) Η πολιτική της Αλβανίας.....	50
Η) Η πολιτική της Ελλάδας	51
Θ) Ειδικοί παράγοντες	51

2.2.6. Τρόποι εισόδου στην Ελλάδα	52
Α) Νόμιμη μετανάστευση - νομικό πλαίσιο	53
Β) Λαθρομετανάστευση	53
2.2.7. Οι συνέπειες της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών	55
Α) Για την Αλβανία.....	55
Β) Για τη Βόρειο Ήπειρο και το Βορειοηπειρωτικό	55
Γ) Για την Ελλάδα.....	56
α) Συνέπειες για την εξωτερική πολιτική.....	56
β) Οικονομικές συνέπειες.....	57
γ) Κοινωνικές συνέπειες - Ρατσισμός.....	58
δ) Απώτερες συνέπειες ρατσισμού	59
Δ) Συνέπειες για τον ίδιο το Βορειοηπειρώτη μετανάστη.....	61
2.3. ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
2.3. Γενικά.....	66
2.3.1. Σωματικός - Κινητικός τομέας	66
2.3.2. Νοητικός τομέας.....	67
2.3.3. Ανάγνωση και γραφή.....	68
2.3.4. Τομέας προσωπικότητας	68
2.3.5. Τομέας ηθικότητας.....	69
2.3.6. Τομέας ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης	70
2.3.7. Τομέας ψυχοκινητικής ανάπτυξης.....	70
2.3.8. Συναισθηματικός - κοινωνικός τομέας.....	71

2.3.9. Παύει η μονοκρατία της οικογένειας.....	72
2.3.10 Είσοδος στο σχολείο.....	73
2.3.11 Συμπτώματα μη κανονικής εισόδου στο σχολείο.....	74
2.4. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ	
2.4.1. Τρόποι συμπεριφοράς	77
Α) Εθνοκεντρικός τύπος.....	77
Β) Υπερπροσαρμοσμένος τύπος.....	78
Γ) Περιθωριακός τύπος.....	78
Δ) Διαπολιτισμικός τύπος.....	79
2.4.2. Αξιολόγηση τύπων	79
2.4.3. Κακές συνθήκες διαμονής.....	80
2.4.4. Κοινωνική μειονεξία.....	81
2.4.5. Κακές σχέσεις με τους γονείς	82
2.4.6. Ανάγκη για εργασία	84
2.4.7. Στιγματισμός των παιδιών.....	85
2.4.8. Δυσκολία επικοινωνίας	85
2.4.9. Σχολικό περιβάλλον.....	86
2.4.10 Έλλειψη πατρίδας.....	86
2.4.11 Παιδική πορνεία	87
2.4.12 Τρόποι αντίδρασης των παιδιών στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.....	89

2.5. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

2.5.1. Σκοπός Δημοτικού Σχολείου (Νομοθεσία)	91
2.5.2. Λειτουργία Δ.Σ.....	92
2.5.3. Ειδικότερες ρυθμίσεις θεμάτων	93
2.5.4. Αξιολόγηση - καταχώρηση βαθμών	93
2.5.5. Έννοια και σκοπός αξιολόγησης	94
2.5.6. Διαδικασία αξιολόγησης.....	95
2.5.7. Κλίμακα βαθμολογίας.....	95
2.5.8. Παιδαγωγικές Συσκέψεις - Ενημέρωση γονέων - Έλεγχος προόδου.....	96
2.5.9. Προαγωγή μαθητών - Επανάληψη τάξης.....	97
2.5.10 Φιλοσοφία του Σχολείου για επανάληψη τάξης	98
2.5.11 Ενισχυτική διδασκαλία	99
2.6. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ	
2.6.1. Δικαίωμα εγγραφής	100
2.6.2. Αδυναμία προσκόμισης δικαιολογητικών	101
2.6.3. Δικαιολογητικά εγγραφής.....	101
2.6.4. Τάξεις υποδοχής.....	103
2.6.5. Φροντιστηριακά τμήματα	103
2.7. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	
2.7.1. Η μετανάστευση στην Ευρώπη	105
2.7.2. Εκπαιδευτική Ευρωπαϊκή πολιτική.....	106
2.7.3. Ελληνικό Σχολείο	107

2.8. ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	109
A) Χαμηλή οικονομική δυνατότητα.....	110
B) Χρονική καθυστέρηση στη μετάβασή τους στο σχολείο	111
Γ) Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων	113
Δ) Γλωσσική λειτουργία	113
Ε) Γλωσσική ιδιαιτερότητα.....	114
ΣΤ) Χαρακτηριστικά της γλώσσας των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων.....	114
Z) Κοινή - Επίσημη γλώσσα.....	116
Η) Σχέση των δυο γλωσσών με το σύστημα ιεράρχησης.....	118
Θ) Ρόλος δασκάλων	118
Ι) Συμπεριφορά δασκάλων	119
Κ) Σχέσεις γονέων - δασκάλων	120
Λ) Αξιολόγηση εκπαιδευτικών	121
Μ) Φιλοσοφία μαθημάτων σχολείου.....	121
Ν) Στόχοι μαθημάτων	122
Ξ) Σχολείο: Παράγοντας κοινωνικοποίησης.....	123
Ο) Χαρακτήρας Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου	124
Π) Σχολικές εξετάσεις	126

2.8.2. Αντίκτυπος ιδεολογίας του σχολείου για παιδιά μεσοστρωμάτων - υψηλών στρωμάτων	128
2.8.3. Αντίκτυπος ιδεολογίας σχολείου για παιδιά από Β. Ήπειρο	128

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ	131
3.1.1. Στόχος έρευνας.....	131
3.1.2. Δικαιολόγηση επιλογών	131
3.1.3. Είδος έρευνας (Διερευνητική).....	132
3.1.4. Περιεχόμενα έρευνας.....	132
3.2. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ	133
3.2.1. Συλλογή Βαθμολογιών των παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο	133
3.2.2. - Ειδικός στόχος	133
3.2.3. - Δείγμα	133
3.2.4. - Μεθοδολογία	134
3.2.5. - Καθορισμός μέσων αξιολόγησης	134
3.2.6. - Ευρήματα.....	135
3.2.7. - Αξιολόγηση ευρημάτων.....	135
3.3. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ	137
3.3.1. Ερωτηματολόγιο για γους γονείς από Βόρειο Ήπειρο	137
3.3.2. - Ειδικός στόχος	137
3.3.3. - Δικαιολόγηση επιλογής του δείγματος	137

3.3.4. - Δείγμα.....	137
3.3.5. - Μεθοδολογία.....	138
3.3.6. - Υποθέσεις.....	141
3.3.7. - Ανάλυση.....	141
3.3.8. - Μεθοδολογία ανάλυσης.....	141
3.3.9. - Ανάλυση κάθε ερώτησης με βάση τα ποσοστά των απαντήσεων 1-21.....	143
3.3.10- Γενικά Συμπεράσματα.....	179
3.4. ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ.....	181
3.4.1. Ερωτηματολόγιο δασκάλων.....	181
3.4.2. - Ειδικός σκοπός.....	181
3.4.3. - Δικαιολόγηση επιλογής των δασκάλων - Δείγμα.....	181
3.4.4. - Μεθοδολογία.....	183
3.4.5. - Παράμετροι υπόθεσης.....	184
3.4.6. - Ανάλυση.....	184
3.4.7. - Μεθοδολογία ανάλυσης.....	184
3.4.8. - Ανάλυση κάθε ερώτησης με βάση τα ποσοστά των απαντήσεων.....	184
3.5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	215
3.6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	216

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

4.1. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	218
4.1.1. Σκοπός.....	218
4.1.2. Διαπολιτισμική αγωγή.....	219
4.1.3. Αρχές, αξιώματα της διαπολιτισμικής αγωγής.....	219
α) Αρχή της ισοτιμίας των πολιτισμών.....	219
β) Αρχή της υπόθεσης του ελλείμματος και της διαφοράς.....	220
γ) Αρχή των ίσων ευκαιριών.....	221
δ) Επιμέρους αρχές.....	223
4.1.3. Στόχοι διαπολιτισμικής αγωγής.....	224
4.1.5. Διαπολιτισμική αγωγή στο σχολείο. Η σημαντικότητά της.....	225
4.1.6. Διαπολιτισμοποίηση μαθημάτων.....	226
4.1.7. Ρόλος Ελληνικού Κράτους.....	227
4.1.8. Προτάσεις.....	228
4.1.9. Ελληνικό Σχολείο.....	229
4.1.10 Ρόλος Δασκάλων.....	230
4.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	232
4.2.1. Νομοθετική διάταξη.....	232
4.2.2. Κοινωνική εργασία με άτομο.....	234
4.2.3. Κοινωνική εργασία με ομάδες.....	235
4.3.4. Κοινωνική εργασία με οικογένεια.....	236
4.2.5. Κοινωνική εργασία με κοινότητα.....	237

4.2.6. Κοινωνική εργασία με σχολική κοινότητα	238
4.2.7. Συνεργασία δασκάλων - κοινωνικών λειτουργών	239
4.2.8. Εκπαίδευση Κ.Λ. για διαπολιτισμικά θέματα.....	240
4.2.9. Συμπεράσματα.....	242
4.3. ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΗ	244

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	247
1. Βόρειος Ήπειρος - Εκπαιδευτικό Σύστημα	248
2. Νομικό πλαίσιο μετανάστευσης προς την Ελλάδα.....	251
3. Εκπαιδευτικό νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με Βορειοηπειρώτες μαθητές στην Ελλάδα.....	275
4. Ενδεικτικές βαθμολογίες βορειοηπειρωτών μαθητών που αποτελούν μέρος του δείγματος της έρευνας	283
5. Ερωτηματολόγιο για τους Βορειοηπειρώτες γονείς	290
6. Ερωτηματολόγιο για τους δασκάλους	296
7. Νομικό πλαίσιο ρόλου κοινωνικής εργασίας στο σχολείο	301
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	304
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ.....	311

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε την καθηγήτρια κ. Αν. Νομικού, για την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε, αλλά και για τη βοήθειά της κατά τη διάρκεια γραφής της εργασίας μας. Επίσης ευχαριστούμε την καθηγήτρια κ. Ελ. Σκούρα για τη βοήθειά της στο ερευνητικό μέρος της εργασίας μας.

Τέλος, θεωρούμε σημαντικότερη, και ευχαριστούμε γι' αυτό, τη βοήθεια του δάσκαλου κ. Απ. Μαργέλη, όπου η πολύ καλή συνεργασία μαζί του ήταν η καλύτερη δίοδος για να υλοποιήσουμε την έρευνά μας.

I. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η έρευνα αναφέρεται στο σύγχρονο φαινόμενο της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα. Ειδικότερα πραγματεύεται με έμφαση την σχολική ένταξη (απόδοση) των παιδιών των μεταναστών, που επηρεάζεται από την ποιότητα ζωής τους και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Για να καλυφθούν όλες οι πτυχές του θέματος αναπτύχθηκαν σε θεωρητικό πλαίσιο, βάσει ανάλογης βιβλιογραφίας, αρχικά, η καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης της πληθυσμιακής ομάδας των Βορειοηπειρωτών από τα βάθη της ιστορίας μέχρι σήμερα. Γίνεται επίσης προσπάθεια να εντοπισθούν το μέγεθος, οι τρόποι, τα αίτια και οι συνέπειες της συγκεκριμένης μετανάστευσης. Αναφέρονται τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και γίνεται προσπάθεια εντοπισμού των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των παιδιών που είναι μετανάστες από την Βόρειο Ηπειρο. Γίνεται αναφορά στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο από πλευράς νομοθετικών διατάξεων, ενώ παράλληλα γίνεται προσπάθεια καταγραφής της ένταξης του Βορειοηπειρωτή μετανάστη μαθητή στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, εξετάζοντας όλες τις πτυχές που επηρεάζουν αυτή.

Εν συνεχεία γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του προβλήματος μέσα από μία έρευνα. Στο πρώτο μέρος της έρευνας γίνεται καταγραφή των ποσοστών των μαθητών από την Βόρειο Ηπειρο, βάσει της βαθμολογίας τους σε μαθητές του Α΄ του Β΄ και του Γ΄. Στο δεύτερο μέρος μέσω ερωτηματολογίου που δόθηκε στους

γονείς των συγκεκριμένων παιδιών, γίνεται προσπάθεια προσέγγισης των αιτιολογικών παραγόντων που επηρεάζουν την ένταξη (απόδοση) των παιδιών στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο. Στο τρίτο μέρος μέσω ερωτηματολογίου που δόθηκε στους δασκάλους των συγκεκριμένων παιδιών, γίνεται προσπάθεια διαπίστωσης του κατά πόσο διάφοροι παράγοντες όπως και το εκπαιδευτικό σύστημα επηρεάζουν την συγκεκριμένη πραγματικότητα.

Τέλος, γίνεται μια καταγραφή εισηγήσεων πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, που πιστεύεται ότι αποτελούν διέξοδο από το πρόβλημα. Τονίζεται με ιδιαίτερη έμφαση ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού βάσει της επιστημονικής του κατάρτισης, σε σχέση με τα συγκεκριμένα θέματα που προέκυψαν από την έρευνα. Στηριχθήκαμε επίσης στην κρίση μας.

1.1.2. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της μελέτης είναι, μέσω της έρευνας και του θεωρητικού πλαισίου, η διερεύνηση της σχολικής ένταξης των παιδιών από τη Β.Η., μέσω της απόδοσής τους. Γίνεται προσπάθεια να διερευνηθούν ως αιτιολογικοί παράγοντες το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η ποιότητα ζωής των Βορειοηπειρωτών και ο κοινωνικός παράγοντας.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν γινόταν αναφορά στο στόχο ο οποίος ήταν μέσω της συγκεκριμένης ηλικιακής πληθυσμιακής ομάδας (παιδιών), να γίνει κάποια προσέγγιση για τους Βορειοηπειρώτες μετανάστες στην Ελλάδα.

Επίσης μέσω των συγκεκριμένων αιτιολογικών παραγόντων να γίνει προσπάθεια κατανόησης του ρόλου της κοινωνίας, που η στάση της καθορίζει την πορεία ένταξης της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας.

Απώτερος στόχος των παραπάνω είναι η συλλογή στοιχείων, ώστε να βοηθηθεί η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

1.1.3. ΣΤΟΧΟΙ

Αρχικά πρέπει να τονισθεί ότι στόχος ήταν να ερευνηθεί ένα θέμα σύγχρονο, έντονο και ανεξερεύνητο. Με το θέμα λοιπόν που επιλέχθηκε επιτεύχθηκαν αυτοί οι στόχοι. Πιο συγκεκριμένα είναι σύγχρονο μια και παρουσιάστηκε για την ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια, είναι έντονο μια και χιλιάδες οικογένειες βορειοηπειρωτών υπάρχουν στην Ελλάδα, αλλά και ανεξερεύνητο, μια και λιγιστές είναι οι έρευνες που κάποια τους πτυχή έχει σχέση με το θέμα μας.

Μάλιστα εδώ πρέπει να τονισθεί ο στόχος που τέθηκε αφού επισημανθηκαν οι αδυναμίες των προηγούμενων ερευνών να αποφευχθούν.

Ετσι σημειώνουμε τον στόχο της σωστής επιλογής δείγματος που θα είχε ως σημείο αναφοράς την πληθυσμιακή ομάδα των βορειοηπειρωτών, ξεχωρίζοντας την από αυτήν των υπολοίπων μεταναστών από την Αλβανία. Αυτά γιατί θεωρείται ιδιαίτερη πληθυσμιακή ομάδα που οι αξίες, οι στόχοι, τα προβλήματα είναι διαφορετικά και άρα θα πρέπει οι αναλύσεις να στηρίζονται σε διαφορετικά δεδομένα από αυτά που έβγαιναν από μία έρευνα, που δεν θα διαχώριζε τις ιδιαιτερότητες των μεταναστών από την Αλβανία. Και γι'αυτό τον λόγο επιλέχθηκε το σχολείο ως μέσο της μελέτης μας όπου μέσω αυτού θα μπορούσε βάσει στοιχείων να επιτευχθεί ο στόχος του διαχωρισμού. Βέβαια σίγουρο είναι ότι για διάφορους λόγους η απόλυτη σιγουριά σε ένα τέτοιο θέμα δεν πετυχαίνεται. Πάντως έγινε προσπάθεια εκπλήρωσης αυτού του στόχου που παραπέμπει σε αντικειμενικότητα ευρημάτων και αναλύσεων.

από τους
βόρειους
έντονο
την ελληνική

δ. αναφέρεται
στο 1.1.3

Ταυτόχρονα έγινε προσπάθεια αποφυγής και άλλων ελλείψεων παρόμοιων ερευνών χρησιμοποιώντας δείγμα τυχαίο και άρα τυχαίας πολιτιστικής κ.λ.π. στάθμης και δείγμα που ζει σε αστική πόλη που η ένταξη είναι πιο δύσκολη από αυτή σε χωριό της Ηπείρου που έκαναν παρόμοια έρευνα (περισσότερες λεπτομέρειες στο Κεφάλαιο προσπάθεια αποφυγής λαθών παρόμοιων ερευνών).

Η έρευνα ήταν διερευνητική λοιπόν και εξυπηρετούσε άλλον ένα στόχο που υπήρχε. Τον στόχο του να είναι χρήσιμη στην κοινωνία και στους μελετητές.

Η έρευνα ήταν η αιτία για την συλλογή στοιχείων που δεν υπήρχαν και μπορούν πλέον να λειτουργήσουν ως βάση για έρευνες νέες. Χαρακτηριστικό είναι ότι κάθε αποτέλεσμα μιας ερώτησης μπορεί να δώσει έναυσμα για την δημιουργία μιας νέας πτυχιακής ή άλλης εργασίας γύρω από αυτό το θέμα. Έτσι επιτυγχάνεται ένας ακόμη στόχος μας, η παρακίνηση και άλλων να ασχοληθούν με παρόμοια θέματα.

Επίσης μέσα από την έρευνα επιτεύχθηκε άλλος ένας στόχος, δηλαδή η έρευνα της ομάδας των παιδιών σχολικής ηλικίας που θα αποτελέσει τους αυριανούς πολίτες.

Ακόμα στόχος ήταν ο έλεγχος πεποιθήσεων - προκαταλήψεων. Έτσι ελέγχθηκε η προκατάληψη που υπήρχε μέχρι τότε μια και δεν υπήρχαν στοιχεία από έρευνα ότι τα παιδιά αυτά έχουν χαμηλή απόδοση στο σχολείο. Ερευνήθηκε η αντικειμενικότητα του θέματος μέσα από τους καταλόγους και έτσι για πρώτη φορά οι υποθέσεις - προκαταλήψεις ελέγχθηκαν. Ταυτόχρονα χωρίστηκαν οι μαθητές σε αυτούς που είχαν μέσο όρο Α και στους υπόλοιπους, αναδεικνύοντας τις περισσότερες φορές

τις δυνατότητες των παιδιών αυτών, όταν έχουν τις κατάλληλες συνθήκες καταρρίπτοντας έτσι γνώμες ρατσιστικές.

Πρέπει να σημειωθεί ότι σκοπός της έρευνάς μας δεν ήταν παιδαγωγικός αλλά γενικότερης κοινωνιολογικής ουσίας. Έτσι μέσω των αιτιολογικών υποθέσεων χαμηλής απόδοσης και των αντίστοιχων ερωτημάτων βρέθηκαν απαντήσεις για τα ίδια τα παιδιά αλλά και τις οικογένειές τους και την ελληνική πολιτεία, επιτυγχάνοντας και την συλλογή ευρύτερων ευρημάτων για αυτήν την πληθυσμιακή ομάδα. Έτσι εντοπίστηκαν στοιχεία για τις συνθήκες διαβίωσης, εργασίας κ.λ.π.

Επίσης με το να δοθούν οι κατάλληλες ερωτήσεις σε γονείς και δασκάλους επιτεύχθηκε ο στόχος να προτείνουν και να απαντήσουν σε πράγματα που έχουν σχέση με αυτούς οι πλέον αρμόδιοι.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν γινόταν αναφορά ότι σε θεωρητικό επίπεδο σε σχέση με την πραγματικότητα αναπτύχθηκαν προτάσεις όπου ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είχε ιδιαίτερη θέση. Έτσι επιτεύχθηκε ο στόχος να επιλεχθεί θέμα που να σχετίζεται με το ρόλο του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουμε αλλά και να προσφερθεί και στην θεωρία του επαγγέλματος.

Τέλος, στόχος ήταν η ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου της εργασίας με έναν νέο τρόπο όπου η καταγραφή θεωρίας θα στηριζόταν από διαφορετικές πηγές, σύνθεση μακριά από την μονότονη εργασία της αντιγραφής και μονοδιάστατες απόψεις αλλά και μετά από κρίση. Δηλαδή στόχος ήταν μια νέα μεθοδολογική ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου, πράγμα που το επιδιώθηκε με βάση τις παραπάνω αρχές και που αναλυτικά αναπτύσσονται στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας του θεωρητικού πλαισίου.

1.1.4. Μεθοδολογία

Για την μελέτη αρχικά έγινε έρευνα για παρόμοιες έρευνες από τις ανάλογες υπηρεσίες ή οργανισμούς που ίσως είχαν προχωρήσει σε μία παρόμοια έρευνα. Ταυτόχρονα έγινε επίσκεψη σε όλες τις βιβλιοθήκες που θα είχαν ανάλογο για την εργασία υλικό σε Πάτρα και Αθήνα.

Αφού έγινε κατανοητή η ουσία του θέματος μετά την μελέτη κάποιων βιβλίων, φτιάχθηκε σχεδιάγραμμα θεωρητικού πλαισίου και εν συνεχεία επιλέχθηκαν τα βιβλία και τα κομμάτια που θα βοηθούσαν την καταγραφή του θεωρητικού πλαισίου. Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερόταν στη συλλογή στοιχείων από εφημερίδες, καθ'όλην την διάρκεια της γραφής της εργασίας.

Εγινε προσπάθεια να συνθεσθούν διάφορες πηγές, να υπάρχει απόσταση από μονοδιάστατες απόψεις, μακριά από αοριστολογίες και να αναπτύσσεται πάντα η θεωρία σε σχέση με την πραγματικότητα που ερευνάται. Δημιουργήθηκαν νέες πληροφορίες - θεωρίες με βάση άλλες μέσα πάντα στα πλαίσια των δυνατοτήτων μας. Ετσι πιο συγκεκριμένα αναπτύχθηκε το θέμα της Βορείου Ηπείρου μακριά από εθνικοκεντρικές μονοδιάστατες απόψεις, αλλά βάσει σύνθεσης γνώμων και δικής μας κρίσης. Υπήρξε ενασχόληση με την μετανάστευση διερευνώντας όλες τις πτυχές της σε σχέση με την συγκεκριμένη μετανάστευση, αποφεύγοντας αόριστες αντιγραφές. Αναλύθηκαν θεωρητικά τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και συνδέθηκαν με κρίση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, συνέπειες της μετανάστευσης και ιδιαιτερότητες των παιδιών αυτής της πληθυσμιακής μεταναστευτικής ομάδας. Επίσης διερευνήθηκε το πλαίσιο που λειτουργούν αυτά τα παιδιά και τις ευθύνες της ελληνικής πολιτείας, μέσω των εκπαιδευτικών τους στόχων που

διαμορφώνουν τους αυριανούς πολίτες. Τέλος, έγινε καταγραφή σε προτάσεις μέσα από σύνθεση θεωριών και κρίση μας και για τα παιδιά και για το σύνολο της πληθυσμιακής αυτής ομάδας, με ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού.

Συμπερασματικά πρέπει να τονίσουμε την ιδιαίτερη προσπάθεια στην γραφή του θεωρητικού πλαισίου. Μια προσπάθεια καινοτόμος και δύσκολη.

Σε ότι αφορά την μεθοδολογία στο μέρος της έρευνας πρέπει αρχικά να σημειωθεί ότι ελέγχθηκε η υπόθεση της χαμηλής απόδοσης των παιδιών των μεταναστών από την Βόρειο Ηπειρο συλλέγοντας τις επίσημες βαθμολογίες 57 παιδιών.

Εν συνεχεία φτιάξαμε δύο ερωτηματολόγια. Ένα προς τους γονείς αυτών των παιδιών και ένα προς τους δασκάλους τους. Σε ότι αφορά το ερωτηματολόγιο προς τους γονείς, ο βασικός στόχος ήταν να βρεθούν οι αιτιολογικοί παράγοντες της χαμηλής απόδοσης των συγκεκριμένων παιδιών. Έτσι φτιάξαμε τις υποθέσεις που βάσει της θεωρίας και της κρίσης μας θεωρήσαμε ότι έπρεπε να ελεγχθούν. Οι ερωτήσεις έγιναν απλές και οι περισσότερες κλειστές. Τα ερωτηματολόγια αυτά δόθηκαν διαμέσου των παιδιών στους γονείς μαζί με ένα σημείωμα που εξηγούσε τον ρόλο μας και την αξία της έρευνας.

Σε ότι αφορά το ερωτηματολόγιο προς τους δασκάλους αυτών των παιδιών είχαμε τον ίδιο στόχο, ακολουθήσαμε την ίδια μεθοδολογία στην δημιουργία του. Τα ερωτηματολόγια αυτά τα δώσαμε οι ίδιοι στους δασκάλους (για περισσότερες πληροφορίες που αφορούν την μεθοδολογία γραφής της έρευνας βλ. ανάλογα κεφάλαια στην ανάλυση της έρευνας).

Συμπερασματικά, στόχος ήταν το καινούργιο και το αντικειμενικό τόσο στην θεωρία όσο και στην έρευνα, έχοντας πάντα ως βάση τις αρχές του επαγγέλματος.

1.1.5. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

α) Ενταξη

Σύμφωνα με το Δ. Τσαούση ένταξη είναι : 1) Η απόδοση ΘΕΣΗΣ σε ένα άτομο ή μια κατηγορία πληθυσμού στα πλαίσια της οργάνωσης (Δομής ή στρωμάτωσης) ενός κοινωνικού συνόλου. 2) Η αποδοχή από ένα άτομο ή μια κατηγορία πληθυσμού της θέσης που τους αποδίδεται στα πλαίσια της οργάνωσης (δομής ή στρωμάτωσης) ενός κοινωνικού συνόλου.

Λέγοντας σχολική ένταξη εννοείται η ανάλογη διαδικασία στην μικροκλίμακα του σχολείου. Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε την σύγχρονη ένταξη ως μια διαδικασία ανισότητας και διαιώνισης της κοινωνικής αναπαραγωγής.

(Συνθετική μελέτη Τσαούσης Δ.Γ., 1991, σελ. 552 και Τσαούσης 1989, σελ. 84).

β) Επίδοση : επίπεδο απόδοσης του μαθητή στην προσπάθεια του να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις που έχει το σχολείο απ'αυτόν (Hopkins & Stanley, 1981). Μέτρο της προόδου που έχει κάνει ο μαθητής προς την κατεύθυνση των στόχων μάθησης (Martin Herbert 1993, α, σελ. 181).

γ) Κοινωνικοποίηση : διαδικασία αλληλεπίδρασης του ατόμου με το περιβάλλον του στο πλαίσιο της ενεργητικής αντιμετώπισης του δευτέρου από τον πρώτο, μέσω της οποίας το άτομο αποκτά και διαμορφώνει τη προσωπική και κοινωνική του ταυτότητα και την πληρότητα επικοινωνίας και πράξης (Μιχάλης Γκοτοβος, 1986, 145).

δ) Μειονότητα - Μειονότητα Βορειοηπειρωτών

Σύμφωνα με την Κανακίδου Ελένη με βάση μια συνθετική θεώρηση των ορισμών της μειονότητας από τους Wirth, A. Dworkin, Hoffman - Nowotny, ο όρος μειονότητα έχει τις εξής διαστάσεις :

α) πρόκειται για ένα σύνολο ατόμων που ζουν μέσα σε μια εδαφικά καθορισμένη ομάδα, β) αυτά τα άτομα δεν συμμετέχουν πλήρως και δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες συμμετοχής στα αγαθά σε σχέση με την ευρύτερη ομάδα, γ) λόγω ορισμένων χαρακτηριστικών, όπως η γλώσσα, η κουλτούρα, η θρησκεία, η προέλευση, διαφοροποιούνται από τα μέλη της ευρύτερης κοινωνίας, δ) με βάση την ταυτότητα της διαφοροποίησης που δέχονται ή που τους αποδίδεται, τυχαίνουν ή θεωρούν ότι τυχαίνουν άνισης μεταχείρισης (Κανακίδου Ελένη, 1994, σελ. 19-20).

Στη συγκεκριμένη μειονότητα που απασχολεί την εργασία, η κύρια διεθνώς αναγνωρισμένη ταυτότητα διαφοροποίησης είναι η εθνική. Έτσι θεωρείται ελληνική μειονότητα της Βορείου Ηπείρου για τους Έλληνες. Για τους Αλβανούς η Ελληνική μειονότητα αναγνωρίζεται μόνο στα χωριά των περιοχών Αργυροκάστρου, Αγίων Σαράντα, Δελβίνου. Εξαιτίας αυτής της εθνικής ταυτότητας διαφοροποίησης τυγχάνουν άνισης μεταχείρισης από το Αλβανικό κράτος με καταπατήσεις σε διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα όπως της θρησκείας, της εκπαίδευσης κ.λ.π. (Δημητριάδου - Χρηστίδου, 1993, σελ. 192-185).

Στην έρευνα ως εθνική μειονότητα στην Αλβανία εννοούνται όλοι οι Ελληνικής εθνικότητας κάτοικοι και υπήκοοι Αλβανίας που ευρέως κατοικούν στην Βόρειο Ηπειρο.

ε) Μετανάστευση - Νέα μετανάστευση - Συγκεκριμένη μετανάστευση

Λέγοντας μετανάστευση σύμφωνα με τον Τσαούση εννοούμε μια μορφή μετακίνησης μιας μερίδας πληθυσμού, ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μεμονωμένων ατόμων που για διάφορους λόγους π.χ. φυσικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, ψυχολογικούς, επιλέγουν να φύγουν από μία περιοχή και να εγκατασταθούν μόνιμα ή προσωρινά σε κάποια άλλη.

Υπάρχει η εγκατάσταση σε άλλο οικισμό της ίδιας χώρας που αποτελεί την εσωτερική μετανάστευση, αλλά και η εγκατάσταση σε άλλη χώρα που αποτελεί την εξωτερική μετανάστευση.

Η συγκεκριμένη μετανάστευση που μελετάται, δηλαδή των Βορειοηπειρωτών είναι εξωτερική μετανάστευση και μπορούμε να πούμε ότι εντάσσεται στα πλαίσια της σύγχρονης μετανάστευσης. Σύγχρονη μετανάστευση είναι αυτή που προκαλείται από οικονομικά αίτια όπως π.χ. αναζήτηση καλύτερα αμοιβόμενης εργασίας.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν γινόταν αναφορά στην θεωρία του Ιορδ. Ψημμένου που αναφέρει την μετανάστευση πληθυσμών, όπως των Βορειοηπειρωτών από την πρώην ανατολική Ευρώπη προς την δυτική ως νέα μετανάστευση που βέβαια εντάσσεται στα πλαίσια της σύγχρονης οικονομικής μετανάστευσης.

Από τα παραπάνω και βάσει της ανάλυσης των συνθηκών που οδήγησαν τους Βορειοηπειρώτες προς την Ελλάδα θεωρείται την συγκεκριμένη μετανάστευση ως μια μετανάστευση ναι μεν στα πλαίσια της νέας μετανάστευσης αλλά και ως μετανάστευση ιδιαίτερων συνθηκών. Υπάρχουν χαρακτηριστικά που την καθιστούν αναγκαστική, δηλαδή προκαλούμενη από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης στην Αλβανία, σε βάρος της

βορειοηπειρωτικής κοινότητας, με σκοπό να την παρωθήσει στην απόφαση της μετανάστευσης. Επίσης υπάρχουν στοιχεία όπως η κοινή εθνικότητα με τους Έλληνες που την καθιστούν ιδιάζουσα και ευρύτερων λόγων των οικονομικών που χαρακτηρίζουν την νέα μετανάστευση.

(Συνθετική μελέτη Τσαούσης Δ.Γ., 1987, σελ. 223-234, Τσαούσης 1989, 180-3, Ψημένος 1995, 36-41).

στ) Προκατάληψη : Ετοιμες ιδέες, που έχουν περάσει στην αντίληψή μας χωρίς να τις ελέγξουμε, συχνά όμως μας υποχρεώνουν να κάνουμε πράγματα σπρωγμένοι από αυτές.

Ψυχολογικά πιστεύεται ότι οι προκαταλήψεις είναι δημιούργημα ατόμων με έλλειψη αυτοπεποίθησης, που προβάλλουν τις αρνητικές τους ιδιότητες σε μια μειονότητα ατόμων, ώστε να ισχυροποιήσουν το αδύνατο εγώ τους. Στενά συνδέεται και ο ρατσισμός με τις προκαταλήψεις όπου στοχεύει στη γενίκευση μιας κατάστασης με αρνητικές επιπτώσεις. (Λεωνίδα Μπόμπας, 1990, σελ. 49).

ζ) Ρατσισμός : Σύμφωνα με τον Χασιάκο, ρατσισμός είναι το δόγμα κατά το οποίο μεταξύ φυλετικών και πολιτιστικών γνωρισμάτων υπάρχει σύνδεσμος, καθώς επίσης και ορισμένες φυλές (ράτσες) είναι έμφυτα ανώτερες από άλλες, και θέλουν να επιβάλλουν την θέλησή τους. Ο ρατσισμός διαβεβαιώνει, ότι η ανισότητα είναι απόλυτη και αμετάβλητη, δηλαδή ότι η ράτσα είναι από την ίδια την φύση της, ανώτερη ή κατώτερη, σε σύγκριση με άλλες ράτσες και αυτό ανεξαρτητα από τις φυσικές συνθήκες του περιβάλλοντος και των κοινωνικών συνθηκών (Χασιάκος, 1989, 264).

Κατ'επέκταση, σύμφωνα με τον ΜΕΜΜΙ ρατσισμός είναι η γενικοποιημένη και απόλυτη εκτίμηση πραγματικών ή φανταστικών διαφορών προς όφελος του κατηγορού σε βάρος του θύματός του, με σκοπό την αιτιολόγηση των προνομίων ή της επιθετικότητάς του. Μάλιστα αναφέρει ότι αποφασιστικής σημασίας δεν είναι η αντίληψη της διαφοράς αλλά η χρήση της διαφοράς για προσωπικό όφελος και όπλο ενάντια στο θύμα (Ζωγράφου, 1996, σελ. 287).

1.1.6. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Μέσα από διεξοδικές έρευνες, βρέθηκαν τρεις εργασίες που έχουν κάποια έμμεση σχέση με την δική μας. Έτσι εντοπίστηκαν :

α) Η έρευνα με τίτλο "Ο επιπολιτισμός Ποντίων και Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα" "ψυχολογικές διεργασίες προσαρμογής". Την κύρια ευθύνη της έρευνας είχαν ο καθηγητής κοινωνικής ψυχολογίας Δημ. Γεωργιάς και ο διδάκτωρ ψυχολογίας Α. Παπαστυλιανού. Η έρευνα δημοσιεύθηκε το 1993 και χρηματοδοτήθηκε από την γενική γραμματεία αποδήμου Ελληνισμού.

Η έρευνα αυτή εστίασε την προσοχή της στην από διαφορετικές σκοπιές εξέταση του θέματος της προσαρμογής ενηλίκων και εφήβων Ποντίων και Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα. Μια προσαρμογή που ερευνήθηκε μέσα από τομείς όπως της έρευνας, της εθνικής ταυτότητας, της αυτοαντίληψης, των οικογενειακών αξιών, της γλώσσας κ.λ.π. των πληθυσμιακών ομάδων που απασχόλησαν την συγκεκριμένη έρευνα.

Τα αποτελέσματα ήταν ότι οι Βορειοηπειρώτες γενικά έχουν μια καλύτερη κυρίως ψυχολογική προσαρμογή από τους Ποντίους. Σε σχέση με την έρευνά μας μπορούμε να δούμε ότι οι βορειοηπειρώτες έφηβοι έχουν αυξημένα ποσοστά ικανοποίησης από το σχολείο και γενικότερα από τους Έλληνες και την Ελλάδα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να δικαιολογηθούν και από μια σειρά λόγων, όπως αρχικά την δεδομένη ανοχή του μετανάστη στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στην χώρα υποδοχής λόγω των δυσμενών συνθηκών που αντιμετώπιζε και στην χώρα προέλευσης, αλλά και της ελπίδας που υπάρχει στη νέα χώρα εγκατάστασης για αλλαγή των συνθηκών

ζωής. Επίσης μπορούν να δικαιολογηθούν από το γεγονός ότι το δείγμα των βορειοηπειρωτών έτσι και αλλιώς είχε συμπληρώσει ένα το πολύ δύο χρόνια στην Ελλάδα και οι ανοχές του απέναντι στις δυσκολίες ήταν ακόμα πολλές, σε αντίθεση με τους Ποντιους που τα χρόνια παραμονής τους στην Ελλάδα και παραμονής τους στις ίδιες σχεδόν συνθήκες ζωής περισσότερο.

Τα παραπάνω τα σημειώνουν και οι ίδιοι οι ερευνητές. Πρέπει να συμπληρωθεί σε αυτά κάτι ακόμα που δημιουργεί κάποια προβλήματα στην αντικειμενικότητα των ευρημάτων. Οι ενήλικες βορειοηπειρώτες έχουν βρεθεί μέσα από τις ενώσεις / συλλόγους βορειοηπειρωτών στην Αθήνα και άρα αποτελούν το πιο δραστήριο, ενεργοποιημένο, προβληματισμένο αλλά και ενταγμένο τμήμα αυτής της πληθυσμιακής ομάδας. Σημαντικός είναι ο αποκλεισμός χιλιάδων άλλων βορειοηπειρωτών από την έρευνα αυτή που όλος τους ο χρόνος ξοδεύεται στην επιβίωσή τους χωρίς να γνωρίζουν ούτε καν τα δικαιώματά τους.

Επίσης πρέπει να τονισθεί η ιδιαίτερη παράμετρο που αφορά τους εφήβους βορειοηπειρώτες μαθητές και αποτελεί σημαντικότερη αιτία μη αντικειμενικότητας των ευρημάτων. Το δείγμα αυτής της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας φοιτούσε στα χωριά του νομού Ιωαννίνων, Παγωνιανή, Κόνιτσα, Δελβινάκι και μάλιστα η πλειοψηφία των μαθητών αυτών ζουν σε οικοτροφεία. Το κλειστό περιβάλλον των χωριών, η εύκολη ένταξή τους στις κοινωνίες και στα σχολεία, ο συγγενής χώρος της Ηπείρου, η φιλοξενία τους σε ιδρύματα για την διευκόλυνση των σπουδών τους, ο λίγος χρόνος παραμονής τους κ.λ.π. καθιστούν τα αποτελέσματα προσαρμογής έστω ψυχολογικής αναμενόμενα, αλλά και σε πιθανόν πλήρη αντίθεση με τα αντίστοιχα άλλων βορειοηπειρωτών μαθητών σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας όπου η

ένταξη στην κοινωνία και στο σχολείο είναι πολύ δυσκολότερη. Έτσι θεωρείται ότι τα αποτελέσματα της έρευνας δεν μπορούν να γενικευτούν γιατί αφορούν συγκεκριμένη ομάδα του βορειοηπειρωτικού πληθυσμού και οι συνθήκες μεμονωμένη κατάσταση διαφορετική πολύ αυτών που ζουν οι υπόλοιποι βορειοηπειρώτες.

Η μόνη δικαιολογία για την έρευνα, αλλά όχι αρκετή είναι ο μικρός χρόνος που είχε περάσει από την έλευση των βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα και η μη κατανόηση όλων των παραμέτρων.

β) Την έρευνα με τίτλο "Μετανάστευση από τα βαλκάνια - κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα". Την κύρια ευθύνη της έρευνας είχε ο κοινωνιολόγος Ιορδάνης Ψημμένος. Η έρευνα εκδόθηκε το 1995 από την Glory Book - Παπαζήσης.

Η μελέτη αυτή είναι μια χωρο-ταξική ανάλυση των σχέσεων των Αλβανών μεταναστών με την Αθηναϊκή κοινωνία ως προς τα θέματα : συλλογική διαμονή και εργασία. Ταυτόχρονα αναπτύσσει από βιβλιογραφικές πηγές μια πράγματι σύγχρονη ματιά γύρω από τις έννοιες "νέα μετανάστευση και Ευρώπη".

Σε ότι αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας πρέπει αρχικά να τονισθούν αυτά που αφορούν το θέμα διαμονής, που τονίζουν την πραγματικότητα των χώρων συλλογικής διαμονής και της περιθωριοποίησης με όλα τα επακόλουθά της.

Τα ευρήματα στον τομέα της εργασίας είναι, η περιγραφή της πραγματικότητας για την εργασία αυτών των πληθυσμών, που αφορά επίπονες χειρωνακτικές εργασίες, που δεν στηρίζονται οι συνθήκες σε καμία εργατική προστασία, αλλά στην ανάγκη των Ελλήνων εργοδοτών για μεγαλύτερη παραγωγή και οικονομικό κέρδος με λιγότερο κόστος. Επίσης υπάρχει ιδιαίτερη μνεία για την

παιδική εργασία και την πορνεία που αποτελεί είδος εργασίας για πολλές γυναίκες και παιδιά αυτής της πληθυσμιακής ομάδας, αλλά και την δράση ομάδων που προέρχονται από τους μετανάστες και αποτελούν είδος μαφίας με στόχο το κέρδος μέσω κυρίως ναρκωτικών και πορνείας.

Τέλος πρέπει να τονισθεί από όλες τις κοινωνιολογικές πηγές ανάλυση των ευρημάτων που όμως παρά την εξαιρετική εργασία ελέγχεται η ουσία της και σίγουρα η ευαισθησία της για λόγους που θα αναφέρουμε παρακάτω.

Σαν μείον σε αυτή την κατά τα άλλα εξαιρετική εργασία, θεωρούμε τον μη χωρισμό βάσει εθνολογικής τους ταυτότητας, των μεταναστών σε Αλβανούς και βορειοηπειρώτες. Ο ίδιος ο μελετητής επισημαίνει την αδυναμία να κάνει κάτι τέτοιο μια και δεν είχε επίσημα στοιχεία για το δείγμα του και όλοι απαντούσαν ανάλογα το συμφέρον της στιγμής που νομίζαν ότι δεν θα τους μπλέξει κ.λ.π. Εμείς διαφωνούμε σε αυτή την συγχώνευση διότι οι δύο αυτές πληθυσμιακές ομάδες παρά το ότι προέρχονται από την ίδια χώρα έχουν διαφορετικές αξίες, στάσεις, σχέσεις με την Ελλάδα., στόχους για το μέλλον κ.λ.π. Έτσι πιστεύεται ότι είναι λάθος που τα ευρήματα αφορούν και τις δύο αυτές πληθυσμιακές ομάδες χωρίς να κάνουν διαχωρισμό. Αυτό είναι και το σημείο που ελέγχεται η μελέτη. Έτσι διαφωνούμε με τον κ. Ι. Ψημένο που δεν τονίζει τον διαχωρισμό των πληθυσμιακών αυτών ομάδων σε Αλβανούς και Βορειοηπειρώτες. Θεωρείται ότι είναι ουσιαστικός και πιθανός πρόξενος διαφορετικών ευρημάτων, αλλά σίγουρα πρόξενος διαφορετικών αναλύσεων, κάτι που παρά την έξοχη έρευνα όλων των κοινωνιολογικών πηγών, χαρακτηρίζεται από ανάλυση χωρίς ευαισθησία αλλά ίσως και χωρίς αντικειμενική ουσία.

γ) Η έρευνα αυτή έγινε το 1996 με κύρια ευθύνη των καθηγητών κ. Κατσικα και κ. Καββαδία για λογαριασμό και με χρηματοδότηση από τη διεθνή αμνηστία. Η έρευνα αυτή φιλοξενήθηκε σε πολλές εφημερίδες καθώς και έντυπα της διεθνούς Αμνηστίας. Τέλος κατοχυρώθηκε στο νέο βιβλίο των κ. Κάτσικα και κ. Καββαδία που εκδόθηκε το 1997 από τις εκδόσεις Guttenberg.

Η έρευνα αυτή είχε στόχο να αναδείξει την σημασία της εκπαίδευσης στο θέμα του ρατσισμού. Ως δείγμα είχε μαθητές από σχολεία της Καλλιθέας, του Αμαρουσίου, της Κηφισιάς και του Μενιδίου.

Τα αποτελέσματα ήταν στα άλλα σχολεία το 63% και το 56% αντίστοιχα των μαθητών δεν θα ήθελε να υπάρχουν στην τάξη του τσιγγανόπουλα ή αλβανόπουλα, στην περιοχή όμως του Αμαρουσίου όπου οι εκπαιδευτικοί δίνουν έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι μαθητές Αλβανικής καταγωγής και τα τσιγγανόπουλα γίνονται αποδεκτοί από την πλειοψηφία των συμμαθητών τους σε ποσοστό 69% και 56% αντίστοιχα. Στο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στα παιδιά υπήρχε ξεχωριστά η κατηγορία βορειοηπειρώτες - δηλαδή μετανάστες ναι μεν από την Αλβανία αλλά ελληνικής εθνικότητας. Οι απαντήσεις των Ελλήνων παιδιών, για αυτά τα παιδιά, σε σύγκριση με τα Αλβανικής καταγωγής, ήταν σχεδόν αποτελέσματα αποδοχής για τα παιδιά από την Βόρειο Ηπειρο με μόνο ένα 6% να μην θέλει αυτή την κατηγορία πληθυσμού στην τάξη του.

Ως μείον σε αυτή την έρευνα είναι ότι οι ερωτήσεις είναι άκρως θεωρητικές. Στα σχολεία αυτά ο πληθυσμός ήταν αμιγώς Ελληνικός ενώ ο διαχωρισμός Αλβανών - Βορειοηπειρωτών είναι σε θεωρητικό επίπεδο πρόξενος των παραπάνω αποτελεσμάτων. Στην πράξη θεωρούμε τον διαχωρισμό τις περισσότερες φορές μη υπαρκτό από τα παιδιά όπως και από όλη την κοινωνία. Αραγε

πόσες φορές ένας βορειοηπειώτης δεν έχει αποκαλεσθεί Αλβανός. Μόνο όταν κάποιος μετανάστης από την Αλβανία ξεχωρίσει, στον τομέα, του αποκαλείται είτε είναι είτε δεν είναι Βορειοηπειώτης. Έτσι θεωρούμε έλλειψη την μη επισήμανση από πλευράς των ερευνητών αυτού του θεωρητικού χαρακτήρα της έρευνας που δεν επιτρέπει να γενικεύσουμε τις αναλύσεις μας στην περίπτωση των βορειοηπειωτών.

1.1.7. ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

α) Προσπάθεια αποφυγής των λαθών των παρόμοιων ερευνών

Αρχικά πρέπει να τονισθεί, ότι σε σχέση με τις παραπάνω έρευνες που έμμεσα τουλάχιστον έχουν κάποια σχέση με την δική μας, έχουμε προσπαθήσει να αποφύγουμε τα λάθη τα οποία σημειώσαμε κατά την ανάλυση αυτών των ερευνών.

Ετσι δεν έχει ως δείγμα πληθυσμούς του μεταναστευτικού ρεύματος των βορειοηπειρωτών που ερευνούνται, που μένουν σε χωριά κοντά στη Βόρειο Ηπειρο με ευαισθητοποιημένους κατοίκους και βοηθούς τους την εκκλησία, αλλά βορειοηπειρώτες που ζουν αυτοί και τα παιδιά τους σε μία αστική πόλη που η κοινωνική ένταξη είναι δυσκολότερη, που η βοήθεια από φορείς λιγοστή και που ο ρατσισμός το 1997 πλέον υπαρκτός, σε αντίθεση με το 1993 που τα πράγματα ήταν ακόμη ρευστά. υποκλήσε
είληψη

Επίσης γίνεται προσπάθεια να χωριστούν οι Βορειοηπειρώτες από τους υπόλοιπους Αλβανούς, μια και θεωρείται αυτή η πράξη αναγκαία διότι πρόκειται για δύο διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες που έχουν διαφορετικές αξίες, στάσεις, προσδοκίες και χρήζουν διαφορετικής ανάλυσης. Βέβαια, ο διαχωρισμός αυτός είναι πολύ δύσκολος. Η βάση της προσπάθειας είναι τα στοιχεία που έχει το σχολείο γνωρίζοντας βέβαια ότι υπάρχει σίγουρα μια κάποια μικρή έστω απόκλιση από την πραγματικότητα. Σίγουρα θα υπάρχουν πλαστά στοιχεία που παραμορφώνουν την πραγματικότητα. Πάντως είχαμε την ευαισθησία και την πρόθεση για ερευνητική αντικειμενικότητα να χωρίσουμε τις πληθυσμιακές αυτές ομάδες. Επίσης έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί ακόμη και με το ότι επιλέχθηκε το σχολείο ως μέσο προσέγγισης της υποκλήσε

πληθυσμιακής αυτής ομάδας, όπου υπάρχουν κάποια στοιχεία και όπου κυρίως βορειοηπειρώτες στέλνουν τα παιδιά τους.

Ακόμα προσεγγίσθηκε το θέμα, στην πράξη, μέσα από τάξεις όπου υπάρχουν διαφορετικής καταγωγής μαθητές, με ερωτήσεις που απαντιούνται από τους γονείς αυτών που είναι αυτοί που αντιμετωπίζουν τον ρατσισμό και τον βιώνουν καθημερινά. Επίσης γίνεται προσπάθεια να ερευνηθεί η κατάσταση μέσα στις τάξεις και από ερωτήσεις - έστω πλάγιες - προς τους δασκάλους.

Συμπερασματικά τουλάχιστον αφού σημειώθηκαν τα λάθη των παρόμοιων ερευνών έγινε προσπάθεια ή ήταν στόχος να αποφευχθούν και πιστεύεται ότι ένα ποσοστό αυτών τα ξεπεράσθηκε. Σίγουρα κάποια πράγματα θα υπάρχουν που δεν αποφεύχθηκαν και υπάρχει ελπίδα σε άλλες έρευνες να ξεπεραστούν.

β) Η μοναδικότητα της έρευνάς μας

Η ιδιαιτερότητα της εργασίας, εκτός από το ότι γίνεται προσπάθεια αφού καθορίσθηκαν τα λάθη προηγούμενων ερευνών να ξεπεραστούν, έγγειται και στην μοναδικότητα της που μια σειρά από λόγους την αναδεικνύουν.

Αρχικά πρέπει να τονισθεί ότι μελέτη που το θέμα της να αφορά την συγκεκριμένη και μόνο μετανάστευση Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα καθώς και την παρουσία τους στη χώρα μας δεν υπάρχει, τουλάχιστον μέχρι τις ημέρες που ερευνήσαμε. Όπως ήδη αναφέρεται μετά από έρευνα μας σε όλους τους οργανισμούς που θα μπορούσαν να έχουν εκπονήσει μια τέτοια έρευνα, βρεθηκαν μόλις τρεις έρευνες που αγγίζουν κάπως πλευρές του θεματός μας. Όμως όπως φαίνεται και από την ανάλυση αυτών των ερευνών είτε λόγω του θεματός τους, είτε λόγω παραλείψεών του, είτε λόγω

διαφορετικού δείγματος κ.λ.π. δεν έχουν αποτελέσματα που μπορούν να γενικευτούν με ασφάλεια για την συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα των μεταναστών από την Βόρειο Ηπειρο. Τα παραπάνω καθιστούν την έρευνα μοναδική και τα αποτελέσματα από τα πρώτα που θα μπορούν να συγκριθούν με παρόμοιες έρευνες, που ίσως γίνουν στο μέλλον ή γίνονται. Μάλιστα η έρευνα προχωρά εκτός από την οικογένεια, στο παιδί ηλικίας δημοτικού αλλά και στην έρευνα παρουσίας της Ελληνικής πολιτεία μέσω του συστήματος εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα για πρώτη φορά ίσως στην Ελλάδα και σίγουρα στην Πάτρα υπάρχουν στοιχεία ύστερα από έρευνα με ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν και οι ίδιοι οι μετανάστες για τις συνθήκες διαβίωσης, εργασίας, τις σχέσεις, τις προσδοκίες τους κ.λ.π.

Επίσης για πρώτη φορά ερευνούνται μετανάστες δεύτερης γενιάς που μεγαλώνουν σε ένα μεγάλο αστικό κέντρο και δέχονται όλες τις συνέπειες της ζωής σε μία νέα χώρα. Σημαντικό είναι ότι για πρώτη φορά βάσει στοιχείων θεμελιώνεται με πραγματικότητα, η υποψία ότι η πλειοψηφία αυτών των παιδιών όπως και παρόμοιων πληθυσμιακών ομάδων έχει χαμηλή απόδοση στο σχολείο. Πολλά άρθρα είχαν στηριχθεί σε αυτήν την υποψία που βέβαια είναι πραγματικότητα χωρίς όμως να στηριχθούν σε μια έρευνα που θα διασφάλιζε την αντικειμενικότητα των αναλύσεών τους.

Ακόμα σημαντικό είναι ότι ρωτούνται οι ίδιοι οι δάσκαλοι για τις συνθήκες μέσα στην τάξη, για τις αλλαγές με την πάροδο του χρόνου, για τις δυνατότητες τους, για τις προτάσεις τους. Ίσως είναι από τις λίγες φορές που προτείνουν ειδικοί για τον τομέα τους.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η έρευνα είναι διερευνητική, και ότι μπορεί κάθε αποτέλεσμα κάθε ερώτησης να προκαλέσει νέες έρευνες ώστε να καλυφθεί πλήρως ένα τέτοιο θέμα. Μακάρι να ακολουθήσουν και άλλες πτυχιακές.

Σε ότι αφορά την θεωρητική κάλυψη του θέματος, πρέπει να τονισθεί μια σειρά από στοιχεία που την καθιστούν ιδιαίτερη. Έτσι υπάρχει μια συνθετική μελέτη για το Βορειοηπειρωτικό μακρυνά από πολιτικές απόψεις - μονοδρόμους, αλλά μέσα από κρίση και σύνθεση. Επίσης πρέπει να σημειωθεί στην πρακτική φύση των πληροφοριών για την μετανάστευση, μακρυνά από αοριστίες. Ακόμα την διεξοδική αναφορά στην παιδική ηλικία και την συνθετική μελέτη με στόχο την ανάλυση των χαρακτηριστικών και των συνεπειών για την παιδική ηλικία της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας. Σημαντική θεωρείται και η αντικειμενική ανάλυση του εκπαιδευτικού συστήματος (σχολείο - στόχοι εκπαίδευσης - δάσκαλοι κ.λ.π.) μια και έγινε μέσα από τους ίδιους τους νόμους. Τέλος γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής προτάσεων και διερεύνησης του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού σε σχέση και με το σχολείο και με την γενικότερη εργασία του με τέτοιες πληθυσμιακές ομάδες.

II. 2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2.1. Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

Η Βόρειος Ήπειρος είναι μια έννοια που χρησιμοποιεί η Ελλάδα και μέσω αυτής δηλώνει την ελληνικότητα μιας περιοχής, που αντιστοιχεί, στην έννοια της νοτίου Αλβανίας ή μέρους αυτής για το Αλβανικό Κράτος.

2.1.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η Βόρειος Ήπειρος αποτελεί μια γεωγραφική περιοχή που φτάνει μέχρι τον Γενούσιο ποταμό, που αποτελεί το φυσικό βόρειο όριο της Ηπείρου. Εκτός όμως από το γεωγραφικό - φυσικό όριο της βορείου Ηπείρου υπάρχουν και άλλα όρια, που καθορίστηκαν σύμφωνα με την πυκνότητα του Ελληνικού πληθυσμού ανά περιοχές, αλλά και σύμφωνα με τις αντικειμενικές και διεθνείς συγκυρίες που επέτρεπαν την διεκδίκηση περιοχών από την ελληνική πλευρά μέσα στα χρόνια (Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995 σελ. 19,40 - Βακαλόπουλος, 1992 σελ. 15).

Πάντως μετά το 1987, με την άρση του εμπολέμου, ως βόρειος Ήπειρος θεωρείται όλη η περιοχή μέχρι τον Γενούσιο που κατοικεί Ελληνική μειονότητα χωρίς βέβαια το στοιχείο της διεκδίκησης (Μ. Αντωνόπουλος, Η Β. Ήπειρος 1995, σελ. 38). Η βόρειος Ήπειρος αποτελεί το 40% Αλβανικής επικρατείας σήμερα.

2.1.2. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ο πληθυσμός της βορείου Ηπείρου, κατά την αρχαιότητα ήταν Ελληνικός και δεν αμφισβητείται από κανέναν ιστορικό. Παρά την κάθοδο Ιλλυρίων και άλλων πληθυσμών και παρά τις

προσπάθειες αφελληνισμού, κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, σε ολόκληρη την Ήπειρο ο ελληνισμός παραμένει πλειοψηφία (Παπαδόπουλος, 1992, σελ. 91-95).

Σήμερα ο πληθυσμός της βορείου Ηπείρου αποτελείται από Έλληνες, Αλβανούς Χριστιανούς, Αλβανούς μουσουλμάνους, Βλάχους, Τσάμηδες (Βερέμης, Κουλουμπής, 1995 σελ. 34).

Για να καθοριστεί ακριβώς ο πληθυσμιακός συσχετισμός υπάρχουν πολλές δυσκολίες όπως η πολιτική της Αλβανίας που δέχεται ελληνική μειονότητα μόνο σε ορισμένες περιοχές της Βορείου Ηπείρου, η γενικότερη προσπάθειά της για υποβάθμιση του προβλήματος, οι υπεραισιόδοξες έθνικιστικές θέσεις μερικών Ελλήνων, ο προσαιρετισμός ή μη Αλβανών ορθοδόξων κ.λ.π. Μετά από μια μελέτη όλων των βιβλιογραφικών πηγών και προσπάθεια αντικειμενικής θεώρησης του θέματος πιστεύουμε ότι η Ελληνική μειονότητα αριθμεί γύρω στις 200.000 με 280.000 (1.000.000 Αλβανοί!!). Όλα αυτά βέβαια μέχρι την δεκαετία του 1990 όπου και άνοιξαν τα σύνορα και η σύσταση του πληθυσμού που διαμένει μόνιμα έχει αλλάξει.

2.1.3. Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟ 1913.

Μια σύντομη αναφορά σε αυτή την περίοδο μας αποδεικνύει τις ελληνικές ρίζες της περιοχής. Οι πληθυσμοί στην Βόρειο Ήπειρο ήταν ελληνικοί, ενώ και μέχρι το 80% της σημερινής Αλβανίας είχε επηρεασθεί και κατοικηθεί από Έλληνες (Μαργαρίτης).

Οι Ιλλύριοι ήταν αυτοί που άσκησαν επίδραση στους Ελληνικούς πληθυσμούς κάτω από τον Γενούσιο ποταμό. Οι πληθυσμοί αυτοί ονομάστηκαν Τόσκηδες και διαφέρουν κατά πολύ

από τους Γκέγκηδες που κατοικούν πάνω από τον Γενούσιο. Ένας διαχωρισμός σε Γκέγκηδες και Τόσκηδες, που υπάρχει και σήμερα, με πολλές παραμέτρους (Αλβανία, Επιστήμη και Ζωή, Αθήνα τόμος Α΄, σελ. 344).

Μάλιστα κατά πολλούς, όπως ο Stanford (γεωγράφος), οι Τόσκηδες έχουν επηρεασθεί πολύ από τους Έλληνες της περιοχής και οι ομοιότητές τους είναι πάρα πολλές. Σημαντική περίοδος αποτελεί η Τουρκοκρατία, μια και έγιναν συστηματικές προσπάθειες αφελληνισμού και εξιλαμισμού. Επίσης το 14ο αιώνα έχουμε την διείσδυση του καθολικισμού, που συμπλέει με την Οθωμανική αυτοκρατορία, παίρνει δικαιώματα και πολεμά τους Ορθοδόξους (Βακαλόπουλος, 1992, σελ. 17-28). Η Αλβανική σημερινή επικράτηση άργησε να αντισταθεί και να διώξει την Τουρκική κυριαρχία, λόγω της προνομιακής θέσης του μουσουλμανικού στοιχείου μέσα στην Οθωμανική αυτοκρατορία και της έλλειψης ενότητας (Λένα Διβάνη, σελ. 259).

Πάντως παρά τις αντίξοες συνθήκες για τους ελληνικούς ορθόδοξους πληθυσμούς η ελληνική παρουσία παρέμεινε δυνατή, κάτι που επιβεβαιώνει τις βαθιές ρίζες του ελληνισμού σε αυτήν την περιοχή.

2.1.4. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1913 - 1985 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ.

Η διάσπαση του ενιαίου της Ηπείρου και η διάκριση σε νότια και Βόρειο Ήπειρο, γίνεται για πρώτη φορά με το πρωτόκολλο της Φλωρεντίας το 1913, οπότε και το βόρειο τμήμα της Ηπείρου προσκυρώθηκε στην Αλβανία. Ο χωρισμός αυτός ήταν αποτέλεσμα της σύμπτωσης των συμφερόντων της Ιταλίας και της Αυστρίας.

Έτσι δημιουργήθηκε το Αλβανικό κράτος. Βέβαια εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε και την προτίμηση επέκτασης του Ελληνικού κράτους προς την ανατολή και τον έλεγχο άλλων περιοχών, βάση της πολιτικής του Βενιζέλου (Αλ. Παπαδόπουλος, 1992, σελ. 120-122, 225-229).

Τότε λοιπόν ο Ελληνισμός της Βορείου Ηπείρου ξεσηκώθηκε με στόχο την αυτονομία της Βορείου Ηπείρου. Αποτέλεσμα του αγώνα, το πρωτόκολλο της Κέρκυρας, τις 17 Μαΐου 1914, που αναγνώριζε αυτονομία και αυτοδιοίκηση της Βορείου Ηπείρου (Σεβαστιανός, Σύντομο ιστορικό, περιοδικό της ΣΒΕΦΑ, 1994, τεύχος 2, σελ. 35). Όμως αυτό το πρωτόκολλο, αν και αρχικά έγινε αποδεκτό από την Αλβανική πλευρά, μετέπειτα παραβιάστηκε και νοθεύτηκε απόλυτα το νόημά του. Εν συνεχεία το νεοσύστατο Αλβανικό κρατίδιο προχώρησε εν μέσω κηδεμονιών και νέων συνθηκών, με τις ξένες δυνάμεις αυτουργούς, κρατώντας πάντα την Βόρειο Ήπειρο στα όρια της Αλβανικής Επικράτειας (Rene Ruqux, εκδ. 92, σελ. 225-300). Τα σύνορα της Αλβανίας καθορίστηκαν το 1919 σε Παρίσι από τις ξένες δυνάμεις (Δημητριάδου - Χρηστίδου 1993, σελίδα 182).

Η Αλβανία συνέχισε τις προσπάθειες για εξαλβανισμό της Βορείου Ηπείρου, παρόλες τις θεωρητικές και μόνο αναγνωρίσεις των δικαιωμάτων της μειονότητας μέσω των «συμφωνιών» της Καπεστίτσας (1920), την επίσημη δήλωση στην κοινωνία των Εθνών (1921), αλλά και έπειτα του περιεχομένου της διακήρυξης του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Χάγης (1935). Παρόλα αυτά ο ελληνισμός για άλλη μια φορά αποδεικνύει τις βαθιές ρίζες του (Βακαλόπουλος, 1992, σελ. 28-31).

Η κατάσταση επιδεινώνεται από τις 7-4-39 για την ελληνική μειονότητα, όταν οι Αλβανοί συνεργάζονται με τους Ιταλούς.

Ακολουθεί η Γερμανική κατοχή και η αντίσταση των ΒορειοΗπειρωτών. Οι διαθέσεις των μεγάλων δυνάμεων δείχνουν ότι είναι θετικές στην παραχώρηση στην Ελλάδα της Β. Ηπείρου, όμως ο εμφύλιος και η προσάρτηση της Αλβανίας στο ανατολικό μπλοκ, καθώς και η αρνητική στάση το 1945 των Σλάβων, οδηγούν στο καθεστώς της πρότερης κατάστασης, (Χρονόπουλος 1990, σελ. 38-40). Επίσης την 31-11-47 επιδίδεται στην Ελληνική κυβέρνηση από τις Η.Π.Α. ανακοίνωση που επιμαρτυρεί τόσο το εμπόλεμο με την Αλβανία όσο και την εκκρεμότητα της ΕλληνοΑλβανικής συνοριακής γραμμής. Το 1960 ανακινείται κάπως το θέμα. Εν συνεχεία η Αλβανία φεύγει από την Σοβιετική κηδεμονία και μπαίνει υπό την κηδεμονία της Κίνας. Το 1971 η Ελλάδα αποκαθιστά τις σχέσεις με την Αλβανία διατηρώντας στο ακέραιο τις διεκδικήσεις της για την Β. Ήπειρο. Τα επόμενα χρόνια η Αλβανία ξανααποκαθιστά τις σχέσεις με την Σοβιετική Ένωση. (Rene Ruqox Τροχαλίας 1992, σελ. 242-245).

2.1.5. ΑΛΒΑΝΙΑ - ΕΛΛΑΔΑ - ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ (85-97).

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1985-1997.

Το 1985 έχουμε την άνοδο του Γκορμπατσώφ στην Σοβιετική Ένωση και την αρχή αλλαγών σε όλη την Ανατολική Ευρώπη. Η κατάσταση βέβαια στην Αλβανία του Χότζα παραμένει η ίδια (ΒΕΡΕΜΗΣ, ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, εκδ. ΣΙΔΕΡΗΣ 1995, σελ. 61). Το 1987 έχουμε την άρση του εμπολέμου από την Ελληνική κυβέρνηση. Μια κίνηση που εξαιτίας της δημιουργήθηκαν δύο τάσεις. Η μία που συμφωνεί με αυτήν την ενέργεια θεωρώντας την ρεαλιστική κίνηση και προσπάθεια για μια καλύτερη σχέση Ελλάδας - Αλβανίας με στόχο τα δικαιώματα των

Ελλήνων της Β. Ηπείρου, καθώς και δυναμική καθιέρωση της Ελλάδας ως μιας ειρηνιστικής δύναμης στα Βαλκάνια (Αντωνόπουλος, 1995, σελ. 38).

Από την άλλη υπάρχει η άποψη ότι αυτή η κίνηση της κυβέρνησης αποτελεί εθνική μειοδοσία, μια και αφήνει στην καλή θέληση της Αλβανίας τα δικαιώματα της μειονότητας, χωρίς να πάρει καμιά έγγυση. Ήταν για αυτούς που είχαν την ελπίδα ότι κάποτε η Βόρειος Ήπειρος θα γινόταν ένα με την Ελλάδα, το οριστικό τέλος κάθε τέτοιας προσδοκίας (Θ. Μυλωνάς 1987, περίληψη).

Το 1988 η Δ.Ο. για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταδικάζει την Αλβανία για την συμπεριφορά της απέναντι στους ομογενείς. Από την άλλη όμως η Αλβανική κυβέρνηση μένει αμετακίνητη και ο Αλίης συνεχίζει να μην αφήνει την ελληνική μειονότητα να έχει τα δικαιώματα που της ανήκουν.

Το 1990 έχουμε τις πρεσβείες των δυτικών χωρών στα Τίρανα να κατακλύζονται από πολίτες που ζητούσαν άσυλο. Εν συνεχεία έχουμε το άνοιγμα των συνόρων με χιλιάδες μετανάστες, Αλβανούς και Βορειοηπειρώτες, προς την Ελλάδα. Μια εξέλιξη - το άνοιγμα των συνόρων - που είναι η απαρχή σημαντικότερων εξελίξεων στις Ελληνο - Αλβανικές σχέσεις και στο Βορειοηπειρωτικό (Αντωνόπουλος - 1995, σελ. 41,74).

Σημαντικό γεγονός για το Βορειοηπειρωτικό αποτελεί η κάθοδος στις εκλογές του 1991 της «Ομόνοιας» ως πολιτικού εκπροσώπου της Ελληνικής μειονότητας. Τότε εκλέγονται και πέντε βουλευτές στις περιοχές που επιτράπηκε η κάθοδός της. Η απαγόρευση της ύπαρξης πολιτικού κόμματος με βάση την θρησκεία οδηγεί την μειονότητα στην δημιουργία του κόμματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 1992. Η αλήθεια είναι ότι από την

πολιτική εκπροσώπηση στις επίσημες εκλογές, η μειονότητα δεν κέρδισε όσα προσδοκούσε για λόγους όπως την Αλβανική τρομοκρατία και πιθανώς, όπως δείχνουν οι εξελίξεις, την νοθεία, την μη βοήθεια από την επίσημη ελληνική κυβέρνηση, τις διαφορετικές απόψεις πολιτικής για την λύση του βορειοηπειρωτικού μέσα στους μειονοτικούς κ.λ.π. Όμως και μόνο ότι το Κ.Α.Δ. πήρε 26% στην Χειμμάρα που ο Αλβανικό Κράτος ισχυριζόταν ότι δεν υπάρχει ελληνική μειονότητα, θεωρείται επιτυχία. (Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 63, 76, 80-92).

Τις 9-4-1992 έχουμε την εκλογή του πρώτου εκλεγμένου με δημοκρατικά μέσα πρωθυπουργού της Αλβανίας. Όμως παρά την από Ελληνικής κυβέρνησης στήριξή τους, οι ελπίδες για μια ζωή των Ελλήνων της μειονότητας σύμφωνα με τα δικαιώματά τους δεν επαληθεύτηκαν. Αντίθετα η κατάσταση συνεχίζει ίδια, και οι παραβιάσεις των νομίμων δικαιωμάτων της Ελληνικής μειονότητας, κανόνας.

Το 1994 έχουμε δύο γεγονότα που ταραάζουν τα νερά των Ελληνο-Αλβανικών σχέσεων και έχουν επίπτωση στους βορειοηπειρώτες. Έτσι πέντε στελέχη της «Ομόνοιας» συλλαμβάνονται για κατασκοπεία και λίγο αργότερα έχουμε το επεισόδιο της Επισκοπής, όπου κατηγορείται η οργάνωση Μ.Α.Β.Η. για τον θάνατο δύο Αλβανών - στρατιωτών. Τον ίδιο χρόνο έχουμε το νέο σύνταγμα της Αλβανίας που ενώ προβλήθηκε ως σύνταγμα που θα οδηγούσε στον εκδημοκρατισμό της χώρας και στην ισότητα των πολιτών υπάρχουν διατάξεις που επιτρέπουν στο κράτος να επεμβαίνει στην εκκλησία, στην παιδεία της μειονότητας κ.λ.π. Έτσι η ελληνική μειονότητα πάλι περιπαίζεται από το Αλβανικό κράτος (Αντωνόπουλος, 1995, σελ. 184, 217, 224-237).

Επίσης πρέπει να τονισθεί ότι τα Μ.Μ.Ε. της Αλβανίας συνεχίζουν μέχρι το 1997 την προπαγάνδα ενάντια στην Ελλάδα με αποκορύφωμα το επεισόδιο της Επισκοπής, (1994), ενάντια στην μειονότητα με την δίκη των πέντε, (1994), ενάντια στην Ορθοδοξία, (1996) και όπως φαίνεται από το άρθρο του Andrea Vfaja με τίτλο «Το οικουμενικό πατριαρχείο της Κων/λεως - Κατασκοπεία της Ελληνικής εκκλησίας» που αναφέρεται «οι τρεις Έλληνες Μητροπολίτες στοχεύουν στον εξελληνισμό της χώρας μας» (εφημ. Rilindja 18- 24/8/96) και που αποτελεί ένα μικρό δείγμα ακόμα και των σύγχρονων Μ.Μ.Ε. στην Αλβανία απέναντι στην μειονότητα (Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, Συνέντευξη - η ανάσταση της Ορθοδοξίας, Επτά ημέρες - Καθημερινή 19-1-97 σελ. 5 και Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 245-272).

Στον οικονομικό τομέα οι επενδύσεις από Έλληνες στην Αλβανία και ειδικά στην Βόρειο Ήπειρο είναι πολλές με αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και των βορειοηπειρωτών, μέσα στα δυνατά πλαίσια της κατάστασης στην Αλβανία. Επίσης υπάρχει από το 1993 συμφωνία το εμπόριο να γίνεται μεταξύ Ελλάδας - Αλβανίας μέσω δραχμής.

Τα τελευταία χρόνια έχουμε την προσπάθεια της Αλβανίας να έρθει σε επαφή με την Ε.Ο.Κ. Η Ελλάδα στήριξε αυτήν την προσπάθεια αλλά τα προγράμματα δεν προχώρησαν λόγω αδυναμίας της Αλβανίας, αλλά και μη κατανόησης της Ε. Ένωσης της σοβαρότητας της κατάστασης στην περιοχή (Βερέμης - Κουλουμπής - Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 105, 116, 122 και Ν. Τζαβέλα - Βράζουν τα Βαλκάνια - Αδέσμευτος, 1-4-1997 σελ. 8).

Βλέπουμε, ότι μέχρι το 1997 η Αλβανία πλέον έχει μπει στην λογική να κλείσει το μέτωπο της Ελλάδας και να ρίξει την προσοχή της προς το Κόσσοβο όπου υπάρχουν πληθυσμοί

Αλβανικής Εθνικότητας. Ταυτόχρονα γίνεται φανερό ότι και η Ελλάδα θέλει να κλείσει το μέτωπο με την Αλβανία από το 1987 με την άρση του εμπολέμου, για να αντιμετωπίσει την Τουρκική πρόκληση. Βέβαια γνώμη μας είναι ότι θα πρέπει η Ελλάδα να δει τα δικαιώματα της μειονότητας και να μην βοηθήσει την Αλβανική πλευρά στα σχέδιά της.

Το 1997 έχουμε την κλοπή των χρημάτων του Αλβανικού λαού από τις παρατράπεζες με επακόλουθο την κοινωνική αναταραχή, που έφθασε στην Αλβανία στα πρόθυρα του εμφυλίου. Η Αλβανία έχει την εικόνα διάλυσης. Η Ελλάδα παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια διατήρησης της ειρήνης στην Αλβανία και στην προσπάθεια εκδημοκρατισμού και οικονομικής ανόρθωσης. Υπαρκτή βέβαια είναι και κάποια διαμάχη Ιταλίας - Ελλάδα για τον καθορισμό των κινήσεων. Ίσως αυτή η πολύ άσχημη κατάσταση για την Αλβανία δώσει την ευκαιρία στην Ελλάδα, να διεκδικήσει ότι ανήκε και ανήκει στην μειονότητα, αλλά και ταυτόχρονα να δείξει ότι είναι μια σεβαστή δύναμη ειρήνης, για την Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Το μέλλον θα δείξει (Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Η ώρα των κυανόκρανων, 30-3-97, σελ. 12).

2.1.6. ΚΑΤΑΛΥΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ.

Θεωρείται αναγκαίο να σταθούμε στην πολιτική της Αλβανίας απέναντι στην Ελληνική μειονότητα, σε σχέση με τις πιέσεις, στην θρησκεία και την παιδεία. Δύο τομείς που οι πιέσεις ασκούνται με μεγαλύτερη ένταση και οργάνωση από την Αλβανική πλευρά, μια και αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες, για την διατήρηση ή μη του Ελληνικού στοιχείου.

A) Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ.

Ο Χριστιανισμός διαδόθηκε στην περιοχή από τον πρώτο αιώνα. Οι συνεχείς επιδρομές αλλόθρησκων, αλλοιώνουν την θρησκευτική ταυτότητα του λαού. Παρ' όλες τις προσπάθειες, ιδιαίτερα του εξιλαμισμού φτάσαμε έως το 1913, όπου σε ολόκληρη την Ήπειρο οι Χριστιανοί Ορθόδοξοι αποτελούσαν πλειοψηφία. Να σημειώσουμε ότι τα προβλήματα για τα θρησκευτικά δικαιώματα της μειονότητας στην Β. Ήπειρο άρχισαν να γίνονται αφόρητα από το 1937, όπου είχαμε την ίδρυση αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας και μέσω αυτής της πράξης έχουμε την αποκοπή της Ελληνικής επίδρασης της εκκλησίας στους μειονοτικούς της Αλβανίας (Μ. Τρίτου, Επτά Ημέρες - Καθημερινή, Ιστορικό της Ορθοδοξίας 14-1-97 σελ. 2-4).

Όμως τα πράγματα στην συνέχεια ήταν ακόμη χειρότερα. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1944 έως το 1967, είχαμε 23 χρόνια κλασσικού διωγμού για τους Ορθόδοξους μειονοτικούς, συνηθισμένο σε όλα τα τότε κομμουνιστικά καθεστώτα.

Το 1967 είχαμε την επιβολή του αθεϊσμού, με την ταυτόχρονη από το κομμουνιστικό καθεστώς εκστρατεία ονομασίας των ελληνικών χωριών με αλβανικά κυρίως ονόματα. Παρόμοια εκστρατεία έγινε και στα ονόματα των ανθρώπων. Η επιβολή του αθεϊσμού κράτησε έως το 1990. Η Αλβανία υπήρξε το μόνο αθεϊστικό κράτος της γης που απαγόρευε με ανήκουστες σκληρότατες ποινές κάθε θρησκευτική έκφραση. Από το 1991 έχουμε προσπάθεια αναστήλωσης της Ορθόδοξης εκκλησίας. (Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος - ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - Η Ανάσταση της Ορθοδοξίας 14-1-97 σελ. 21-26).

Ο δρόμος ανάστασης της Ορθοδοξίας στην Αλβανία, στην Βόρειο Ήπειρο είναι δύσκολος. Οι προκαταλήψεις του Αλβανικού κράτους, των Μ.Μ.Ε., της μουσουλμανικής πλειοψηφίας, οι κακές σχέσεις με το Οικουμενικό Πατριαρχείο της αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας, οι κακές σχέσεις με τους καθολικούς, αλλά και το σύνταγμα του 1994 που δίνει το δικαίωμα και πάλι στο Αλβανικό κράτος να επεμβαίνει στην εκκλησία, κάτι που επιβεβαιώνεται με την ρητή διατύπωση να μην επιτρέπεται σε κανένα ξένο κληρικό, που δεν έχει ζήσει τουλάχιστον 20 χρόνια στην Αλβανία, να διευθύνει τις υποθέσεις της θρησκείας και που έγινε με την μη αποδοχή τριών μητροπολιτών από τον Μπερίσα νωρίτερα το 1992, δείχνουν λίγες από τις δυσκολίες (Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος - Επτά ημέρες Καθημερινή - Η Ανάσταση της Ορθοδοξίας, 14-1-97, σελ. 21-26 και Η. Αντωνόπουλος - 1995, σελ. 224-237).

Εμείς αναλύοντας όλη την σχετική με το θέμα βιβλιογραφία (ειδικά την συνέντευξή του στο Επτά Ημέρες, 14-1-97), κρίνουμε την πολιτική που ακολουθεί ο Αναστάσιος, ήπια, μακριά από εθνικισμούς, που στοχεύει στην ελεύθερη θρησκευτική έκφραση των ορθοδόξων της Αλβανίας. Ίσως κατά την γνώμη μας εντάσσεται και αυτή στην απόφαση του δύο χωρών να κλείσουν το μέτωπο ρήξης, μιάς και αντιμετωπίζουν άλλα προβλήματα και έχουν άλλους στόχους, όπως η Αλβανία στο Κόσσοβο και η Ελλάδα τις διαφορές με την Τουρκία. Κατά την γνώμη μας η εκκλησία στην αναταραχή του 1997 στην Αλβανία μπορεί να παίξει ρόλο πρωταγωνιστικό, ρόλο ανθρωπιστικό.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέρουμε τον ρόλο του Μητροπολίτου Κονίτσης Σεβαστιανού που στα χρόνια κάτω από την διακυβέρνηση του Χότζα και του Αλία, ενώ όλοι σιωπούσαν

στην Ελλάδα για το δράμα της Βορείου Ηπείρου, αυτός διαμαρτυρόταν προς κάθε κατεύθυνση για τα δίκαια και τον σεβασμό των δικαιωμάτων της μειονότητας, δίνοντας ταυτόχρονα κουράγιο στην μειονότητα (Περιοδικό ΣΒΕΦΑ - Άνοιξη 94 - τ.2, «Ανοιχτή επιστολή προς τους βορειοηπειρώτες αδελφούς εις την Ελλάδα» - σελ. 28).

Β) ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ.

Αρχικά θα πρέπει να αναφέρουμε ότι προβλήματα στην επίσημη εκπαίδευση της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία υπήρξαν και υπάρχουν μόνο στα χωριά των περιοχών Αργυροκάστρου, Αγίων Σαράντα, Δέλβινου, ούτε καν στις πόλεις του Αργυροκάστρου, των Αγίων Σαράντα και στο Δέλβινο. Σε αυτές τις πόλεις αλλά και σε όλες τις άλλες περιοχές που ζουν Έλληνες δεν μπορούμε να μιλάμε απλά για προβλήματα, έστω και πελώρια. Η λέξη είναι πολύ μικρή, σε ουσία, διότι δεν υπάρχει καν επίσημη κρατική παιδεία, μια και κατά την Αλβανική κυβέρνηση δεν υπάρχουν, ή έστω είναι ελάχιστοι οι ελληνικοί πληθυσμοί και άρα δεν υπάρχει λόγος ελληνικής εκπαίδευσης. Στόχος από την Αλβανική πλευρά ήταν και είναι η μέσω προβλημάτων ή απαγορεύσεων συρρίκνωση της ελληνικής παιδείας και άρα ο αφελληνισμός της μειονότητας.

Στις περιοχές που υπάρχει επίσημη από το Αλβανικό κράτος εκπαίδευση της Ελληνικής μειονότητας, τα προβλήματα ήταν και είναι μεγάλα. Ιστορικά ο Αλβανός μονάρχης Ζώγου, κλείνει και τα λίγα σχολεία που υπήρχαν. Η αντίδραση των βορειοηπειρωτών ήταν άμεση και υπήρξε η δικαίωση το 1935 από το Δικαστήριο της Χάγης, που όμως έμεινε στο θεωρητικό επίπεδο. Ακολουθούν πενήντα χρόνια δικτατορίας. Σημαντική χρονιά για το εκπαιδευτικό

της μειονότητας θεωρείται το 1953 όπου λαμβάνεται από την Αλβανική κυβέρνηση η απόφαση να διδάσκονται στα αλβανικά όλα τα μαθήματα (Κατσαλίδης - Π.Ε.Ε. Φλώρινα - 1993, σελ. 179-181).

Είναι οι καταπατήσεις των εκπαιδευτικών δικαιωμάτων της μειονότητας συνεχείς από το 1913-1990 με χαρακτηριστικές την επιβράδυνση στην έναρξη της ετήσιας λειτουργίας των ελληνικών σχολείων, η διακοπή της λειτουργίας πολλών από αυτά, η αντικατάσταση Ελλήνων από Αλβανούς δασκάλους, η απαγόρευση ελληνικών ασμάτων στο σχολείο, ακόμα και της ελληνικής ομιλίας στο διάλειμμα κ.λ.π.

Το 1991 μετά από διαρκείας αποχή ενώ έγινε πιστευτό ότι και στην Αλβανία χάραζε η δημοκρατία. Η ελληνική μειονότητα, κέρδιζε το δικαίωμα της μητρικής γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Το 1993 λειτουργούν 101 ελληνικά δημόσια σχολεία, όλα βασικής οκτάχρονης εκπαίδευσης η οποία μέχρι το 1990 ήταν για την ελληνική γλώσσα τετράχρονη. Στους 2.500 περίπου μαθητές που φοιτούν το 1993, αντιστοιχούν 680 Έλληνες δάσκαλοι, οι οποίοι διδάσκουν κατά ειδικότητα. Η Ελληνική γλωσσική παιδεία των περισσότερων από τους δασκάλους των μειονοτικών σχολείων περιορίζεται στα τέσσερα χρόνια που έχουν φοιτήσει στο δημοτικό, αφού οι αντίστοιχες σπουδές που παρέχονται από την παιδαγωγική ακαδημία Αργυροκάστρου είναι αποκλειστικά στην Αλβανική γλώσσα. Τα αναλυτικά προγράμματα των μειονοτικών σχολείων είναι ανάλογα με τα Αλβανικά και τα διδακτικά βιβλία τους αποτελούν Ελληνικές μεταφράσεις των αντίστοιχων Αλβανικών. Αυτό σημαίνει ότι η ελληνική ιστορία, η παράδοση και γενικότερα οι αξίες του Ελληνικού πολιτισμού απουσιάζουν από την διδακτέα ύλη (Δημητριάδου - Χρηστίδου, Φλώρινα '93, σελ. 182-189) [βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. - Η ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ (Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 212-213)].

Εδώ κρίνουμε σωστό να αναφέρουμε ότι η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ελληνικής μειονότητας και γύρω από την εκπαίδευσή της, διαπιστώθηκε στην ΔΑΣΕ της Μόσχας το 1991, από την Διεθνή κοινωνία για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Αλβανία, ως μέλος της ΔΑΣΕ, αναγκάζεται το 1993 σε προσήλωση σε αρχές που αφορούν δικαιώματα μειονοτήτων. Όμως αυτή η προσήλωση είναι σε θεωρητικό επίπεδο, διότι στην καθημερινή πράξη οδηγούμαστε στο 1994 με το νέο σύνταγμα που για το εκπαιδευτικό, ενώ σύμφωνα με την Αλβανική πλευρά έγινε με στόχο τον εκδημοκρατισμό της χώρας, έχει δυσχεράνει παρά διευκολύνει την λειτουργία μειονοτικών σχολείων.

Συγκεκριμένα, στο άρθρο 6 απαιτεί «επαρκή αριθμό μαθητών των μειονοτήτων που ανταποκρίνεται στα γενικά κριτήρια λειτουργίας των σχολικών μονάδων, που έχουν δικαίωμα στα πλαίσια του κρατικού συστήματος να μάθουν κατά βούληση την μητρική τους γλώσσα». Έτσι τα κριτήρια για την έναρξη μιας σχολικής χρονιάς γίνονται πολύ αυστηρά, αφού ο επαρκής αριθμός μαθητών αντιστοιχεί στον υπερβολικό αριθμό των 32 μαθητών ανά τάξη, ενώ ταυτόχρονα έχουμε νέα οδηγία του υπουργείου παιδείας της Αλβανίας που απαιτεί αίτηση 6 μήνες πριν την έναρξη του σχολικού έτους προς τον προϊστάμενο Διεύθυνσης εκπαίδευσης άραγε πόσες αιτήσεις μπορεί να «αποδειχθούν» από την Αλβανική πλευρά ως εκπρόθεσμες; Επίσης η διάταξη της προαιρετικής εκμάθησης της μητρικής γλώσσας μπορεί να περιπλέξει τα πράγματα, αφού κατόπιν πιέσεων εύκολα θα μπορούσαν να εξαναγκασθούν ορισμένοι γονείς, να κάνουν χρήση της δυνατότητας αυτής. Επίσης η μεταφορά αρμοδιοτήτων σε θέματα

εκπαιδευτικού σχεδιασμού, από τις Νομαρχίες, που στις μειονοτικές περιοχές διοικούνται από Έλληνες της μειονότητας, σε περιφερειάρχες που ορίζονται από την Αλβανική Κυβέρνηση, ολοκληρώνει την προσπάθεια της Αλβανικής πλευράς, καταπάτησης των εκπαιδευτικών και όχι μόνο δικαιωμάτων της μειονότητας, παρά τις διεθνείς πιέσεις (Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 231-237 και περιοδικό ΣΒΕΦΑ - Νοέμβριος 95 - τ. 4 - «Το εκπαιδευτικό πρόβλημα στην Β. Ήπειρο σήμερα» σελ. 98-99).

Κρίνουμε αναγκαίο τώρα να αναφερθούμε και στην εκπαίδευση των Ελληνικών πληθυσμών που βρίσκονται έξω από τα όρια, που έχει τοποθετήσει την ελληνική μειονότητα, η Αλβανική κυβέρνηση, όπως αναφέρουμε στην αρχή του κεφαλαίου. Σε αυτές τις περιοχές η εκπαίδευση των παιδιών μέσα στα τόσα χρόνια διωγμών γινόταν μέσω των ίδιων των οικογενειών κυρίως. Από το 1992 έχουμε σε αυτές τις περιοχές την δημιουργία φροντιστηρίων εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας. Η ΣΒΕΦΑ με την βοήθεια και άλλων σωματείων και φορέων, βοηθά στην στήριξη με υλικά αλλά και ηθικά μέσα αυτή την προσπάθεια. Το 1994 υπήρχαν περίπου 200 τέτοια φροντιστήρια. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι και πολλά παιδιά αμιγώς Αλβανικής καταγωγής παρακολουθούν τα μαθήματα για διάφορους λόγους όπως π.χ. την μετανάστευση προς την Ελλάδα ως Β. Ηπειρώτες κ.λ.π. Πάντως σίγουρα πρόκειται για μια αξιόπαινη προσπάθεια (Περιοδικό ΣΒΕΦΑ - Άνοιξη 94 - τ. 2 - «Η ΣΒΕΦΑ έφθασε στα Τίρανα» και «33 Αποστολή στην Β. Ήπειρο», σελ. 44-45, 48-49).

Θεωρούμε το άρθρο το '94 για την ιδιωτικό εκπαίδευση μια ευκαιρία για την Ελληνική πλευρά μέσα της δημιουργίας ιδιωτικών εκπαιδευτικών κέντρων, που θα απευθύνονται στην μειονότητα.

Σήμερα το κύριο πρόβλημα της εκπαίδευσης στην Βόρειο Ήπειρο είναι η μείωση των μαθητών και των δασκάλων στα ελληνικά χωριά της βορείου Ηπείτου, αλλά και στα αλβανικά σχολεία με σαφώς βέβαια συγκριτικά μεγαλύτερη μείωση από ελληνικής πλευράς. Μια πραγματικότητα που επιβεβαιώνεται και στατιστικά με μείωση του μαθητικού δυναμικού που φθάνει το 40% στην περιοχή του Αργυροκάστρου την περίοδο 92-93. Ο κύριος λόγος είναι η μετανάστευση των μαθητών με τις οικογένειές τους προς την Ελλάδα και η φυγή μόνο των μαθητών προς την Ελλάδα χωρίς τους γονείς είτε με συγγενείς, είτε σε οικοτροφεία - 1.000 μαθητές από την Β. Ήπειρο την περίοδο '92-'93 ζούσαν και φοιτούσαν σε οικοτροφεία (Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ, ΒΕΡΕΜΗΣ 95, 209-211, 204,5). Το 1996-1997, σύμφωνα με τον κ. Κανελλόπουλο, διευθυντή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας, στον νομό φοιτούν 750 περίπου μαθητές που προέρχονται από την Αλβανία και είναι ή ισχυρίζονται ότι είναι οι περισσότεροι ελληνικής καταγωγής.

Είναι δηλαδή γεγονός η ύπαρξη ενός μεγάλου μεταναστευτικού ρεύματος, των Βορειοηπειρωτών, προς την Ελλάδα ανεξαρτήτως ηλικίας.

2.2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

2.2.1. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΝΕΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.

Η μετανάστευση ή η μετακίνηση ομάδων ή ατόμων είναι τόσο παλιά, αν όχι το ίδιο παλιά όσο η καταγεγραμμένη ιστορία της ανθρωπότητας. Μόνο τους τελευταίους δύο αιώνες ο κόσμος έχει ζήσει τα κύματα μεταναστών από την Ευρώπη, στο νέο κόσμο, στο τέλος του 19ου αιώνα, στην αρχή του 20ου αιώνα και μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, τα κύματα μεταναστών προς την Αμερική και την Βόρεια Ευρώπη. Στη δεκαετία του '60 έχει διαπιστωθεί η μετανάστευση ομάδων από την Αφρική και την Ασία προς την Ευρώπη, την Βόρειο Αμερική και την Αυστραλία. Σήμερα ζούμε ένα νέο κύμα μεταναστών που προέρχεται από την Ανατολική Ευρώπη και προωθείται προς την Δυτική Ευρώπη (Γεωργιάς, 1993 σελ. 11).

Μόνο το 1989 πάνω από 1,3 εκατομμύρια άνθρωποι μετανάστευσαν στην πρώην Δυτική Ευρώπη. Σήμερα ο αριθμός σίγουρα είναι αυξητικός. Η μετανάστευση αυτή, που πολλοί την ονομάζουν «νέα μετανάστευση», έχει ως αιτιολογικά χαρακτηριστικά στοιχεία την διάλυση ενός κοινωνικοοικονομικού συστήματος που κυριαρχούσε στην Ανατολική Ευρώπη, δηλαδή του κομμουνισμού, την αναταραχή που έφτανε σε πολεμικές συγκρούσεις, όπως στην πρώην ΕΣΣΔ και Γιουγκοσλαβία, την επιβολή σε αυτές τις χώρες ενός νέου τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας, μέσω της παγκοσμιοποίησης πλέον της οικονομίας και της πολιτικής, που έφερε τις χώρες της λεγομένης Ανατολικής Ευρώπης σε πολύ μειονεκτική θέση σε σχέση με της Δυτικής Ευρώπης.

Στην συγκεκριμένη μετανάστευση σημαντικό ρόλο παίζει και θα παίξει περισσότερο στο μέλλον μία υπερεθνική πολιτικοοικονομική δύναμη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, που μέλος της είναι και η χώρα μας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία νέα πραγματικότητα που θα καθορίζει πολιτικές που θα αφορούν όλα τα θέματα των χωρών που έχουν συνταχθεί στην ένωση. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η πολιτική της Ε.Ε. απέναντι στο κόμμα της μετανάστευσης έχει αρχίσει να κάνει δεκτές προτάσεις για σκληρή και αποτρεπτική πολιτική παρά τις εξαγγελίες για τέλος του τείχους Δυτικής - Ανατολικής Ευρώπης (Ψημένος, 1995 σελ. 36-356).

2.2.2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ.

Η Ελλάδα αποτέλεσε κυρίως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, χώρα προέλευσης μεταναστών προς Αμερική, Αυστραλία και ειδικά της δεκαετίας του 60 και 70 προς το Βέλγιο και την Δ. Γερμανία.

Την δεκαετία που διανύουμε, η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής μεταναστών κυρίως από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Μεγάλο ποσοστό αυτών των πληθυσμών έχουν ελληνική καταγωγή, όπως οι Πόντιοι της πρώην ΕΣΣΔ, που όμως προαιώνια κατοικούσαν εκεί, - που το 1989 ήταν γύρω στις 60.000 - και άλλα και πληθυσμών από την Αλβανία που έχουν Ελληνική εθνότητα, αλλά γεννήθηκαν στην Αλβανία. Ταυτόχρονα έχουμε μεγάλο κύμα παλινόστησης κυρίως από την Β. Ευρώπη (Πετρινιώτη, σελ. 15-19).

2.2.3. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΘ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ.

Έτσι λοιπόν μετά τα γενικά στοιχεία που αναπτύξαμε για την μετανάστευση, φθάνουμε στο σημείο να ασχοληθούμε με την μετανάστευση του πληθυσμού με τον οποίον ασχοληθήκαμε στο πρώτο μέρος, δηλαδή των βορειοηπειρωτών.

Την συγκεκριμένη μετανάστευση θα την δούμε σε όλη την την πορεία από το 1990 που άνοιξαν τα σύνορα, μέχρι σήμερα. Πριν την παράθεση των στοιχείων θα πρέπει να αναφέρουμε την δυσκολία καθορισμού του ακριβή αριθμού μεταναστών βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα, για μια σειρά από λόγους, όπως λόγω του δύσκολου διαχωρισμού τους από τους Αλβανικής εθνότητας πληθυσμούς που συρρέουν προς την Ελλάδα, λόγους εθνικής πολιτικής που οδηγούν στην ανάγκη απόκρυψης στοιχείων για λόγους εθνικών συμφερόντων, λόγους λαθρομετανάστευσης κ.λ.π.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αντικειμενικές πηγές για τον αριθμό των Βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα, ακολουθεί την εξής αυξητική πορεία. Από 1-1-1990 έως 31-7-1991 μπήκαν νόμιμα ως βορειοηπειρώτες στην Ελλάδα 12.466 ενώ ξαναγύρισαν 4.054. Άρα έμειναν 8.412 σύμφωνα με τα στοιχεία του Ελληνικού ιδρύματος υποδοχής και αποκατάστασης απόδημων και παλλινοστούντων ομογενών (Πετρινώτη, 11-12).

Το 1991 ήταν στην Ελλάδα νόμιμα 40.000 βορειοηπειρώτες σύμφωνα με επίσημες Ελληνικές πηγές (Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 55).

Το 1992 σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου δημοσίας τάξεως υπήρχαν στην Ελλάδα 42.500 βορειοηπειρώτες, ενώ σύμφωνα με τον υφυπουργό εξωτερικών γύρω στις 60.000.

Το 1994 σύμφωνα με νέα στοιχεία από τον σύλλογο Βορειοηπειρωτών υπήρχαν στην Ελλάδα γύρω στις 100.000 Όπως μάλιστα σημειώνεται σε αναλύσεις εκείνης της χρονιάς, σχεδόν όλος ο ενεργός πληθυσμός των βορειοηπειρωτών βρισκόταν στην Ελλάδα (Αντωνόπουλος, 1995, σελ. 142).

Από τις 24-2 έως 25-3 του 1997, μέρες αναταραχής στην Αλβανία και κατάλυσης κάθε κρατικής αρχής, ειδικά στην Νότιο Αλβανία (Βόρειο Ήπειρο) 20.000 κυρίως βορειοηπειρώτες πέρασαν τα σύνορα νόμιμα για την Ελλάδα. Ταυτόχρονα χιλιάδες ήταν αυτοί που παράνομα ήρθαν στην Ελλάδα μια και τα μέτρα από ελληνικής πλευράς ήταν υποτυπώδη και μάλιστα όσοι συλλαμβάνονταν ως παράνομοι μετανάστες δεν επανατροφοδοτούντο στην Αλβανία. Μάλιστα άτυπες φρουρές που είχαν εγκατασταθεί από τους εξεγερμένους Αλβανούς πολίτες στα συνοριακά φυλάκια δεν δέχονται εύκολα και περνούν συμπατριώτες τους στο εσωτερικό της χώρας. Επίσης οι πιέσεις που δέχεται το ελληνικό προξενείο στο Αργυρόκαστρο είναι δραματικές για μία βίζα (Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Κακές μέρες για λαθραίους Αλβανούς 30-3-97, σελ. 68 ΓΙΜ).

Το ρεύμα των βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα, παρά τις διαβεβαιώσεις για εθνικούς - πολιτικούς μάλλον λόγους της επίσημης ελληνικής πλευράς, ότι είναι το συνηθισμένο, η πραγματικότητα δείχνει ότι είναι πολύ μεγαλύτερο από το συνηθισμένο. Μάλιστα είναι τόσο μεγάλο που προκάλεσε το μήνυμα του Αρχιεπισκόπου Αναστάσιου τον Απρίλη του '97, να μην εγκαταλείπουν οι βορειοηπειρώτες τις εστίες τους. Μάλιστα θα

ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι τον Ιούνιο του 1997 οι βορειοηπειρώτες που παρέμειναν στην Αλβανία υπολογίζονταν μόλις γύρω τις 7.500 από μια κοινότητα 400.000 από το 1991 (Πελ/σος 27-6-97, σελ. 1).

Συμπερασματικά από τα παραπάνω στοιχεία βλέπουμε, η μετανάστευση αυτή να χαρακτηρίζεται από μια αυξητική τάση ενώ με τις τελευταίες αναταραχές, να έχει λάβει διαστάσεις ολοκληρωτικής μετανάστευσης.

Τέλος, σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι χαρακτηριστικό αυτής της μετανάστευσης είναι ότι λειτουργεί αλυσιδωτά, δηλαδή οι πρώτοι μετανάστες, κυρίως άνδρες έλκουν άλλα μέλη της ομάδας ή της οικογένειας, αφού προετοιμάζουν τις συνθήκες για αυτούς (Γεωργιάς, 1993 σελ. 17).

2.2.5. Τα αίτια της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα.

A) Η Αλλαγή στην Ανατολική Ευρώπη.

Αρχικά θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι οι πολιτικές αλλαγές σε ολόκληρη την Ανατολική Ευρώπη συν η πραγμασιοποίηση του δυτικού τρόπου ζωής επηρέασαν άμεσα την Αλβανία και οδήγησαν μεγάλους πληθυσμούς και αυτής της χώρας προς την Δυτική Ευρώπη μέσω της μετανάστευσης, (όπως αναφέραμε διεξοδικά στο κεφάλαιο (2), «η μετανάστευση μέσα στην ιστορία έως την νέα μετανάστευση»).

B) Η πολιτική κατάσταση την Αλβανία.

Αρχικά θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο καθηγητής Γ. Δαμανάκης αναφέρει ως αίτιο μετανάστευσης τις άσχημες πολιτικές συνθήκες στην χώρα προέλευσης. Θεωρεί τέτοιες συνθήκες ως σημαντικό αιτιολογικό παράγοντα απόφασης μεγάλων

πληθυσμιακών ομάδων για μετανάστευση προς χώρες, όπου δεν υπάρχει παρόμοιο πρόβλημα.

Αν δούμε την πολιτική κατάσταση στην Αλβανία, όπου ζούσαν οι πληθυσμοί που εξετάζουμε, θα δούμε, ότι οι πολιτικές συνθήκες ήταν τέτοιες, που μπορούν να αποτελούν αιτιολόγο κατάσταση μιας μεταναστευτικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα την διοίκηση του Αλβανικού κράτους από την ίδρυσή του μέχρι το 1990, είχαν αυταρχικά καθεστώτα που είχαν επιβληθεί με την βία. Καθεστώτα που στηρίζονταν στην βία και την καταπάτηση κάθε μορφής δημοκρατίας και σεβασμού της ελευθερίας.

Όμως και μετά τις εκλογές του 1992 και την εκλογή του κ. Μπερίσα, η αυταρχική διοίκηση και η καταπάτηση των ελευθεριών, δεν έλειψαν. Το 1997 έχουμε το γκρέμισμα των παρατραπεζών με επακόλουθα την κοινωνική αναταραχή και κατάλυση κάθε δημόσιας διοίκησης. Την πολιτική ευθύνη την χάνει ο Μπερίσα και οι διεθνείς οργανισμοί και χώρες βοηθούν στην δημιουργία μιας μεταβατικής κυβέρνησης του αποδεκτού από μεγάλο μέρος του Αλβανικού λαού κ. Φίνο. Επίσης ειρηνευτική διακρατική δύναμη στρατιωτών βοηθάει στην εξομάλυνση της κατάστασης και την ξαναδημιουργία μίας δημόσιας διοίκησης. Σήμερα με την αλλαγή της εξουσίας, που ήλθε στα χέρια των σοσιαλιστών και με την αποχώρηση του μεγαλύτερου μέρους της διακρατικής δύναμης, υπάρχει μια κάποια ηρεμία που κρύβει τις πρώτες πολιτικές αντιπαραθέσεις των πριν λίγων μηνών. Το παρόν παραμένει αβέβαιο και το μέλλον άγνωστο..... (Συνθετική Μελέτη, Γεωργάς σελ. 61, 1993 - Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Η ώρα των κυανόκρανων, 30-3-97, σελ. Α - Δαμανάκης 1989, σελ. 36).

Γ) Η οικονομική - κοινωνική κατάσταση στην Αλβανία.

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι πολλοί θεωρητικοί όπως ο Γεωργιάς αναφέρουν ότι πιθανά οικονομικά προβλήματα αποτελούν το σημαντικότερο λόγο που καθιστούν μια χώρα, τόπου εξαγωγής μεταναστών. Μάλιστα σύμφωνα με τους κ. Δαμανάκη και κ. Ψημένο σήμερα με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας οι συγκρίσεις γίνονται ευκολότερες και μαζί με την παγκοσμιοποίηση ενός τρόπου ζωής, που στηρίζεται στην κατανάλωση, καθιστούν πιθανά οικονομικά προβλήματα, αποφασιστικό παράγοντα μεγάλης μεταναστευτικής τάσης.

Αν δούμε την οικονομική κατάσταση στην Αλβανία, θα δούμε ότι τα οικονομικά προβλήματα ήταν τέτοια, που δικαιολογούν, σύμφωνα με την ανάλυση των θεωρητικών, πιθανό μεταναστευτικό ρεύμα. Έτσι το 1989 υπήρχε πορεία δημογραφικού τριπλασιασμού, η βιομηχανική παραγωγή από το 13% έπεσε στο 1%, οι αμυντικές δαπάνες ήταν ασύμφορες, ενώ η μετανάστευση ήταν απαγορευμένη. Το 1992 ο πληθωρισμός ήταν στο 150% και η ανεργία στο 70%. Το 1994 το εξωτερικό χρέος φθάνει τα 6.000.000 δολάρια, ενώ συναλλαγματικά αποθέματα δεν υπάρχουν. Ταυτόχρονα έχουμε πτώση της παραγωγής, πτώση στα εισοδήματα και αύξηση της ανεργίας. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η έλλειψη έργων υποδομής και άρα οι άσχημες συνθήκες διαβίωσης. Το 1997 έχουμε την πλήρη οικονομική καταστροφή της χώρας, με το κλέψιμο των χρημάτων, από τις παρατράπεζες χιλιάδων Αλβανών και βορειοηπειρωτών. Η οικονομική - κοινωνική καταστροφή ολοκληρώνεται με καταστροφές πολλών δημόσιων κτηρίων, με παράλυση κάθε οικονομικής δραστηριότητας, και την εμφύλια διαμάχη. Το παρόν χαρακτηρίζεται από προσπάθειες, επαναδραστηριοποίησης της δημόσιας διοίκησης και το μέλλον χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα οικονομική και άρα κοινωνική.

(Συνθετική μελέτη Ψημένος 1995 σελ. 17-35 - Δαμανάκης 1989 σελ. 36 - Αντωνόπουλος, 1995, σελ. 55-96, Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 112, - ΣΒΕΦΑ περιοδικό, Νοέμβριος '95, 4ο τεύχος - 109 σελίδα).

Δ) Οι διώξεις της μειονότητας.

Εκτός των παραπάνω που έτσι και αλλιώς αποτελούν παράγοντα μετανάστευσης από την Αλβανία και για τους Αλβανούς και για τους βορειοηπειρώτες, έχουμε - όπως διεξοδικότατα αναφέρει - και τις διώξεις της μειονότητας. Διώξεις που εκφράζονταν μέσω της πολιτικής φίμωσης, της γλωσσικής, της θρησκευτικής φίμωσης, της ελευθερίας κινήσεων κ.λ.π. Οι εξορίες, φυλακίσεις, λεηλασίες, σε χωριά της μειονότητας και εκκλησίες ήταν πολλές. Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι η έτσι και αλλιώς δύσκολη ζωή στην Αλβανία, είναι ακόμα δυσκολότερη για την εκεί Ελληνική μειονότητα και κατά την γνώμη μας αποτελεί σημαντικό ενισχυτικό παράγοντα της τάσης της μετανάστευσης βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα, που αποτελεί την μητροπολιτική πατρίδα για αυτούς τους πληθυσμούς (Συνθετική μελέτη και σύντομη αναφορά των συνθηκών ζωής της Ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία με βάση τα κεφάλαια, «το βορειοηπειρωτικό», «οι θρησκευτικές διώξεις»).

Ε) Το εκπαιδευτικό στην Αλβανία.

Υπάρχει θεωρητική βάση που έχει αναπτυχθεί από τον Δαμανάκη και αναφέρει τα πιθανά προβλήματα στον τομέα της εκπαίδευσης σε μία χώρα, ως αιτιολογικό παράγοντα, να οδηγηθούν στην μετανάστευση κάποιοι πληθυσμοί.

Σε σχέση με την εργασία μας είδαμε - στο κεφάλαιο «το εκπαιδευτικό»- και εν συντομία αναφέρουμε, ότι η εκπαιδευτική κατάσταση της μειονότητας στην Αλβανία χαρακτηρίζεται από

αυθαίρετες καταπατήσεις των δικαιωμάτων αυτής για Ελληνική παιδεία.

Εδώ θα αναφέρουμε μερικές, όπως τους μεγάλους πληθυσμούς της Ελληνικής μειονότητας έξω από τις μειονοτικές περιοχές, για το Αλβανικό επίσημο κράτος, που τους απαγορεύεται η παρακολούθηση Ελληνικών σχολείων. Επίσης την μη δυνατότητα συνέχισης της ελληνικής παιδείας στην μέση εκπαίδευση μια και το επίσημο Αλβανικό κράτος απαγορεύει την λειτουργία Έλληνικής μέσης εκπαίδευσης. Ακόμα τις αυθαίρετες απαγορευτικές αποφάσεις κρατικών λειτουργών για την λειτουργία ελληνικών σχολείων, και τέλος τα συνεχιζόμενα εμπόδια στην ομαλή λειτουργία των ελληνικών σχολείων, που λαμβάνουν χώρα μέσω των νέων θεσμών και αρμοδιοτήτων σε Αλβανούς αξιωματικούς, φερέφωνα της σκληρής πολιτικής απέναντι της Ελληνικής μειονότητας, που έχουν δοθεί μέσω του νέου «δημοκρατικού» συντάγματος του 1994, που ήδη έχουμε αναπτύξει στο κεφάλαιο 1 και 2 το εκπαιδευτικό.

Κοντά στα παραπάνω θα ήταν παράλειψη αν δεν συμπληρώναμε το κακό οδικό δύκτιο στις μειονοτικές περιοχές, που κάνει δύσκολη την μετάβαση των μαθητών σε σχολείο που βρίσκεται σε άλλο χωριό, την έλλειψη μεταφορικών μέσων και τις άσχημες καιρικές συνθήκες του χειμώνα, που καθιστούν ακόμη δυσκολότερη την μετάβαση πολλών μαθητών στο σχολείο. Επίσης τις ελλειπίες κτηριακές εγκαταστάσεις, τις υλικοτεχνικές ελλείψεις και την συνεχή μείωση των δαπανών για την παιδεία από το Αλβανικό κράτος. Τέλος αξίζει να αναφέρουμε ότι με την αναταραχή του 1997 είχαμε το κλείσιμο των σχολείων για δύο μήνες, ενώ άγνωστο είναι τι θα γίνει τη νέα χρονικά του 1997-98, μια και οι ελλείψεις και η ανασφάλεια για το μέλλον είναι

χαρακτηριστικές (Συνθετική μελέτη - περίληψη - 1.6.1. - Δαμανάκης σελ. 36 1989 Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 112).

ΣΤ) Η συγκριτική κατάσταση με την Ελλάδα.

Στο θεωρητικό πλαίσιο πολλοί, όπως ο Γεωργάς, τονίζουν ότι σημαντικός παράγοντας που λειτουργεί ως αίτιο μετανάστευσης, είναι η κατάσταση που βρίσκεται η πιθανή χώρα μετεγκατάστασης και μάλιστα σε σύγκριση με την χώρα προέλευσης του πιθανού μετανάστη.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση η κατάσταση της Ελλάδας σίγουρα είναι πολύ καλύτερη από αυτή της Αλβανίας. Υπάρχει δημοκρατία, ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και παρά τα οικονομικά της προβλήματα, βρίσκεται σε ασύγκριτα καλύτερη οικονομική πορεία από της Αλβανίας. Επίσης παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για εργασία και καλύτερους μισθούς από αυτούς στην Αλβανία. Όλα αυτά συνηγορούν στο να πάρει κάποιος την απόφαση της μετανάστευσης, ακόμα και αν γνωρίζει ότι η αρχή ίσως είναι εξίσου άσχημη ή και ακόμα χειρότερη από την ζωή στην Αλβανία, μια και υπάρχει η πεποίθηση ότι υπάρχουν πολλές ελπίδες για ένα καλύτερο αύριο και τουλάχιστον πολλές περισσότερες από αυτές στην Αλβανία (Γεωργάς σελ. 61, 1993).

Η πολιτική της Αλβανίας.

Η πολιτική της επίσημης Αλβανίας είναι τέτοια που συνδράμει στην αυξητική τάση του μεταναστευτικού ρεύματος προς την Ελλάδα. Αναγκάζει μπορούμε να πούμε τους πολίτες και ειδικότερα τους βορειοηπειρώτες να πάρουν τον δρόμο προς την Ελλάδα. Η μη φύλαξη των διαδρόμων διόδου προς την Ελλάδα, οι διώξεις προς τους βορειοηπειρώτες, κ.λ.π. δείχνουν τον βοηθητικό ρόλο της επίσημης Αλβανικής πλευράς στην τάση της μετανάστευσης.

Οι λόγοι που οδηγούν την Αλβανική επίσημη πολιτεία σε αυτό το δρόμο είναι η είσοδος συναλλάγματος και υλικών αγαθών, είτε η ανακούφιση της ανεργίας. Σε σχέση με τους βορειοηπειρώτες ο απώτερος στόχος είναι η ερήμωση του βορειοηπειρωτικού χώρου από το ελληνικό στοιχείο και η μετοίκηση πληθυσμών από τον Βορρά ή το Κόσσοβο. (Συνθετική μελέτη α) Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1992, 135, β) ΣΒΕΦΑ, περιοδικό, Ανοιχτή επιστολή προς τους Β.Ηπειρώτες, 1994, σελ. 28).

Η πολιτική της Ελλάδας.

Η αρχική ενθάρρυνση από επίσημης Ελληνικής πλευράς προς τους Βορειοηπειρώτες για έλευσή τους στην Ελλάδα, ήταν άλλη μια αιτία για τη μετανάστευση και ίσως σημαντικώτατο λάθος. Βέβαια, δεν θα έπρεπε το επίσημο Ελληνικό κράτος να απαγόρευε την έλευση των ομοεθνών και δοκιμαζόμενων χρόνια βορειοηπειρωτών, αλλά ούτε να ενθαρρύνει την έλευσή τους, υποσχόμενο πράγματα που δεν μπορούσαν να γίνουν. Ίσως έπρεπε, όπως υποστηρίζουν πολλοί, να βοηθήσουν τους βορειοηπειρώτες να αναπτυχθούν και να αναπτύξουν δραστηριότητα στο χώρο της Βορείου Ηπείρου.

Η σημερινή κατάσταση ανάγκης στην Αλβανία, ίσως εξυπηρετήσει τους στόχους της Ελληνικής πλευράς και τα συμφέροντα στον χώρο της βορείου Ηπείρου. Πάντως το μέλλον θα δείξει ποιές πράγματι είναι οι διαθέσεις της Ελληνικής πλευράς. Όλα τα κριθούν από το αποτέλεσμα, τους αριθμούς, την πραγματικότητα, μια και όλα τα άλλα απλώς συνθέτουν το παιχνίδι της πολιτικής. (Συνοπτική ενασκόπηση κεφ. 1985-97 ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ, ΕΛΛΑΔΑΣ).

ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.

Η μετανάστευση των βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα έχει και ως ιδιαίτερες αιτίες ότι οι Βορειοηπειρώτες είναι ομοεθνείς και

ομόθρησκοι με τους Έλληνες στην Ελλάδα. Θεωρούν την Ελλάδα ως την μητροπολιτική πατρίδα και νοιώθουν μια σιγουριά μεταναστεύοντας στην Ελλάδα και μία απόκτηση ελευθερίας. Πολλοί απ' αυτούς έχουν ακόμα και συγγενείς, γνωρίζουν τα βασικά, οι περισσότεροι, της γλώσσας και έτσι έχουν κάποια σημεία αναφοράς. Επίσης μπορούμε να πούμε ότι γι' αυτούς η επαφή με την Ελλάδα που για τόσα χρόνια τους είχε απαγορευθεί είναι ζήτημα ψυχολογικής τόνωσης και θέμα διατήρησης των εθνικών χαρακτηριστικών που χρόνια τώρα μέσα σε διωγμούς κατάφεραν να κρατήσουν (Γεωργιάς Δ. , 1993, 18-61).

2.2.6. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

A) ΝΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ - ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Ο Νόμιμος τρόπος εισόδου βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα, είναι όπως όλων των άλλων αλλοδαπών. Η είσοδος και η έξοδος από το Ελληνικό έδαφος, γίνεται μόνο μέσα από τις ελεγχόμενες μεθοριακές διαβάσεις, που στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι η μεθοριακή διάβαση της Κακαβιάς. Εκεί διενεργείται και ο ανάλογος αστυνομικός έλεγχος από την τοπική αστυνομική υπηρεσία. Τα στοιχεία που πρέπει να έχει ένας βορειοηπειρώτης είναι όμοια με κάθε αλλοδαπό, δηλαδή να έχει κανονικό και ισχύον διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο, αναγνωριζόμενο από διεθνείς συμβάσεις και να φέρει, εφ' όσον απαιτείται (εδώ απαιτείται), έγκυρη και ισχύουσα θεώρηση εισόδου - βίζα. Αρμόδιες υπηρεσίες για την χορήγηση θεωρήσεων εισόδου είναι οι καθοριζόμενες με απόφαση του Υπουργείου Εξωτερικών. Έτσι ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να απευθυνθεί στο Ελληνικό Προξενείο της χώρας όπου βρίσκεται, και στην συγκεκριμένη περίπτωση, στο προξενείο του Αργυροκάστρου. Η άδεια παραμονής που λαμβάνουν οι βορειοηπειρώτες χορηγείται

κυρίως και είναι ετήσιας διάρκειας, ενώ μπορεί να ανανεώνεται κατ' έτος και μέχρι πέντε χρόνια. Πρέπει να τονίσουμε την υποχρέωση ανά εξάμηνο σφραγίσματος του διαβατηρίου από την Αλβανική πλευρά, έστω και αν αυτή γίνει στο φυλάκιο της Κακαβιάς. Κάνοντας μια παρένθεση, καταλαβαίνουμε ότι θα δημιουργηθούν πολλά προβλήματα στο μέλλον μια και τα πέντε χρόνια δικαιώματος ανανέωσης για χιλιάδες ανθρώπους θα αρχίσουν να τελειώνουν και ο δρόμος θα είναι ή η παρανομία που με την σειρά της φέρνει άλλα προβλήματα ή η επαναπροώθηση στην Αλβανία. Πάντως ήδη ακούγονται ότι για τους βορειοπειρώτες θα γίνουν νέες ρυθμίσεις.

Μετά την αναγκαία παρένθεση πρέπει να αναφέρουμε ότι ενώ κάποιου του έχει χορηγηθεί άδεια παραμονής, μπορεί να ζητήσει στα πλαίσια της οικογενειακής συνένωσης την εγκατάσταση της οικογένειάς του στην χώρα παραμονής του, με την προϋπόθεση να έχει την δυνατότητα κάλυψης των αναγκών σίτισης και στέγασης αυτής. Ως μέλη οικογένειας θεωρούνται ο σύζυγος και τα κάτω του 18ου έτους της ηλικίας, άγαμα τέκνα του και οι γονείς του, εφόσον προ της άφιξής του συνοικούσαν και συντηρούνταν από τον ίδιο. Ο κάτοχος άδειας παραμονής που εξέρχεται προσωρινά από το Ελληνικό έδαφος, δικαιούται επανεισόδου, εφ' όσον από την έξοδό του δεν έχει παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών και η άδειά του ακόμα ισχύει.

B) ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Όλα τα παραπάνω ισχύουν κατά την νόμιμη είσοδο και παραμονή ενός βορειοπειρώτη στη χώρα μας. Όμως ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς βρίσκονται παράνομα στην Ελλάδα. Ο αριθμός των λαθρομεταναστών ειδικά τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ μεγάλος, κάτι που στοιχειοθετείται από τους αριθμούς που παραθέτονται στο

κεφάλαιο 2.2. «η μετανάστευση βορειοηπειρωτών προς την Ελλάδα». Αυτή η διαδικασία εισόδου είναι κυρίως από τα αφύλαχτα σύνορα Αλβανίας - Ελλάδας ή με πλωτά μέσα περνώντας κυρίως στην Κέρκυρα. Η αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης από Ελληνικής επίσημης πλευράς, είναι, η δημιουργία ομάδων δίωξης λαθρομεταναστών, οι απελάσεις, οι κυρώσεις σε όποιον βοηθάει ή χρησιμοποιεί στην εργασία του άτομα που δεν έχουν τα απαραίτητα έγγραφα νόμιμης εισόδου. Πάντως στην περίπτωση των βορειοηπειρωτών, που έχουν έγγραφα, που αποδεικνύουν την Ελληνικότητά τους, είναι κοινό μυστικό, η ανοχή από το ελληνικό κράτος. Τις ημέρες των αναταραχών τα μέτρα ήταν πολύ ελαστικά, ενώ με την πάροδο του χρόνου αρχίζουν να ξαναπέρνουν τις παλιές τους διαστάσεις.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε ότι το ποσοστό των λαθρομεταναστών βορειοηπειρωτών είναι πλέον μικρότερο. Αυτό διότι στους βορειοηπειρώτες χορηγείται πιο εύκολα βίζα από τους υπόλοιπους αλλοδαπούς και άρα είναι πιο προσιτός ο νόμιμος τρόπος - βέβαια πάντα υπάρχουν ειδικές περιπτώσεις που αναγκάζουν τους βορειοηπειρώτες στην με παράνομο τρόπο είσοδο. Επίσης, πλέον είναι πολιτική της Ελλάδας η εύκολη παροχή βίζας (σε αντίθεση με τον πρώτο καιρό), έτσι ώστε να ελέγχει τον αριθμό και την εθνότητα των μεταναστών καθορίζοντας την πολιτική της. (Για το κεφάλαιο 2.2.6. α και β υπήρξε συνθετική μελέτη των εξής πηγών : α) Εφημερίς της κυβερνήσεως, Τεύχος 1, αριθμός φύλλου 184, 4-12-1991, β) Συνέντευξη με βορειοηπειρώτισσα Αθηνά Ζήση, γ) ΣΒΕΦΑ 94, Ανοιχτή επιστολή προς Β.Ηπειρώτες αδελφούς εις την Ελλάδα, σελ. 28, δ) Ελευθεροτυπία, Κακές ημέρες για λαθραίους Αλβανούς, 30-3-97, σελ. 68 ΓΙΜ).

2.2.7. Οι συνέπειες της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών.

A) Για την Αλβανία:

Η Αλβανία ως χώρα προέλευσης, της αντιστοιχεί μέρος των συνεπειών αυτής της μετανάστευσης. Αρχικά η μετανάστευση για την Αλβανία, σε αυτή τη δεκαετία αποτελεί αποδεδειγμένα σανίδα σωτηρίας, μια και βοηθάει στην πτώση της ανεργίας με όλα τα επακόλουθα των κοινωνικών αντιδράσεων, καθώς και συντελεί στην αύξηση του συναλλάγματος και του εμπορικού ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών. Επίσης πιθανόν, σε αρκετές των περιπτώσεων οι μετανάστες λαμβάνουν επαγγελματική ειδίκευση, που ίσως στο μέλλον βοηθήσει στην ανάπτυξη της χώρας.

Βέβαια ταυτόχρονα έχουμε την φυγή φτηνού εργατικού δυναμικού, που ίσως αποτελέσει ανασχετικό παράγοντα στην βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας και την πορεία παραγωγής, πράγμα που έχει συμβεί στις χώρες προέλευσης μεγάλου αριθμού μεταναστών σε παρόμοιες μεταναστεύσεις.

Ακόμα σημαντική συνέπεια για την Αλβανία είναι η ερήμωση της βορείου ηπείρου από τους ελληνικής εθνότητας πληθυσμούς, που ίσως διευκολύνει τα σχέδια της Αλβανικής πλευράς για εγκατάσταση αμιγώς Αλβανικών πληθυσμών από το Κόσσοβο και τα Σκόπια (Συνθετική μελέτη των α) Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 135, β) Κασσιμάτη Κ., 1984, σελ. 34-37, γ) Μουσσούρου 1990, 72,74, γ) ΣΒΕΦΑ, Ανοιχτή επιστολή προς τους Β.Ηπειρώτες αδελφούς στην Ελλάδα, Άνοιξη 1994, σελ. 28).

B) Για την Βόρειο Ήπειρο και το Βορειοηπειρωτικό.

Η μετανάστευση αυτή έχει μεγάλες συνέπειες για το βορειοηπειρωτικό ζήτημα και την συνέχεια του Ελληνισμού που διεξοδικά αναπτύξαμε στο πρώτο μέρος. Η μετανάστευση των

βορειοηπειρωτών, έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις, που πλέον σχεδόν όλος ο ενεργός πληθυσμός βρίσκεται στην Ελλάδα. Αυτό έχει ως συνέπεια την δημιουργία κενού στις μειονοτικές περιοχές, την πιθανή πληθυσμιακή επίσχυση για βιολογικούς λόγους, μια και μόνο οι ηλικιωμένοι παραμένουν στις εστίες τους, και κατ' επέκταση την εξυπηρέτηση των σχεδίων της Αλβανικής πλευράς για αφελληνισμό της περιοχής. Το μέγεθος της ερήμωσης φαίνεται από το μήνυμα τον Απρίλη του 1997 του Αναστασίου, που καλεί τους βορειοηπειρώτες να μην ερημώσουν την Βόρειο Ήπειρο. Εδώ σημειώνουμε ότι πλέον βρίσκονται στην Βόρειο Ήπειρο μόνο οι γέροντες. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια της Βορειοηπειρώτισσας Αθηνάς Ζήση, που σε μια συνέντευξη που είχαμε μαζί της μας είπε ότι πλέον δεν βλέπει στην Βόρειο Ήπειρο κανένα παιδί μετά από τις τελευταίες ταραχές. Αναφέρει «ακόμα και τα τελευταία ήρθαν στην Ελλάδα». (Συνθετική μελέτη α) Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 136, β) Συνέντευξή μας με βορειοηπειρώτισσα Αθηνά Ζήση).

Γ) Για την Ελλάδα.

α) Εξωτερικής πολιτικής : Οι συνέπειες από το μέγεθος αυτής της μετανάστευσης είναι και συνέπειες πάνω στην πολιτική της Ελλάδας. Η μετανάστευση αυτή των πληθυσμών με ελληνική εθνότητα, από καθαρά πολιτικής πλευράς, είναι το πιθανό χάσιμο ενός σημείου πίεσης, αλλά και διαπραγματευτικής διεθνούς εξουδετέρωσης αντίστοιχων ή παρόμοιων πληθυσμών στην Ελλάδα. Έτσι πλέον στόχος της Ελληνικής πλευράς είναι από ότι φαίνεται η επαναπροώθηση μέρους τουλάχιστον από αυτούς τους πληθυσμούς, στην Βόρειο Ήπειρο. Οι ταραχές στην Αλβανία, ίσως τελικά παρά τους αρχικούς φόβους αποδειχθούν συμφέρουσες προς

την Ελληνική πλευρά μια και μπορεί να πιάσει την Αλβανική πλευρά χωρίς τις παρελθούσες αντιδράσεις.

Επίσης θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέρουμε την πολιτική της Ελλάδος για πιο εύκολη παροχή βίζας, ώστε να ελέγχει τους πληθυσμούς που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, καθώς και τις προσπάθειες περιορισμού του φαινομένου της λαθρομετανάστευσης, με «ανασχαιτικούς μηχανισμούς».

Πρέπει να αναφέρουμε επίσης, ότι η μη δημιουργία επιβοηθητικών υπηρεσιών, που θα συντελούσαν στην κοινωνική ένταξη στην ελληνική κοινωνία των βορειοηπειρωτών, ίσως δείχνει τις προθέσεις της ελληνικής πλευράς.

Τέλος στόχος της Ελλάδας είναι η διατήρηση και ισχυροποίηση ενός πιονιού στην διεθνή πολιτική σκακιέρα που στα Βαλκάνια είναι ιδιαίτερα εύθραστη. (Βερέμης, Νικολακόπουλος, Κουλουμπής, 1995, 195 - ΣΒΕΦΑ 94).

β) Οικονομικές: Οι οικονομικές συνέπειες για την Ελλάδα αναλύονται στην αύξηση της παραγωγής και της απόδοσης, με μικρότερο κόστος. Θεωρητικά αυτο εξηγείται από τους Vouι και Junne, λόγω του ότι κυρίως οι μετανάστες που ζητούν εργασία είναι υγιείς, μετακινούνται ανάλογα τις ανάγκες για εργατικό δυναμικό, προσαρμόζονται στην εποχιακή απασχόληση, ενώ ταυτόχρονα δεν επιβαρύνουν την πρόνοια, τα ταμεία ανεργίας. Ακόμα έχουν μικρότερες απαιτήσεις στο μέγεθος του μισθού και τις εργασιακές συνθήκες, ενώ σημαντικό χαρακτηριστικό τους που δικαιολογεί τα παραπάνω είναι η άγνοια των νόμων και των δικαιωμάτων τους.

Από τα παραπάνω εύκολα κατανοητό γίνεται το οικονομικό κέρδος που έχει η Ελληνική πλευρά από την μετανάστευση. Εδώ θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι κοιτάζοντας τις συνέπειες για την χώρα προέλευσης και υποδοχής, επιβεβαιώνεται η άποψη

που λέει, ότι αν οι χώρες δεν είχαν κανένα πλεονέκτημα, δεν θα είχαν επιτρέψει την εγκατάσταση μεταναστών και ότι η μετανάστευση είναι συμφωνίες συμφερόντων μεταξύ χώρας υποδοχής και προέλευσης (Συνθετική μελέτη α) Βερέμης, Νικολακόπουλος, Κουλουμπής, 1995, σελ. 137, β) Πατηνιώτης, 1990, σελ. 231-233).

γ) ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ (Ι. ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ). Είναι γεγονός ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία λαμβάνει στη Δυτική Ευρώπη τα τελευταία χρόνια μεγάλες διαστάσεις. Η συνεχής ροή μεταναστών από την πρώην Ανατολική Ευρώπη που αποτελούν την «νέα μετανάστευση» έχουν λειτουργήσει ως σπόρος στο ήδη γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη ρατσισμών.

Κύριοι βαθύτεροι αιτιολογικοί παράγοντες, που στην σύγχρονη περίοδο στον δυτικό κόσμο οδηγούν στον ρατσισμό, είναι κυρίως τα οικονομικά συμφέροντα, κρατικά ή ιδιωτικά, που μέσω της συνειδητής μας παροχής πολιτισμού και παιδείας, αλλά και μέσω των σύγχρονων παντοδύναμων κατευθυντήριων οργάνων, που ονομάζονται μέσα μαζικής ενημέρωσης, αποπροσανατολίζουν τους πολίτες από τα πραγματικά προβλήματα και εχθρούς, δημιουργώντας ψεύτικους εχθρούς μέσω του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, διατηρώντας την κοινωνική στασιμότητα που αναπαράγει την εξουσιαστική τους κυριαρχία. Έτσι φθάνουμε στο φαινόμενο ομάδες πληθυσμών, όπως σήμερα οι μετανάστες, να λειτουργούν, ως ο αποδιοπομπαίος τράγος, των δεινών της σύγχρονης δυτικής κοινωνίας.

Χαρακτηριστικό είναι ότι σε κάθε εποχή και κοινωνία ο ρατσισμός στρέφεται ιδιαίτερα προς μια ομάδα ανθρώπων και μετά σε μια άλλη και ούτω καθ' εξής. Έτσι συγκεκριμένα στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία ο ρατσισμός στρέφεται με ιδιαίτερο μένος

προς τους μετανάστες από την Αλβανία. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι ο ρατσισμός απορρίπτει μέσω προκαταλήψεων και υπεραπλουστεύσεων, συλλίβδην, κάθε άτομο που προέρχεται από την Αλβανία, χαρακτηρίζοντάς το ως Αλβανό, ανεξάρτητα εθνολογικής καταγωγής. Λέξη που παραπέμπει σε κάτι πλέον ισοδύναμο με το κακό.

Μάλιστα αν κάποτε διαπρέψει κάποιο τέτοιο άτομο π.χ. στον αθλητισμό, τότε εφευρίσκεται ο ξεχασμένος όρος Βορειοηπειρώτης, είτε ισχύει, είτε όχι .

(II. ΑΠΩΤΕΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ): Το φαινόμενο αυτό του ρατσισμού που αναπτύσσεται ραγδαία στην ελληνική κοινωνία έχει ως συνέπειες, την αδρανοποίηση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στα ουσιαστικά προβλήματα και την ανάπτυξη έντονης ξеноφοβίας και αποκλεισμού και απόρριψης κάθε διαφορετικού. Επίσης οδηγεί στην δημιουργία γκέτου μεταναστών σε ξεχωριστούς χώρους διαβίωσης π.χ. στην Πάτρα οι περισσότεροι μετανάστες που προέρχονται από την Αλβανία κατοικούν στο Ζαβλάνι - και την γνικότερη περιθωριοποίηση πληθυσμιακών ομάδων, με απώτερες συνέπειες την ενασχόλησή τους με παράνομες ενέργειες.

Έτσι φθάνουμε και στο γεγονός ότι ως συνέπεια αυτής της μετανάστευσης διαμέσου και του ρατσισμού όπως εξηγήσαμε, έχουμε την αύξηση της εγκληματικότητας, της βίας, της διακίνησης ναρκωτικών, της πορνείας και γενικά ενεργειών, που προσφεύγουν άτομα αποκλεισμένα από τις κοινωνικές δομές και προσφέρουν ισότιμες ευκαιρίες κοινωνικοοικονομικής ανέλιξης και γρηγορότερα από κάθε άλλο δρόμο ευκαιρία καλύτερης ζωής.

Εδώ είναι αναγκαίο, κατά την γνώμη μας, να τονίσουμε, ότι σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν στην δημοσιότητα από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως, πράγματι οι αλλοδαποί και κυρίως οι

μετανάστες που προέρχονται από την Αλβανία ανεξαρτήτως εθνολογικής καταγωγής, ευθύνονται για την αύξηση της εγκληματικότητας, στην χώρα μας. Όμως σύμφωνα με την ίδια έρευνα η αύξηση αυτή αφορά κυρίως κλοπές και σχέσεις με ναρκωτικά, πορνεία. Τα εγκλήματα που αφορούν βιασμούς, φόνους, δηλαδή εγκλήματα ιδιαίτερα απεχθή δεν αυξήθηκαν από τους από την Αλβανία μετανάστες, όπως έχει αφεθεί να διαφαίνεται, αλλά από τους ίδιους τους Έλληνες. Η πραγματικότητα είναι ότι τα ποσοστά, σε δράστες τέτοιων απεχθών εγκλημάτων, των αλλοδαπών και δη από την Αλβανία προερχομένων είναι ελάχιστα όσο περίεργο και αν φαίνεται. Το φαινόμενο αυτό καταδεικνύει για άλλη μια φορά το μέγεθος της προκατάληψης, της ξενοφοβίας, του ρατσισμού, και συνάμα της υπεραπλούστευσης, της γενίκευσης και άρα της αβασιμότητάς του. Σίγουρα μια οργανωμένη προσπάθεια ένταξης αυτών των πληθυσμών θα είχε ως πιθανότητα αποτελέσματα την μείωση των δεικτών των παραπτώματων, των κλοπών, της πορνείας, των ναρκωτικών, από μετανάστες από την Αλβανία.

Άλλη μια συνέπεια είναι η ασύμφορη επιβάρυνση του σωφρονιστικού μας συστήματος με πολλούς από την Αλβανία μετανάστες, πράγμα που σε σχέση με την απροετοίμαστη Ελληνική πολιτεία συντελεί στην περαιτέρω υποβάθμιση του σωφρονιστικού μας συστήματος. Ταυτόχρονα μια σειρά από εξεγέρσεις, ταραχές κ.λ.π. αποδίδονται στους μετανάστες από την Αλβανία που λειτουργούν ως το εξιλαστήριο θύμα και η εύκολη λύση, για αποποίηση ευθυνών, που έχει η ελληνική πολιτεία, σε σχέση με το σωφρονιστικό σύστημα. Έτσι επιτείνεται η προκατάληψη και ο ρατσισμός της ελληνικής κοινωνίας, απέναντι στους μετανάστες από την Αλβανία.

Ένα επακόλουθο κοινωνικοοικονομικό είναι η αύξηση της ανεργίας. Η ανεργία είναι πραγματικότητα, αλλά και το ότι οι εργασίες που κάνουν οι μετανάστες είναι οι ονομαζόμενες σκληρές χειρωνακτικές εργασίες. Πράγματι λοιπόν σε αυτές χάνουν κάποια στρώματα Έλλήνων εργατών την δουλειά τους, που όμως είναι ελάχιστα, μια και πλέον έχουμε φθάσει στην φυλεκτικοποίηση της εργασίας, που τις επίπονες χειρωνακτικές εργασίες τις κάνουν οι μετανάστες, μια και οι γηγενείς, ανά τον Δυτικό κόσμο, κυρίως ασχολούνται με εργασίες που προσφέρουν καλύτερες συνθήκες. Έτσι η συνέπεια της ανεργίας, ίσως είναι μία κατηγορία αστήριχτη μέσα στα πλαίσια του ρατσισμού. Από τα παραπάνω θα ήταν ίσως σωστότερο να λέγαμε ότι η μετανάστευση έχει οδηγήσει σε έναν διαχωρισμό εργασιών για τους γηγενείς και για τους μετανάστες. (Συνθετική μελέτη, Ψημένος 1995, σελ. 39-77, 115-116, β) Μ.Μ.Ε. - Δελτία ειδήσεων - εφημερίδες, γ) Ζωγράφου 1998, 247-256).

Δ) ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ.

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι η ίδια η μετανάστευση ως διαδικασία δημιουργεί στους μετανάστες έντονη ψυχική αναστάτωση και στρες. Πιο συγκεκριμένα το ξερίζωμα από τον χώρο της μέχρι τότε ζωής του, που και για τους Βορειοηπειρώτες με τους οποίους εδώ ασχολούμαστε, συνοδεύεται, από απώλεια συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντος, πολιτισμική επιβάρυνση με την αλλαγή συνθηκών και οικείου τρόπου ζωής, εγκατάλειψη πατροπαράδοτων εστιών και ιστορικής μνήμης κ.λ.π.

Βέβαια, οι βορειοηπειρώτες ήρθαν στην χώρα καταγωγής τους, την μητροπολιτική πατρίδα τους, την Ελλάδα. Έτσι είχαν μια

ιδιαίτερη θετική στάση απέναντι στους Έλληνες και την Ελλάδα. Μάλιστα πρέπει να τονίσουμε ότι οι περισσότεροι από αυτούς στοχεύουν σε μια σχέση με την Ελληνική κοινωνία που θα έχει ως βάση την πολιτιστική αφομίωση ή τουλάχιστον εναρμόνιση. Τα παραπάνω μαζί με την κατά κανόνα ύπαρξη μιας ελπίδας που υπάρχει σε κάθε μετανάστη, στην αρχή τουλάχιστον, για ένα καλύτερο αύριο βοηθούν τους βορειοηπειρώτες να μην απελπίζονται από τις δύσκολες συνθήκες.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα δύσκολων συνθηκών είναι η διαμονή των περισσότερων βορειοηπειρωτών σε υποβαθμισμένες περιοχές μεγάλων αστικών κέντρων, όπου λειτουργούν και ως γκέτο διαβίωσης μεταναστών ή χαμηλών στρωμάτων γενικότερα. Εκεί οι παροχές προς τον πολίτη είναι σχεδόν ανύπαρκτες ή έστω υποτυπώδεις. Επίσης πολλές οικογένειες βορειοηπειρωτών ταλαιπωρούνται από την απόσταση και άρα την μη επαφή με κάποια άλλα μέλη της οικογένειας, που πολλές φορές ζουν στην Αλβανία. Ακόμα οι εργασίες που κάνουν στην Ελλάδα είναι οι πιο επίπονες, με τις χειρότερες συνθήκες, με λίγα χρήματα, πολλές φορές χωρίς ασφάλιση και με εξαντλητικά, εκμεταλλευτικά ωράρια που διαλύουν τις οικογενειακές σχέσεις, ακόμα και αν οι οικογένειες έχουν μεταναστεύσει ολόκληρες.

Παρά τα προβλήματα και τις άσχημες συνθήκες ζωής που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα η ελπίδα για το καλύτερο αύριο και η ψυχολογική εγγύτητα με την Ελλάδα τους βοηθάει να υπομένουν τουλάχιστον στην αρχή.

Βέβαια όσο περνάει ο χρόνος και οι άσχημες συνθήκες παγιώνονται, τα προβλήματα μεγαλώνουν, αρχίζουν να οδηγούν τους βορειοηπειρώτες σε νέες συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από πικρία έντονη και αντίδραση και σε μερικές περιπτώσεις

αυτοπεριθωριοποίηση. Συνάμα, η δραματική θέση των βορειοηπειρωτών, να νοιώθουν έμμεσα διωγμένοι από την γη τους, την Βόρειο Ήπειρο, αλλά και μη αποδεκτοί από την πατρίδα τους, την Ελλάδα, όπως οι ίδιοι λένε, τους δημιουργεί κάποια μοναδική πικρία. Χαρακτηριστικά είναι, για το πως νοιώθουν οι βορειοηπειρώτες, τα λόγια της Ελεονώρας Κοκαβέση, μαθήτριας της Β΄ Λυκείου, σχολείου της Νέας Ιωνίας, από την Χειμάρρα που κατά την διάρκεια των εργασιών της βουλής των εφήβων το 1996, μίλησε και συγκλόνησε. Μεταξύ άλλων τόνισε «Ζούμε εδώ και πέντε χρόνια στην Ελλάδα σαν πρόσφυγες, στην ίδια μας την πατρίδα Σχετικά με την άδεια παραμονής το ένα Υπουργείο μας την ζητά, το άλλο δεν μας την δίνει. Δεν είμαστε Τούρκοι, αλλοδαποί. Είμαστε Έλληνες».

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε και κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα καθημερινών προβλημάτων για τους βορειοηπειρώτες που ταυτόχρονα δείχνουν το αβέβαιο μέλλον τους.

Αρχικά είναι το πρόβλημα της βίζας που ευτυχώς για τους βορειοηπειρώτες πλέον σχεδόν σε όλους δίνεται βίζα για λόγους εθνικούς - ελέγχου κ.λ.π. βέβαια δεν έχει λυθεί ακόμα το πρόβλημα της παραμονής στην Ελλάδα με βίζα πέρα από πέντε χρόνια, που βάσει νόμου επιτρέπεται η παραμονή στην χώρα. Σήμερα είναι σχεδόν σίγουρο ότι κάτι θα γίνει με την ιδιαίτερη αυτή πληθυσμιακή μεταναστευτική ομάδα.

Βέβαια η Ελληνική πλευρά δημιουργεί πολλά προβλήματα καθημερινής υφής στους μετανάστες λογίζοντάς τους ως μονάδες και όχι ως ανθρώπους. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα που μας ανέφερε σε συνέντευξη η βορειοηπειρώτισσα Αθηνά Ζήση που ζει στην Ελλάδα με τα δύο ανήλικα παιδιά της, ενώ ο σύζυγός της σκοτώθηκε. Στις πρόσφατες εκλογές η Ελληνική πλευρά με στόχο

την αύξηση του ποσοστού της μειονοτικής πολιτικής έκφρασης, ενημέρωσε τους Βορειοηπειρώτες στην Ελλάδα, ότι αν δεν μεταβούν στην Αλβανία για τις εκλογές τότε το Ελληνικό κράτος δεν θα τους ανανεώσει την βίζα όταν θα πρέπει. Η ίδια μας μετέφερε την κατάσταση στο σπίτι της, που τα παιδιά της δεν ήθελαν να πάει λόγω, φόβου μην πάθει τίποτα ο μόνος άνθρωπος που είχαν, ενώ και η ίδια ένοιωθε ιδιαίτερη ευθύνη για τα παιδιά της. Από την άλλη υπήρχε η απειλή από ελληνικής πολιτείας. Καταλαβαίνουμε λοιπόν τα πολλά προβλήματα, παρόντα, αλλά και μελλοντικής ανασφάλειας, που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες βορειοηπειρώτες.

Ένα παράδειγμα μελλοντικής ανασφάλειας είναι ένα πρόβλημα που δεν έχει ερευνηθεί και απασχολήσει όσο θα έπρεπε. Τα αγόρια που είναι κάτω των 18 ετών θα πρέπει να γυρίσουν, μόλις εκπληρώσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους, στην Αλβανία για να εκπληρώσουν την στρατιωτικής τους θητείας. Ένα γεγονός που σίγουρα σε λίγα χρόνια θα δημιουργήσει μεγάλο πρόβλημα και ήδη δημιουργεί ανασφάλεια σε πολλά παιδιά. Όπως μας είπε η βορειοηπειρώτισσα Αθηνά Ζήση που έχει δύο ανήλικα αγόρια, «τα παιδιά έχουν έρθει από πολύ μικρά εδώ και μία τέτοια περίπτωση να γυρίσουν στον στρατό της Αλβανίας τους δημιουργεί άγχος και ανασφάλεια για το μέλλον, μια και ή θα γυρίσουν σε μία άγνωστη για αυτά χώρα, έχοντας ήδη συνηθίσει σε άλλες συνθήκες, ή δεν θα μπορούν να ενταχθούν νόμιμα με βίζα στην αγορά εργασίας της Ελλάδας.

Βλέπουμε από τα δύο παραπάνω παραδείγματα αλλά και από το υπόλοιπο υλικό ότι τα προβλήματα για τους βορειοηπειρώτες μετανάστες είναι πολλά. (Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος, 1995, σελ. 135, Γεωργιάς 1995, σελ. 11-12, 19-23, 75, Συνθετική Μελέτη,

Περιοδικό ΣΒΕΦΑ, Νοέμβριος 96 τ. 6 σελ. 16-17, Ψημένος, 1998 σελ. 71-82, 1995, Συνέντευξη Αθηνάς Ζήση).

Διαλέξαμε να ερευνήσουμε την πραγματικότητα γι' αυτούς με έμφαση στα παιδιά σχολικής ηλικίας, αλλά και στο σύνολο των μεταναστών, και τον ρόλο της ελληνικής πολιτικής, μέσα από το Ελληνικό δημοτικό σχολείο. Αυτό μας οδηγεί να ασχοληθούμε ιδιαίτερα με την παιδική ηλικία γενικά αλλά και σε σχέση με τις πιθανές συνέπειες για τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο λόγω της μετανάστευσης αλλά και τα χαρακτηριστικά τους. Επίσης μας οδηγεί να αναπτύξουμε το πλαίσιο δραστηριοποίησής τους, το σχολείο.

2.3. ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Το Σχολείο είναι λοιπόν συνώνυμο με τη λέξη «παιδί» και μέσα σ' αυτό το χώρο πλάθεται και ζυμώνεται ο χαρακτήρας του παιδιού και η προσωπικότητα του ανθρώπου. Η παιδική ηλικία είναι κι αυτή μια σημαντική και ιδιαίτερα ευαίσθητη περίοδος που περνά κάθε άνθρωπος. Ας δούμε όμως τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της.

2.3. ΓΕΝΙΚΑ.

«Η Σχολική - παιδική ηλικία εκτείνεται από το 6ο έτος ως την ηλικία που το άτομο γίνεται σεξουαλικός ώριμο (ως το 11ο έτος για τα κορίτσια και το 13ο για τ' αγόρια). Η ηλικία αυτή από άποψη αναπτυξιακή χαρακτηρίζεται ως περίοδος της βιοσωματικής σταθερότητας και υγείας της γνώσης και της λογικής, της ομάδας των συνομηλίκων, της δράσης και της φιλοπονίας». (Παρασκευόπουλος, 1985 σελ. 11). Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, κατά τομέα ανάπτυξης, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής

2.3.1. ΣΩΜΑΤΙΚΟΣ - ΚΙΝΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ.

«Πραγματοποιείται περισσότερο ποιοτική μεταβολή, αντί για ποσοτική αύξηση. Παρατηρείται μια αισθητή ανάσχεση του ρυθμού αύξησης των των μερών του σώματος και δίνεται προτεραιότητα στην περαιτέρω λειτουργική επεξεργασία και τελειοποίηση της ραγδαίας αύξησης που πραγματοποιήθηκε τη προηγούμενη περίοδο. Επίσης, μειώνεται ο ρυθμός της σωματικής ανάπτυξης για να πραγματοποιηθεί μεγαλύτερος έλεγχος και σκόπιμος προσδιορισμός στις παντός είδους βιοσωματικές και ψυχοκινητικές διεργασίες. Γι'

αυτό οι ψυχοκινητικές δεξιότητες στη περίοδο αυτή αποκτούν σταθερότητα ισχύ και χάρη». (Παρασκευόπουλος, 1985).

2.3.2. ΝΟΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ.

Σύμφωνα με το Κρασανάκη (1990) το παιδί από γνωστικής άποψης έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο. Η συμπεριφορά του είναι πολύ διαφορετική από εκείνη των προηγούμενων χρόνων. Το παιδί αρχίζει να εργάζεται λογικά ορθά, όχι μηχανικά. Η σκέψη του όμως στηρίζεται ακόμα στα πράγματα. Δε μπορεί να εργάζεται χωρίς το συγκεκριμένο. Αδυνατεί να κάνει υποδείξεις προφορικά, ελεύθερα, απαλλαγμένο από το βάρος του συγκεκριμένου (Κρασανάκη, 1990 σελ. 55).

Επί του προκειμένου ο Παρασκευόπουλος (1985) αναφέρει πως σ' αυτή την ηλικία πραγματοποιείται το μεγάλο άλμα από τον εγωκεντρισμό και τη διασιθητική λογική της νηπιακής ηλικίας, στην αποκέντρωση της αντίληψης και στις ανατρέψιμες νοητικές πράξεις. Ήδη από το 7ο έτος αρχίζει να κατακτά πλείστα λογικά σχήματα, όπως την ιεραρχική οργάνωση των τάξεων, την έννοια του αριθμού. Πάντως σ' αυτή την ηλικία γίνονται αισθητές και οι κάθε είδους ατομικές διαφορές στη νοημοσύνη που αντανακλώνται κυτίως στην πρόοδο του παιδιού στα σχολικά μαθήματα (Παρασκευόπουλος, 1985 σελ.11).

Κατά τον Ασπιώτη (1959) το παιδί στην ηλικία αυτή αρχίζει να βγαίνει από την ανικανότητα που το διακρίνει να αναλύει και να συνθέτει, ενώ η εξέλιξη της διανοητικής ανάπτυξης μεταξύ 7-11 ετών συνίσταται στην απόκτηση μηχανισμών που επιτρέπουν την ανάλυση ενός όλως σε αντικειμενικά μέρη και, εν συνεχεία την επανασύστασή του απ' αυτά τα μέρη που παρουσιάζονται διχωρισμένα (Ασπιώτης, 1959, σελ. 32).

2.3.3. ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλου (1985), το σημαντικότερο άλμα της γλωσσικής ανάπτυξης του παιδιού της σχολικής ηλικίας είναι η εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής. Αναφορικά με το πότε και πώς πρέπει να μάθει το παιδί να διαβάζει και να γράφει, έχουν διατυπωθεί ποικίλες απόψεις. Εύκολα μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι για το θέμα αυτό δεν υπάρχει μία μόνο σωστή λύση για όλα τα παιδιά. Μερικά παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν μόνα τους, πριν ακόμα φοιτήσουν στο σχολείο (πρώϊμοι αναγνώστες). Άλλα μαθαίνουν με μικρή μόνο συστηματική βοήθεια. Άλλα συναντούν δυσκολίες όταν ο δάσκαλος εφαρμόζει την οπτικοακουστική μέθοδο. Άλλα τέλος, συναντούν ανυπερβλήτες δυσκολίες και απαιτούν ιδιαίτερη θεραπευτική αγωγή (παιδιά με δυσλεξία), ανεξάρτητα από την ιδιαίτερη μέθοδο και το χρονοδιάγραμμα της συστηματικής διδασκαλίας.

«Ο λόγος από μονόλογος χωρίς αποδέκτη που ήταν κατά τη προσχολική ηλικία, γίνεται τώρα διάλογος και χρησιμοποιείται ως μέσο επικοινωνίας με τους άλλους. Τώρα το παιδί χρησιμοποιεί το λόγο, για να ανταλλάξει μηνύματα με άλλα πρόσωπα, να διατυπώσει σχόλια στα όσα λέγονται από κάποιον, να δώσει πληροφορίες για ένα θέμα, να υποβάλλει ερωτήσεις, να ζητήσει διευκρινήσεις για απορίες κ.λ.π.» (Παρασκευόπουλος, 1985 σελ.11).

2.3.4. ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΤΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

«Το ψυχικά υγιές παιδί έχει μέχρι στιγμής επιτύχει ικανοποιητική βασική εμπιστοσύνη, αυτονομία και πρωτοβουλία και τώρα είναι έτοιμο να επιδοθεί στη φιλοπονία και τη παραγωγικότητα. Στη περίοδο αυτή αρχίζει να συνειδητοποιεί την έννοια του καθήκοντος και την ανάγκη για επιτεύγματα. Στη

προηγούμενη φάση ένιωθε χαρά, όταν μπορούσε με δική του πρωτοβουλία να επιλέγει τις δραστηριότητές του και να αρχίζει να τις εκτελεί, χωρίς όμως να ενδιαφέρεται και για την ολοκλήρωσή τους. Τώρα νιώθει χαρά μόνο όταν τις ολοκληρώνει. Αν όμως δεν κατορθώσει να ικανοποιήσει την ανάγκη του αυτή για φιλοπονία και παραγωγικότητα, θα δημιουργήσει συναισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκεια». (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ. 70).

Κατά τον Ασπιώτη (1959), το παιδί επιπλέον ενδιαφέρεται για την εντύπωση που προκαλεί και επιθυμεί να κάνει ευνοϊκή αυτή την εντύπωση. Ο χλευασμός το πληγώνει, η κριτική το υποχρεώνει να μεταβάλλει τη στάση του, το τρόπο ομιλίας του, τη συμπεριφορά του. Ο έπαινος τον φέρνει κοντά σ' αυτόν που τον απονέμει. Το κάνει να φροντίζει συνεχώς να μην τον απογοητεύσει. Συγχρόνως αντιλαμβάνεται τις διαφορές μεταξύ των προσώπων, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθενός, που του αρέσει να υπογραμμίζει με τη μίμηση. Η μίμηση είναι συνειδητή, ακούσια. Ακόμα συγκρίνει τον εαυτό του με τους άλλου, με φιλαρέσκεια για τα προσόντα που μπορεί να καυχέται, με ζήλεια για εκείνα που ανακαλύπτει στους άλλους. Όχι μόνο ο εαυτός του αλλά και η ενδυμασία του, τα όργανα της σχολικής εργασίας, τα παιχνίδια, ο τρόπος ζωής του μέσα στην οικογένεια, μέχρι τις καταστάσεις των γονέων του, παρέχουν υλικό για σύγκριση. (Ασπιώτης, 1959, σελ. 48-49).

2.3.5. ΤΟΜΕΑΣ ΗΘΙΚΟΤΗΤΑΣ

«Το παιδί εγκαταλείπει τον ηθικό ρεαλισμό των προηγούμενων ηλικιών, όπου οι ηθικοί κανόνες θεωρούνται αμετάβλητοι και μόνιμοι, όπως οι φυσικοί νόμοι και εισέρχεται στο στάδιο της ηθικής σχετικότητας, όπου έμφαση δίνεται στη πρόθεση της πράξης και όχι στα αποτελέσματά της, στο κίνητρο της πράξης

και όχι στο ποσό της ζημιάς που προκαλείται» (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.12).

2.3.6. ΤΟΜΕΑΣ ΨΥΧΟΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

«Το παιδί της σχολικής ηλικίας διέρχεται το στάδιο της λανθάνουσας σεξουαλικότητας, μια περίοδο ηρεμίας και γαλήνης πριν από την καταιγίδα της ήβης» (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.12).

2.3.7. ΤΟΜΕΑΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1985), το παιδί με την είσοδό του στο σχολείο, έχει αποκτήσει με τη σύμπραξη ενδογενών και περιβαλλοντικών παραγόντων, ένα πλούσιο ρεπερτόριο κινητικών δεξιοτήτων. Μερικές από τις δεξιότητες αυτές (το τρέξιμο, την αναρρίχηση, το συγκροτισμό, στο διάβασμα), θα την αξιοποιήσει, στα σχολικά-ομαδικά παιχνίδια. Άλλες λεπτότερες κινήσεις, καθώς και κινήσεις συντονισμού χεριού-ματιού θα τις αξιοποιήσει στη γραφή, χειροτεχνία, ζωγραφική, εκμάθηση μουσικού οργάνου, εκμάθηση χορού.

Τόσο η ορθή αξιοποίηση όσο και η περαιτέρω ενίσχυση των ψυχοκινητικών επιτευγμάτων του παιδιού έχουν τεράστια σημασία για την αμονική του σύνταξη στη σχολική ζωή. Στη περίοδο αυτή το παιδί αρχίζει να συνειδητοποιεί περισσότερο την έννοια του ΕΓΩ και του συνοδευόντος αυτού συναισθήματος της προσωπικής ζωής, με την οποία σχετίζονται άμεσα οι κινητικές ικανότητες του ατόμου. Η έλλειψη επαρκούς σωματικής αντοχής, ταχύτητας και συντονισμού στις κινήσεις μπορεί να εξαναγκάσει το παιδί σε αποχή από τα ομαδικά ανταγωνιστικά παιχνίδια, ή ακόμη μπορεί να αποτελέσει λόγο για παντελή απόρριψη του παιδιού από την ομάδα των συνομηλίκων.)Παρασκευόπουλος, 1985 σελ.12).

2.3.8. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Οι αλλαγές που πραγματοποιούνται σ' αυτούς τους τομείς είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντες. Ενώ πριν τα ενδιαφέροντα του παιδιού είχαν επίκεντρο τον εαυτό του και τους γονείς του, τώρα στρέφονται προς τους συνομήλικους.

«Σχηματίζονται ομάδες στις οποίες οι ενήλικοι δεν είναι ευπρόσδεκτοι. Κάθε ομάδα συνήθως αποτελείται από παιδιά του ιδίου φύλου (ομόφυλες ομάδες) που έχει τη δική της κρυφή γλώσσα και το δικό της κώδικα συμπεριφοράς. Το παιδί επιδιώκει το μαζί, να ενταχθεί και να γίνει αποδεκτό απ' την ομάδα σε μια αμφίδρομη σχέση με τους συνομήλικους». (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.12).

Κατά τη περίοδο αυτή το παιδί μαθαίνει να αποσπάται διαρκώς περισσότερα από τις αγαπημένες του ασχολίες, που τ' απορροφούσαν για πολύ καιρό, για να περάσει σ' άλλα καθήκοντα που τ' απασχολούν.

Ο Κρασανάκης (1990), αναφέρει πως στα 6-7 χρόνια του το παιδί κατά το Piaget μπορεί να θεωρηθεί κάπως κοινωνικοποιημένο, είναι η ηλικία κατά την οποία αρχίζει να βλέπει τους άλλους, όπως βλέπει τον εαυτό του. Μπορεί να συνδέεται αμοιβαία μεταξύ τους. (Κρασανάκης 1990. σελ.35).

Στη περίοδο αυτή αντιστοιχεί μια γνήσια περίοδο της κοινωνικοποίησης. Τώρα το παιδί μπορεί να συνεργάζεται. Πέρα απ' τον εαυτό του τον απασχολεί κι ο άλλος, η συνεργασία μαζί του. Γίνεται ικανό για συζητήσεις με τους άλλους, για την από κοινού αντιμετώπιση καταστάσεων. Μπορεί να επιλέγει τα πρόσωπα με τα οποία θα συνεργαστεί, τους φίλους του, τους συμπαίκτες του κ.λ.π.

Ο Κρασανάκης (1990) υποστηρίζει επ' αυτού πως το παιδί της ηλικίας αυτής, δεν μπορεί να επινοήσει μέσα συνεργασίας, όπως κάνουν οι έφηβοι αν και η εμπειρία δείχνει τ' αντίθετο, ότι δηλαδή

και τα παιδιά συνεργάζονται όπως συνεργάζονται και οι έφηβοι. Εκείνο που δεν χωρά αμφιβολία είναι, ότι η παιδική κοινωνία είναι μία κλειστή κοινωνία. Στη κοινωνία αυτή συνεργασία σημαίνει υπακοή σ' ένα νόμο, που μένει अपαραβάτος και σταθερός. Κατά το 16 έτος το παιδί εμφανίζει ένα είδος ικανοποιητικής συνεργασίας με τους συνομηλικούς του. Γίνεται ικανότερο για αληθινή συνεργασία. Αισθάνεται έντονα την ανάγκη να ζει με τους άλλους, τους συνομήλικούς του. (Κρασανάκη, 1990, σελ.59).

Το παιδί σ' αυτή την ηλικία έχει μια πιο αντικειμενική θεώρηση των πραγμάτων. Αναγνωρίζει την ύπαρξη των άλλων και την εξάρτησή τους απ' αυτούς. Διαπιστώνει ομοιότητες και διαφορές με τους άλλους, πράγμα που φυσικά προϋποθέτει καλλιέργεια και πρόοδο νοητική. Αρχίζει να ξεχωρίζει τον εαυτό του απ' τους άλλους και να του δίνει τη θέση που του αρμόζει μέσα στο σύνολο.

2.3.9. ΠΑΥΕΙ Η ΜΟΝΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Στη περίοδο αυτή παύει η μονοκρατία της οικογένειας. Η οικογένεια δεν είναι πλέον ο μόνος παράγοντας κοινωνικοποίησης του παιδιού. Το σχολείο γίνεται και αυτό ένας σημαντικό χώρο κοινωνικοποίησης του παιδιού. Εκεί το παιδί θα αντιμετωπίσει μια πιο αντικειμενική μεταχείριση και όχι όπως πριν τη μερολυπτική αντιμετώπιση των γονέων. Μπροστά τους προβάλλει ένα κοινό σχολικό πρόγραμμα το οποίο θα αποτελέσει ένα κοινό μέτρο σύγκρισης με τους άλλους. Έτσι το παιδί αποκτά καλύτερη αυτογνωσία.

Ο Κρασανάκης (1990) επ' αυτού αναφέρει πως στη περίοδο των 6-12 ετών, το έργο που άρχισε η οικογένεια και ενδεχομένως το νηπιαγωγείο, θα το συνεχίσει και θα το συμπληρώσει το σχολείο.

Κατά το 6ο έτος, τότε που το παιδί περνά το κατώφλι του σχολείου, αρχίζει το λεγόμενο στάδιο της «έντονης κοινωνικοποίησης». Το παιδί για πρώτη φορά θα βρεθεί μέσα σ' ένα κόσμο διαφορετικό από εκείνο που ζούσε ως σήμερα και όπου τα πράγματα ήταν εντελώς διαφορετικά (Κρασανάκης 1990, σελ.57).

2.3.10. ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μια πολύ σημαντική εμπειρία για το παιδί όσον αφορά τη σχολική ζωή είναι το πέρασμα για πρώτη φορά την πύλη του σχολείου. Για μερικά παιδιά, η είσοδος στο σχολείο είναι ένα γεγονός γεμάτο δυσκολίες γιατί αντιπροσωπεύει μια από τις πιο σημαντικές αλλαγές στο τρόπο ζωής τους.

Ο MARTIN HERBERT (1993, α) αναφέρει πως για τα περισσότερα παιδιά η φοίτηση στο σχολείο αποτελεί τη πρώτη τους εμπειρία παρατεταμένης απομάκρυνσης από το σπίτι. Για πολλές συνεχείς ώρες το παιδί απομακρύνεται από τις γνώριμες συνήθειες του σπιτιού, από έναν τρόπο ζωής όλο παιχνίδι και με μια στοργική μητέρα γύρω του, πάντα διαθέσιμη, για να βρεθεί σφυνωμένο μέσα στην αυστηρή πειθαρχία, στις κοπιαστικές μαθήσεις και στην οχλαβοή της σχολικής ζωής. Τα σκήπτρα της εξουσίας έχουν περάσει πια σε άλλα χέρια, σε ξένα χέρια. Την τύχη του τώρα την καθορίζουν μερικοί άγνωστοι (HERBERT 1993, α, σελ. 142).

Επιπλέον πρέπει να μάθει να συναναστρέφεται με άλλα παιδιά που δεν συμμερίζονται πάντα τη δική του γνώμη, που το καθένα έχει τις δικές του απόψεις.

Σύμφωνα με τον Wallon (Κρασανάκης 1990,) η είσοδος του παιδιού στο σχολείο θεωρείται βασικός σταθμός κοινωνικοποίησής του. Τότε αρχίζει η υποχρεωτική φοίτηση, γιατί σύμφωνα με τα ψυχολογικά δεδομένα, τότε μπορεί να μάθει συστηματική

ανάγνωση, γραφή και αριθμητική. Στο νέο αυτό κοινωνικό χώρο η συμπεριφορά του παιδιού θα τροποποιηθεί. Η κοινή με τους συμμαθητές του ζωή θα το επηρεάσουν πολύ. Ανάμεσά τους θα νιώθει σαν μια μονάδα ανεξάρτητη που μπορεί να συμμετέχει σε όλες τις εκδηλώσεις της τάξης και της ομαδικής ζωής που μπορεί να συνεργάζεται και να δημιουργεί.

Η ομαδική ζωή λοιπόν του σχολείου και της τάξης θα επηρεάσει πολύ τις διανοητικές και τις κοινωνικές του δυνάμεις. Όσο θα αναπτύσσονται οι δυνάμεις αυτές, θα βελτιώνονται οι σχέσεις του με τους άλλους.

Ο Κρασανάκης (1990) αναφέρει επ' αυτού πως τώρα που το παιδί μπαίνει στο σχολείο βρίσκεται χαμένο σε ένα νέο κόσμο, σ' ένα πλήθος άγνωστων παιδιών μακριά από τα πρόσωπα της οικογένειάς του που το περιβάλλουν μέχρι χθες. Μέσα στο σχολείο το παιδί αισθάνεται υποχρεωμένο να αναγνωρίσει τους άλλους. Η κοινή ζωή το ελκύει και το προωθεί σε συνεργασία. Υποχρεώνεται να αποβάλλει τον εγωκεντρισμό του, διαφορετικά θα υποστεί ποινή: θα μείνει έξω από την ομάδα, έξω από το κοινό παιχνίδι, τη κοινή ζωή της τάξης, τη κοινή μάθηση, τη κοινή αγωγή. (Κρασανάκης, 1990, σελ.42).

«Η είσοδος στο σχολείο αποτελεί ορόσημο στη ζωή του παιδιού. Το παιδί τώρα απομακρύνεται από το στενό περιβάλλον της οικογένειας και εισέρχεται στον ευρύτερο χώρο της σχολικής κοινότητας και των συνομηλίκων». (Παρασκευόπουλος, 1985, σελ.14).

2.3.11. ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΜΗ ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ

«Τέλος όσον αφορά τα παιδιά που αντιμετωπίζουν εξαιρετικά μεγάλο πρόβλημα να ενταχθούν στο σχολείο και είτε απουσιάζουν

συχνά απ' αυτό είτε αργούν για μεγάλο διάστημα να πάνε, έρευνες έχουν δείξει ότι πολλά παιδιά που απουσιάζουν συχνά από το σχολείο είναι νευρωσικά, ότι ένα μεγάλο ποσοστό είναι δειλά, συνεσταλμένα και φοβισμένα, όταν είναι έξω από το σπίτι, μακριά από τους δικούς τους».

Η πλειονότητα από τα καταφανή συνεσταλμένα αυτά παιδιά εκδηλώνουν την εντελώς αντίθετη συμπεριφορά στο σπίτι. Είναι πεισματάρικα και απαιτητικά, φθάνουν ακόμα να καταδυνατεύουν τους γονείς τους με την ισχυρογνωμοσύνη και τη διεκδικητικότητα τους». (HERBERT, 1993, β, σελ. 16).

Γενικώς τα παιδιά που αρνούνται να πάνε στο σχολείο, έχουν έντονο άγχος επειδή πιστεύουν ότι για κάποιο λόγο δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις διάφορες καταστάσεις έξω από το σπίτι. Αν πάνε τελικά στο σχολείο τα παιδιά αυτά συμπεριφέρονται πολύ καλά, συμμορφώνονται (δεν είναι καθόλου αυταρκές) και εργάζονται σκληρά (μερικά απ' αυτά έχουν εξαιρετικές επιδόσεις, ενώ άλλα αποτυγχάνουν), όλα όμως παρουσιάζουν κατά κανόνα κάποια προβλήματα κοινωνικής αναπροσαρμογής.

2.4. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

Αυτά είναι τα κυρίως χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας, που όπως είδαμε πιο πάνω είναι άμεσα συνυφασμένη και άρρηκτα δεμένη με τη σχολική ζωή. Η σημαντικότητά της έγκειται στο γεγονός πως το παιδί ξεφεύγει κατά έναν πιο καθορισμένο και ουσιαστικό τρόπο απ' τους κόλπους της οικογένειας και αρχίζει να συναναστρέφεται με άτομα εντελώς άγνωστα σ' αυτό. Με λίγα λόγια αρχίζει να κτυπά την πόρτα της κοινωνικοποίησης.

Όμως δυστυχώς τα χρόνια αυτά δεν ρέουν για όλα τα παιδιά κανονικά. Πάρα πολλά παιδιά δεν μπορούν να βιώσουν αυτόν τον ομαλό ρυθμό ζωής της ηλικίας αυτής. Το πέρασμα απ' την οικογένεια στο σχολείο ίσως να μη γίνεται ποτέ ή ίσως να γίνεται με απότομο και ανέτοιμο τρόπο, με τραγικές συνέπειες στο ψυχισμό των παιδιών.

Μια ομάδα παιδιών που αντιμετωπίζουν αρκετά σοβαρά προβλήματα σ' αυτό το στάδιο της ζωής τους είναι τα παιδιά των μεταναστών ή των παλλινοστούντων και των προσφύγων. Ειδικότερα λόγω της μελέτης του θέματος, τα παιδιά που έχουν φύγει από την Βόρειο Ήπειρο και που έχουν έρθει στην Ελλάδα με το όραμα μιας καλύτερης ζωής, κουβαλώντας μαζί με τους γονείς τους τα ελάχιστα υπάρχοντά τους, αλλά και την ελπίδα και τη προοπτική για έναν καινούργιο τρόπο ζωής, ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία. Η αλλαγή αυτή στο τρόπο ζωής τους επιδρά και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή τους λιγότερο ή περισσότερο από των γονέων τους.

Ας ρίξουμε όμως μια προσεκτική ματιά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών των παιδιών. Ας δούμε ποια είναι η

συμπεριφοριστική τους διάθεση και ποιοι οι τρόποι αντιμετώπισης της κανούριας τους ζωής.

2.4.1. ΤΥΠΟΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Τα παιδιά από τη Β.Η. λόγω του συνεκτικού τους δεσμού με τη χώρα προέλευσης από τη μία, άλλη και τη προσπάθεια δημιουργίας νέου δεσμού με τη χώρα υποδοχής από την άλλη, ουσιαστικά χαρακτηρίζονται από μια διπλή κοινωνική ταυτότητα.

Ο Ζωγράφου (1996), αναφέρει ότι η ανάπτυξη της προσωπικότητας των αλλοδαπών παιδιών και συνεπώς της πολιτισμικής ταυτότητάς τους, πραγματοποιείται σ' ένα χώρο ο οποίος ουσιαστικά επηρεάζεται από δύο εν μέρει αντιφατικούς πολιτισμούς: τον πολιτισμό της χώρας προέλευσης που εκφράζεται μέσα από τις αξίες και τις αρχές της οικογένειας, και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. (Ζωγράφου, 1996, σελ. 39).

«Τα μεταναστόπουλα ζουν μεταξύ δύο κόσμων με διαφορετικού προσανατολισμούς και κοινωνικούς κανόνες. Οι αντιφατικές αυτές επιδράσεις που δέχονται τα παιδιά από αυτούς τους δυο κοινωνικοπολιτισμικούς κόσμους τα οδογούν πολλές φορές σε 4 διαφορετικούς τρόπους συμπεριφοράς. Κάθε ένας τρόπος συμπεριφοράς συμβολίζει και ένα τύπο κοινωνικοποίησης. Μ' αυτό το τρόπο καλύπτεται όλο το φάσμα της διαδικασίας κοινωνικοποίησης των μεταναστόπουλων κάτω από τις διπολιτισμικές-διγλωσσικές συνθήκες διαβίωσης στη χώρα υποδοχής (Δαμανάκης, 1989, σελ. 97).

A. ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

«Ο πρώτος τύπος ονομάζεται εθνοκεντρικός και ορίζεται αυτός που εξιδανικεύει το κοινωνικοπολιτισμικό σύστημα της

μειονότητάς του (της χώρας πρέλευσης) και είναι φανερά αντίθετος ή συγκεκαλλημένα στο σύστημα της χώρας υποδοχής» (Δαμανάκης, 1989, σελ. 94). Όσα μεταναστούποια ανήκουν σ' αυτό το τύπο συμπεριφοράς, έχουν πρόβλημα προσαρμογής στην Ελληνική πραγματικότητα, είναι κλειστοί χαρακτήρες, δεν διατηρούν καλές σχέσεις με άτομα γηγενή.

B. ΥΠΕΡΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

«Ο δεύτερος τύπος είναι ο υπερπροσαρμοσμένος που σε αντίθεση με τον εθνοκεντρικό προσανατολίζεται προς το κοινωνικοπολιτισμικό σύστημα της χώρας υποδοχής, εσωτερικεύει τις αξίες και τους κανόνες της και αποξενώνεται σταδιακά με τη μειονότητά του και ίσως και από την οικογένειά του. Ο τύπος αυτός ουσιαστικά ταυτίζεται με τα μέλη της χώρας υποδοχής. Αρνείται τους κανόνες, τις αξίες της μειονότητας στην οποία ανήκει και απωθεί εμπειρίες, βιώματα, παραστάσεις που έχουν σχέση μ' αυτήν. Οι περιπτώσεις αυτών των παιδιών είναι πιο προβληματικές απ' αυτές του εθνοκεντρικού προσανατολισμού, επειδή ο υπερπροσαρμοσμένος τύπος-παρά την υπερπροσαρμογή του- έχει να αντιμετωπίσει την κοινωνική διάκριση σε βάρος των αλλοδαπών και την εχθροτητα κατά των ξένων, χωρίς την υποστήριξη της μειονότητάς του από την οποία έχει αποξενωθεί» (Δαμανάκης 1989, ΣΕΛ.).

Γ. ΠΕΡΙΘΩΡΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Σύμφωνα με τον Δαμανάκη (1989), ο τρίτος τύπος ονομάζεται αμφιταλαντευόμενος ή περιθωριακός. Ο τύπος αυτός δεν προσανατολίζεται σε κανένα κοινωνικοπολιτισμικό σύστημα και ζει στο περιθώριο και των δυο. Αυτό δημιουργεί μια σύγκριση

προσωπικότητας και οδηγεί σε μαρασμό των ενδιαφερόντων, των μελλοντικών προσδοκιών και φιλοδοξιών του ατόμου. Ο τύπος αυτός αν και διαθέτει μια σχετική ικανότητα προσαρμογής, ωστόσο χαρακτηρίζεται από παθητικότητα ή διχασμένη προσωπικότητα. Επιπλέον δεν αναπτύσσει καμιά πρωτοβουλία, επειδή φοβάται μήπως διαταράξει την ατομική του ψυχική ισορροπία. Αποτέλεσμα αυτού είναι να άγεται και να φέρεται από τους άλλους. (Δαμανάκης, 1989, σελ. 95).

Δ. ΔΙΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

«Ο τέταρτος τύπος είναι ο διπολιτισμικός. Ο τύπος αυτός έχει κατορθώσει να ταυτίσει τον εαυτό του και με τα δύο κοινωνικοπολιτισμικά συστήματα ή με μέρη αυτών και να τα συνθέσει με το δικό του τρόπο σ' ένα ενιαίο σύνολο» (Δαμανάκης, 1989, 96).

2.4.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΥΠΩΝ

Από τους τέσσερις αυτούς τρόπους κοινωνικοποίησης οι τρεις πρώτοι (περιχαράκωση στη μειονότητα ή η αφομοίωση στο κυρίαρχο σύστημα ή η παθητική στάση) σημαίνουν κλείσιμο των ματιών μπροστά στη πραγματικότητα. Ο κάθε τύπος βλέπει την εικόνα του κόσμου από την δική του σκοπιά και σύμφωνα με τη δική του ερμηνεία. Η μη συνειδητοποίηση και ρεαλιστική αντιμετώπιση των πραγματικών συνθηκών διαβίωσης δεν παρεμποδίζει μόνο την ομαλή ψυχρή εξέλιξη του ατόμου, αλλά δυσχεραίνει και την ανάπτυξη μια συλλογικής συνείδησης και αντιμετώπισης της μεταναστευτικής πολιτικής.

Ο Ζωγράφου (1996) επί του προκειμένου αναφέρει πως συχνά χρησιμοποιούνται δύο μηχανισμοί συμπεριφοράς των

μεταναστώπουλων, ή απάρνηση της εθνικής ταυτητας και μια υπερβολική προσαρμογή στις αξίες του νέου χώρου, ή εξιδανίκευση του πολιτισμού της χώρας προέλευσης με μια απόρριψη του πολιτισμού της χώρας υποδοχής και απομόνωσης στην εθνική υποκουλτούρα. (Ζωγράφου, 1996, σελ. 39).

2.4.3. ΚΑΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των παιδιών από τον Β.Η. είναι η ψυχική ανασφάλεια και οι συνεχείς συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις με τους γονείς. Κυρίως αυτό προέρχεται από τις άσχημες συνθήκες διαμονής, όπου τις περισσότερες φορές, η κατοικία είναι είτε με ενοίκιο, είτε οι χώροι μικροί και άβολοι, με αποτέλεσμα να συνωστίζεται η οικογένεια.

Έτσι τα παιδιά δεν μπορούν να έχουν το δικό τους χώρο μέσα στο σπίτι, δεν μπορούν να έχουν ένα ζεστό δωμάτιο μέσα στο οποίο να μπορούν να δημιουργούν, να παίζουν, να ηρεμούν, να νιώθουν άνετα.

Αντίθετα, υπάρχει ένας περιορισμός, ένα αίσθημα αντελευθερίας και εξαναγκασμού. Τα παιδιά δεν έχουν τίποτα δικό τους, αλλά τα μοιράζονται όλα. Έτσι διαταράσσεται ο ψυχικός τους κόσμος, νιώθουν ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας έναντι των άλλων παιδιών που ζουν κάτω από πιο ευνοϊκές συνθήκες.

Αποτέλεσμα είναι στην διέξοδο να στρέφονται επιθετικά στους γονείς τους, τους οποίους θεωρούν υπεύθυνους για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται.

«Η εν λόγω κατάσταση μειώνει σημαντικά την εκτίμηση και το σεβασμό των παιδιών απέναντι στους γονείς τους». (Ζωγράφου, 1996, σελ. 35).

Εξάλλου όπως αναφέρει ο Herbert (1993, α), ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς ικανοποιούν τις ανάγκες του παιδιού ή αντίθετα τις παραμελούν μπορεί να χρωματίσει την όλη στάση τους απέναντι στη ζωή και επομένως της προσωπικότητά τους. Μπορεί να δει το κόσμο είτε ως ένα κόσμο φιλόξενο και γεμάτο καλοσύνη, είτε ως απειλητικό και γεμάτο ανασφάλεια. Η θετική και ομαλή προσαρμογή του παιδιού-η θετική αυτοεικόνα- διαμορφώνεται από τα σημαντικά πρόσωπα στα πρώτα στάδια της ζωής του. (Herbert α, 1993, σελ.90).

Αυτή η άποψη βρίσκει χώρο και στα παιδιά από την Β. Ήπειρο.

2.4.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΕΞΙΑ

Συναφές με τα παραπάνω είναι και το γεγονός ότι οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης, η κακή διατροφή και οι άσχημες συνθήκες από πλευράς υγιεινής δημιουργούν μια τέτοια κατάσταση όπου τα παιδιά είναι επιρρεπή σε αρρώστειες, μολύνσεις, θανάτους. Χαρακτηριστικό επίσης είναι και το γεγονός της κακής τους σωματικής διάπλασης (κοντά, αδύνατα), αλλά και της εξωτερικής τους εμφάνισης (ατιμέλητα, με φτωχό ρουχισμό).

Όλα αυτά δεν μπορούν παρά να τους δημιουργούν ένα αίσθημα μειονεξίας, φόβου και κατάθλιψης ίσως και ζηλοφθονίας έναντι των άλλων παιδιών που μπορούν τα περισσότερα απ' αυτά να υπολαμβάνουν καλύτερα τις χάρες της παιδικής ηλικίας.

Το σημαντικότερο όμως πρόβλημα σ' αυτή τη κατάσταση των παιδιών από τη Β. Ήπειρο είναι η δημιουργία της κοινωνικής διστακτικότητας. Σύμφωνα με τον Καθηγητή D. M. Scott «το κοινωνικά διστακτικό παιδί έχει μια ανεπάρκεια όσον αφορά μια διεκδικητική παρρησιαστική συμπεριφορά, έχει μια ανεπάρκεια, να

επιχειρεί, να αποτολμά. Το παιδί αυτό ικανοποιείται με το χαμηλό επίπεδο αποδοτικότητας. Δε νιώθει την ανάγκη να επιλύει προβλήματα, να συναγωνίζεται και να φθάνει τ' άλλα στο παιχνίδι, την εργασία και σε οποιαδήποτε άλλη εργασία. Όταν συναντά κάποια δυσκολία δεν έχει την απαιτούμενη εμπιστοσύνη στον εαυτό του» (HERBERT, 1993, α, σελ. 218).

Και καμιά φορά όταν προσπαθεί να ξεφύγει απ' αυτήν την κατάσταση, να αποκτήσει μια κοινωνική ενεργητικότητα και δραστηριότητα, μπορεί να το κάνει να φθάσει σε σημείο να παρεκτρέπεται. Προκειμένου να αποσπάσει την προσοχή και την αποδοχή της ομάδας των συνομηλίκων του, δε θα διαστάσει να ενεργήσει με τρόπο αντίθετο απ' τις αξίες και τα πρότυπα της οικογένειάς του. Η κοινωνική διαστακτικότητα είναι συχνό φαινόμενο στα παιδιά.

2.4.5.ΚΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Επιπλέον η κακή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι περισσότερες οικογένειες, αναγκάζει τους γονείς να εργάζονται πολλές ώρες και σε βαριές δουλειές προκειμένου να εξασφαλίσουν τα προς το ζην. Τα παιδιά έτσι βλέπουν ελάχιστο χρόνο τους γονείς του και αν επίκεντρο της παιδικής ηλικίας δεν είναι οι γονείς, αλλά οι συνομήλικοι, ωστόσο δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την ανάγκη των παιδιών για επικοινωνία με τους γονείς.

Αυτό δημιουργεί απομόνωση, ενώ μέσα τους ίσως δεν υπάρχει ένας κλοιός από πολλά άλυτα προβλήματα, αφού δεν έχουν σε ποιον να τα πουν.

Παράλληλα πολλοί γονείς έρχονται στην Ελλάδα, αφήνοντας τα παιδιά τους στη Β.Μ.. Τα παιδιά αυτά ζουν με συγγενικά τους

πρόσωπα (παππούδες, γιαγιάδες) και στερούνται σε μεγάλο βαθμό τη γονεϊκή φροντίδα έστω και αυτή δεν είναι η κατάλληλη.

Τα παιδιά αυτά μετά από καιρό έρχονται στην Ελλάδα, στο τόπο διαμονής των γονέων τους. Η άλλη λύση είναι να επιστρέψουν οι γονείς στη Β.Η., κάτι που δεν συμβαίνει συχνά.

Επί αυτού ο Δαμανάκης (1989) αναφέρει πως ο μακροχρόνιος χωρισμός συζύγων, γονέων, παιδιών καθώς και των αδελφών, οδηγεί πολλές φορές σε μια από ξένωση των μελών της οικογένειας και μπορεί να έχει έτσι δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών. Ακόμα και μετά τη συνένωση της οικογένειας στη χώρα υποδοχής, δεν αποκαθίσταται οπωσδήποτε η οικογενειακή ισορροπία και γαλήνη. Οι δυσκολίες που έχει να υπερπηθήσει η οικογένεια των μεταναστών είναι τόσο πολλές ώστε τα μέλη της οικογένειας ζουν σε συνεχή ένταση. Οι δυσκολίες κυρίως για τα παιδιά είναι: αναχρονιστική, αυταρχική μέθοδο αγωγής και συμπεριφοράς των γονέων που δεν ταιριάζουν στις νέες συνθήκες ζωής και δε γίνονται αποδεκτές από τα παιδιά.

«Κατά συνέπεια οδηγούν σε οικογενειακή ένταση-προβλήματα ανατροφής των παιδιών λόγω της απασχόλησης και των δυο γονέων, - ψυχικά άγχη και των γονέων και των παιδιών λόγω της αβεβαιότητας στη χώρα υποδοχής, της κοινωνικής διάκρισης και της αδυναμίας καθορισμού ενός ακριβούς μελλοντικού προγραμματισμού». (Δαμανάκης, 1989, σελ. 53).

Η μορφή της αποδιοργάνωσης είναι τόσο πιο έντονη, όσο πιο αδύνατοι είναι οι συναισθηματικοί δεσμοί μεταξύ παιδιών και γονέων και όσο πιο μεγάλη είναι η αποξένωση μεταξύ τους. Οι περιπτώσεις ανηλίκων παιδιών που εγκαταλείπουν τις οικογένειές τους είναι μεν ποσοσταία μηδαμινές, δεν παύουν όμως να αποτελούν ένα ανησυχητικό φαινόμενο.

Ο HERBERT (1993, α) αναφέρει ότι παιδιά που είχαν μια ακατάσχετη οικογενειακή ζωή στα πρώτα χρόνια της ζωής τους, σε σύγκριση με τα παιδιά που έζησαν σε ένα ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον είναι σαφώς πιο αγχώδης. Η βάση για πολλές αγχώδης καταστάσεις της παιδικής ηλικίας είναι ο πρώιμος αποχωρισμός του παιδιού από τη μητέρα τροφό. Παιδιά που μεγάλωσαν μακριά από τη φυσική οικογένειά τους, για μακριά χρονικά διαστήματα κατά τα πρώτα 5, 6, 7, χρόνια της ζωής τους, είναι πιο επιρρεπή στην εμφάνιση συμπτωμάτων εσωτερικής ανασφάλειας. (HERBERT, 1993, σελ. 115).

Επιπλέον ο Ασπιώτης (1959) αναφέρει ότι αν η οικογένεια δεν παρέχει στα παιδιά τ' απαραίτητα στοιχεία για την, καλή τους εξέλιξη, είναι δυνατόν αυτά να εκδηλώσουν εσωτερικές ανωμαλίες. Η έλλειψη ασφάλειας είναι δυνατόν να τα εμποδίσει να προσαρμοστούν στη ζωή τους, να δέχονται τους κινδύνους καθώς μεγαλώνουν (Ασπιώτης, 1959, σελ. 107).

Από τα παραπάνω φαίνεται τί δυσάρεστες καταστάσεις μπορεί να δημιουργήσει μια λανθασμένη παρουσία των γονέων στη ζωή των παιδιών από Β.Η. Δυστυχώς το φαινόμενο αυτό είναι συχνό.

2.4.6. ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δεν είναι όμως μόνο οι γονείς που αναγκάζονται να δουλεύουν πάρα πολύ για να εξασφαλίσουν τ' απαραίτητα. Είναι και τα ίδια τα παιδιά που αναγκάζονται από τους γονείς τους να εργαστούν και να βοηθήσουν και αυτά την οικογένεια, είτε πολλά είναι λαθρομετανάστες, είτε επειδή φοβούνται την απέλαση κρατούν τα παδιά τους μακριά από το Σχολείο και να στέλνουν για δουλειά. (Καθημερινή 5-4-96).

Έτσι συναντάμε πολλά παιδιά στους δρόμους να πουλούν τσιγάρα, χαρτομάντηλα, λουλούδια. Ακόμα συναντάμε πολλά παιδιά να εργάζονται σε δουλειές που είναι μόνο για ενήλικους όπως οικοδομή, αγροτικό δουλειές. Τα παιδιά αυτά βρίσκονται σε συνεχή δοκιμασία, είναι μέσα στις κακουχίες και ζουν συνέχεια με τον κίνδυνο. Στα πρόσωπά τους είναι εμφανές τα σημάδια της κούρασης, της αγωνίας, της στεναχώριας, της θλίψης.

Σύμφωνα με έρευνα του Κάτσικα-Καββαδία, 13.000 παιδιά 10-14 ετών, έχουν γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης στους δρόμους ή σ' άλλες χειρονακτικές εργασίες (Ελεύθερος Τύπος 5-8-96), (Καθημερινή 27-4-96).

2.4.7. ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Επιπλέον πέρα απ' αυτά οι προκαταλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα που καλλιεργούνται εις βάρος του, στιγματίζουν τα παιδιά αυτά ως άτομα που κλέβουν, άτομα με κακές διαθέσεις, πολύ βρώμικα, γενικά τα κατατάσσονται σε μια πολύ χαμηλή βαθμίδα αυτοεκτίμησης. Αν και αυτό είναι κάτι που σαφώς δεν ισχύει, τουλάχιστον για τα περισσότερα μεταναστούποια, ωστόσο στιγματίζονται, κακομεταχειρίζονται, ενώ μέσα τους δημιουργείται και πάλι η ανασφάλεια, ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας και ένα αναπάντητο γιατί, όσον αφορά τη διάκριση.

2.4.8. ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των παιδιών από τη Β. Η. είναι ότι δεν γνωρίζουν καλά και όλοι Ελληνικά. Επομένως είναι να αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όσον αφορά την επικοινωνία, την γραφή και την ανάγνωση στο Σχολείο, την ομιλία.

Σύμφωνα με την έρευνα Κάτσικα Καββαδία, το 90% των παλλινოსτούντων, παρουσιάζουν προβλήματα στα γλωσσικά μαθήματα, ενώ η ικανότητά τους στο προφορικό λόγο είναι περιορισμένη. Μειωμένη παρουσιάζεται και η αναγνωστική ικανότητά τους καθώς το 48% έχει φανερές δυσκολίες στην ανάγνωση ενώ το 8% διαβάζει κανονικά. (ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ 5-8-96), (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 19-1-96). Οποσδήποτε όταν υπάρχει πρόβλημα επικοινωνίας και συνδιάλαξης με άτομα γηγενή, αναπόφευκτα επέρχεται η απομόνωση, η παθητικότητα, η αδιαφορία.

2.4.9. ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ένα άλλο χαρακτηριστικό γεγονός είναι ότι το σχολείο, είναι ένας θεσμός που λειτουργεί σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο σύστημα υλών, προωθούμενο από το ιδεολογικό σύστημα γενικότερα της ελληνικής κοινωνίας.

Το μεταναστόπουλο όταν εισέρχεται σ' ατύο το νέο και μακρυνά από τις ανάγκες του θεσμού, έχει να αντιμετωπίσει ένα εχθρικό περιβάλλον (συμμαθητές, δάσκαλοι). Μακρυνά επέρχεται η ανασφάλεια, η κρίση ταυτότητας, η αλλοτρίωση απ' το θεσμό του σχολείου.

2.4.10. ΕΛΛΕΙΨΗ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

Τέλος ένα αίσθημα απώλειας και αποχωρισμού της πατρίδας είναι φανερός στα μεταναστόπουλα. Ο χώρος που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, που απέκτησαν τα πρώτα βιώματα, ο χώρος μέσα στον οποίο κοινωνικοποιήθηκαν δεν μπορεί παρά να τους λείπει. Έστω και αν η ζωή στην Ελλάδα, με τις οποίες δυσκολίες, θεωρείται

καλύτερη από την προηγούμενη στη Β. Η., είναι αδύνατο να μην τους λείπει ο τόπος προέλευσής τους. (Γαβριήλ, Καούρης, ,351).

2.4.11. ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ

Μια όμως τραγική κατάσταση που βιώνουν πολλά απ' τα παιδιά, η οποία χρεάζεται να αναφερθεί και να καταγραφεί με ιδιαίτερη σοβαρότητα και προσοχή είναι η στροφή πολλών μεταναστόπουλων από τη Β. Η. στην παιδική πορνεία. Πολλά παιδιά δυστυχώς μπλέκονται στους σκοτεινούς μηχανισμούς αυτού του κυκλώματος.

Στη βιομηχανία του SEX, αναφέρει ο Ιορδάνης Ψημμένος είναι μπλεγμένα αγόρια και κορίτσια. Τα κορίτσια όχι πάνω από 14-15 με τη μικρότερη 10 ετών. Επίσης είναι μπλεγμένα και αγόρια 8-10 χρόνων που προσφέρουν υπηρεσίες σε ζευγάρια της τρίτης ηλικίας ή σκηνοθέτες ταινιών πορνό.

Ο τρόπος με τον οποίο εισέρχεται σ' αυτό το κύκλωμα δεν είναι δύσκολος. Συνήθως κάποιοι επιτήδειοι προσκαλούν παιδιά από τη Β. Η. ή την Αλβανία λεγοντάς τους πως θα τους βρουν δουλειά στην Ελλάδα. Τα παιδιά ανυποψίαστα έρχονται στην Ελλάδα και χωρίς να γνωρίζουν πολλά μπλέκονται στους μηχανισμούς της πορνείας. Τους μηχανισμούς αυτούς κινούν Έλληνες και Αλβανοί, απ' τους οποίους οι πρώτοι προωθούν τα παιδιά και οι δεύτεροι παρέχουν ασφάλεια.

Αν κάποια παιδιά αρνηθούν τότε αυτοί τα κλειδώνουν σε ξενοδοχεία για ημέρες χωρίς φαγητό και τουαλέτα και χωρίς νερό. Επίσης πολλές φορές τα χτυπούν βάνουσα για να αναγκαστούν να δέχονται. Βεβαίως τα χρήματα που κερδίζουν δεν τα καρπώνονται οι ίδιοι αλλά οι μεσάζοντες (νταβαντζήδες).

Μια Αλβανίδα είχε στην κατοχή της κορίτσια κάτω των 14 ετών, είπε: « Συνήθως ένα κορίτσι πρέπει να φέρει πίσω περίπου 100.000 - 150.000 δρχ. την ημέρα. Απ' αυτά πρέπει να πληρώσω πάνω από τα μισά στον Έλληνα νταβαντζή για την ασφάλεια που προσφέρει. Με τον όρο ασφάλεια εννοώ ότι τη προστασία, αλλά την εξεύρεση της συνεχόμενης πελατείας για το κορίτσι, την ενοικίαση διαμερίσματος και οπωσδήποτε λάδωμα της αστυνομίας. Στο κορίτσι αναλογα, του δίνω γύρω στις 5.000 την ημέρα, τα υπόλοιπα είναι για μένα και τα έξοδά μου.....».

Παρατηρούμε λοιπόν πόσο έντονο είναι το φαινόμενο αυτό της εκμετάλλευσης. Παράλληλα όμως στα παιδιά αυτά τους δίνουν και ναρκωτικά προκειμένου να ανταπεξέλθουν σ' αυτή τη ψυχολογική πίεση που δέχονται, αλλά και στη μεγάλη κούραση, αφού αναγκάζονται να δουλεύουν πολλές ώρες. Αν προσθέσουμε σ' αυτό και τις κακοποιήσεις και τους εξευτελισμούς που δέχονται, καταλαβαίνουμε σε πόσο τραγική κατάσταση βρίσκονται.

Και όλα αυτά γίνονται πίσω από την πλάτη των αρμοδίων οργάνων (πολιτεία, αστυνομία), όπου δεν παρεμβαίνουν στο κύκλωμα της πορνείας. Αν όμως καμιά φορά παρέμβει η αστυνομία, ουσιαστικά δε γίνεται τίποτα, αφού η ανυπαρξία της κοινωνικής προστασίας για το ανήλικο άτομο, φαίνεται ακόμα και στα αστυνομικά τμήματα, όπου δεν υπάρχει καμία Κοινωνική Λειτουργός ή Ψυχολόγος για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα των παιδιών αυτών. Ψημμένος.

Δεν είναι δύσκολο μετά απ' όλα αυτά να φανταστούμε τι συναισθήματα επικρατούν μέσα στη ψυχή αυτών των παιδιών. Χαμηλή αυτοεκτίμηση, μίσος για τους πάντες, μίσος για τον εαυτό τους, αγανάκτηση, μαρασμός ψυχής, συμπλέγματα κατωτερότητας. Στα παιδιά αυτά δεν έχει σταματήσει να λειτουργεί η κριτική

ικανότητα και η λογική. Δεν σκέφτονται τίποτα άλλο παρα μόνο τα χρήματα.

Όπως σημειώνει ο Ψημμένος έχουμε να κάνουμε με μια κατηγορία ανθρώπων που δεν έχει καμιά διέξοδο στη κοινωνική ανάπτυξη, με μια κατηγορία υποκειμένων που βασικός εργάζονται και ζούνε κάτω από συνθήκες παρόμοιες ή ίδιες με εκείνες της δουλοκρατικής εποχής στην Αρχαία Ελλάδα (Ψημμένοςμ 1995, σελ. 160-174).

2.4.12. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των παιδιών από τη Β. Η. που έχουν εγκατασταθεί στον ελληνικό χώρο. Όπως βλέπουμε από τα παραπάνω τα παιδικά τους χρόνια δεν είναι διανθισμένα και στολισμένα με λουλούδια. Οι δυσκολίες τους είναι πάρα πολλές. Ο δρόμος για την έξοδο από τις προβληματικές καταστάσεις τις οποίες βιώνουν, μακρύς και δύσβατος. Η ηλικία αυτή που χαρακτηρίζεται κυρίως για τα άλλα παιδιά από την ανεμελειά, το παιχνίδι, την ξεγνοιασιά, είναι γι' αυτά γεμάτη προβλήματα, αντιξοότητες, αβεβαιότητα.

Οι συνέπειες είναι ιδιαίτερα σοβαρές κυρίως αφού μιλάμε για παιδική ηλικία, μια ηλικία με εύθραστα, ευαίσθητο χαρακτήρα που ξεκινά λογικά τώρα να ζήσει στο κόσμο που το περιβάλλει.

Δυστυχώς ορισμένες στρατηγικές έχουν σχεδιαστεί και χρησιμοποιούνται απ' τα παιδιά αυτά για την άμεση και δραστική αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η βία και η επιθετικότητα είναι οι πιο βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούν τα παιδιά για να απομακρύνουν ή να υπερβούν τα διάφορα εμπόδια που συναντούν, στην προσπάθειά τους να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Τα

παιδιά δείχνουν να ξέρουν καλά το ρητό «η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση». Εξαγριώνονται όταν νιώθουν ότι απειλούνται ή ότι δεν θα τα καταφέρουν.

Μια άλλη βασική στρατηγική είναι η υποχρέωση και η φυγή. Αυτή η στρατηγική δεν είναι απαραίτητο να είναι σημαντικά υποχώρηση και φυγή. Μπορεί να πάρει τη μορφή ψυχολογικής αναδίπλωσης όπως είναι οι αντιδράσεις αποφυγής, η υποταγή, η συναισθηματική απομόνωση ή η παθητικότητα. Συναισθηματικές παρορμήσεις όπως ο φόβος, το άγχος, η εχθρότητα ενισχύει τις εκδηλώσεις υποχωρήσεις ή αποφυγής.

2.5. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Οπωσδήποτε χρειάζεται να αναζητηθούν οι σωστοί τρόποι φυγής απ' αυτή τη τραγική κατάσταση. Το Σχολείο άραγε είναι ένας απ' αυτούς; Μπορεί να λειτουργήσει επικοδομητικά γι' αυτά τα παιδιά; Είναι ένας πρώτιστος θεσμός κοινωνικοποίησης ή ένας θεσμός που διέπεται από προκατάληψη, φυλετικές διακρίσεις; Υπάρχει ρατσισμός στο σχολείο; Μήπως έχει εισχωρήσει και σ' αυτό τα κοινωνικά στερεότυπα που κυριαρχούν στην Ελληνική κοινωνία και το έχουν αμαυρώσει;

Τα ερωτήματα αυτά θα γίνει προσπάθεια να απαντηθούν στην επόμενη ενότητα. Αρχικά θεωρείται σκόπιμο να διαπιστωθεί πως λειτουργεί το Σχολείο σαν θεσμός, τί έργο επιτελεί γενικότερα και κατόπιν να προσανατολισθεί το ενδιαφέρον πάνω στην σχέση Σχολείων και αλλοδαπών μαθητών.

2.5.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Σύμφωνα με το Ν. 1566/85, άρθρο 4 (ΦΕΚ 167 Α') σκοπός του Σχολείου είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών. Ειδικότερα το Δημοτικό Σχολείο βοηθά τους μαθητές:

α) να διευρύνουν και να αναδιατάσσουν τις σχέσεις της δημιουργικής τους δραστηριότητας με τα πράγματα, τις καταστάσεις και τα φαινόμενα που μελετούν.

β) να οικοδομούν τους μηχανισμούς που συμβάλλουν στην αφομοίωση της γνώσης, να αναπτύσσονται σωματικά, να βελτιώνουν τη σωματική και ψυχική τους υγεία και να καλλιεργούν τις κινητικές τους ικανότητες.

γ) να καταπτούν το περιεχόμενο των βασικότερων εννοιών και να αποκτούν βαθμιαία, την ικανότητα να ανάγονται από τα δεδομένα των αισθήσεων στη περιοχή της αφηρημένης σκέψης.

δ) να αποκτούν την ικανότητα ορθής χρήσης του προφορικού και γραπτού λόγου.

ε) να εξοικιώνονται βαθμιαία με τις ηθικές, θρησκευτικές, εθνικές, ανθρωπιστικές και άλλες αξίες και να τις οργανώνουν σε σύστημα αξιών και

στ) να καλλιεργούν το αισθητικό τους κριτήριο, ώστε να μπορούν να εκτιμούν τα έργα της τέχνης και να εκφράζονται ανάλογα, μέσα απ' τα δικά τους καλλιτεχνικά δημιουργήματα.

2.5.2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο είναι εξαετής και περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ', Ε', και ΣΤ'. Στη Α' τάξη εγγράφονται μεθητές που συμπληρώνουν την 31 Δεκεμβρίου του έτους εγγραφής έξι (6) ετών. Στους μαθητές που αποφοιτούν από το Δημοτικό χορηγείται τίτλος που χρησιμεύει για την εγγραφή στο Γυμνάσιο. Τα Δημοτικά Σχολεία ανάλογα με τον αριθμό των οργανικών θέσεων των δασκάλων, είναι μονοθέσια ως εξαθέσια ή δωδεκαθέσια. Η οργανικότητα των δημοτικών σχολείων, προσδιορίζεται από την αναλογία είκοσι πέντε (25) μαθητών προς ένα (1) δάσκαλο για τα μονοθέσια και διθέσια και για τα λοιπά τριάντα (30) μαθητών προς ένα (1) δάσκαλο (Ν. 1566/85, άρθρο 4 παρ. 2-6)

2.5.3. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με

- α) Οργάνωση και Λειτουργία των Δημοτικών Σχολείων
- β) Την εγγραφή, μετεγγραφή και κατάταξη των μαθητών
- γ) Την έναρξη και λήξη του σχολικού και διδακτικού έτους
- δ) Την διαδικασία, τους λόγους και τα όργανα που αποφασίζουν τη διακοπή των μαθημάτων, τη συμπλήρωσή τους και με παράταση του διδακτικού έτους, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια.
- ε) τα διδασκόμενα μαθήματα και τη εβδομαδιαία ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα.
- στ) Την αξιολόγηση των μαθητών, την οργάνωση της μαθητικής ζωής και το γενικό πλαίσιο των σχολικών εκδηλώσεων και
- ζ) Κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετικά με τη λειτουργία των Δημοτικών Σχολείων.

2.5.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΒΑΘΜΩΝ

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 11, του άρθρου 24 παρ. 2 του Ν. 1566/85 «Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης» και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 167 τ. Α'), την υπ' αριθμό 12/94 γνωμοδότηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, την υπ' αριθμό 646/1994 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζεται τα κάτωθι.

2.5.5. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στο χώρο της εκπαίδευσης αξιολόγηση είναι η συστηματική διαδικασία ελέγχου του βαθμού επίτευξης των επιδιωκόμενων από το εκπαιδευτικό σύστημα σκοπών και ειδικών στόχων. Η αξιολόγηση αυτή είναι δυνατή να εφαρμοστεί σε ατομικό επίπεδο, σε επίπεδο σχολικής τάξης, ή σχολικής μονάδας, σε περιφερειακό και σε εθνικό επίπεδο, με μέσα και μεθόδους, κατάλληλα, σε κάθε περίπτωση.

Αξιολόγηση του μαθητή είναι η συνεχής παιδαγωγική διαδικασία με την οποία παρακολουθείται η πορεία μάθησής του, κπροσδιορίζοντας τα τελικά αποτελέσματά της και εκτιμώντας παράλληλα άλλα χαρακτηριστικά του, τα οποία σχετίζονται με το έργο του Σχολείου.

Η αξιολόγηση αποτελεί οργανικό στοιχείο της διδακτικής - μαθητικής διαδικασίας, η οποία αρχίζει με τον καθορισμό των στόχων και ολοκληρώνεται με τον έλεγχο της επίτευξής του. Πρώτιστος στόχος της είναι η συνεχής βελτίωση της διδασκαλίας και τη γενικότερη λειτουργία του Σχολείου καθώς και η συνεχή ενημέρωση εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων για τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται τα καλύτερα δυνατά μαθησιακά αποτελέσματα.

Η αξιολόγηση, ως εξατομικευμένη εκτίμηση της επίδοσης του μαθητή, δεν είναι αυτοσκοπός και σε καμιά περίπτωση δεν προσλαμβάνει χαρακτήρα ανταγωνιστικό, ή επιλεκτικό, για το μαθητή του Δημοτικού Σχολείου. Αυτή αναφέρεται μόνο στην επίδοσή του, στα διάφορα μαθήματα, αλλά και σ' άλλα χαρακτηριστικά του, όπως είναι η προσπάθεια που καταβάλλει, το ενδιαφέρον του, οι πρωτοβουλίες που αναπτύσσει, η

δημιουργικότητά του, η συνεργασία του με άλλα άτομα και ο σεβασμός των κανόνων λειτουργίας του Σχολείου.

2.5.6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση του μαθητή κατά τη διάρκεια φοίτησής του, στο Δημοτικό Σχολείο γίνεται από το δάσκαλο ή τους δασκάλους της τάξης και στηρίζεται:

- α) Στη καθημερινή προφορική εξέταση και την όλη συμμετοχή του μαθητή στη διδακτική μαθησιακή διαδικασία και στις άλλες σχολικές δραστηριότητες.
- β) Στα αποτελέσματα της επίδοσής του, στα κριτήρια αξιολόγησης που αποτελούν οργανικό στοιχείο του σχολικού προγράμματος και περιλαμβάνονται στο διδακτικό υλικό.
- γ) Στα αποτελέσματα των εργασιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο μαθητής στο σχολείο ή στο σπίτι.

Επιπλέον μπορούν να εκπονούνται πρόσθετα κριτήρια από το δάσκαλο της τάξης, όταν αυτός το θεωρεί απαραίτητο. Σε κάθε περίπτωση τα κριτήρια αυτά εντάσσονται στη φυσική ροή της διδακτικής μαθησιακής διαδικασίας, περιέχουν ερωτήσεις ποικίλου τύπου και οφείλουν να καλύπτουν όπως και τα προηγούμενα, ευρύτερο φάσμα διδακτικών στόχων και όχι μόνο του απομνημόνευση γνώσεων.

2.5.7. ΚΛΙΜΑΚΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ

Στις τάξεις Α΄ και Β΄ γίνεται μόνο περιγραφική αξιολόγηση. Στο βιβλίο Μητρώου και Προόδου δεν καταχωρίζεται καμιά βαθμολογία. Οι στήλες για τις τάξεις αυτές στο παραπάνω βιβλίο παραμένουν κενές και συμπληρώνονται στο τέλος του διδακτικού έτους με την ένδειξη «προάγεται» ή «επαναλαμβάνει την τάξη».

Στις τάξει Γ' και Δ' εκτός από τη περιγραφική αξιολόγηση χρησιμοποιείται κλίμακα βαθμολογίας που έχει ως εξής: Άριστα (Α), πολύ καλά (Β), Καλά (Γ), Σχεδόν Καλά (Δ). «Άριστα παίρνει ο μαθητής που ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις του μαθήματος. «Πολύ καλά» παίρνει ο μαθητής που ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στα απαιτήσεις του μαθήματος. «Κάλά» όταν ο μαθητής ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στις βασικές απαιτήσεις του μαθήματος. «Σχεδόν καλά» παίρνει ο μαθητής που ανταποκρίνεται στοιχειωδώς στις βασικές απαιτήσεις του μαθήματος.

Στις τάξεις Ε' και ΣΤ' εκτός από περιγραφική αξιολόγηση χρησιμοποιείται και κλίμακα βαθμολογίας που είναι και λεκτική και αριθμητική και έχει ως εξής: ΑΡΙΣΤΑ (9-10), ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ (7-8), ΚΑΛΑ (5-6), ΣΧΕΔΟΝ ΚΑΛΑ (1-4). Στο βιβλίο Μητρώου και Προόδου η βαθμολογία καταχωρίζεται με αριθμητικά σύμβολα.

Ο βαθμός της ετήσιας επίδοσης των μαθητών των Ε' και ΣΤ' τάξεων είναι ο Μ.Ο. της βαθμολογίας των τριμήνων. Γενικά ο Μ.Ο. της αξιολόγησης των μαθητών είναι το πηλίκο της διαίρεσης του αθροίσματος της βαθμολογίας της ετήσιας επίδοσης σε όλα τα μαθήματα με το άθροισμα των διδασκόμενων μαθημάτων (Π.Δ. 8/1995 (φ 30/10-1-1995).

2.5.8. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ ΕΛΕΧΓΟΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Η πρόοδος των μαθητών, καθώς και οι δυσκολίες μάθησης που αυτοί παρουσιάζουν, αποτελούν αντικείμενα συχνών συστηματικών συζητήσεων του συλλόγου διδασκόντων. Με τη λήξη κάθε τριμήνου πραγματοποιούνται παιδαγωγικές συσκέψεις, στις

οποίες μετέχει όλο το διδακτικό προσωπικό και έχουν και θέμα την εκτίμηση της προόδου των μαθητών σε επίπεδο τάξης και σχολείου.

Η ενημέρωση των γονέων γίνεται με την ευθύνη του δασκάλου της τάξης. Η συνεργασία με τους γονείς προσφέρει στον εκπαιδευτικό πληροφορίες, οι οποίες θα τον βοηθήσουν να κατανοήσει καλύτερα τον μαθητή και να τον αξιολογήσει σωστότερα.

Ο δάσκαλος της τάξης, σε συνεννόηση με το Διευθυντή του σχολείου, καλεί κάθε τρίμηνο τους γονείς των μαθητών της τάξης του και τους ενημερώνει για την πρόοδό τους. Εντός 10 ημερών από τη λήξη κάθε τριμήνου δίνεται στους γονείς ή κηδεμόνες των μαθητών «έλεγχος προόδου», ο τόπος του οποίου καθορίζεται με Υπουργική απόφαση.

2.5.9. ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΑΞΗΣ

Οι μαθητές των Α' και Β' τάξεων προάγονται, εφόσον κατά τη κρίση του δασκάλου της τάξης ανταποκρίνονται στα στοιχεία της αξιολόγησης τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 2 του Π.Δ. 8/95. Σε αντίθετη περίπτωση επαναλαμβάνουν την τάξη.

Οι μαθητές των τάξεων Γ' και Δ' προάγονται εφόσον στους τελικούς μέσους όρους των μαθημάτων υπερσχύουν σε αριθμό οι λοιποί χαρακτηρισμοί εκτός από Δ. Όταν στους τελικούς μέσους όρους των μαθημάτων υπερσχύουν σε αριθμό οι χαρακτηρισμοί Δ, ο μαθητής επαναλαμβάνει την τάξη.

Οι μαθητές των τάξεων Ε' και ΣΤ' προάγονται, εφόσον ο γενικός μέσος όρος είναι από 4,5 και πάνω. Όταν ο Μ.Ο. είναι μικρότερος από 4,5 ο μαθητής επαναλαμβάνει την τάξη.

Σε περίπτωση δικαιολογημένες απουσίες για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από το μισό του διδακτικού έτους ο μαθητής

μπορεί να προαχθεί εφόσον με σύμφωνη γνώμη του γονέα του, υποβληθεί σε σχετική εξέταση εντός των πρώτων 10 ημερών του Ιουνίου ή του πρώτου 15πενθήμερου του Σεπτεμβρίου και η εξέταση αυτή είναι επιτυχής.

2.5.10. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Η κυρίαρχη αντίληψη που υιοθετείται σήμερα από τη πλειοψηφία των επιστημόνων της αγωγής είναι ότι όλα τ' άτομα πρέπει να παρέχονται ευκαιρίες να αναπτύσσουν στον ανώτατο δυνατό βαθμό κάθε ψυχοσωματική και πνευματική πτυχή της προσωπικότητάς τους, ανεξάρτητα από το επίπεδο στο οποίο βρίσκονται.

Γι' αυτό το λόγο το σχολείο έγκαιρα επισημαίνει τις μαθησιακές δυσκολίες που παρουσιάζουν κάποιοι μαθητές και τους παρέχει κάθε δυνατή βοήθεια μέσα ή έξω από την τάξη με εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις γνωστικές ανάγκες αλλά και τις δυνατότητες των μαθητών αυτών, ώστε να ξεπεράσουν με επιτυχία τις δυσκολίες που παρουσιάζουν και να εντχθούν ομαλά στην τάξη τους.

Οι εκπαιδευτικοί της τάξης στις περιπτώσεις των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες συνεργάζονται με τον αρμόδιο σχολικό σύμβουλο της περιφέρειας, με το Διευθυντή του Σχολείου και ασφαλώς με τους ενδιαφερόμενους γονείς, τους οποίους ενημερώνουν ανελλιπώς για τη πορεία του παιδιού τους. Ιδιαίτερα στη περίπτωση επανάληψη της τάξης, οι γονείς πρέπει να έχουν πειστεί ότι το σχολείο έχει εξαντλήσει κάθε δυνατότητα

εκπαιδευτικής παρέμβασης για τη περαιτέρω βελτίωση του μαθητή και ότι η απόφαση για επανάληψη της τάξης είναι προς όφελός του.

2.5.11. ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Με τον όρο ενισχυτική διδασκαλία, νοείται η παρακολούθηση από το μαθητή ιδιαίτερου προγράμματος διδασκαλίας στα μαθήματα της Νοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών, όταν κρίνεται από τους διδάσκοντες ότι χρειάζεται επιπλέον διδακτική βοήθεια.

Κατά προτεραιότητα παρέχονται προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας σε μαθητές των τάξεων Α΄ και Β΄ που δεν κατέκτησαν τους βασικούς μηχανισμούς ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής.

Τα τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας γίνονται και στο χώρο του Σχολείου καθόλη τη διάρκεια του έτους ή για ορισμένο χρονικό διάστημα και συγκροτούνται από το σύλλογο των διδασκόντων.

2.6. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Είδαμε λοιπόν παραπάνω τις ισχύουσες διατάξεις για τους Έλληνες μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Εκτός όμως απ' αυτού υπάρχει και ένα ποσοστό αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν σε Ελληνικά Δημοτικά Σχολεία. Ας δούμε τι αποφάσεις υπάρχουν από το ΥΠΕΠΘ γι' αυτούς τους μαθητές (και συγκεκριμένα για τους μαθητές από τη Β.Η.), τι οδηγίες όσον αφορά την εγγραφή τους και τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίσουν.

2.6.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Σύμφωνα με το Π.Δ. 155/78 (ΦΕΚ 33), άρθρο 1 μαθητές που κατέχουν ενδεικτικό ή αποδεικτικό σπουδών ή οτιδήποτε άλλο σχετικά με το οποίο να αποδεικνύει το γεγονός φοίτησής τους σε Σχολείο της Ελλάδας, αντίστοιχο προς το Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, εγγράφονται χωρίς κατατακτήριες εξετάσεις καθόλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους και σε τάξη αντίστοιχη με αυτή του Ελληνικού Δημοτικού ή Ιδιωτικού Σχολείου Δημοτικής Εκπαίδευσης, όπως είναι καθορισμένο από την Υπηρεσία Εκπαιδευσεως Ελληνοπαίδων Εξωτερικού, Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 Ν.Δ. 154/1973 η εγγραφή Ελληνοπαίδων του εξωτερικού στη πρώτη τάξη Δημοτικού Σχολείου πριν συμπληρωθεί η νόμιμη ηλικία, μπορεί να γίνει εφόσον οι νόμοι της χώρας από το σχολείο της οποίας προέρχονται, παρέχουν τέτοιο δικαίωμα σ' αυτούς.

Μαθητές οι οποίοι έχουν ενδεικτικό ή αποδεικτικό έγγραφο που πιστοποιεί τη μαθητική τους κατάσταση και έχουν φοιτήσει σε

σχολείο ξένο σε άλλη χώρα μπορούν εγγραφόμενοι σε αντίστοιχο Ελληνικό Σχολείο, να καταταγούν και σε τάξη μικρότερη από εκείνη στην οποία δικαιούται να γραφούν βάση των προσκομιζόμενων δικαιολογητικών, εφόσον κάνει αίτηση ο πατέρας ή ο κηδεμόνας τους. Αυτό γίνεται κυρίως για διευκόλυνση των μαθητών οι οποίοι μπορεί να μη γνωρίζουν καλά την Ελληνική γλώσσα, λόγω της φοίτησής τους σε ξένο Σχολείο.

Όσοι όμως έχουν φοιτήσει σε Σχολεία Ελληνικά σε άλλη χώρα, αναγνωρισμένα από το ΥΠΕΠΘ, εγγράφονται στην αντίστοιχη τάξη του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου (Π.Δ. 297/78 Φ. 64).

2.6.2. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ

Σε περίπτωση που μαθητές από ξένο Σχολείο αδυνατούν να προσκομίσουν τίτλο σπουδών ή λόγω εύρυθμης κατάστασης ή πολεμικών ή άλλων γεγονότων εκτάκτων, μπορούν με αίτηση να υποβληθούν σε κατατακτικές εξετάσεις ενώπιον επιτροπής. Η επιτροπή αυτή είναι τριμελής ενώ τα δικαιολογητικά που απαιτούνται είναι:

- α) Υπεύθυνη δήλωση του αιτούντος στο οποίο δηλώνει την τάξη και το Σχολείο στο οποίο φοίτησε ή αποφοίτησε.
- β) Βεβαίωση της οικείας Ελληνικής Διπλωματικής ή Προξενικής αρχής, ότι πράγματι υπάρχει για τον αιτούντα αδυναμία προσκομίσεως τίτλου σπουδών λόγω εύρυθμης, πολεμικής ή άλλης έκτακτης κατάστασης (Π.Δ. 155/78 ΦΕΚ 33, άρθρο 9).

2.6.3. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ΥΠΕΠΘ στο Δημοτικό Σχολείο μπορούν να εγγράφονται μαθητές οι οποίοι

μένουν στην Ελλάδα ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης, εφόσον το επιθυμούν οι γονείς ή κηδεμόνας τους, οι οποίοι διαμένουν στην Ελλάδα.

Για την εγγραφή στην Α΄ τάξη απαιτούνται:

- α) Πιστοποιητικό στο οποίο αναγράφονται η ακριβής ημερομηνία γέννησης.
- β) Πιστοποιητικά ή βεβαιώσεις που ισχύουν και για την εγγραφή των ημεδαπών απ' όπου προκύπτει ότι έγιναν τα προβλεπόμενα εμβόλια και η οδοντολογική εξέταση.

Σε περίπτωση που ο μαθητής δεν προσκομίσει τις παραπάνω βεβαιώσεις, ο διευθυντής και το διδακτικό προσωπικό συνεργάζονται με τους γονείς και κηδεμόνες για την απόκτησή τους.

Για την εγγραφή στις υπόλοιπες τάξεις απαιτούνται:

- α) Τίτλοι ξένου σχολείου ή επίσημη βεβαίωση φοίτησης ή αποδεικτικό μεταγγραφής.
- β) Πιστοποιητικά ή βεβαιώσεις που ισχύουν και για την εγγραφή των ημεδαπών απ' όπου προκύπτει ότι έγιναν τα προβλεπόμενα εμβόλια και η αξιολόγηση εξέταση.

Όλα τα δικαιολογητικά είναι μεταφρασμένα από τη Κρατική Μεταφραστική ή Προξενική Αρχή. Σε περίπτωση που κάποιο από τα Δικαιολογητικά δεν προσκομιστεί αμέσως, ο γονέας ή ο κηδεμόνας απολαμβάνει με δήλωσή του να το προσκομίσει σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Με ελλειπή δικαιολογητικά εγγράφονται όσοι προστατεύονται από το Ελληνικό Κράτος ως πρόσφυγες και όσοι τελούν υπο τη προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών. Κυρίως όταν τα δικαιολογητικά είναι ελλειπή, ο μαθητής εγγράφεται σε τάξη του Δημοτικού ανάλογα με την ηλικία του.

2.6.4. ΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Η αγωγή για αντιμετώπιση του ιδιόμορφου και δύσκολου προβλήματος της εκπαίδευσης των παιδιών των επαναπατριζομένων (από διάφορες χώρες του εξωτερικού) Ελλήνων ώθησε στο παρελθόν την Πολιτεία να ιδρύσει, αρχικά, τάξεις υποδοχής Δημοτικής και Γυμναστικής βαθμίδας στην πόλη της Θεσ/νίκης και στη περιοχή των Σερρών για τα παιδιά των μεταναστών μας απ' τη Δ. Γερμανία.

Ο σκοπός της τάξεως υποδοχής ορίζεται έτσι «είναι γενικώς η βοήθεια των μαθητών να ενταχθούν στο Ελληνικό Σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον και την εξάσκηση του τρόπου σκέψης και συμπεριφοράς. (Απόφαση ΥΠΕΠΘ, αρ. φ. 818).

Οι τάξεις αυτές άρχισαν να λειτουργούν στις αρχές της δεκαετίας του '80. Από τότε δε σημειώθηκε εξέλιξη στο θεσμό, αν και οι ανάγκες για παροχή ειδικής εκπαίδευσης, με την αύξηση των παλλινοστούντων μαθητών μεγάλωσαν και όπως ήταν επόμενο οι απαιτήσεις των γονέων των μαθητών αυτών έγιναν πιο πιεστικές.

Οι τάξεις υποδοχής λειτουργούσαν με 10 τουλάχιστον μαθητές, στους οποίους η ένταξη είχε χαρακτηρηθεί από τους δασκάλους προβληματική, αν όχι αδύνατη. Οι μαθητές αυτοί προέρχονται από την ίδια τάξη και από την ίδια περιοχή.

2.6.5. ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Παράλληλα με τις τάξεις υποδοχής, υπήρχε και μια εναλλακτική αντιμετώπιση του προβλήματος της εκπαίδευσης των παιδιών αυτών, η δημιουργία φροντιστηριακών τμημάτων. Στα τμήματα αυτά φοιτούσαν 4-9 μαθητες της ίδιας τάξης και περιοχής, όπου διδάσκονταν έπειτα από τα κοινωνικά τους μαθήματα,

φροντιστηριακά μαθήματα (5-6 ώρες την εβδομάδα), στα οποία κατεξοχήν είχαν ανάγκη.

Τελικά και τα φροντιστηριακά τμήματα και οι τάξεις υποδοχής σταμάτησαν να λειτουργούν. Αυτό επειδή δεν υπήρχε ικανός αριθμός μαθητών ώστε να συγκροτηθεί μια τάξη και επειδή δεν είχαν ελεύθερες αίθουσες διδασκαλίας, πρόσθετο διδακτικό προσωπικό, ενώ οι δαπάνες είναι μεγάλες.

Πάντως το ΥΠΕΠΘ απέστειλε στο 14-8-96 έγγραφο στους Σχολικούς Συμβούλους Π.Ε. και στους Διευθυντές των Σχολείων με το οποίο τους ζητούσε να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να λειτουργήσουν έγκαιρα (μέχρι την 1 Οκτωβρίου 96) οι τάξεις Υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα.

Παράλληλα τους τόνιζε ότι οι τάξεις Υποδοχής θα λειτουργούσαν ως παράλληλες-τάξεις. Οι παλλινოსτούντες μαθητές που θα φοιτούν σ' αυτές, θα είναι εγγεγραμμένοι στις κανονικές τάξεις του Σχολείου, και θα παρακολουθούν το πρόγραμμα της Τάξης Υποδοχής παράλληλα.

Πάντως για τη χρονιά 96-97 δεν λειτούργησαν ούτε τάξεις Υποδοχής ούτε φροντιστηριακά μαθήματα.

Αυτές είναι οι νομοθετικές διατάξεις που αφορούν το Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο γενικώτερα, ενώ έγινε αναφορά και στους νόμους περί αλλοδαπών. Στη συνέχεια θα γίνει προσπάθεια να διαπιστωθεί ποια είναι η σχέση, η επιρροή ανάμεσα σ' αυτές τις δύο παραμέτρους. Η αρχή γίνεται με την εικόνα που επικρατεί στις ευρωπαϊκές χώρες.

2.7. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.7.1. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις του ΣΤ' ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΗ ΦΛΩΡΙΝΑ (1993) κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί μια πραγματικότητα στη σύγχρονη Ευρώπη και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί. Είναι αλήθεια ότι το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα των τελευταίων μεταπολεμικών χρόνων έχει συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση των πολυπολιτισμικών κοινωνιών της Ευρώπης. Αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το μέγεθος της μετανάστευσης στην Ευρώπη σε σύγκριση με άλλες Ηπείρους, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστα και διεθνώς συγκρίσιμα στατιστικά στοιχεία υπολογίζεται ότι καλύπτει πάνω από το 25% του αριθμού του «μεταναστευτικού πληθυσμού» σε παγκόσμιο επίπεδο (80 εκατομμύρια περίπου) και σήμερα αποτελεί την κύρια περιοχή υποδοχής μεταναστών.

Στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, πολυάριθμες ομάδες έχουν σχηματιστεί, οι οποίες μιλούν μια γλώσσα διαφορετική από τους ντόπιους και έχουν διαφορετικές απ' αυτούς αξίες, πεποιθήσεις και καθημερινές συνήθειες.

Σε ορισμένες μάλιστα αστικές περιοχές ο αριθμός των μεταναστών είναι σημαντικός και συγκεκριμένες εθνικές μεταναστευτικές ομάδες μπορούν, σ' ένα βαθμό, να ελέγξουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν την αυθεντικότητα της εθνικής τους ταυτότητας ή να προσαρμοσθούν πλήρως στον πολιτισμό στη χώρα Υποδοχής.

2.7.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ας δούμε όμως ποια είναι η κυρίως εκπαιδευτική πολιτική της Ευρώπης. «Μέχρι και τη δεκαετία του '70 τα εκπαιδευτικά τους συστήματα αδιαφόρησαν εντελώς για την πολιτισμική ποικιλία των κοινωνιών τους. Εφάρμοσαν μια πολιτική αφομοίωσης και πολιτισμικής ομοιομορφίας μέσα από ένα μονογλωσσικό και μονοπολιτισμικό σχολικό πρόγραμμα, που είχε ως στόχο τη δημιουργία ενιαίας εθνικής συνείδησης και εθνικής ταυτότητας. Κατά τη τελευταία δεκαετία κυρίως αυτή η πολιτική έχει αρχίσει να διαφοροποιείται με την αναγνώριση της διαφορετικότητας των μεταναστών και την αποδοχή του πολιτισμικού πλουραλισμού στις κοινωνίες των Ευρωπαϊκών χωρών.

Όμως παρά τις αλλαγές, τα εκπαιδευτικά συστήματα των Ευρωπαϊκών χωρών, ουσιαστικά εξακολουθούν να είναι προσανατολισμένα στη παραδοσιακή τους αποστολή προώθησης της γλωσσικής και πολιτισμικής ομοιομορφίας προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν τη πολιτισμική ποικιλία των κοινωνιών τους χωρίς βαθιές αλλαγές». (ΣΤ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ, 1997)

« Επ' αυτού ο Wittek 1993 αναφέρει ότι σε εθνικό επίπεδο φαίνεται πως ακόμα και σε εκείνα τα κράτη μέλη (B, D, DK, LUX, NL, UK) τα οποία ήδη 20-30 χρόνια εμπειρίας σε θέματα εκπαίδευσης μεταναστών, η εκπαιδευτική κατάσταση σημαντικού αριθμού μεταναστών μαθητών εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από υπερβολική μεγάλη ποσοστά σχολικής αποτυχίας (σελ. 7).

«Ανάλογη είναι και η διαπίστωση των Broadbene (1994) από το χώρο της Βρετανίας με τους εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες». (ΜΠΟΜΠΑΣ, 1994, σελ. 25-26).

Αυτή είναι η εικόνα της εκπαιδευτικής πολιτικής που παρουσιάζει η Ευρώπη. Ουσιαστικά η εικόνα αυτή είναι δυφερής και κυρίως προσανατολισμένη σε καθαρά εθνικιστικές τάσεις, αδιαφορώντας για τη διαφορετικότητα κάποιων πολιτισμών που υπάρχουν στους κόλπους της.

Ας δούμε όμως ποια είναι η κατάσταση στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα.

2.7.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

«Αρχικά πρέπει να ειπωθεί πως το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, έριξε από καιρό το βάρος του στη λειτουργία της επιλογής, ενώ παράλληλα διευρύνθηκε έτσι ώστε να φιλοξενεί μαθητές που να μην έχουν προοπτικές επιλογής την ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση. Ένα μεγάλο μέρος των μαθητών δηλ. απλώς συμμετέχουν σε μια διαδικασία επιλογής, μπαίνοντας απ' την αρχή στο ρόλο των αποτυχημένων, ως προς τις πιθανότητες επιτυχίας». (ΓΚΟΤΟΒΟΣ, 1986, σελ.187).

Η διάσταση όμως ανάμεσα στην επαγγελλόμενη ισότητα στη μόρφωση (ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών) και στο συστηματικό αποκλεισμό μαθητών που ανήκουν σε συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες από συγκεκριμένες περιοχές της εκπαίδευσης (π.χ. Ανώτατη Εκπαίδευση) δεν είναι η μόνη ασυνέπεια του Σχολείου.

Επ' αυτού συμφωνεί και ο Πυργιωτάκης (1984) που αναφέρει πως το σχολικό σύστημα ασκεί και άλλες ακόμη λειτουργίες καθοριστικές για το άτομο, όπως π.χ. η λειτουργία της επιλογής και της κοινωνικής τοποθέτησης. Το σχολείο δηλ. αξιολογεί, επιλέγει και κατανέμει τους μαθητές στη κοινωνική ιεραρχία, με βάση ορισμένα κριτήρια, τα οποία θεσπίζει η τάξη των ανθρώπων, που

διαμορφώνει την εκπαιδευτική πολιτική μιας χώρας (Πυργιωτάκης 1984, σελ. 24-25).

2.8. ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β.Η. ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΤΗ ΦΙΛΟΣΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Όπως είναι φυσικό οι μαθητές από τη Β.Η. που φοιτούν στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, δεν μπορούν να είναι μέσα σ' αυτή την επιλογή, αφού δεν έχουν τα προσόντα που χρειάζεται. Αν και όλοι οι κανόνες έχουν τις εξαιρέσεις, ίσως κάποιοι μαθητές καταφέρουν να μπουν σ' αυτό το παιχνίδι της επιλογής και να τα καταφέρουν, ωστόσο η πλειονότητα οδηγείται σ' αυτούς που φαίνεται να μην έχουν προοπτικές εξέλιξης.

Ο Γκότοβος (1990) επ' αυτού αναφέρει πως το Σχολείο ρίχνοντας το βάρος στην επιλογή, ουσιαστικά παραμέρησε αρκετά μια άλλη λειτουργία του, εκείνη της παροχής βασικών προσόντων και εφοδίων για όλους τους μαθητές. Έτσι το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών σήμερα κυριολεκτικά δεν ξέρουν, γιατί πηγαίνουν στο Σχολείο. Ούτε να επιλεχθούν ελπίζουν ούτε να απαιτήσουν εφόδια για την καθημερινή ζωή. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό ένα τεράστιο δυναμικό απογοήτευσης και ματαίωσης που επιτρέπει την εμφάνιση κληρώσεων ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και το μαθητή (Γκότοβος, 1990, σελ. 44).

Ποιες όμως είναι οι αιτίες που οι μαθητές από τη Β.Η., όσον αφορά τη διαδικασία της επιλογής, δεν μπορούν να είναι ανάμεσα στους εκλεκτούς, δηλ. στους εξελίσιμους, όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο; Ποιοί είναι οι λόγοι που οι μαθητές από τη Β.Η., υστερούν οι μετρήσεις ακαδημαϊκής επίδοσης, σε βαθμολογίες κοινωνικοπροσωπικής προσαρμογής και σε συγκριτικά επίπεδα

αυτοεκτίμησης, έναντι των συνομηλίκων συμμαθητών τους που δεν είναι μετανάστες (ή παιδιά μεταναστών); (Bratnagor 1981) (Μπόμπας '88 σελ. 52).

2.8.1. Α. ΧΑΜΗΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ

Οι μαθητές από τη Β. Η., τουλάχιστον στη πλειονότητά τους ανήκαν στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Η οικονομική δυνατότητα των γονέων τους, τους κατατάσσει σ' αυτή την κατηγορία.

Συνήθως τα επαγγέλματα των γονέων είναι εργάτες σε οικοδομές, αγρότες κ.λ.π. με ημερομίσθιο χαμηλότερο σε αξία από το κανονικό. Όπως είναι προφανές το εισόδημά τους είναι ιδιαίτερα φτωχό και με δυσκολία η κάθε οικογένεια προσπαθεί να ανταπεξέρχεται στις καθημερινές ανάγκες.

Σύμφωνα με την Φραγκουδάκη (1983) η άνιση επίδοση στο σχολείο δεν οφείλεται στις ατομικές διαφορές ικανοτήτων, αλλά στην κοινωνική προέλευση των ατόμων. Και συνεχίζει αναφέροντας πως σε οποιαδήποτε χώρα και σε οποιοδήποτε σχολείο, εάν συγκρίνει κανείς την επίδοση των μαθητών με την κοινωνική προέλευσή τους, δηλ. την επαγγελματική και κοινωνική κατηγορία της οικογένειας του, θα διαπιστώσει ταύτιση των δύο μεταβλητών. Έτσι οι μαθητές είναι άριστοι, μέτριοι και κακοί, ανάλογα με την κοινωνική τάξη απ' όπου προέρχονται: κακοί μαθητές είναι τα παιδιά των εργατών και των αγροτών. μέτριοι τα παιδιά ορισμένων μικροαστικών κατηγοριών και μεσαίως στρωμάτων, καλοί και άριστοι τα παιδιά των ανωτέρω στρωμάτων (ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 1983, σελ.91).

Η Δρ. Άννα Τσιλιγκιρόγλου (1991) αναφέρει επ' αυτού πως το επάγγελμα του πατέρα και η κοινωνική θέση των γονέων επηρεάζει το παιδί στο Σχολείο. (Άννα Τσιλιγκιρόγλου 1991, 67).

Επομένως στο Σχολείο τα παιδιά από οικογένειες Βορειοηπειρωτών, θα ανήκουν στους κακούς μαθητές, αφού προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα και λογικά δεν έχουν προοπτικές εξέλιξης σε εκπαιδευτικό επίπεδο.

Διαπιστώνεται ότι οι πιθανότητες των μαθητών αυτών να κάνουν μακροχρόνιες σπουδές είναι ελάχιστες, αφού όσο χαμηλότερη η προέλευσή τους, τόσο χειρότερη η επίδοσή τους και άρα τόσο λιγότερες οι πιθανότητες μακρόχρονων σπουδών.

Η Φραγκουδάκη (1985) επεκτείνει το θέμα πιο πολύ υποστηρίζοντας πως αν μερικές φορές τυχαίνει τα παιδιά των κατώτερων τάξεων να είναι σχετικά καλοί μαθητές και πάλι οι πιθανότητές τους για μακροχρόνιες σπουδές είναι πολύ μικρότερες απ' ότι των παιδιών με ίση επίδοση από προνομιούχα κοινωνικά στρώματα.

Γενικά, η κοινωνική προέλευση εμφανίζεται παράγοντας καθοριστικότερος από την επίδοση και μαθητές με ίση επίδοση έχουν τόσο περισσότερες πιθανότητες να κάνουν μακροχρόνιες σπουδές όσο ψηλότερα στην κοινωνική ιεραρχία βρίσκεται η οικογένειά τους και τόσο λιγότερες όσο χαμηλότερα βρίσκεται η οικογένειά τους. (ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 1983, σελ.93-100).

B. ΧΡΟΝΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Τα παιδιά από τη Β. Η. που φοιτούν στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, πολλές φορές λόγω των δυσκολιών μετάβασής τους από τη Β. Η. στην Ελλάδα, αλλά και των αρχικών εμποδίων που

παρουσιάζονται κατά τη διαμονή τους σ' αυτήν (εξαίρεση κατοικίας, φόβος απέλασης, εξεύρεση εργασίας), αναγκάζονται να χάνουν χρόνο και κυρίως σχολικό χρόνο.

Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο να χάνουν χρονιές στο Σχολείο ή την τάξη στην οποία θα φοιτήσουν να είναι μικρότερη απ' αυτή που κανονικά και λόγω ηλικίας θα έπρεπε να είναι.

Επιπλέον το ΥΠΕΠΘ με τις κείμενες διατάξεις του (Π.Δ. 297/78) δίνει το δικαίωμα σε οποιοδήποτε παιδί μεταναστών, να εγγραφεί μια τάξη μικρότερη απ' αυτή που θα έπρεπε να φοιτήσει, προκειμένου να διδαχθεί, να κατανοήσει και να μπορεί να χειρίζεται με περισσότερη ευκολία την ελληνική γλώσσα.

Είναι λοιπόν συχνό το φαινόμενο μιας σχολικής καθυστέρησης και μιας δυσαναλογίας τάξης-ηλικίας.

Η Φραγκουδάκη αναφέρει για την σχολική καθυστέρηση που σε σχέση με την κοινωνική θεσμοθετημένη ηλικία φοίτηση, έχει μεγάλη επίπτωση στη σχολική επίδοση. Μ' ένα χρόνο καθυστέρηση στο Δημοτικό Σχολείο οι πιθανότητες σπουδών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μειώνονται πάνω από 60%, με δύο ή περισσότερα χρόνια καθυστέρησης οι πιθανότητες ισούνται με μηδέν. Η έστω και ένα μόνο χρόνο καθυστέρησης στο Δημοτικό, αποδεικνύεται καθοριστική για την επίδοση των μαθητών, αλλά κυρίως για την επιθυμία τους να παραμείνουν στο Σχολείο. Και η σχολική καθυστέρηση που είναι τόσο σημαντική για την εκπαιδευτική εξέλιξη, εμφανίζεται σημαντικά να αποτελεί χαρακτηριστικό των μαθητών από φτωχότερες και λιγότερες προνομιούχες κοινωνικές τάξεις. (ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 1985, σελ.59).

Άρα οι μαθητές απ' τη Β. Η. λόγω του ότι ανήκουν σ' αυτή τη κατηγορία ως επί το πλείστον, των μαθητών με σχολική

καθυστέρηση δεν έχουν τις αντικειμενικές δυνατότητες να εξελιχθούν σε ανώτερα μορφωτικά επίπεδα.

Γ. ΧΑΜΗΛΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Επιπλέον το μορφωτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών από τη Β. Η. είναι αρκετά χαμηλό και περιορισμένων δυνατοτήτων.

Η Δρ. Άννα Τσιλιγκιρόγλου-Ψαχαντίδου (1991) αναφέρει πως το μορφωτικό επίπεδο των γονέων έχει σημασία για το λόγο ότι μπορούσαν να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στο παιδί με τις γνώσεις τους. (Άννα Τσιλιγκιρόγλου 1991, σελ. 49).

Δ. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Θα ήταν ενδιαφέρον να μελητήσουμε τη γλωσσική ιδιαιτερότητα των γονέων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο μέσα στους οποίους ανήκουν και οι γονείς των μαθητών από τη Β. Η., τη μορφή του λεξιλογίου τους και πόσο αυτή η κατάσταση επηρεάζει τη γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών.

«Μεγάλη έρευνα σε σχολικό πληθυσμό των Η.Π.Α. που έγινε με γλωσσικές δοκιμασίες, συμπεραίνει ότι οι μαθητές από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, εκεί όπου ανήκουν και οι μαθητές από το Β. Η., έχουν χαμηλότερες πιθανότητες επικοινωνίας και εμφανίζουν λιγότερη διάθεση να εκφραστούν, σε σχέση με τους μαθητές από οικογένειες που ανήκουν στα μεσοστρώματα». (ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 1983, σελ.131).

« Ο Bernstein όπως και ο Mess και Shipman στις Η.Π.Α. διαπίστωσαν ότι οι οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό-οικονομικό επίπεδο χρησιμοποιούν τις λέξεις κατά κύριο λόγο για να δηλώσουν αντικείμενα και συγκεκριμένες ενέργειες. Αντίθετα οι οικογένειες μέσης και ανώτερης μορφωτικής στάθμης

χρησιμοποιούν τις λέξεις κυρίως για να αναφερθούν σε λογικές σχέσεις. Εκείνο όμως που έχει ζωτική σημασία είναι ότι απ' αυτές τις διάφορες αναδύονται και διαφορές στις μορφές ομιλίας και στις λειτουργίες της σκέψης». (HERBERT, 1993, σελ.184, Β).

Ε. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ

Η γλώσσα είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας προσαρμογής στη ζωή και όμως πολλά παιδιά ξεκινούν τη ζωή τους, έχοντας, εξαιτίας του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, αρκετά μειονεκτηματα σ' αυτό το ζωτικό τομέα.

Η Φραγκουδάκη επ' αυτού αναφέρει ότι οι μαθητές από τα εργατικά στρώματα (μέσα στους οποίους ανήκουν και οι μαθητές από τη Β. Η.) έχουν φτωχότερο λεξιλόγιο, ενώ οι μαθητές που οι γονείς τους ανήκουν στα ανώτερα στρώματα, πλουσιότερο. Η διαφορά στο λεξιλόγιο αφορά τόσο τη χρήση των λέξεων (τον αριθμό των λέξεων γενικά, τον αριθμό των επιθέτων, επιρρημάτων που χρησιμοποιεί ο μαθητής), όσο και την κατανόηση των λέξεων, δηλ. πόσες λέξεις χρησιμοποιεί αλλά και πόσο γνωρίζει τις σημασίες τους στις συνομιλίες. (Φραγκουδάκη, 1985, σελ. 132).

ΣΤ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΧΑΜΗΛΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με τη Φραγκουδάκη (1985) τα κύρια χαρακτηριστικά της γλώσσας των χαμηλών στρωμάτων εκεί όπου ανήκουν και οι Βορειοηπειρώτες είναι:

- Είναι γλώσσα με φράσεις σύντομες, γραμματικά και ουσιαστικά απλές και συχνά ανολοκήρωτες.

- Περιέχει μεγάλο ποσοστό περιεκτικών εκφράσεων, χρησιμοποιεί κυρίως την οριστική και συχνά την προστακτική φωνή, κάνει συχνή και επαναληπτική χρήση ορισμένων συνδετικών.
- Χαρακτηρίζεται από περιορισμένη και τυποποιημένη χρήση των επιθέτων και επιρρημάτων, σπάνια χρήση της απρόσωπης αντωνυμίας.
- Αποτελείται από απλές διαπιστώσεις και ερωτήσεις, χρησιμοποιεί την ίδια δήλωση ως αιτιολογία και ως συμπέρασμα πράγμα που σημαίνει ότι η αξία της δήλωσης πηγάζει από την κοινωνική αποδοχή της και όχι από τη λογική συνέπεια του συλλογισμού.
- Δίνει έμφαση στις λέξεις και όχι στην πρόταση, κάνει συχνή και επαναληπτική χρήση φραστικών στερεοτύπων που γεμίζουν το κενό ανάμεσα στη μια φράση και στην επόμενη. Χρησιμοποιεί συχνά στερεότυπες εκφράσεις που εκφράζουν τη παραδοσιακή λογική ή την κοινή λογική.
- Ο συμβολισμός της είναι περιγραφικός και δεν επιτρέπει εύκολα τη γενίκευση.
- Η έμφαση τοποθετείται στις συγκινησιακές και λιγότερο στις λογικές συνέπειες, απουσιάζει το ατμικό ύψος που μεταδίδεται με έξωλεκτικούς κώδικες.
- Σύντομες, γραμματικά απλές, συχνά ημετελείς προτάσεις με φτωχή συντακτική μορφή.
- Απλή και επαναλαμβανόμενη χρήση συνδέσμων (έτσι, τότε, και, γιατί).
- Σπάνια χρήση δευτεροουσών προτάσεων για το διαχωρισμό των αρχικών κατηγοριών του κυρίου θέματος.
- Ανικανότητα διατήρησης του ίδιου θέματος, σε μια διαδοχή προτάσεων, πράγμα που δημιουργεί ασύνδετο πληροφοριακό περιεχόμενο.

- Άκαμπτη και περιορισμένη χρήση επιθέτων και επιρρημάτων.
- Μεγάλος αριθμός δηλώσεων ή φράσεων που αναφέρονται στη προηγούμενη διαδοχή του λόγου. (π.χ. «έτσι δεν είναι;» «κατάλαβες;»). Αυτή η διεργασία ονομάζεται «συμπάσχουσα κυκλικότητα». (Φραγκουδάκη, 139-140-407).

Παρατηρούμε λοιπόν από τα παραπάνω ότι τα παιδιά από τη Β.Η. επειδή κατά βάση ανήκουν σε ένα φτωχό σε μορφωτικά ερθίσματα και ευκαιρίες οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, αρχίζουν το σχολείο χωρίς να διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος. Η γλωσσική τους ικανότητα είναι σχετικά περιορισμένη και όχι αναπτυγμένη όσο θα έπρεπε.

Z. ΚΟΙΝΗ-ΕΠΙΣΗΜΗ ΓΛΩΣΣΑ

Αντίθετα το παιδί των μεσοστρωμάτων και των υψηλών στρωμάτων μαθαίνει να χειρίζεται τη γλώσσα πριν ακόμα πάει στο σχολείο, δηλ. μέσα στην οικογένεια. Εκεί μαθαίνει να χρησιμοποιεί το λόγο και να μετατρέπει συναισθήματα και επιθυμίες σε λεκτικά σχήματα.

Η Φραγκουδάκη (1985) αναφέρει πως από το 1958 ως το 1961 ο Bernstein ορίζει δύο γλώσσες την «κοινή γλώσσα» που μιλούν τα στρώματα των εργαζομένων και την «επίσημη γλώσσα» που μιλούν τα μεσοστρώματα και τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και είναι η γλώσσα του σχολείου (Φραγκουδάκη, 1985, σελ.139)

Επομένως το παιδί που πέρχεται από υψηλά και μεσαία κοινωνικά στρώματα γνωρίζει την επίσημη γλώσσα, αλλά και την κοινή. Έτσι όταν μπαίνει στο σχολείο βρίσκεται σε γλωσσικό περιβάλλον γνωστό, όπου χρησιμοποιείται σύστημα με το οποίο είναι ήδη εξοικειωμένο. Αντίθετα με το παιδί από τα λαϊκά

στρώματα που δε γνωρίζει καθόλου την επίσημη γλώσσα αλλά μόνο την κοινή. Αυτό χαρακτηρίζει και το παιδί από τη Β.Η.

Επ' αυτού ο Herbert (1993) αναφέρει πως τα παιδιά αυτά έχουν μάθει στο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, κάποιες συγκεκριμένες μορφές αυτοέκφρασης και επικοινωνίας, αλλά το Σχολείο καθόλου δεν ενδιαφέρεται να κάνει χρήση αυτών των δεξιοτήτων. Η δομή και οι συνθήκες της σχολικής τάξης δεν ευνοούν τη χρήση αυτών των μορφών επικοινωνίας. Το σύστημα επικοινωνίας που επικρατεί κατά τη διδασκαλία μέσα στην τάξη, είναι τελείως ασύμβατο τόσο προς το σύστημα που χρησιμοποιούν τα παιδιά αυτά για τη μεταξύ τους επικοινωνία, όσο και προς τις προηγούμενες εμπειρίες τους. Ό, τι γίνεται στο σχολείο είναι κυριολεκτικά ξένο γι' αυτά τα παιδιά. (Herbert, 1993, 181, β).

«Τα παιδιά από χαμηλά κοινωνικά στρώματα βρίσκονται σε περιβάλλον σχολικό προτόγνωρο και ανοίκειο. Έτσι αντιμετωπίζουν πρόβλημα όσον αφορά την επικοινωνία τους με το δάσκαλο ή το βιβλίο, ενώ πολλές φορές είναι υποχρεωμένο να μεταφράζει λανθασμένα τη σχολική γλώσσα στη δική του κοινή γλώσσα που έχει άλλη δομή».(Φραγκουδάκη, 1983, σελ.141).

Έτσι, το παιδί των εργαζομένων στρωμάτων έχει την αίσθηση δυσκολίας να επικοινωνήσει, νιώθει έλλειψη άνεσης και διαπιστώνει την αποτυχία του.

Το αποτέλεσμα είναι η γλωσσική εκπαίδευση να αποκτά τη «μορφή της γλωσσικής λογοκρισίας», «διότι ο δάσκαλος ερμηνεύει την αδυναμία των μαθητών να επικοινωνήσουν στην επίσημη γλώσσα του σχολείου ως νοητική ανικανότητα».

(Γκότοβος 1986 σελ. 90, Ζωγράφου 1996, σελ. 222).

Η. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Μια άλλη διάσταση στο θέμα αυτό είναι ότι η κοινή γλώσσα χρησιμοποιείται κυρίως μεταξύ ίσων και ομοίων, ότι είναι άμεση και εκφράζει σχέσεις οικειότητας, ενώ η επίσημη αποτυπώνει την κοινωνική ιεραρχία και εκφράζει σχέσεις κοινωνικά άνισες και επίσημες. Έτσι τα παιδιά των μεσοστρωμάτων και των ανωτέρω κοινωνικά στρωμάτων είναι σε θέση να αποδεχτούν το ρόλο του δασκάλου και την οργάνωση του σχολείου και γνωρίζουν τη γλώσσα με την οποία εκφράζεται η αποδοχή της σχολικής ιεραρχίας.

Αντίθετα το παιδί των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων (εκεί όπου ανήκουν και τα παιδιά από τη Β. Η.), επειδή η κοινή γλώσσα περιέχει ελάχιστες αναφορές στην κοινωνική ιεραρχία είναι πολύ πιθανόν να έχει μια συμπεριφορά απέναντι στο δάσκαλο ή σε άλλο πρόσωπο που ιεραρχικά είναι πιο πάνω απ' αυτό, εντελώς απότομα, επιθετικά, εχθρικά.

Τα μεταναστόπουλα όμως και ιδιαίτερα τα παιδιά απ' τη Β. Η., βρίσκονται σε ακόμα πιο δυσμενέστερη θέση, απ' ότι τ' αντίστοιχα εργατόπαιδα των γηγενών, για το πρόσθετο λόγο, ότι εξαιτίας της απουσίας τους απ' τον καθαρά Ελληνικό χώρο, δεν κατέχουν καλά ούτε αυτόν τον περιορισμένο γλωσσικό κώδικα. Επομένως οι πιθανότητες σχολικής του επιτυχίας μειώνονται ακόμα περισσότερο, εξαιτίας της γλωσσικής ανεπάρκειας.

Θ. ΡΟΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Ο Martin Herbert (1997) δίνει μια απλή διάσταση στο θέμα, λέγοντας, πως οι δάσκαλοι έχουν τη τάση να ευνοούν και να ενθαρρύνουν τα παιδιά που έχουν την ίδια μ' αυτούς κοινωνική

προέλευση, δηλ. εκείνα τ' αγόρια και τα κορίτσια, που το οικογενειακό τους περιβάλλον η ομιλία, το ντύσιμο και οι τρόποι τους είναι όπως των ιδίων (δασκάλων) και που οι γονείς τους συμμερίζονται τις ίδιες μ' αυτούς αντιλήψεις και ιδέες. Και συμπληρώνει ο Martin herbert που δεν πρέπει να μπορεί κανείς που ο δάσκαλος καθώς είναι απορροφημένος και πασχίζει - γιατί αυτή είναι η δουλειά του - να κάνει τα διάφορα μαθήματα πιο κατανοητά στα παιδιά, εκτιμά περισσότερο εκείνες τις μορφές συμπεριφοράς που το διευκολύνουν στο σκοπό αυτό (υπακοή, ησυχία, εκτέλεση εντολών) (Herbert 29 A, σελ. 1993).

Έτσι λοιπόν οι εκπαιδευτικοί σπάνια θα ευνοήσουν και θα ενθαρρύνουν παιδιά από τη Β. Η., αφού αυτά τα παιδιά ή οι γονείς τους σε μια σύγκριση αντιλήψεων, απόψεων ή τρόπων συμπεριφοράς είναι σε κατώτερη θέση.

I. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Ένα από τα εμπόδια για παιδαγωγική πρακτική ευνοϊκή προς τα παιδιά της εργατικής τάξης και ιδιαίτερα των παιδιών από τη Β. Η. είναι καθαρά ιδεολογικής προέλευσης. Πολλοί εκπαιδευτικοί με στόχο τη δικαιοσύνη και το σεβασμό της ισότητας πιστεύουν ότι οφείλουν να προσφέρουν τα ίδια ακριβώς σε όλους τους μαθητές. Πιστεύουν ότι περριτεύει να ξέρουν τη προέλευση των παιδιών και ότι μπορούν να λάβουν υπόψη τους τις αρχικές ανισότητες. Ο καθένας, πιστεύουν, πρέπει να απολαμβάνει ίσιο μερίδιο του χρόνου και του διδάσκοντα. Μ' άλλα λόγια πιστεύουν στην λειτουργία του επινοητικού και ουδέτερου σχολείου.

Παρόλο αυτά η συμπεριφορά τους μέσα στη τάξη δεν ακολουθεί πάντοτε αυτή τη κατανομή και καμιά φορά ίσως είναι

εντελώς ευνοϊκές προς τα προνομιούχα παιδιά, δίχως καμιά τέτοια πρόθεση.

Κ. ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Η ΛΥΡΣΑ (1981) αναφέρει ότι, οι γονείς που ανήκουν στην αστική τάξη και περισσότερο ίσως (επειδή το σχολείο είναι το βασικότερο μέσο επιτυχίας) όσα ανήκουν στα μεσοστρώματα, επισκέπτονται συχνότερα απ' όλους τους άλλους το δάσκαλο του παιδιού τους και τον επισημαίνουν τις ιδιαιτερότητες, δείχνουν ενδιαφέρον για τη καθημερινή ζωή της τάξης. Πολλές εμπειρικές μελέτες αποδεικνύουν ότι στο Δημοτικό, μεγάλος αριθμός δασκάλων ανταποκρίνεται ασυνείδητο στο αίτημα αυτό και δίνει πολύ μεγαλύτερη προσοχή στους γιους και στις κόρες των επισκεπτών γονέων, παρά στους υπόλοιπους μαθητές. Τους αφιερώνει περισσότερο χρόνο και τους απευθύνει συχνότερα το λόγο. (ΛΥΡΣΑ, 1981, σελ.42).

Μ' αυτό το τρόπο ο δάσκαλος υποτιμά, μειώνει σημαντικά τη προσωπικότητα των άλλων μαθητών που προέρχονται από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Και η υποτίμηση και η μείωση της προσωπικότητας οδηγεί στη σχολική απότυχία και σε διαταραχές στη φοίτηση.

«Άλλωστε τα ίδια τα παιδιά όταν είναι αστικής προέλευσης, έχουν σ' όλες τις ηλικίες την τάση να οικειοποιούνται το δάσκαλο! Σηκώνουν πιο συχνά το χέρι, φέρνουν στο σχολείο αντικείμενα και βιβλία τεκμηρίωσης, είναι πεπεισμένα ότι έχουν να πουν πράγματα πιο πρωτότυπα και πιο ενδιαφέροντα από τους συμμαθητές τους». (ΦΡΑ, 1989, 508).

Οι γονείς των μαθητών από τη Β. Η., ιδιαίτερα ο πατέρας, επειδή αναγκάζονται να δουλεύουν πολλές ώρες προκειμένου να

εξοικονομήσουν χρήματα, για να καλύψουν τις ανάγκες, επισκέπτονται σπάνια το σχολείο ώστε να ενημερωθούν για τη πορεία του παιδιού τους.

Η αποχή αυτή των γονέων απ' το σχολείο δίνει στο δάσκαλο το δικαίωμα να μην πολυνοιάζεται για τα παιδιά αυτά και να μην επιστά την προσοχή του συχνά σ' αυτά, όπως ίσως θα γινόταν αν οι γονείς επισκέπτονταν σε τακτά χρονικά διαστήματα το Σχολείο.

Λ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Γενικά οι πολλοί εκπαιδευτικοί νομιμοποιούν, περιθάλλουν και διαιωνίζουν τη κοινωνική ανισότητα μέσα από τη σχολική ανισότητα. Όσο διαφοροποιούν και κατηγοριοποιούν τους μαθητές σε αυτούς που έχουν διανοητικά χαρίσματα και σ' αυτούς που δεν διαθέτουν, σ' αυτούς που οι γονείς τους έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και σ' αυτούς που δεν έχουν, σ' αυτούς που οι γονείς τους είναι οικονομικά ευκατάστατοι και σ' αυτούς που παλεύουν να βρουν το καθημερινό μεροκάματο, αναγκάζουν τα παιδιά των εργατικών τάξεων και των μεταναστών να βιώσουν μέσα τους την αποτυχία. Η οποία αποτυχία δεν θα το ακολουθεί μόνο κατά τη σχολική χρονιά αλλά και κατόπιν στη ζωή.

Η Φραγκουδάκη αναφέρει επ' αυτού ότι το Σχολείο αναπαράγει τη ταξική διαστρωμάτωση της κοινωνίας σε μεγάλο βαθμό και οι μηχανισμοί μέσα απ' τους οποίους γίνεται εφικτό από πού πηγάζουν και πώς θεμελιώνονται πάνω στη φαινομενική σχολική ουδετερότητα της επιλογής. (Φραγκουδάκη, 1983, σελ. 14).

Μ. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τα παιδιά λοιπόν των μεταναστών και ιδιαιτέρως τα παιδιά από τη Β. Η. πέρα απ' τ χαμηλό μορφωτικό-οικονομικό-κοινωνικό

επίπεδο των γονέων τους που τους επηρεάζει στη σχολική επίδοση, πέρα από τη διάθεση των δασκάλων για διακρίσεις, και πέρα από την γλωσσική του ανεπάρκεια, έχουν να αντιμετωπίσουν και το περιεχόμενο των θεωρητικών μαθημάτων που διέπονται από εθνοκεντρισμό.

Ειδικότερα το μάθημα της Ιστορίας διδάσκεται με μορφή και περιεχόμενο γενικεύσεων και με σκοπό την εξιδανίκευση των πράξεων της μιας κοινωνικής ομάδας και την περιφρόνηση της άλλης, χωρίς να δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή να κάνει μια κριτική προσέγγιση.

Επίσης το μάθημα της Γεωγραφίας περιορίζεται στη στείρα γνώση και απομνημόνευση άλλων χωρών, πόλεων κ.λ.π. και δεν αναφέρεται «στη σημασία που έχει η προστασία του περιβάλλοντος για όλες τις χώρες σε μια εποχή της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, η οποία έχει το κύριο κίνητρο την επίτευξη, αγνοώντας τις συνέπειες για το περιβάλλον». (ΚΑΝΑΚΙΔΟΥ-ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ 1994, σελ. 66 στο Ζωγράφου 1996).

Τέλος το μάθημα των θρησκευτικών ασφαλώς «πρέπει να παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες, ιδιαίτερα στη χώρα μας, η οποία είναι σχεδόν μονοθρησκευτική και η θρησκεία συμμετέχει στη διαμόρφωση των περιγραμμάτων διδασκαλίας». (Ζωγράφου 1996, 26).

N. ΣΤΟΧΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Είναι λοιπόν γεγονός πως η φιλοσοφία των σχολικών βιβλίων στοχεύει κυρίως στην ιδεολογική επίδραση των παιδιών στο πνεύμα την εν λόγω στόχων. Τόσο παλιές όσο και πρόσφατες αναλύσεις των σχολικών βιβλίων διαπιστώνουν ότι τα βιβλία χαρακτηρίζονται από ένα «εθνοκεντρισμό» και μια «διαχρονική

συνέχεια του Ελληνισμού από την πρώιμη αρχαιότητα μέχρι σήμερα» (Φραγκουδάκη, Δραγώνα, Κουζέλης στην Ελευθεροτυπία 11.11.94 και Ζωγράφου 1982, σελ. 46-54).

Επί του προκειμένου ο Ζαχαρέας υποστηρίζει ότι τα σχολικά βιβλία χαρακτηρίζονται από μια «εθνοκεντρική» αντίληψη και παρουσιάζουν την Ελλάδα «ως ένα τόπο θεϊκό, χώρα ιδιοφυϊών, αξιών, ταξιδευτών, ηρώων». Μόλις ο Έλληνας αισθανθεί το Ελληνικό μεγαλείο «αμέσως η Ελλάδα μεγαλουργεί και κάνει θαύματα» (Ζαχαρέας- Ελευθεροτυπία 12.6.94).

Τέλος, σύμφωνα με τα σχολικά βιβλία, στην Ελλάδα δεν έζησαν ποτέ Εβραίοι, Μουσουλμάνοι, Σλαβομακεδόνες, Βλάχοι, Αρβανίτες, Τσάμηδες». Κυριαρχεί η διάκριση μεταξύ «ανωτέρων» και «κατωτέρων λαών». Η έννοια της αλλαγής είναι ταυτόσημη με την «παρακμή». Το 75% των εκπαιδευτικών νομίζει ότι η Ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελεί «κίνδυνο για τα Ελληνικά ήθη». (Φραγκουδάκη-Ελευθεροτυπία 11.11.94).

Στα σχολικά βιβλία οι «άλλοι» περιγράφονται συνήθως από την οπτική γωνία της εθνικής ομάδας και σε σχέση μ' αυτήν: οι άλλοι χωρίζονται έμμεσα σε «κατώτερους» και «ανώτερους». Οι υποτιθέμενοι ανώτεροι, ωστόσο περιγράφονται συχνά ότι οφείλουν την ανωτερότητά τους στις πολιτισμικές επιδράσεις του αρχαιολογικού παρελθόντος.

Ε. ΣΧΟΛΕΙΟ: ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η Λύρσα (1981) αναφέρει πως το σχολείο έχει σαν έργο να μεταδίδει γνώσεις και ταυτόχρονα τη δεσπόζουσα μέσα στην κοινωνία ιδεολογία (ΛΥΡΣΑ, 1981, σελ.13).

Το σχολείο είναι ο πιο σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης: «Η κοινωνικοποίηση σύμφωνα με το Γκότοβο είναι «η διαδικασία

αλληλεπίδρασης του ατόμου και του περιβάλλοντός του στο πλαίσιο της ενεργητικής αντιμετώπισης του δευτέρου από το πρώτο, μέσω της οποίας το άτομο αποκτά και διαμορφώνει προσωπική και κοινωνική ταυτότητα και πληρότητα πράξης». (Γκότοβος 1982, από Μουζάκη 1987, σελ. 21-22).

Απαιτείται το σχολείο λοιπόν να είναι ασφαλής χώρος για τα παιδιά όπου θα αισθάνονται αποδεκτά, δεν θα απειλούνται, δεν θα απορρίπτονται, δεν θα ντροπιάζονται. Θα είναι χώρος αντιμετώπισης πραγματικών προβλημάτων, όπου θα υπάρχει σύνδεση με τη πραγματική ζωή των παιδιών, χώρος όπου τα παιδιά θα εφαρμόζουν τις ηθικές αρχές τις οποίες διδάσκονται και σε τελική ανάλυση χώρος όπου όλα τα παιδιά και ειδικά τα παιδιά των μεταναστών θα έχουν όλες τις ευκαιρίες για να φτάσουν στην σχολική επιτυχία.

Το σημερινό ελληνικό Σχολείο άραγε χαρακτηρίζεται από μια τέτοια φιλοσοφία; Μπορεί να προσφέρει πραγματικά εφόδια στους μαθητές; Είναι αξιοκρατικό; Προετοιμάζει τα παιδιά να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία; Διακρίνεται από διαπολιτισμικό χαρακτήρα;

Ο. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Δυστυχώς η εικόνα είναι ζοφερή και αρνητική. Το σχολείο προμαχώντας, παραμένει ένας αναντικατάστατος παράγοντας για την απελευθέρωση της σκέψης, όντως αληθινά το μόνο ικανό μέσο για τη μαζική μετάδοση κάθε χρήσιμης γνώσεως, όπως είναι η ανάγνωση, η γραφή και η αριθμητική

Όταν δεν εκπληρώσει αυτό το σκοπό, όταν υποθάλπει την άγνοια τότε το σχολείο από προμαχόνας μεταμορφώνεται σε νεκροταφείο σκέψης (Λύρσα. 1981, σελ.75).

Ο ρόλος του σημερινού σχολείου έχει αποπροσανατολιστεί. Σύμφωνα με τη Ρ. Ιμβριώτη ο αποπροσανατολισμός του σχολείου είναι ηθελημένος. Το Ελληνικό Σχολείο κινδυνεύει σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Ο παλιός προσανατολισμός της Παιδείας μας χειροτερεύει και παραμένει στην ουσία ο λογιολατρισμός, η αυταρχικότητα, η τεχνητή αναβίωση ξεπερασμένων και διαστρεβλωμένων αξιών, όπως ο απογυγνωμένος από κάθε ζωντανή ομάδα «Ελληνοχριστιανικός πολιτισμός» (Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών), ο τυφλός εθνικισμός, η διατήρηση όλων των νεκρών τρόπων διδασκαλίας. (Ιμβριώτη 1978, σελ.142).

Ο Γκοτοβός επιμελώς αναφέρει πως το Ελληνικό Σχολείο δεν εκπληρώνει τις απαιτήσεις ενός αστικού Σχολείου. «Το σημερινό Σχολείο, πιστό στην Ερβατιανή παράδοση (η οποία εξαρτά το παιδαγωγικό αποτέλεσμα από τη σχολαστική τήρηση τυπικών αρχών διδασκαλίας), υποτιμά και δεν αναγνωρίζει άλλες κατηγορίες μάθησης πέρα από τη καθιερωμένη στο πλαίσιο της διδασκαλίας μάθησης. Η παιδαγωγική σχέση στο Σχολείο είναι κυρίως διδακτική σχέση διδάσκοντα προς διδασκόμενο (Γκοτοβός 1986, σελ.55).

Επιπλέον, υπάρχει η «αρχαιολαγνεία», «εθνοκεντρισμός» το «όραμα της εθνικής καθαριότητας», το ιδεώδες του «μονοεθνικού κράτους», «ο διαχωρισμός» των λαών σε «ανώτερους», και «κατώτερους» αυτά είναι τα συστατικά στοιχεία της «εθνικής ταυτότητας, που προσπαθεί να εμφυσήσει στους μαθητές το εκπαιδευτικό μας σύστημα». Στα παραπάνω συμπεράσματα κατέληξε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Φραγκουδάκη, το Θ. Δραγώνα και Γ. Κουζέλη που είχε ως αντικείμενο την ιδέα της εθνικής ταυτότητας που προσπαθούν να προάγουν τα σχολικά

εγχειρίδια και οι εκπαιδευτικοί (Ελευθεροτυπία 11.11.94 Φραγκουδάκη, Δραγώνα Κουζέλη, Ζωγράφου, σελ. 129).

Π. ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Μια άλλη διάσταση του θέματος είναι ο νόμος με τις άνισες, άδικες και τυχαίες εξετάσεις που βάζει φραγμό να διώξει από πάνω του τις ευθύνες και να κρύψει το πολιτικό του χαρακτήρα. Το Σχολείο ενώ θα έπρεπε να είναι «όργανο φωτισμού του λαού» δυστυχώς γίνεται όργανο συμφερόντων του κεφαλαίου (Ο.Π. 1978, σελ. 142).

Επ' αυτού ο Ασπιώτης (1959) αναφέρει πως τα σχολικά αποτελέσματα και εξετάσεις δεν επιτρέπουν να σχηματίσει κανείς έγκαιρα γνώμη για τις δυνατότητες του μαθητή. Είναι ενδεικτικό. Είναι ενδεικτικά και πολλές φορές ανεπαρκή. Τα σχολικά αποτελέσματα ή ακριβέστερα, η ιδέα που σχηματίζουν οι παιδαγωγοί για τις σχολικές δυνατότητες των μαθητών τους πολύ απέχει από το να είναι ασφαλής ένδειξη των πραγματικών διανοητικών ικανοτήτων. Η παρατεταμένη επαφή μ' ένα πρόσωπο δεν ευνοεί καθόλου την αντικειμενική κτίση. Είναι γιατί η πρώτη εντύπωση που αυτό δημιούργησε, η πρώτη εκτίμηση που σχηματίζουμε γι' αυτό περισσότερο ή λιγότερο συνειδητά, εντείνεται μάλλον όσο περνά ο καιρός παρά εξασθενεί. Τί τύχη π.χ. για ένα μαθητή να παίρνει ένα καλό βαθμό στην αρχή της χρονιάς, ή να περάσει στην επόμενη, φάση έχοντας εξασφαλισμένη φήμη. Είναι σχεδόν βέβαιο πως θα συνεχίσει να έχει καλούς βαθμούς (Ασπιώτης 1959, σελ.41).

Όσο για τους εκπαιδευτικούς, ο Γκότοβος ('1982) υποστηρίζει, ότι είναι λυπηρό αν όχι άδικο να πούμε, ότι πολύ σπάνια έχουμε σήμερα εκείνους τους εκπαιδευτικούς, που έχουν απόψεις για το

Σχολείο, που προσπαθούν να προωθήσουν ένα καλύτερο πνέυμα στο Σχολείο τους. Η προσφορά των εκπαιδευτικών έφτασε να περιορίζεται στην ανακοίνωση της διδακτέας ύλης και τη βαθμολόγηση γραπτών. Η επαφή του μαθητή με το δάσκαλο στα πλαίσια ενός γραφειοκρατικού σχολείου δεν είναι ικανοποιητική. Ο δάσκαλος δεν γνωρίζει πια τους μαθητές του, ούτε σκοτίζεται για τα προβλήματά τους. Υπάρχει ένα πρόβλημα ποιότητας της επικοινωνίας ανάμεσα σε μαθητή και δάσκαλο.

Όσο για τους Διευθυντές του Σχολείου ο Ντράϊκωρς περιγράφει ανάγλυφα την εικόνα τους.

«Βρίσκονται σε μια αβέβαιη κατάσταση, αυτοεκπαίδευτος στη παιδική ψυχολογία, αγνοώντας τους αποτελεσματικούς τρόπους για την εξάσκηση επικοδομητικών επιδράσεων, προσπαθούν να διατηρήσουν τη πειθαρχία με τους παραδοσιακούς τρόπους, ψηλώνοντας, κηρύττοντας, απειλώντας και τιμωρώντας. (Ντράϊκωρς 1968, σελ.62).

2.8.2 ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΣΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ - ΥΨΗΛΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

Ποιός είναι όμως ο αντίκτυπος ειδικότερα στα παιδιά, αυτής της πορείας του σύγχρονου Δημοτικού Σχολείου;

Για τα παιδιά των μεσοστρωμάτων και των υψηλών κοινωνικά στρωμάτων, το σχολείο είναι σημαντικός αρωγός στη προσπάθειά τους να εξελισθούν μαθησιακά - εκπαιδευτικά και τελικά να φθάσουν σε πολύ υψηλά στάνταρ οικονομικής ευχέρειας και επαγγελματικής αποκατάστασης. Όλα είναι υπερ αυτής της πορείας.

Και η οικογένειά τους με τις ανέσεις και τα οικονομικά εφόδια που διαθέτει και το σχολείο με την ελιτιστική νοοτροπία που το διακρίνει και η κοινωνία που ευνοεί τα μεσαία και υψηλά κοινωνικά στρώματα.

Το σημαντικότερο όμως είναι, πως στα παιδιά αυτά δημιουργείται ένα ελιτίστικο πνεύμα, χωρίς αλληλεγγύη και κατανόηση για τους άλλους τους διαφορετικούς (ΖΩΓΡΑΦΟΥ 1996).

2.8.3. ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ Β.Η.

Αντίθετα πρόβλημα μεγάλο υπάρχει όσον αφορά τα παιδιά των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, εκεί όπου ανήκουν και τα παιδιά των μεταναστών και ειδικότερα τα παιδιά απ'τη Β.Η.

Τα παιδιά αυτά ανέτοιμα από πλευράς εφοδίων από το οικογενειακό τους περιβάλλον, με εξαιρετικά χαμηλή γλωσσική επάρκεια, βρίσκονται σ'ένα χώρο με υψηλές απαιτήσεις, κλίμα ανταγωνισμού και μιάς νοοτροπίας που δεν ευνοεί καθόλου τις

προοπτικές τους για εξέλιξη σε μαθησιακό επίπεδο και αργότερα σε επίπεδο κοινωνικό.

Τα παιδιά αυτά τείνουν να θεωρούν, ότι η εκπαίδευση έχει μονάχα εξωτερική αξία, δηλ. να αποκτήσουν ορισμένες βασικές ιδιότητες και να επιλέξουν αργότερα το επάγγελμά τους (ΘΩΜΑΣ Α. 1984,33).

Πέρα από αυτό θα αναπτύξουν κατά τη διάρκεια της σχολικής ζωής, μιά διάθεση αυτο-υποτίμησης, που θα την τροφοδοτεί το ίδιο το σχολικό περιβάλλον. Αντιμέτωποι μ' αυτό το περιβάλλον, αρχίζουν να νιώθουν άσχημα προδιατεθειμένοι να αναμειχθούν στις δραστηριότητές του, με αποτέλεσμα να κατατάσσονται εξ' αρχής σε δύο κατηγορίες: απ' τη μία μεριά τα παιδιά βρέφη, που δεν μιλούν, που έχουν περιορισμένη ανάληψη, κ.τ.λ. από την άλλη μεριά οι σκανδαλιάρηδες, οι αεικίνητοι, οι καυγατζήδες, οι ύπουλοι κ.τ.λ. (ΛΥΡΣΑ 1981,19).

Όσα παιδιά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο Σχολείο, παρουσιάζουν χαμηλή επίδοση, έχουν αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους, παίρνουν απέναντι στους άλλους αμυντική στάση, νιώθουν συναισθήματα μοναξιάς και αυτοπεριορίζουν την ελευθερία τους σε υπερβολικό βαθμό (MERBERT, 1993,91).

Το σχολείο μειώνει καταφανέστατα την αξία των συγκεκριμένων παιδιών. Πρώτα ως ανθρώπων και ύστερα ως μαθητών.

Και η μείωση της αξίας δεν είναι παρά μιά επιδέξια μορφή καταπίεσης. Και η καταπίεση αυτή είναι αλήθεια γεννά την ανταρσία μέσα στο Σχολείο. Δρώντας σαν μιά μορφή καταπίεσης, η υποτίμηση μπορεί να προκαλέσει ένα συναίσθημα μνησικακίας. Η συσσωρευμένη μνησικακία απέναντι σ' αυτούς που συστηματικά εκθέτουν τις αδυναμίες των παιδιών, που τα γελοιοποιούν στα

μάτια ενός τρίτου και που τα περιφρονούν, μεταβάλλεται σε μίσος. Η ανταρσία λοιπόν μπορεί να ξεσπάσει ξαφνικά από το άτομο, σαν συνέπεια ενός υπερβολικά μεγάλου θυμού (ΛΥΡΣΑ, 1981,30).

Επ'αυτού ο Ρούντολφ Ντραικωρς (1968) ανέφερε πως τα παιδιά αυτά αποκτούν σφαλερές ιδέες για τον εαυτό τους και τη ζωή και μεταχειρίζονται τρόπους κοινωνικά απαράδεκτους για να βρουν τη θέση τους και τον εαυτό τους (ΝΤΡΑΙΚΩΡΣ, 1968,11).

Έτσι πολλές φορές δημιουργείται στα παιδιά αυτά μία ανυποχώρητη και μερικές φορές γεμάτη πανικό άρνηση να συνεχίσουν να πηγαίνουν στο σχολείο.

Επιπλέον επ'αυτού η Κανακίδου (1994) αναφέρει πως η αποτυχία οδηγεί σε δύο διαφορετικές επιλογές: α) παραίτηση απ'την εκπαίδευση, β) απομόνωση απ'το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η παραίτηση απ'την εκπαίδευση εκδηλώνεται εμπειρικά με τη διακοπή της φοίτησης ή με τη μετανάστευση σ'άλλο εκπαιδευτικό σύστημα. Η απομόνωση εκδηλώνεται ως συσπείρωση και ένταξη σε ομάδες ή κουλτούρες όπου η αποτυχία στην εκπαίδευση δεν εκτιμάται χαμηλά και δεν συνδέεται με χαμηλό status, δηλαδή σε ομάδες περιθωριακές και με κουλτούρες ξένες προς την επικρατούσα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου (ΚΑΝΑΚΙΔΟΥ, 46-47, 1994).

Αυτές είναι μερικές διαπιστώσεις για τη λειτουργία του σύγχρονου σχολείου, οι οποίες αφενός αποτελούν εμπόδιο στην μόρφωση και εκπαίδευση των ελληνόπουλων, αφετέρου τείνουν να καταστήσουν αδύνατη τη μόρφωση και την εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών ή των μαθητών που έχουν παλλινοστήσει.

ΙΙΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΡΕΥΝΑ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ

3.1.1. Στόχος της έρευνας.

Στόχος είναι να διαπιστωθεί το κατά πόσο αυτά τα παιδιά έχουν επηρεασθεί από τις συνέπειες της μετανάστευσης, με κριτήριο αρχικά την απόδοσή τους στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο. Γίνεται αναζήτηση των παραγόντων, που κυρίως ευθύνονται για την απόδοσή τους, αλλά και γενικότερα μέσου αυτών, θα γίνει εξέταση των συνθηκών που επηρεάζουν αυτά τα παιδιά, αλλά και τις οικογενειές τους. Έτσι η προσέγγιση αγγίζει και γενικότερα την οικογένεια των μεταναστών, προσπαθώντας έτσι να γίνει μία καλύτερη κατανόηση των συνθηκών, γνώση που σήμερα είναι ελλιπής. Τέλος, γενικός στόχος είναι η καταγραφή των εμποδίων, έτσι ώστε να μπορούμε να φθάσουμε μέσω προτάσεων αλλαγή.

3.1.2. Δικαιολόγηση Επιλογών

Η επιλογή της πληθυσμιακής ομάδας των βορειοηπειρωτών έγινε, γιατί είναι θύματα μαζί με τους υπόλοιπους μετανάστες από την Αλβανία ενός μεγάλου ρατσισμού επίσης διότι αποτελούν μεταναστευτική πλειοψηφία και οι έρευνες που έχουν γίνει είναι ελάχιστες.

Επιλέχθηκε η προσέγγιση μέσα από το σχολείο, διότι μπορεί πιο εύκολα να καθορισθεί η Βορειοηπειρωτική καταγωγή, από την Αλβανική (αν και πάλι κάποια μη καθαρότητα του δείγματος ίσως θα υπάρχει, λόγω πλαστών στοιχείων), να πλησιασθούν ευκολότερα οι βορειοηπειρώτες, αλλά και να ασχοληθούμε και με τους αυριανούς πολίτες, τα παιδιά και μέσα από αυτά με τις οικογενειές τους. Τέλος διότι μέσα από το σχολείο θα υπήρχε επικοινωνία με

τους δασκάλους μαθαίνοντας την πραγματικότητα, τα προβλήματα, την πολιτική του κράτους, τις προτάσεις τους ως αρμόδιοι, για τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο.

3.1.3. Περιεχόμενα Έρευνας

Η έρευνα χωρίζεται σε τρία μεγάλα μέρη. Στο πρώτο που γίνεται συλλογή βαθμολογιών δείγματος παιδιών από την βόρειο Ήπειρο. Στο δεύτερο και στο τρίτο όπου μέσω ερωτηματολογίων σε γονείς των παιδιών αυτών και σε δασκάλους αντίστοιχα, ελέγχονται οι πιθανοί παράγοντες που επηρεάζουν την παρουσία των παιδιών στο σχολείο. Μέσω αυτών γίνονται γνωστές και οι γενικότερες συνθήκες ζωής των Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα.

3.1.4. Είδος Έρευνας

Πρόκειται για διερευνητική έρευνα· διότι πρωταρχικός σκοπός είναι η διατύπωση ενός προβλήματος για ακριβέστερη εξέταση μέσω διατύπωσης υποθέσεων.

Η έρευνα αναλυτικά

3.2. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

3.2.1. ΣΥΛΛΟΓΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ.

3.2.2. Ειδικός Στόχος

Ειδικός στόχος του συγκεκριμένου μέρους της έρευνας, είναι να ελεγχθεί, βάση στοιχείων, η αντικειμενικότητα της μέχρι τώρα υπόθεσης ότι τα παιδιά αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα στα μαθήματά τους. Πολλά άρθρα έχουν γραφτεί, με βάση κυρίως την παρατήρηση από δασκάλους ή την υπόθεση από ερευνητές, που αναφέρονται στα προβλήματα στην απόδοση αυτής αλλά και παρόμοιων πληθυσμιακών ομάδων. Εδώ γίνεται προσπάθεια βάση στοιχείων η ποσόστωση του υπαρκτού ή όχι προβλήματος, μακριά από προκαταλήψεις.

3.2.3. ΔΕΙΓΜΑ

Ως δείγμα χρησιμοποιούνται 57 παιδιά που προέρχονται από την Βόρειο Ήπειρο σε σύνολο 750 που βρίσκονται στον νομό Αχαΐας, σύμφωνα με τον κ. Κανελλόπουλο, διευθυντή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα παιδιά αυτά φοιτούν στο 23 δημοτικό σχολείο Πάτρας της περιοχής Ζαβλανίου που είναι και το σχολείο με τα περισσότερα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο.

Η ομοιογένεια του δείγματος ως προς την βορειοηπειρωτική καταγωγή στηρίζεται στο γεγονός όπως μας επισήμανε ο κ. Κανελλόπουλος, ότι δηλαδή κυρίως αυτά τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο σε αντίθεση με τα παιδιά από την Αλβανία.

Η έρευνα στηρίχθηκε στα στοιχεία που έχουν δώσει, που ελέγχονται βέβαια λόγω της μη εμμονής ιδιαίτερων επίσημων

στοιχείων από την Ελληνική Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Κύρια βοήθεια υπήρξε από τους δασκάλους που γνωρίζουν τα παιδιά και μας καθόρισαν τα ονόματα των παιδιών υπό την Βόρεια Ήπειρο. Οι προσπάθειες πιστεύουμε καθιστούν το δείγμα αξιόπιστο ή τουλάχιστον πιο αξιόπιστο, από οποιονδήποτε άλλο τομέα δράσης γινόταν προσπάθεια να πλησιασθεί η ομάδα των βορειοηπειρωτών μεταναστών.

3.2.4. ΜΕΘΟΔΟΣ

Θα πρέπει να τονισθεί από ιδιαίτερη συνεργασία με τον υποδιευθυντή κ. Μαργέλη. Αφού εξηγήσαμε τον λόγο της παρουσίας μας και την ανάγκη συνεργασίας, ζητήσαμε την άδεια να συλλέξουμε τις βαθμολογίες των παιδιών υπό την Βόρειο Ήπειρο.

Η συλλογή αυτών έγινε μέσω των καρτελών των μαθητών που δίνονται στα παιδιά ανά τρίμηνο. Η βαθμολογία αφορούσε τα δύο πρώτα τρίμηνα των ετών 1996-1997 και τις τάξεις τρίτη, τετάρτη, πέμπτη και έκτη δημοτικού. Έτσι βγήκε ο μέσος όρος όλων των μαθημάτων σύμφωνα με τον επίσημο από την πολιτεία τρόπο και ανάλογα με τον καθορισμένο τρόπο αξιολόγησης που είναι θεσμοθετημένος ανά τάξη.

Επίσης για τις δύο πρώτες τάξεις που δεν δίνονται βαθμολογίες ανά τρίμηνο στα παιδιά, τα καταχωρήθηκαν βάση των καταλόγων των δασκάλων, που είχαν την καλή θέληση μετά την μεσολάβηση της διεύθυνσης, να μας κάνουν γνώστες. Μάλιστα τα είχαν κατατάξει σε κλίμακες: Α (άριστα) - Β (πολύ καλά) - Γ (καλά).

3.2.5. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Πρέπει να επισημανθεί ότι σε αντίθεση με άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης το Β (κάτω από 8) καταδुकνύει πρόβλημα, ενώ το Γ (κάτω του 6) δείχνει ότι είναι δύσκολη η παρακολούθηση για τον

μαθητή της όλης σχολικής δραστηριότητας. (Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από το ερωτηματολόγιο 2 προς τους δασκάλους, που στις ερωτήσεις 10,11 απαντούν ότι η βαθμολόγηση έτσι και αλλιώς είναι ελαστική, αλλά και οι μισοί από αυτούς υποστηρίζουν ότι γίνεται ακόμη ελαστικότερη στους μαθητές όπως οι βορειοηπειρώτες). Αυτό καταδικνύει το τι σημαίνει Β και Γ.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι ο μέσος όρος βγήκε από όλα τα μαθήματα χωρίς να τα απομονώσουμε τα «δευτερεύοντα» όπως γυμναστική, τεχνικά, μουσική κ.λ.π.

3.2.6. ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

ΒΑΘΜΟΣ	A(8 ⁺): 15	μαθητές	26,3%
	B (6 ⁺): 29	μαθητές	50,8%
	Γ : 13	μαθητές	22,8%.

3.2.7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Από τα ευρήματα βλέπουμε ότι ο 1 στους 4 μαθητές, μόλις, έχει μέσο όρο Α και εδώ θα πρέπει να αναλογιστούμε ότι ο μέσος όρος της βαθμολογίας είναι Α και όχι το σύνολο των μαθημάτων, για πολλούς. Κάτι που σημαίνει ότι και από αυτούς τους 15, λιγότεροι είναι αυτοί που σε όλα τα πρωτεύοντα μαθήματα έχουν Α.

Το ότι το 50,8% των μαθητών έχουν Β στον μέσο όρο όλων των μαθημάτων, δείχνει ότι υπάρχει πρόβλημα στην εξελιξη τους και ίσως αν συνεχίζουν θα αντιμετωπίσουν πρόβλημα στις ερχόμενες βαθμίδες εκπαίδευσης. Το ποσοστό δείχνει, ότι πράγματι υπάρχει πρόβλημα, αλλά ταυτόχρονα και την μοναξιά αυτών των παιδιών και των οικογενειών, στον αγώνα τους. Ίσως με κάποια βοήθεια, θα μπορούσαν κάποιοι από αυτούς, να έχουν ελπίδες κάποιας συνέχειας και στις άλλες βαθμίδες. Πάντως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το Β - πολύ καλά, δεν σημαίνει μέτριος, όπως σε άλλες

εκπαιδευτικές βαθμίδες, αλλά παιδί με προβλήματα σημαντικά και μάλιστα όταν το Β είναι μέσος όρος όλων των μαθημάτων, πρωτευόντων και μη.

Το 22,8% των μαθητών που έχουν μέσο όρο Γ μπορούμε να πούμε ότι βρίσκονται σε μία κατάσταση ίσως μη αναστρέψιμη. Αυτό που πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι μέσος όρος σε όλα τα μαθήματα Γ, δείχνει ότι το παιδί δεν μπορεί να παρακολουθήσει και φυσικά δεν γίνεται λόγος για ευήωνη συνέχεια. Σίγουρα στις μεγαλύτερες τάξεις και βαθμίδες δεν θα καταφέρει να ανταποκριθεί. Για να αποκομίσει κάτι από την παρουσία του στο σχολείο χρειάζεται συστηματικότητα καθημερινή βοήθεια και προγράμματα ενίσχυσης.

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι τουλάχιστον τα 3/4 αντιμετωπίζουν προβλήματα στην παρακολούθηση του σχολικού προγράμματος. Χωρίς να έχουμε στοιχεία σύγκρισης αλλά με βάση συζητήσεις με δασκάλους αλλά και βάση της δικής μας εμπειρίας υπάρχει μία αισθητή διαφορά από τις ελπίδες προόδου ενός Έλληνα μαθητή. Βέβαια το ότι το 26,3% (15) έχουν Α και μερικοί από αυτούς είναι άριστοι σε όλα τα μαθήματα, αλλά και οι καλύτεροι μαθητές, όπως μας είπαν οι δάσκαλοι, δείχνει την θέληση και τον αγώνα αυτών των παιδιών, των οικογενειών τους και των δασκάλων. Αγώνας που πρέπει να βοηθηθεί ώστε να ακολουθήσουν και τα υπόλοιπα παιδιά ώστε να μιλάμε για ισότητα ευκαιριών. Τέλος θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι το 26,3% αυτών των παιδιών είναι μία απάντηση στις ρατσιστικές αντιλήψεις πολλών.

3.3. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

3.3.1. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ.

3.3.2. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Στόχος μέσω του ερωτηματολογίου προς τους γονείς, είναι να ερευνηθούν οι πιθανές αιτίες που δικαιολογούν τα ευρήματα της χαμηλής απόδοσης των παιδιών τους. Ταυτόχρονα, επειδή η έρευνα δεν είναι παιδαγωγική αλλά κοινωνική, εξυπηρετούμε την προσδοκία μας να γίνουμε γνώστες, βάση στοιχείων, των χαρακτηριστικών, των συνθηκών, των σχέσεων και του επιπέδου ένταξης, της πληθυσμιακής ομάδας των μεταναστών Βορειοηπειρωτών.

3.3.3. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Επιλέχθηκαν οι γονείς, διότι μέσω αυτών εξυπηρετούντο καλύτερα οι στόχοι της έρευνας. Αυτό διότι, θα μπορούσαν να συλλεχθούν στοιχεία και για τα παιδιά τους αλλά και για το πλαίσιο που αυτά μεγαλώνουν. Ταυτόχρονα, πρέπει να γίνει κατανοητή η αδυναμία για τα παιδιά να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις, που θέλαμε να θέσουμε και αφορούσαν την οικογένεια, την οικονομική κατάσταση κ.λ.π. Επίσης πρέπει να προστεθεί ότι ακόμα και να μπορούσε να ικανοποιηθεί μέσα από ερωτηματολόγιο προς τα παιδιά τους οι στόχοι μας θα έπρεπε να φτιαχθεί ερωτηματολόγιο ανά ηλικία. γεγονός που έκλεινε κάθε σκέψη για ένα τέτοιο ερωτηματολόγιο.

3.3.4. ΔΕΙΓΜΑ

Ως δείγμα χρησιμοποιήθηκαν οι γονείς των παιδιών που είχαν συλλεχθεί οι βαθμολογίες τους. Χρησιμοποιήθηκαν οι γονείς

των συγκεκριμένων παιδιών και όχι άλλων διότι, θα μπορούσε να αναλυθεί καλύτερα η σχέση περιβάλλοντος απόδοσης, μία και οι γονείς θα καταχωρούντο ανά κατηγορία, σύμφωνα με την βαθμολογία των παιδιών τους. Έτσι θα καταδुकνυόταν, αν ακόμα και μέσα σε μία ομοιόμορφη πληθυσμιακή ομάδα κάποιες διαφορές καθορίζουν την πορεία των παιδιών.

Βέβαια στόχος είναι και τα γενικά στοιχεία για αυτήν την πληθυσμιακή ομάδα των μεταναστών από την Βόρειο Ήπειρο. Και αυτόν τον στόχο το συγκεκριμένο δείγμα μας τον εξυπηρετούσε καλύτερα διότι μέσα από τα παιδιά τους που φοιτούν στο σχολείο θεωρήθηκε ότι θα υπήρχε πιο εύκολη επαφή με μία δύσπιστη πληθυσμιακή ομάδα, με πιθανόν πιο αντικυμενικά ευρήματα λόγω τόσο της μεγαλύτερης καθαρότητας του δείγματος (δηλ. Βορειοηπειρώτες και όχι Αλβανοί) αλλά και λόγω της σχέσης του ερωτηματολογίου με τα παιδιά τους που σίγουρα τους απασχολούν κ.λ.π.

Ως δείγμα χρησιμοποιήθηκε λοιπόν οι 57 γονείς των παιδιών που συλλέξαμε τις αποδόσεις τους.

3.3.5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αρχικά πρέπει να τονισθεί ότι επιλέχθηκε ως μέσο για την καλύτερη επίτευξη του στόχου το ερωτηματολόγιο. Αυτό διότι θεωρήθηκε ότι μέσω αυτού θα αποφεύγονταν πιθανές παρεκλίσεις από τους στόχους μας, μία και οι ερωτήσεις θα ήταν προκαθορισμένες. Επίσης θεωρήθηκε το ερωτηματολόγιο ως το καλύτερο μέσο διότι θα μπορούσαν να γίνουν γνώστες στοιχείων, ακόμη και αν εμείς δεν είμασταν παρόντες.

Επιλέχθηκε να ακολουθηθούν κυρίως κλειστές ερωτήσεις, διότι θα μπορούσαν ευκολότερα να ταξινομηθούν οι απαντήσεις, αλλά και διότι θα ήταν πιο εύκολο για το δείγμα που έτσι και

αλλιώς η γνώση του της Ελληνικής γλώσσας δεν επέτρεπε πολλές δύσκολες και ανοικτές ερωτήσεις.

Εν συνεχεία φτιάχθηκαν οι υποθέσεις για την χαμηλή απόδοση των παιδιών που ταυτόχρονα πρόσφεραν την δυνατότητα να συλλεχθούν πολύτιμα στοιχεία για το σύνολο του βορειοηπειρωτικού πληθυσμού.

Έπειτα βάση των υποθέσεων που στηρίζονταν στην θεωρία δημιουργήθηκαν οι ανάλογες ερωτήσεις, σε σχέση τόσο με το θεωρητικό πλαίσιο, όσο και με ερωτηματολόγια παρόμοιων ερευνών με την ανάλογη προσαρμογή στους στόχους του συγκεκριμένου θέματος, που θα οδηγούσαν στην επαλήθευση ή όχι των υποθέσεων. Αυτές οι ερωτήσεις έγιναν κλειστές και μπήκαν σε μία λογική σειρά που θα βοηθούσε την καλύτερη και ευκολότερη κατά την γνώμη μας συμπληρωσή του.

Αφού δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο ήρθαμε σε επαφή με το σχολείο και σε ιδιαίτερη συνεργασία με τον υποδιευθυντή. Αυτός μας τόνισε την ιδιαίτερη δυσκολία να έρθουμε σε επαφή με τους γονείς. Μάλιστα μας πληροφόρησε για τις πολλές προσπάθειες που κάνει το σχολείο να έρθει σε επαφή με τους γονείς, που όμως για τις περισσότερες των περιπτώσεων δεν υπάρχει αίσιο τέλος.

Ταυτόχρονα λόγοι όπως η συνεχής μετακίνηση των γονέων π.χ. για εργασία εποχιακή σε άλλα μέρη, η απουσία από το σπίτι λόγω πολλών ωρών εργασίας, η φοβία τους, το ότι πολλοί είχαν δώσει ελλιπή ή ψεύτικα στοιχεία και διευθύνσεις ή ακόμα και ονόματα (πιστεύουμε λίγοι) μας οδήγησαν στην ακόλουθη απόφαση. Αποφασίσαμε να στείλουμε μέσω των παιδιών τα ερωτηματολόγια στους γονείς τους. Εδώ η βοήθεια του υποδιευθυντή και των άλλων δασκάλων ήταν καταλυτική. Έτσι διακριτικά μαζί με ένα άλλο ερωτηματολόγιο που αφορούσε μία άλλη έρευνα για το σύνολο των

παιδιών δώθηκε το δικό μας στα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο με διακριτικό τρόπο. Μαζί με το ερωτηματολόγιο στην πρώτη σελίδα είχαμε αναφέρει ως στόχο της έρευνάς μας τη συλλογή στοιχείων ώστε να βοηθήσουμε τα παιδιά τους στο σχολείο, την ιδιοτητά μας, τον τρόπο συμπλήρωσης, καθώς και την παράκλιση να επικοινωνήσουν με εμάς μέσω των παιδιών τους που θα ενημέρωναν τον δάσκαλό τους σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνουν κάτι.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερθεί ότι πριν δωθούν τα ερωτηματολόγια στο σύνολο των γονέων, δώθηκε σε μία μητέρα για να δούμε αν είναι εύκολο για αυτήν. Επίσης ζητήσαμε την γνώμη του υποδιευθυντή.

Είχαμε αποφασίσει ότι αν δεν επιστραφεί ικανός αριθμός ερωτηματολογίων θα προχωρούσαμε στην εξεύρεση άλλων τρόπων επικοινωνίας. Ευτυχώς και με την βοήθεια του υποδιευθυντή που κάπως πίεσε προς αυτήν την κατεύθυνση, μέσα σε μία εβδομάδα μας είχαν επιστραφεί 54 από τα 57 ερωτηματολόγια. Να σημειώσουμε ότι κανείς δεν ζήτησε την επικοινωνία μαζί μας.

Εν συνεχεία χωρίστηκαν τα ερωτηματολόγια σε αυτά που τα παιδιά των γονέων που τα είχαν συμπληρώσει ήταν μαθητές του Α. σε αυτή που ήταν του Β αλλά και του Γ. Αυτό το πετύχαμε με την βοήθεια των δασκάλων που σημίωσαν το όνομα του κάθε παιδιού στο αντίστοιχο ερωτηματολόγιο. Αυτό έγινε παρόλο που η έρευνα δεν είναι παιδαγωγική αλλά κοινωνική και ενδιαφέρουν κυρίως τα συνολικά αποτελέσματα, για να προσεγγισθεί το κατά πόσο ιδιαίτερες μικρές διαφορές του πλαισίου που μεγαλώνει ένα παιδί αυτής της πληθυσμιακής ομάδας καθορίζουν διαφορετικά την πορεία του καθενός. Ακόμα μέσω αυτού στοχεύθηκε η κατάριψη ρατσιστικών προκαταλήψεων που καταδικάζουν ως εκ φύσης

κατώτερης δυνατότητας πληθυσμιακές ομάδες αλλά και διότι στοχεύθηκε η σαφέστερη ανάδειξη της ουσίας των υποθέσεων ως αιτιολογικών στοιχείων ενός γεγονότος όπως η χαμηλή απόδοση.

3.3.6. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Η διάρκεια της παραμονής του παιδιού στην Ελλάδα είναι ανάλογη της απόδοσής τους στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο.

2. Το κοινωνικό, μορφωτικό επίπεδο των γονέων ευθύνεται για την απόδοση του παιδιού στο σχολείο.

3. Οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού, επηρεάζουν την απόδοσή του.

4. Οι σχέσεις με τους γονείς επηρεάζουν το παιδί στην αποδοσή του.

5. Οι σχέσεις με το περιβάλλον - βαθμός ένταξης (γονέων-παιδιών) επηρεάζουν το παιδί στην απόδοσή του.

6. Οι προσδοκίες (γονέων - παιδιών) επηρεάζουν το παιδί στην απόδοσή του.

3.3.7. ΑΝΑΛΥΣΗ

- Μεθοδολογία ανάλυσης

Σε ότι αφορά τον τρόπο ανάλυσης των ευρωμάτων πρέπει να σημειωθούν τα εξής: Αρχικά τα ευρήματα τα χωρίζουμε σε αυτά που αναφέρονται στο σύνολο της μεταναστευτικής πληθυσμιακής ομάδας των βορειοηπειρωτών και στα αυτά που αφορούν ποσοστά που αναφέρονται στις αντίστοιχες κατηγορίες των παιδιών τους βάση της απόδοσής τους, δηλαδή στην κατηγορία των Α, Β και Γ αλλά και Β και Γ μαζί.

Η παρουσίαση των ευρημάτων κατά τον παραπάνω τρόπο μας εξυπηρετεί στην καλύτερη επίτευξη των στόχων, που έχουμε τονίσει στις παραπάνω παραγράφους.

Μετά την καταγραφή των ευρημάτων βάση ποσοστών αναλύουμε τα ευρήματα τόσο των συνολικών ποσοστών όσο και των ποσοστών ανά κατηγορία. Όπου χρειάζεται συνδέουμε τα ευρήματα δύο ερωτήσεων. Ακόμα πρέπει να σημειώσουμε ότι κάθε φορά μέσα από κάθε ερώτηση κρίνουμε την δικαιολόγηση ή όχι της υπόθεσης για την οποία την δημιουργήσαμε.

3.3.8. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΩΝ - ΑΝΑΛΥΣΗ

Συγκεκριμένα:

1. Πριν πόσα χρόνια ήρθε το παιδί σας στην Ελλάδα;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) 0-2 Χρόνια	24% (13)	6,6% (1)	18,5% (5)	58,3% (7)	30,7% (12)
β) 2-4 χρόνια	33,3% (18)	26,6% (4)	44,4% (12)	16,3% (2)	35,8% (14)
γ) περισσότερα	42,5% (23)	66,6% (10)	37% (10)	25,3% (3)	33,3% (13)

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι ως προς το σύνολο των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο, έτσι όπως απαντούν οι γονείς τους, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών, δηλαδή το 42,5%, έχει έρθει στην Ελλάδα περισσότερα των τεσσάρων ετών.

Έτσι συμπεραίνουμε ότι το μεγάλο ρεύμα μεταναστευτικό ακόμα και για τα παιδιά, έγινε λίγο μετά από τότε που άνοιξαν τα σύνορα. Επίσης δείχνει, ότι πλέον ένα μεγάλο μέρος των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο και κατ'επέκταση των υπολοίπων ηλικιών πλέον, έχει αρχίσει να συμπληρώνει πολλά χρόνια ζωής.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που βλέπουμε από τα παραπάνω είναι ότι οι μαθητές του Α έχουν κατά ποσοστά περισσότερα χρόνια στην Ελλάδα από τους μαθητές του Β και ακόμη περισσότερα σε σχέση με τους Γ. Χαρακτηριστικά ποσοστά που αποδουκνύουν το παραπάνω συμπέρασμα είναι το 66,6% των μαθητών του Α, που έχουν συμπληρώσει περισσότερα των 4 χρόνων στην Ελλάδα και το 58,3% των μαθητών του Γ, που έχουν λιγότερα των δύο χρόνων στην Ελλάδα. Τα ποσοστά αυτά αποδουκνύουν την σημασία που παίζουν τα χρόνια παρανομής, σε σχέση με την απόδοση ενός παιδιού στο σχολείο. Έτσι επιβεβαιώνουν την υπόθεση 1, ότι δηλαδή η διάρκεια παραμονής του παιδιού στην

Ελλάδα είναι ανάλογη της αποδοσής τους και ταυτόχρονα αναδुकνύουν την σπουδαιότητα της, ως αιτιολογικό παράγοντα της χαμηλής απόδοσης και πιθανά και άλλων κοινωνικών πλαισίων αναφορά.

2. Το παιδί σας πριν γραφτεί στο Ελληνικό Δημοτικό σχολείο, είχε παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) ΝΑΙ	57% (31)	40% (6)	70% (19)	50% (6)	60% (25)
β) ΟΧΙ	43% (23)	60% (9)	30% (8)	50% (6)	40% (14)

Ως προς το συνολικό αποτέλεσμα βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των παιδιών που προέρχονται από την Βόρειο Ήπειρο, το 57% έχει παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία. Γεγονός που σίγουρα αποτελεί έναν παράγοντα που ισοδυναμεί με εμπόδια στην ισότητα ευκαιριών, μιά και π.χ. με άλλες γνώσεις φθάνει στην τρίτη δημοτικού ένας μαθητής που την πρώτη και την δεύτερα τάξη παρακολούθησε στην Ελλάδα και με άλλες αυτός ο μαθητής από την Βόρειο Ήπειρο, που των δύο πρώτων τάξεων τα μαθήματα παρακολούθησε στην Αλβανία.

Από τα παραπάνω ευρήματα βλέπουμε ότι το 60% των μαθητών του Α δεν έχουν παρακολουθήσει κάποια τάξη στο Αλβανικό σχολείο πριν έρθουν στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα το 60% των μαθητών του Β και του Γ έχουν παρακολουθήσει τάξη ή τάξεις στην Αλβανία. Έτσι εύκολα συμπεραίνουμε, ότι στην απόδοση των παιδιών παίζει κάποιο ρόλο αν έχουν παρακολουθήσει το Ελληνικό δημοτικό σχολείο, από την αρχή. Έτσι η υπόθεση 1, ότι δηλαδή η διάρκεια παραμονής του παιδιού στην Ελλάδα είναι ανάλογη της αποδοσής του στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, επιβεβαιώνεται έμμεσα, για άλλη μία φορά.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημιώναμε το ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό των μαθητών του Β (70%) που είχαν παρακολουθήσει κάποια τάξη στην Αλβανία. Ίσως αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα που αυτά τα παιδιά, παρά τις προσπάθειές τους που

λογικά έχουν καταβάλει, μία και η αλλαγή εκπαιδευτικού συστήματος είναι σημαντικός ανασχαιτικός παράγοντας, έχουν μείνει στο Β και σίγουρα έχουν λίγες ελπίδες μορφωτικής ανέλιξης στην σύγχρονη ανταγωνιστική Ελληνική πραγματικότητα. Ταυτόχρονα το παραπάνω με την έτσι και αλλιώς μεγάλη ποσόσταση του συνόλου των μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο που έχουν έρθει στην Ελλάδα και στο σχολείο αφού έχουν παρακολουθήσει ένα μέρος στην Αλβανία (57%) δείχνει την ανάγκη για μία εκπαιδευτική πολιτική ενίσχυσης των πληθυσμών αυτών με τρόπους όπως τάξεις υποδοχής, φροντηστήρια ενίσχυσης κ.λ.π. Όμως η αδιαφορία τα αφήνει μόνα και τα οδηγεί στην αποδοχή της αποτυχίας τους ως ένα γεγονός για το οποίο ευθύνονται τα ίδια.

3. Τι γραμματικές γνώσεις έχετε;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) Δημοτικού	9% (9)	—	7% (4)	20% (5)	11% (9)
β) Μέση	86% (93)	97% (29)	81% (45)	80% (19)	81% (64)
γ) Ανώτερη	6%	3% (1)	9% (5)	—	7% (5)
δ) Καθόλου	—	—	—	—	—

Από τα παραπάνω βλέπουμε ιδιαίτερα μεγάλα ποσοστά σε όλες τις κατηγορίες και συνολικά των γονέων, που έχουν μέσης εκπαίδευσης γνώσεις. Ίσως η υποχρεωτικότητα της φοίτησης μέχρι εκείνου του επιπέδου από την Αλβανική Πολιτική, δικαιολογεί το συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Βέβαια σίγουρο είναι, ότι οι γνώσεις μέσης εκπαίδευσης στην Αλβανία, δεν μπορούν να συγκριθούν με τις αντίστοιχες στην Ελλάδα. Επίσης οι γνώσεις αυτές δεν έχουν ληφθεί μέσω της Ελληνικής γλώσσας, αλλά της Αλβανικής, πράγμα που δεν είναι άμεσα βοηθητικό για την εδώ ζωή. (Οι γνώσεις στην Ελληνική γλώσσα είναι μόνο στο δημοτικό σχολείο για τους Βορειοηπειρώτες της Αλβανίας).

Επίσης ξεχωρίζουμε ότι οι γονείς που έχουν πάει μέχρι το δημοτικό και άρα κατά την Αλβανική νομοθεσία διέκοψαν παράνομα, έχουν παιδιά μόνο με β (79%) και γ (20%) και καθόλου με Α.

Ακόμα μόρφωσης πανεπιστημιακής έχουν μόλις το 6% των γονέων και έχουν παιδιά μόνο το Α (3%) και του Β (9%).

Από την παραπάνω ανάλυση και ποσόστωση, εύκολα συμπεραίνουμε ότι η μόρφωση των γονέων παίζει σημαντικό ρόλο στην απόδοση και εξέλιξη του παιδιού στο σχολείο. Το έντονο

αιτιολογικό ρόλο που παίζει, δείχνουν τα ποσοστά που στις κατηγορίες με μαθητές Β και Γ, έχουν γονείς που έχουν φθάσει μόνο μέχρι το δημοτικό, δηλαδή διέκοψαν παράνομα σε ποσοστό 11% και μάλιστα οι γονείς των μαθητών του Γ σε ποσοστό 20%.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε ότι από ότι λέει η κοινή λογική η μόρφωση των παιδιών της Βορείου Ηπείρου είναι χαμηλή σε σχέση με των Ελλήνων γονέων, πράγμα που πιθανά λειτουργεί ανασχαιτικά. Τέλος επιβεβαιώνεται η υπόθεση 2 που επισημαίνει ότι το κοινωνικό, μορφωτικό επίπεδο των γονέων ευθύνεται για την απόδοση του παιδιού στο σχολείο.

4. Σε τι σπίτι ζείτε;

	ΣΥΝΟΛΟ
α) Πολ/κία	18% (10)
β) μονοκ/κία	82% (44)

Βλέπουμε ότι το μεγάλο ποσοστό, το 82%, ζουν σε μονοκατοικίες και μόλις το 13% σε πολυκατοικίες.

Αυτό οφείλεται στο ότι κατοικούν σε μία περιοχή, το Ζαβλάνι, ή την Ανθούπολη, που οι μονοκατοικίες έχουν φθηνότερο ενοίκιο. Επίσης πρέπει να σημειώσουμε ότι οι μονοκατοικίες αυτές είναι παλιές και σίγουρα οι παροχές λιγότερες από νέες κατασκευές. Ακόμα σημαντικό είναι, ότι οι μονοκατοικίες αυτές συνήθως βρίσκονται όλες μαζί στην παραδοσιακή περιοχή του Ζαβλανίου.

Αντίθετα, οι πολυκατοικίες βρίσκονται έξω από την περιοχή του παραδοσιακού Ζαβλανίου, είναι με ακριβώτερο ενοίκιο και πιθανώς μεγαλύτερες παροχές.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε κάποια μορφή γκετοποίησης και έστω ταξικής δομής της διαμονής.

Τέλος επιβεβαιώνεται η υπόθεση 3, ότι οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού, επηρεάζουν την απόδοσή του, έστω στην συνολική θεώρηση των ποσοστών, χωρίς δηλαδή την δικαιολόγηση που δίνει ακόμα πιο έντονα η κατηγοροποίηση σε ομάδες, ανάλογα την απόδοση των παιδιών των οικογενειών που εξετάζουμε.

5. Πόσα δωμάτια έχετε (εκτός μπάνιου);

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) 1 δωμάτιο	—	—	—	—	—
β) 2 δωμάτια	33,3% (18)	26% (4)	(11)	(3)	37% (19)
γ) 3 δωμάτια	33,3% (18)	33% (5)	(9)	(4)	33% (13)
δ) περισσότερα	33,3% (18)	41% (6)	(7)	(5)	30% (12)

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι ως προς το σύνολο του πληθυσμού που ερευνούμε ένα 33,3% ζει σε σπίτια με μόλις δύο δωμάτια εκτός του μπάνιου, πράγμα που καθιστά βέβαιο το ότι τα παιδιά δεν έχουν δικό τους χώρο. Επίσης άλλο ένα 33,3% ζει σε σπίτια με τρία δωμάτια, πράγμα που και εδώ υπάρχει σημαντική πιθανότητα για παρόμοιο γεγονός. Βέβαια δεν γνωρίζουμε από αυτήν την ερώτηση πόσα άτομα ζούν σε κάθε σπίτι αλλά τα έμεσα συμπεράσματα είναι καταλυτικά για τις συνθήκες διαβίωσης όλης της οικογένειας και ιδιαίτερα του παιδιού που χρειάζεται τον χώρο του για να διαβάσει κ.λ.π.

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι επιβεβαιώνεται η υπόθεση 3 που υποστηρίζεται ότι οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού ευθύνονται για την χαμηλή απόδοσή του, ακόμα και αν δεν υπάρχουν καταλυτικά στοιχεία - διαφορές αλλά μικρές σύμφωνα με τα ποσοστά ανά κατηγοροποίηση σε Α και Β,Γ.

Τέλος ξανασημιώνουμε τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης σε τόσο μικρά σπίτια.

6. Πόσα άτομα ζείτε σε αυτό το σπίτι;

ΑΤΟΜΑ που ζουν στο σπίτι	ΣΥΝΟΛΟ των οικ/νειών	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) 3	4% (2 οικ.)	8% (1 οικ.)	3% (1 οικ.)	—	3% (1 οικ.)
β) 4	59% (32 οικ.)	66% (10 οικ.)	63% (27 οικ.)	41% (5 οικ.)	56% (22
γ) 5	20% (11 οικ.)	13% (2 οικ.)	8% (2 οικ.)	59% (7 οικ.)	οικ.)
δ) 6	13% (7 οικ.)	13% (2 οικ.)	19% (5 οικ.)	—	23% (9 οικ.)
ε) περισσότερα	4% (2 οικ.)	—	7% (2 οικ.)	—	13% (5 οικ.) 5% (22 οικ.)
	37%	26%			41%

Από τα παραπάνω βλέπουμε το 59% των βορειοηπειρωτών να ζουν ανά τέσσερα άτομα μαζί. Πράγμα που συνήθως συμβαίνει και με μία γηγενή οικογένεια. Βέβαια το 37% ζουν σε ένα σπίτι μαζί πέντε, έξι ή περισσότερα άτομα, πράγμα που σημαίνει ότι σίγουρα κάποιοι ζουν πέντε, έξι ή επτά σε σπίτι δύο ή τριών δωματίων.

Μάλιστα αν δούμε ανά κατηγορίες το πως ζουν οι οικογένειες με τα παιδιά που έχουν Β ή Γ στην αποδοσή τους βλέπουμε ότι το 41% ζουν σε σπίτι μαζί πέντε, έξι ή περισσότερα άτομα. Αυτό σημαίνει ότι περισσότερα από ότι ο μέσος όρος αλλά και των αντίστοιχων του Α που είναι 26% ζουν μαζί πέντε, έξι ή περισσότερα άτομα. Αν μάλιστα δούμε ότι μόλις το 30% από αυτές τις περιπτώσεις (Β,Γ) έχουν σπίτι με περισσότερα των τριών δωματίων (ερώτηση 5). Το ποσοστό γίνεται μεγαλύτερο στις περιπτώσεις που οι συνθήκες είναι αφόρητες λόγω μικρού σπιτιού και ποσότητας κατοικούντων.

Τέλος βλέπουμε ότι η υπόθεση 3, ότι δηλαδή οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού, επηρεάζουν την απόδοσή του, επιβεβαιώνεται από την ερώτηση 6 και ιδιαίτερα αν την συσχετίσουμε με την 5.

7. Εσείς και τα παιδιά σας έχετε την δυνατότητα να πάτε σε γιατρό και να αγοράσετε φάρμακα (με βιβλιάριο υγείας);

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ
α) ΝΑΙ	78% (42)	80% (12)	85% (23)	60% (7)
β) ΟΧΙ	22% (12)	20% (3)	15% (4)	40% (5)

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε από την αρχή ότι η ερώτηση αυτή είναι σε άμεση σχέση με την νόμιμη παραμονή τους στην Ελλάδα και με την νόμιμη εργασία τους. Πιθανή αρνητική απάντηση, οδηγεί στο συμπέρασμα της μη νομιμότητας παραμονής ή τουλάχιστον εργασίας. Έτσι πρέπει να σημειώσουμε τον λογικό φόβο, που θα έχουν, να απαντήσουν αρνητικά, παρά τις διαβεβαιώσεις του σκοπού των ερωτήσεων. Είναι πάντως μία ερώτηση που ελέγχει έμεσα το θέμα της νομιμότητας αλλά και έμεσα τις συνθήκες και την ποιότητα ζωής.

Τα ευρήματα ήταν ένα 22% να απαντά αρνητικά στην παραπάνω ερώτηση. Ένα ποσοστό σημαντικό που ελέγχεται λόγω φόβου για το μέγεθός του που ίσως είναι ακόμη μεγαλύτερο. Ένα ποσοστό του 22% που έτσι και αλλιώς δείχνει ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού των Βορειοηπειρωτών μεταναστών στην Ελλάδα, έχει έρθει ή τουλάχιστον εργάζεται παράνομα στην Ελλάδα αλλά και ότι η ποιότητα ζωής ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού, στερείται βασικών αρχών και αξιών ποιότητας, όπως ιατροφαρμακευτικής κάλυψης.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε ότι στην κατηγορία των οικογενειών που τα παιδιά έχουν απόδοση Γ, το αρνητικό

ποσοστό φθάνει στο 40%, κάτι που δείχνει το πόσο οι συνθήκες ποιότητας ζωής έχουν στενή σχέση με διάφορους τομείς, όπως με την απόδοση ενός παιδιού στο σχολείο. Έτσι βλέπουμε να επιβεβαιώνεται η υπόθεση 2, που συνδέει συνθήκες διαβίωση με απόδοση.

8. Έχετε εργασία στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή;

	ΣΥΝΟΛΟ
α) και οι δύο γονείς.	41% (22)
β) Ο ένας γονιό	56% (30)
γ) Κανένας	3% (2)

✓

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι μόλις το 3% των οικογενειών των Βορειοηπειρωτών είναι και οι δύο οι γονείς χωρίς εργασία. Έτσι λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι η ανεργία που να έχει πλήξει και τους δύο τουλάχιστον γονείς είναι σε χαμηλά επίπεδα.

Από εκεί και πέραν υπάρχει ένα 56% που εργάζεται τουλάχιστον ο ένας από τους δύο γονείς. Μέσα σε αυτό το ποσοστό θα υπάρχουν σίγουρα κάποιοι που θέλουν να εργασθούν αλλά δεν βρίσκουν δουλειά.

Στο υπόλοιπο 41% των οικογενειών, εργάζονται και οι δύο γονείς.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε, ότι στους μαθητές του Α, το 20% εργάζονται και οι δύο πράγμα που ίσως καταδुकνύει την σχέση παρουσίας στο σπίτι με απόδοση του παιδιού.

Βέβαια αυτό που μπορούμε συνοπτικά να δούμε, είναι το 3% που δεν εργάζεται κανένας και σίγουρα υπάρχει πρόβλημα επιβίωσης. Στο 56% που εργάζεται ο ένας ίσως υπάρχει πάλι πρόβλημα μιά και πιθανά τα χρήματα, δεν θα φθάνουν, βάση των εργασιών που συνήθως κάνουν και ίσως υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό από τους άλλους γονείς που δεν εργάζονται, που ψάχνει αλλά δεν βρίσκει δουλειά. Από το υπόλοιπο 41% που εργάζονται και

οι δύο, σίγουρα γεννάται πρόβλημα για το ποιός μένει με τα παιδιά, μιά και πολλές φορές το συγκενικό περιβάλλον (π.χ. παπούδες) δεν έχει έρθει στην Ελλάδα και χρήματα για παρουσία ανθρώπου, δεν αποτελούν πραγματικότητα για αυτήν την πληθυσμιακή ομάδα.

Μπορούμε να πούμε ότι η υπόθεση 3 δηλαδή ότι οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού επηρεάζουν την αποδοσή του και η υπόθεση 4 οι σχέσεις με τους γονείς επηρεάζουν επίσης άμεσα τουλάχιστον, επιβεβαιώνοντας τις δύο αυτές υποθέσεις.

9. Αν ναι τι εργασία κάνετε;

Τα ευρήματα από αυτήν την ερώτηση ήταν ότι οι εργασίες των Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα είναι σε σχεδόν απόλυτη πλειοψηφία χειρωνακτικές. Οι άνδρες είναι κυρίως οικοδόμοι, ενώ οι γυναίκες καθαρίστριες - βέβαια υπάρχουν και αυτοί που ασχολούνται με γεωργικές εργασίες, μεταφορές και φύλαξη ηλικιωμένων ατόμων.

Από την άλλη, μόλις τρεις έχουν την ιδιότητα του υπαλλήλου σε οργανισμούς ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι βάση αυτών των ευρημάτων επαληθεύεται η έρευνα του κ. Ψημένου, για την φυλετικοποίηση της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα επαληθεύεται, ότι τέτοιες πληθυσμιακές ομάδες αναγκάζονται να εργάζονται, σε επίπονες εργασίες μη ιδιαίτερης κοινωνικής αποδοχής, με μη ιδιαίτερα καλές συνθήκες.

Επίσης πρέπει να αναφέρουμε ότι βάση των επαγγελμάτων, αλλά και βάση του ότι υπάρχει εκμετάλευση σε αρκετές των περιπτώσεων από τους εργοδότες οι αποδοχές πιθανόν δεν είναι τέτοιες που όταν εργάζεται ο ένας να αρκούν. Αν μάλιστα προσθέσουμε το ότι πιθανώς οι περισσότεροι δεν έχουν δικό τους σπίτι και άρα πληρώνουν και νοίκι καταλαβαίνουμε, ότι οι κατηγορίες των γονέων, που δεν εργάζεται κανείς ή ο ένας μόνο, αντιμετωπίζουν πρόβλημα.

Έτσι μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι από το 56% των οικογενειών που στην ερώτηση 8 απάντησαν ότι εργάζεται ο ένας από τους δύο, σίγουρα στο ποσοστό αυτό ένα μεγάλο μέρος είναι άνεργο, παρά την θέλησή του.

Τέλος σημειώνουμε ότι βάση των παραπάνω επιβεβαιώνεται για άλλη μία φορά η υπόθεση 2, ότι δηλαδή το χαμηλό κοινωνικό, μορφωτικό επίπεδο των γονέων ευθύνεται για την απόδοση του παιδιού στο σχολείο.

10. Πόσες ώρες την ημέρα εργάζεσθε;

Από τα ευρήματα που συλλέγουμε εκ των ερωτηματολογίων βλέπουμε ότι οι περισσότεροι λένε, ότι εργάζονται γύρω στις 8 ώρες. Βέβαια κάποιοι αναφέρουν, ότι εργάζονται και κάποιες άλλες ώρες τα απογεύματα, ενώ λίγοι αναφέρουν, ότι εργάζονται επτά ώρες.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι οι περισσότεροι ακολουθούν το ισχύον ωράριο. Βέβαια υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Πάντως σημασία έχει ότι διαψεύδεται η εκμετάλευση της εργασίας των Βορειοηπειρωτών ως προς τον χρόνο. Βέβαια πιθανή είναι η εκμετάλευση των Βορειοηπειρωτών ως προς τις απολαβές, την ασφάλιση, τις συνθήκες, τις σχέσεις με τους εργοδότες. Σημαντικό είναι πάντως ότι μάλλον η εργασία πάνω των οκτώ ωρών γίνεται με δική τους θέληση, λόγω της οικονομικής τους κατάστασης και όχι βάση μη τήρησης ωραρίου από τους εργοδότες.

Πάντως για αυτούς γεννάται το ερώτημα τις επαφής με την οικογενειά τους.

Τα παραπάνω αποτελούν στοιχείο στατιστικό για την πληθυσμιακή ομάδα των Βορειοηπειρωτών, αλλά και έμεση τουλάχιστον επιβεβαίωση των υποθέσεων 3 και 4, ότι δηλαδή τόσο οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού, όσο και οι σχέσεις με τους γονείς, επηρεάζουν την απόδοση του παιδιού.

11. Με τα χρήματα από την εργασία σας καλύπτεται τα έξοδα τροφής, υγείας, στέγης, ενδυμασίας, εκπαίδευσης;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) ΝΑΙ	67% (36)	73% (11)	67% (18)	60% (7)	64% (25)
β) ΟΧΙ	33% (18)	27% (4)	33% (4)	40% (5)	36% (14)

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι η ερώτηση ισοδυναμεί με έρευνα του αν οι οικογένειες των Βορειοηπειρωτών καλύπτουν βασικές ανάγκες, που σε αντίθετη απάντηση σηματοδοτούν υποβίβαση της αναθρώπινης ζωής, στην σύγχρονη εποχή.

Στα συνολικά ευρήματα βλέπουμε ότι το 33% των οικογενειών του δείγματος δεν μπορεί να καλύψει αυτές τις βασικές ανάγκες για την ανθρώπινη ζωή και σίγουρα ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Η μία στις τρεις λοιπόν οικογένειες βρίσκεται σε μία τέτοια θέση. Το υπόλοιπο 67% αναφέρει ότι καλύπτει τουλάχιστον αυτές τις προϋποθέσεις ζωής ανθρώπινης. Βέβαια πιθανότατα τα προβλήματα δεν θα λείπουν και οι προοπτικές για κάτι άλλο λίγες. Μάλιστα αν προσθέσουμε και την πεποίθηση που υποστηρίζει ο ερευνητής Γεωργιάς αλλά και άλλοι, ότι δηλαδή και καλά να μην περνάνε οι μετανάστες, στην αρχή τουλάχιστον θεωρούν την καταστασή τους καλύτερη από πριν. Αυτό γίνεται λόγω της ελπίδας για αλλαγή της κατάστασης που χαρακτηρίζει τους μετανάστες, είτε λόγω της υπαρκτής αλλαγής σε άλλα θέματα όπου π.χ. στην ελευθερία έκφρασης, λόγου κ.λ.π.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε ότι η ζωή που κάνει ένας Βορειοηπειρώτης και η αποψή του ότι έτσι καλύπτει τις

βασικές του ανάγκες, πιθανότατα σε μία τέτοιου είδους ζωή, ένας Έλληνας θα απαντούσε αρνητικά στο ερώτημα.

Αυτό, γιατί έχει συνηθίσει σε ένα τρόπο ζωής, που οι ανάγκες του είναι μεγαλύτερες, από τις αντίστοιχες των Βορειοηπειρωτών.

Έτσι ίσως, το ποσοστό του 33% είναι μεγαλύτερο στην πραγματικότητα, και σίγουρα θα ήταν πολύ μεγαλύτερο με βάση την Ελληνική πραγματικότητα.

Πάντως και έτσι, το ότι το 1/3 δεν καλύπτει αυτές τις βασικές ανάγκες είναι ένα μεγάλο ποσοστό.

Τώρα αν δούμε τα ευρήματα κατά βαθμίδες, θα πρέπει να σημειώσουμε, ότι υπάρχει μία διαφορά έτσω μικρή, αλλά πάντως διαφορά, στα ποσοστά με αυξητική πορεία στην μη ικανοποίηση αυτών των βασικών αναγκών στις οικογένειες των μαθητών που έχουν χαμηλές βαθμολογίες, με αποκορύφωμα το 40% των οικογενειών των παιδιών που έχουν Γ.

Έτσι επιβεβαιώνεται η υπόθεση 3, ότι οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας του παιδιού, επηρεάζουν την απόδοσή του.

12. Το παιδί σας διαβάζει;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ
α) μόνο του	67% (31)	67% (10)	70% *14)	25% (3)
β) με τη βοήθεια	35% (19)	27% (4)	23% (6)	75% (9)
γ) με φρον/ριο	5% (3)	6% (1)	7% (2)	
δ) με άλλο συγγενικό πρόσ.				

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι το 35% των παιδιών διαβάζουν με την βοήθεια των γονιών τους, ενώ μόλις ένα 5% με την βοήθεια φροντιστηρίου. Το εκπληκτικό 67% διαβάζει μόνο του, χωρίς βοήθεια. Ποσοστό που σίγουρα δεν ισχύει στα υπόλοιπα παιδιά των Ελληνικών οικογενειών. Οι λόγοι που έχουμε αυτά τα ποσοστά είναι η έλλειψη γνώσεων από πλευράς των γονέων, οι επίπονες και πολύωρες εργασίες, η οικονομική τους κατάσταση.

Εντύπωση προκαλεί το 75% των γονέων, που τα παιδιά τους έχουν μέσο όρο μαθημάτων Γ, δηλαδή όπως προείπαμε δεν μπορούν και να παρακολουθήσουν, που απαντά ότι βοηθάει τα παιδιά τους στο διάβασμα. Ίσως το ποσοστό αυτό να είναι αποτέλεσμα μίας διάθεσης δικαιολόγησης του ρόλου τους, ή στην καλύτερη περίπτωση το αποτέλεσμα μίας προσπάθειας, χωρίς δυνατότητες, που χρειάζεται ενίσχυση. Ίσως λοιπόν τα ποσοστά των παιδιών που διαβάζουν μόνα τους να είναι ακόμη μεγαλύτερα.

Σημαντικό είναι επίσης ότι μόλις ένα 5% έχει φροντιστηριακή βοήθεια. Από αυτό καταλαβαίνουμε ότι το 33% που στην ερώτηση II δήλωσε ότι δεν καλύπτει ανάγκες όπως της εκπαίδευσης είναι πολύ μεγαλύτερο από το πραγματικό. Αυτό γιατί η κάλυψη αναγκών για τέτοιες πληθυσμιακές ομάδες είναι μάλλον ανεκτική και ελαστική.

Επιβεβαιώνεται έτσι η αναντιστοιχία αναγκών Ελλήνων - Βορειοηπειρωτών μεταναστών.

Εκτός των παραπάνω επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις 2 και 3 ότι δηλαδή το κοινωνικό μορφωτικό επίπεδο των γονέων και η συνθήκες διαβίωσης, επηρεάζουν την απόδοση των παιδιών στο σχολείο.

13. Έχετε όσο χρόνο θα θέλατε για να κουβεντιάσετε με το παιδί σας;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) ΝΑΙ	74% (40)	87% (13)	78% (21)	50% (6)	69% (27)
β) ΟΧΙ	26% (14)	13% (2)	22% (6)	50% (6)	31% (12)

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι η 13 ερώτηση είναι λεπτής φύσεως, μιά βάζει σε δύσκολη κάπως θέση τους γονείς. Εμείς την θέσαμε με όσο το δυνατόν λεπτότερο τρόπο. Τα ευρήματα είναι ένα 26% να δηλώνει ότι πράγματι δεν έχει τον απαιτούμενο χρόνο να έθρει σε επαφή με το παιδί του. Ένα ποσοστό αρκετά μεγάλο, ιδιαίτερα εάν σκεφθεί κανείς την συνειδητή ή υποσυνείδητη ώθηση για θετική απάντηση στην ερώτηση, μιά και διαμορετικά θίγεται ο ρόλος του γονέα. Πιθανόν λοιπόν η πραγματικότητα να είναι χειρότερη.

Επίσης πρέπει να πούμε ότι αν δούμε τα ευρήματα της ερώτησης 12 σημειώνουμε, ότι το 35% των παιδιών διαβάζει με την βοήθεια των γονέων. Έτσι βλέπουμε μιά αισθητή διαφορά μεταξύ του παραπάνω ποσοστού και αυτού του 74% που στην ερώτηση 13 απαντά ότι έχει χρόνο επαφής με το παιδί του. Αν αναλογιστούμε την λογική, ότι οι γονείς των παιδιών που πηγαίνουν στο δημοτικό ασχολούνται ιδιαίτερα με το σχολείο και τα μαθηματά των παιδιών τους απορούμε πως κουβεντιάζουν, χωρίς να ενδιαφέρονται για το σχολείο. Στην πιθανή παράμετρο ότι δεν τους βοηθούν διότι οι γνώσεις τους είναι λίγες, παραθέτουμε τα στοιχεία της μόρφωσής τους αλλά και τα ποσοστά στην ερώτηση 16, που δηλώνουν ότι η

επαφή τους με το σχολείο και τους δασκάλους είναι κατά πλειοψηφία ελάχιστη ή καθόλου.

Από τα παραπάνω λοιπόν επιβεβαιώνεται έμεσα ότι το ποσοστό του 26% είναι μεγαλύτερο.

Θα άξιζε ίσως να δούμε τι θα απαντούσαν τα παιδιά σε μία παρόμοια ερώτηση, δηλαδή αν βλέπουν, κουβεντιάζουν όσο θα ήθελαν με τους γονείς τους.

Τέλος πρέπει να τονίσουμε ότι από τα παραπάνω βλέπουμε ότι επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις 2,3,4 μιά και άμεσα ή έμμεσα από τα παραπάνω βλέπουμε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, οι συνθήκες διαβίωσης και κυρίως εδώ οι σχέσεις με τους γονείς, επηρεάζουν το παιδί στην αποδοσή του.

Άλλη μία απόδειξη της επιβεβαίωσης των παραπάνω είναι, ότι ακόμα και σε μία τόσο ομοιόμορφη πληθυσμιακή ομάδα, όπως οι βορειοπειρώτες μετανάστες στην Ελλάδα, υπάρχουν διαφορές. Βλέπουμε μία αυξητική τάση της απάντησης, της μη ύπαρξης αναγκαίου χρόνου για επαφή με τα παιδιά καθώς προχωρούμε στις κλίμακες Β και Γ. Μάλιστα οι γονείς που τα παιδιά τους είναι μαθητές του Γ απαντούν κατά 50%, ότι δεν έχουν όσο χρόνο θα ήθελαν για τα παιδιά τους. Έτσι επιβεβαιώνονται και με έναν άλλο ακόμη τρόπο οι υποθέσεις.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε την πολύ έντονη αναντιστοιχία των γονέων που έχουν παιδιά του Γ, μεταξύ των ερωτήσεων 12 και 13. Το 75% που δηλώνει ότι βοηθάει στο διάβασμα τα παιδιά του, που λογικά παραπλανά αναιρείται από το λόγο της λεπτής φύσης της ερώτησης, 50% που λέει ότι δεν έχει χρόνο επαφής με τα παιδιά του που γίνεται 84% στην ερώτηση 16 όταν τονίζει ότι έχει ελάχιστη ή καθόλου επαφή με το σχολείο.

14. Οι φιλικές σχέσεις του παιδιού σας είναι κυρίως με παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) ΝΑΙ	9% (5)	—	15% (4)	8% (1)	13% (5)
β) ΟΧΙ	91% (41)	100% (15)	75% (23)	91% (11)	87% (34)
γ) με Έλληνες	—	—	—	—	—

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι η μεγάλη πλειοψηφία των παιδιών 41%, σύμφωνα με τους γονείς, συνάπτει φιλικές σχέσεις και με παιδιά της ίδιας πληθυσμιακής ομάδας αλλά και με άλλα έξω από αυτήν. Σημαντικά στοιχεία είναι το 9% των παιδιών, που έχουν αποκλειστεί σε συγκεκριμένου τύπου επαφές, μόνο με παιδιά από την ίδια πληθυσμιακή ομάδα. Σίγουρα αυτά τα παιδιά έχουν δημιουργήσει έναν φράκτη σε σχέση με την υπόλοιπη κοινωνία. Μάλιστα το ποσοστό αυτό για μία τέτοια ηλικιακή ομάδα, που οι τάσεις αποκλεισμού είναι μικρότερες, από ότι στις άλλες ηλικίες είναι αρκετά σημαντικό. Ταυτόχρονα αν αναλογιστούμε το ότι κανένα από τα παιδιά του δείγματος δεν έχει σχέσεις μόνο με γηγενείς, δείχνει την έτσι και αλλιώς μικρή ή μεγάλη τάση αποκλεισμού.

Από τα παραπάνω σημειώνουμε ότι επαληθεύεται η υπόθεση 5, ότι δηλαδή οι σχέσεις με το περιβάλλον και ο βαθμός ένταξης, επηρεάζουν το παιδί στην αποδοσή του. Τα παραπάνω επαληθεύονται και από τα ποσοστά ανά κατηγορίες, που στην απάντηση της σχέσης μόνο με παιδιά από την ίδια πληθυσμιακή ομάδα, το ποσοστό στους μαθητές του Β και του Γ είναι 13% ενώ το αντίστοιχο στους μαθητές του Α είναι 0%.

Σημαντικό στοιχείο που αποτελεί και αυτό αιτιολογικό παράγοντα σε σχέση με την απόδοση, είναι ότι και αυτό το 91% που συνάπτει σχέσεις όχι μόνο με παιδιά από την ίδια πληθυσμιακή ομάδα, οι γηγενής με τους οποίους έρχετε σε επαφή, λογικά προέρχονται από τα χαμηλότερα στρώματα της Ελληνικής κοινωνίας και άρα και πάλι οι εμπειρίες τους είναι περιορισμένες.

15. Οι δικές σας σχέσεις είναι κυρίως με άτομα από την Βόρειο Ήπειρο;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) ΝΑΙ	28% (15)	27% (4)	26% (7)	33% (4)	28% (11)
β) ΟΧΙ	72% (39)	73% (11)	74% (20)	67% (8)	72% (28)
γ) Με Έλληνες	—	—	—	—	—

Τα ευρήματα της ερώτησης αυτής δείχνουν ότι οι σχέσεις των γονέων, των παιδιών, που είναι κυρίως μόνο με άτομα από την Βόρειο Ήπειρο φθάνουν το ποσοστό του 28%. Αν το συγκρίνουμε με το 9% των παιδιών τους που έχουν σχέσεις μόνο με παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο, παρατηρούμε έναν τριπλασιασμό του αντίστοιχου ποσοστού για τους γονείς. Έτσι καταλαβαίνουμε την μεγαλύτερη δυσκολία αλλά και το έντονο πρόβλημα που έχουν τα άτομα κάποιας μεγαλύτερης ηλικίας να ενταχθούν, να αφομοιωθούν, να εναρμονισθούν, να αλλάξουν και να γίνουν αποδεκτά από άτομα της ίδιας ηλικίας, σε σχέση με τα παιδιά.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε, ότι το υπόλοιπο 72% δηλώνει ότι έχει φιλικές σχέσεις όχι μόνο με άλλους Βορειοηπειρώτες, αλλά και Έλληνες. Αν στα προηγούμενα προσθέσουμε και ότι μόνο με Έλληνες δεν απάντησε κανένας ότι έχει φιλικές σχέσεις, συμπεραίνουμε μία μικρή ή μεγάλη τάση αποκλεισμού σε όλους.

Τα ευρήματα που αναδυσκνούν κάποια μορφή αποκλεισμού, ενισχύονται από την πιθανότητα, οι σχέσεις με τους γηγενείς να περιορίζονται σε αυτές με ανθρώπους χαμηλοτάτων κοινωνικών στρωμάτων, που διαμένουν στην ίδια υποβαθμισμένη περιοχή του

Ζαβλανίου. Έτσι εκτός από την περιθωριοποίηση βάση πληθυσμιακής ιδιαιτερότητας των Βορειοηπειρωτών μεταναστών στην Ελλάδα έχουμε και μία ταξική περιθωριοποίηση χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων.

Τέλος θα ήταν παράλειψη, αν δεν σημειώναμε, ότι τα παραπάνω σίγουρα επηρεάζουν τους ίδιους, την κοινωνία, αλλά και τα παιδιά τους που μεγαλώνουν σε ένα ιδιότυπο περιβάλλον. Ταυτόχρονα επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις 4,5, ότι δηλαδή οι σχέσεις με τους γονείς, με το περιβάλλον και ο βαθμός ένταξης γονέων και παιδιών επηρεάζουν το παιδί στην αποδοσή του.

16. Έχετε επαφή με τους δασκάλους στο σχολείο;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) Πολύ συχνά	5% (3)	—	7% (2)	8% (1)	7% (3)
β) Συχνά	26% (14)	47% (7)	22% (6)	8% (1)	19% (7)
γ) Ελάχιστα	57% (31)	53% (8)	67% (18)	42% (5)	59% (23)
δ) Καθόλου	12% (6)	—	4% (1)	42% (5)	15% (6)

Από τα παραπάνω γίνεται φανερή η πολύ μικρή σχέση μεταξύ γονέων και σχολείου. Μόλις ένα 5% απαντά ότι έχει πολύ συχνή επαφή με τους δασκάλους. Ένα ποσοστό πολύ μικρό, σε σύγκριση με το αντίστοιχο των Ελλήνων γονέων, βάση λογικής και εμπειρίας μας, αλλά και βάση κυρίως των όσων μας είπαν οι δάσκαλοι. Πρόκειται λοιπόν για ένα γεγονός που δείχνει, την μη ένταξη των γονέων Βορειοηπειρωτών στην νέα κοινωνία, την ενασχολισή τους μόνο με θέματα επιβίωσης, το μη πλησίασμα από την Ελληνική πολιτική κ.λ.π.

Αν μαζί με το 5% βάλουμε και ένα 26% που δηλώνει μία κάποια συχνή επαφή με το σχολείο, τότε το υπόλοιπο 69% δηλώνει ότι έχει ελάχιστη ή καθόλου επαφή. Έτσι λοιπόν τα ποσοστά τούτων που έχουν κάποια σταθερή επαφή, είναι πολύ χαμηλά. Μάλιστα η πραγματικότητα ίσως είναι ακόμη χειρότερη, αν συνυπολογίσαμε μία δικαιολογημένη πιθανή αμυντική στάση των γονέων. Η πεποίθηση αυτή επιβεβαιώνεται από αντίστοιχη ερώτηση που έγινε στους δασκάλους μέσω της ερώτησης 4 που αναλύεται στο τρίτο μέρος της έρευνας, και το ποσοστό των δασκάλων που χαρακτηρίζει την επαφή των συγκεκριμένων γονέων ελάχιστη ή μηδενική φθάνει το 84%.

Από τα παραπάνω επιβεβαιώνεται η υπόθεση 6, ότι δηλαδή ο βαθμός ένταξης των γονέων, επηρεάζει το παιδί στην αποδοσή του, καθώς και η 5, ότι οι σχέσεις με το περιβάλλον επηρεάζουν αντίστοιχα.

Μάλιστα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται ακόμη πιο παραστατικά αν δούμε τα ποσοστά κατά κλίμακα. Βλέπουμε μία αύξηση των ποσοστών της μικρής επαφής με το σχολείο, των γονέων που τα παιδιά τους έχουν Β και Γ με αποκορύφωμα το 42% καθόλου επαφής των γονέων που έχουν παιδιά μαθητές του Γ.

17. Το παιδί σας θέλει στο μέλλον;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) να γυρίσει	31% (17)	20% (3)	37% (10)	34% (4)	35% (14)
β) να μείνει	69% (37)	80% (12)	63% (17)	66% (8)	65% (25)

Τα παραπάνω ευρήματα μας οδηγούν στο συμπέρασμα, ότι η πλειοψηφία των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο με ποσοστό 69%, θέλει να παραμένει στην Ελλάδα. Ένα ποσοστό, που οφείλεται κυρίως στο ότι τα παιδιά αυτά ήρθαν στην Ελλάδα σε μία τέτοια ηλικία που πολλά από αυτά συνήθησαν στον τρόπο ζωής στην Ελλάδα, δημιούργησαν σχέσεις και μία νέα αλλαγή σίγουρα δεν θα την ήθελαν. Πάντως υπάρχει και ένα 31% που δείχνει ότι ένα μεγάλο ποσοστό από τα παιδιά αυτά δεν εντάχθηκε στο νέο τρόπο ζωής, και ότι δεν μπόρεσαν να ξεπεράσουν την πρώτη αλλαγή.

Θα πρέπει να τονίσουμε την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει το μέλλον αυτών των παιδιών, μιά και πιθανότατα οι ζωές τους, δεν εξαρτώνται από τις επιθυμίες τους.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι επιβεβαιώνονται οι υποθέσεις 5 και 6, ότι δηλαδή οι σχέσεις με το περιβάλλον και ο βαθμός ένταξης επηρεάζουν το παιδί στην αποδοσή του, μία και επηρεάζουν τις προσδοκίες του. Η επιβεβαίωση του παραπάνω γίνεται παραστατική όταν δούμε τα ποσοστά κατά κλίμακα, θα δούμε ότι το ποσοστό αυτών που θέλει να μείνει αυξάνει στην κλίμακα των μαθητών του Α φθάνοντας το 90%.

18. Εσείς θέλετε στο μέλλον;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) Να γυρίσετε	63% (34)	63% (10)	54% (16)	66% (8)	61% (24)
β) Να μείνετε	37% (20)	37% (5)	41% (11)	34% (4)	39% (15)

Από τα παραπάνω σημειώνουμε ότι η πλειοψηφία των γονέων των παιδιών δηλώνει ότι θέλει στο μέλλον να γυρίσει στην Βόρειο Ήπειρο με ποσοστό 63%. Βλέπουμε λοιπόν μία διπλασίαση του ποσοστού που θέλουν να γυρίσουν, σε σχέση με αυτό των παιδιών τους (ερώτηση 17). Λόγοι διάφοροι, όπως η ηλικία κυρίως όπου οι γονείς έχουν ήδη ζήσει για πολλά χρόνια στην Βόρειο Ήπειρο, και έχουν δεθεί περισσότερο με αυτήν, η δυσκολότερη ένταξη λόγω ηλικίας σε έναν νέο τρόπο ζωής, η μικρότερη αποδοχή από τους Έλληνες της ίδιας με αυτούς ηλικίας σε σύγκριση με τα Ελληνόπουλα, που είναι ηλικίας δημοτικού σχολείου κ.λ.π. δικαιολογούν τον διπλασιασμό του ποσοστού.

Σημειώνουμε επίσης ότι αυτή η διαφορά επιθυμίας γονέων - παιδιών κάνει ακόμα πιο αβέβαιο το μέλλον για τους Βορειοηπειρώτες, μιά και πιθανόν κάποιοι θα αναγκάσουν άλλα μέλη της οικογένειας να προσαρμοστούν σε επιλογές άλλες από τις επιθυμίες τους. Αυτή η αβεβαιότητα σίγουρα είναι έντονη μέσα στην οικογένεια και πιθανόν επηρεάζει και αυτή στην απόδοση των παιδιών στο σχολείο. Έμμεσα επιβεβαιώνεται η υπόθεση 5, που δηλώνει ότι ο βαθμός ένταξης, επηρεάζει στην απόδοση του παιδιού, μιά και από την ένταξη, καθορίζονται τέτοιες επιλογές για το μέλλον, που επιβεβαιώνουν την υπόθεση 6.

19. Τι επάγγελμα θα θέλατε να ακολουθήσει το παιδί σας στο μέλλον;

	ΣΥΝΟΛΟ	ΤΟΥ Α	-Β	-Γ	Β,Γ
α) Παν/κού επιπέδου	63% (33)	93% (14)	52% (13)	50% (6)	52% (19)
β) τέχνη, άθλημα κ.λ.π.	37% (19)	7% (1)	48% (12)	50% (6)	48% (18)

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι ένα 63% θέλει να ακολουθήσει επάγγελμα το παιδί που χρειάζεται ανώτερη ή ανώτατη μόρφωση. Το υπόλοιπο 37% δηλώνει άλλου τύπου επαγγέλματα που συνήθως αφορούν τέχνες και αθλητισμό.

Τα παραπάνω ποσοστά δείχνουν μία τάση αναλογίας προς πιθανές, προσδοκίες Ελλήνων γονέων, που όμως δεν φθάνουν στα αντίστοιχα ποσοστά. Χαρακτηριστικό είναι, ότι οι γονείς που τα παιδιά τους έχουν μέσο όρο Α, σε συντριπτική πλειοψηφία 93%, δηλώνουν προσδοκία επαγγέλματος που χρειάζονται ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση. Στους υπόλοιπους, οι προσδοκίες είναι μοιρασμένες. Πάντως πρέπει να τονίσουμε ότι γονείς που τα παιδιά τους έχουν Β και Γ και σε ποσοστό 50% δηλώνουν επιθυμία επαγγέλματος ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης, δείχνουν μη γνώση της Ελληνικής πραγματικότητας.

Συνολικά από τα παραπάνω έχουμε μία επιβεβαίωση της υπόθεσης 6, ότι δηλαδή οι προσδοκίες επηρεάζουν την απόδοση του παιδιού στο σχολείο. Αυτή η διαπίστωση επιβεβαιώνεται ακόμη πιο έντονα αν δούμε τα ποσοστά κατά κλίμακες όπου διαπιστώνουμε την ύπαρξη του συντηρητικού 93% των γονέων που τα παιδιά τους

έχουν μέσο όρο Α, να προσδοκούν επάγγελμα που ως βάση απαιτεί ανώτερη/ανώτατη εκπαίδευση.

20. Υπάρχουν ελπίδες να το πετύχει;

	A μόρφωσης - τέχνης	B μόρφωσης-τέχνης	Γ
α) Πολλές	(8)	(2) - (7)	(2) - (1)
β) Αρκετές	(6) - (1)	(8) 77% - (5)	(1) 50% - (3)
γ) Λίγες		(3)	(1) - (2)
δ) Καμία		.	(2) -

Τα ευρήματα αυτά δείχνουν αρχικά ότι το μεγαλύτερο μέρος των γονέων που επιθυμούν να ακολουθήσουν επάγγελμα που δεν χρειάζεται ιδιαίτερη μόρφωση, πιστεύουν, ότι θα τα καταφέρει το παιδί τους. Συγκεκριμένα 17 στου 19 θεωρούν τις ελπίδες πολλές ή αρκετές.

Οι γονείς που τα παιδιά τους είναι του Α, θεωρούν κατά 100%, πολλές ή αρκετές τις πιθανότητες να ακολουθήσουν επάγγελμα που χρειάζονται ανώτερη/ανώτατη μόρφωση. Οι γονείς που έχουν παιδιά του Β, κατά 77%, και του Γ, κατά 50%, δηλώνουν τα ίδια. Ποσοστά που δείχνουν επιθυμίες που δεν σχετίζονται με τις πραγματικές ελπίδες. Ίσως η μη κατανόηση της Ελληνικής πραγματικότητας, η άρνηση να δεχθούν την πραγματικότητα, έχουν ως αποτέλεσμα τα ποσοστά αυτά.

Συμπερασματικά, η συγκεκριμένη ερώτηση είναι μία ερώτηση που διερευνά το μέγεθος της ένταξης των γονέων στην νέα πραγματικότητα μίας νέας κοινωνίας. Τα ευρήματα δείχνουν προβλήματα στον τομέα αυτό και ειδικά στις κατηγορίες των γονέων του μέσου όρου Β και Γ για την απόδοση των παιδιών τους. Έτσι επιβεβαιώνεται η υπόθεση 5 που υποστηρίζει την σχέση ένταξης - απόδοσης.

21. Αν οι ελπίδες για κάποιο παιδί είναι λίγες ή καμία γιατί κατά τη γνώμη σας συμβαίνει αυτό και τι θα έπρεπε να αλλάξει;

Αρχικά πρέπει να αναφέρουμε ότι από τούς που απάντησαν οι μισοί ακριβώς θεωρούν ότι οι ευθύνες ανήκουν στο ίδιο το παιδί που δεν διαβάζει, δεν προσέχει, όσο θα έπρεπε. Το μεγάλο ποσοστό που απάντησε έτσι δείχνει μία σειρά από στοιχεία, με κυριότερο το χαμηλό επίπεδο, που παραπέμπει στην μη γνώση των δικαιωμάτων τους, στην μη ικανότητα σταθερής σκέψης, στην μη καλή επαφή με το παιδί κ.λ.π.

Οι υπόλοιποι ρίχνουν τις ευθύνες στους δασκάλους, στο σχολείο, στο κράτος, στην ελληνική κοινωνία, στους ίδιους τους εαυτούς τους. Πιο αναλυτικά θεωρούν ότι οι δάσκαλοι δεν κάνουν ότι θα μπορούσαν και ότι δείχνουν αδιαφορία για τα παιδιά τους και τις ιδιαιτερότητές τους λόγω της μετανάστευσης. Θεωρούν το σχολείο, ως θεσμό, που δεν βοηθά τα παιδιά τους. Ρίχνουν ευθύνες στην πολιτεία για αδιαφορία και ρατσισμό όπως και την ελληνική κοινωνία.

Τέλος ρίχνουν ευθύνες και στους ίδιους, που κυρίως λόγω έλλειψης χρόνου, χρημάτων και δυνατοτήτων δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους.

Από τα παραπάνω επιβεβαιώνονται αρκετές των υποθέσεών μας που οδηγούν στον καθορισμό απόδοσης των παιδιών με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Επίπεδο γονέων, συνθηκών, σχέσεων ο ρόλος του κράτους, η κοινωνία, κ.λ.π. οδηγούν σε μία σειρά γεγονότων που ένα από αυτά είναι η πραγματικότητα του κατά πλειοψηφία προβλήματος στην απόδοση των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο.

22. Θεωρείτε ότι υπάρχουν κάποια πράγματα που θα πρέπει να κάνουν, το Ελληνικό κράτος, το δημοτικό σχολείο, οι δάσκαλοι, εσείς, έτσι ώστε τα παιδιά σας να έχουν ακόμα καλύτερη πρόοδο;

Αρχικά πρέπει να σημειώσουμε ότι σε αυτήν την ερώτηση μας απάντησε μόλις το 1/4 του δείγματος (25%). Το παραπάνω μαζί με το ότι το 30% αυτών που απάντησαν δήλωσαν ότι δεν θεωρούν ότι υπάρχει κάτι που πρέπει να αλλάξει. Η παραπάνω πλειοψηφούσα τάση, μας δείχνει, μία σειρά από αιτιολογικά στοιχεία, όπως το ότι τέτοιες πλυθησιακές ομάδες παραβλέπουν τα δικαιώματά τους, δεν διεκδικούν, ενώ ταυτόχρονα είναι ευχαριστημένες ελπίζοντας στο αύριο, μόνο και μόνο διότι κάποια πράγματα είναι καλύτερα από την πρώην χώρα που ζούσαν, όπως εδώ, η φανερή ελευθερία.

Υπάρχει και το υπόλοιπο 70% αυτών που απάντησαν, ότι θα πρέπει να αλλάξουν κάποια πράγματα. Έτσι θα πρέπει οι δάσκαλοι να αναλάβουν περισσότερες και διαφορετικές ευθύνες, καθώς να κάνουν διαφορετικές ευθύνες, καθώς να κάνουν νέες προσπάθειες. Πιστεύουν ότι το κράτος θα πρέπει να θεσπίσει νόμους, που θα τους διασφαλίζουν την αξιοπρέπειά τους, καθώς και να θεσπίσει μέσα βοήθειας για τα παιδιά τους, μέσω του σχολείου, δίνοντας έτσι νέες ευκαιρίες, σε αυτά. Αρκετοί ρίχνουν ευθύνες στον ρατσισμό του επίσημου κράτους, αλλά και της ευρύτερης Ελληνικής κοινωνίας. Ο ρατσισμός που τους βάζει στο περιθώριο και τον θεωρούν αίτιο προβλημάτων πολλών, όπως και της χαμηλής απόδοσης στο σχολείο. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια που γράφει κάποιος γονέας «είμαστε Έλληνες, όχι Αλβανοί όπως μας λένε».

3.3.9. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε, ότι μέσα από το ερωτηματολόγιο, επιτυγχάνουμε να πραγματοποιήσουμε τον στόχο, που είχαμε βάλει, μέσω αυτού. Πιο συγκεκριμένα μαζέψαμε μία σειρά από στοιχεία για το σύνολο της πληθυσμιακής ομάδας των Βορειοηπειρωτών, ενώ ταυτόχρονα δικαιολογήθηκαν όλες οι υποθέσεις μας, που κατά την γνώμη μας αποτελούσαν αιτιολογικούς παράγοντες της χαμηλής απόδοσης των Βορειοηπειρωτών μαθητών δημοτικού, που μετανάστευσαν στην Ελλάδα. Επίσης, με την βοήθεια της κατηγοριοποίησης των απαντήσεων κατά κλίμακα, βάση του μέσου όρου της απόδοσης των παιδιών στο σχολείο, δικαιολογούμε ακόμη περισσότερο, την αιτιολογική δυνατότητα των υποθέσεων, να επηρεάσουν την απόδοση των παιδιών στο σχολείο. Αυτό διότι βλέπουμε τα ποσοστά που αφορούν μαθητές, γονείς που έχουν κατηγοριοποιηθεί στο Β και Γ όταν τους ρωτάμε για την σχέση τους με μία κατάσταση που υποθέσαμε ότι όσο πιο έντονη είναι, οδηγεί στην χαμηλή απόδοση του παιδιού. Με βάση και αυτό μπορούμε να αντιτάξουμε σοβαρά επιχειρήματα ενάντια σε κάθε προκατάληψη και ρατσισμό απέναντι στην συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Συνολικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι πράγματι η διάρκεια της παραμονής του παιδιού στην Ελλάδα, είναι ανάλογη της απόδοσής του στο σχολείο. Επίσης είναι γεγονός, ότι η πλειοψηφία των γονέων είναι χαμηλού κοινωνικού, μορφωτικού επιπέδου και σίγουρα επηρεάζει με την σειρά της. Ακόμα με στοιχεία πλέον, βλέπουμε ότι οι συνθήκες διαβίωσης των Βορειοηπειρωτών, είναι προβληματικές και σίγουρα επηρεάζουν και τα παιδιά και στην απόδοσή τους στο σχολείο τους. Οι σχέσεις με τους γονείς και τα

παιδιά δεν είναι οι καλύτερες δυνατές, λόγο έλλειψης παιδείας, οικονομικών προβλημάτων, που περιορίζουν τους γονείς στο κυνήγι της επιβίωσης κ.λ.π. Μάλιστα βάση των ευρημάτων και η παραπάνω πραγματικότητα επηρεάζει το παιδί στην απόδοσή του. Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερθεί η μονοδιάσταση σχέση με το περιβάλλον, η προβληματική ένταξη και οι περιορισμένες αλλά και μη ρεαλιστικές προσδοκίες της πληθυσμιακής ομάδας που εξετάζεται. Χαρακτηριστικά, που όπως φάνηκε, επηρεάζουν με την σειρά τους, τα παιδιά στην αποδοσή τους.

Εντύπωση προκάλεσε, ότι κανένας γονέας δεν ζήτησε την βοήθειά μας. Ίσως η απλότητα του ερωτηματολογίου, λόγοι εργασίας, φόβου κ.λ.π., τους οδήγησαν σε αυτή την επιλογή.

Τέλος πρέπει να τονιστεί ότι εκεί που χρειαζόταν ολόγραφη απάντηση, σε 4 ερωτήσεις, υπήρχαν πολλά ορθογραφικά, κακή έκφραση και σύνταξη, που δείχνει την ελλιπή γνώση της Ελληνικής, παρά την παρακολούθηση Ελληνικού σχολείου, ως βορειοηπειρώτες, αλλά και μία σειρά νέων υποθέσεων όπως την δυσκολία να εργαστούν σε μη χειωνακτική εργασία κ.λ.π.

3.4. ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

3.4.1. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

3.4.2. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Με αυτό το ερωτηματολόγιο στόχος ήταν αρχικά να επιβεβαιωθεί μέσα από διαφορετικό τρόπο, το πρόβλημα της χαμηλής απόδοσης των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο, στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο. Επίσης επιδιώχθηκε ο έλεγχος μέσα από διαφορετικές πηγές των υποθέσεων του προηγούμενου ερωτηματολογίου προς τους γονείς. Υποθέσεις που αφορούν την σχέση περιβάλλοντος, με όλες τις παραμέτρους, που διερευνήθηκαν και απόδοσης στο σχολείο των παιδιών. Ένας σημαντικότερος ακόμα στόχος που τέθηκε ήταν η διερεύνηση του ρόλου των δασκάλων, τόσο ως προς την στάση τους απέναντι σε αυτή την πληθυσμιακή ομάδα, ως μέρος της κοινωνίας, όσο και στην χαμηλή απόδοση στο σχολείο των παιδιών αυτών. Επίσης έγινε προσπάθεια διερεύνησης, των ευθυνών της πολιτείας. Ευθύνες που αφορούν την συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα αυτής της πληθυσμιακής ομάδας των Βορειοηπειρωτών, αλλά δεν παύουν να αφορούν το μέρος μέσω γενικότερης πολιτικής απουσίας σε σχέση με το σύνολο των βορειοηπειρωτών μεταναστών. Έτσι μέσα από το συγκεκριμένο, τονίζεται πως η έρευνα είναι κυρίως κοινωνική και όχι πάντως μόνο παιδαγωγική.

3.4.3. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΔΕΙΓΜΑ

Αρχικά πρέπει να σημειωθεί ότι επιλέχθηκαν οι δάσκαλοι. διότι επιδιώχθηκε ο έλεγχος από αρκετές διαφορετικές πηγές, των

υποθέσεων του προηγούμενου ερωτηματολογίου. Επίσης διότι μέσω αυτών θα επιτυγχανόταν η δικαιολόγηση και με άλλον τρόπο των ευρημάτων που στηρίζονταν στους ελέγχους και αφορούσαν την χαμηλή απόδοση των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο. Ακόμα διότι θα μπορούσε μέσω των δασκάλων, να διερευνηθεί η στάση τόσο της κοινωνίας, όσο και της πολιτείας, απέναντι σε αυτήν την πληθυσμιακή ομάδα, των παιδιών ηλικίας δημοτικού, από την Βόρειο Ήπειρο. Μία στάση που μπορεί να αφορά και στις άλλες ηλικιακές κατηγορίες της πληθυσμιακής ομάδας που διερευνάται, μία και από το μέρος της κοινωνίας (δάσκαλος) και της πολιτείας (σχολείο) μπορούν να βγούν ασφαλή συμπεράσματα συμπεριφοράς βάση της συγκεκριμένης στάσης, για την συνολική στάση της κοινωνίας που επηρεάζει το σύνολο των Β.Η. Συμπερασματικά οι δάσκαλοι ήταν ότι το καλύτερο προς την επίτευξη των στόχων.

Επίσης έγινε αυτήν η επιλογή για να υπάρχουν απαντήσεις και προτάσεις ανθρώπων, που έχουν γνώση του χώρου του σχολείου και της προσωπικότητας του παιδιού, ώστε να βγούν, όσο το δυνατόν πιο χρήσιμα στοιχεία.

Ακόμα επιλέχθηκαν οι δάσκαλοι που έχουν επαφή με παιδιά της πληθυσμιακής ομάδας των Βορειοηπειρωτών, ώστε να απαντούν βάση εμπειριών και συγκεκριμένων καταστάσεων και όχι βάση αόριστες θεωρίας. Μάλιστα προτιμήθηκαν οι δάσκαλοι των συγκεκριμένων παιδιών, που ερευνήσαμε την απόδοσή τους και που οι γονείς τους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης συσχέτισης.

Ως δείγμα λοιπόν επιλέχθηκαν οι 12 δάσκαλοι του 23 δημοτικού σχολείου.

3.4.4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αρχικά αποφασίσθηκε να ακολουθηθεί η μέθοδος του ερωτηματολογίου, με μάλιστα όσο το δυνατόν περισσότερες κλειστές ερωτήσεις. Μία σειρά από λόγους όπως η δική μας κάλυψη σε τυχόν παραλείψεις μιάς ανοικτής συνέντευξης, η ευκολία στην συλλογή των ευρημάτων και στην καλύτερη ανάλυση κ.λ.π. μας οδήγησαν σε αυτή την επιλογή.

Αποφασίσθηκε να είναι ανώνυμο, για να έχουμε όσο το δυνατόν πιο ελεύθερες απαντήσεις και άρα πιο χρήσιμες μακριά από κλισέ που βασίζονται σε κανόνες π.χ. επαγγελματικής κάλυψης.

Εν συνεχεία βάση των στόχων, φτιάχτηκαν οι παραμέτροι-υποθέσεις που θα διερευνούνταν μέσα από το ερωτηματολόγιο. Προχωρήσαμε στην δημιουργία ερωτήσεων, βάση του θεωρητικού πλαισίου και άλλων παρόμοιων ερευνών με ανάλογη προσαρμογή στους στόχους του συγκεκριμένου θέματος που θα μας οδηγούσαν στον παραπάνω στόχο. Έπειτα έγινε προσπάθεια να γίνουν κλειστές και να μπουν σε μία το δυνατόν καλύτερη σειρά που θα βοηθούσε και αυτόν που το συμπληρώνει, αλλά και εμάς. Αφού ολοκληρώθηκε, δόθηκε ένα στον υποδιευθυντή για να διαπιστωθεί το πόσο κατανοητό είναι αλλά και να γίνουν οι παρατηρήσεις του. Έτσι αφού λάβαμε υπόψιν μας τις κάποιες παρατηρήσεις προχωρήσαμε στην φωτοτύπηση του ερωτηματολογίου σε 12 κομμάτια.

Τις ημέρες που περιμέναμε τις απαντήσεις από το ερωτηματολόγιο των γονέων, δώσαμε αυτό των δασκάλων, στους ίδιους. Το συμπλήρωσαν κατά την διάρκεια της σχολικής ημέρας και μας δώθηκαν όλα πίσω, χωρίς να δημιουργηθεί κανένα πρόβλημα.

3.4.5. ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ - ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

α) Παράμετροι: 1) Να επιβεβαιωθούν μέσω ερωτήσεων τα αποτελέσματα της ερευνάς μας, που αφορούσαν την σε ποσοστά τεκμηριωμένη, κατά πλειοψηφία χαμηλή απόδοση των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο.

β) Υποθέσεις: 1) Το συγκεκριμένο περιβάλλον που ζουν τα παιδιά αυτά επηρεάζουν την απόδοσή τους (Γενική υπόθεση που αποτελεί συγχώνευση υποθέσεων του προηγούμενου ερωτηματολογίου προς τους γονείς, με στόχο την συσχέτιση ποσοστών).

2) Οι δάσκαλοι (ως μέρος της κοινωνίας) επηρεάζουν ως προς την δημιουργία και συνέχιση ή όχι της κατάστασης.

3) Η πολιτεία (διαμέσου του υπουργείου παιδείας) επηρεάζει ως προς την δημιουργία και συνέχιση ή όχι της κατάστασης.

3.4.6. ΑΝΑΛΥΣΗ

- Μεθοδολογία Ανάλυσης

Σε ότι αφορά τον τρόπο ανάλυσης των ευρημάτων πρέπει να σημειώσουμε τα εξής: Θα αναλύουμε τα ευρήματα κάθε ερώτησης σε σχέση πάντα με τις συγκεκριμένες παραμέτρους και υποθέσεις που ικανοποιούν τους στόχους μας.

Όπου χρειάζεται θα συσχετίζουμε τα ευρήματα μεταξύ «συγγενών» ερωτήσεων του ίδιου ερωτηματολογίου. Επίσης θα συσχετίζουμε ερωτήσεις που με άλλο τρόπο οδηγούν στην διερεύνηση του ίδιου θέματος, με ερωτήσεις που έχουν ίδιο στόχο και βρίσκονται στο ερωτηματολόγιο των γονέων.

1. Πως θα χαρακτηρίζατε το επίπεδο γνώσης της Ελληνικής Γλώσσας, των περισσότερων παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο;

α) Πολύ καλό	—
β) Αρκετά καλό	33% (4)
γ) Μέτριο	33% (4)
δ) Όχι καλό	25% (3)
ε) Προβληματικό	9% (1)

Από τις απαντήσεις βλέπουμε ότι κανένας δάσκαλος δεν απάντησε, ότι το επίπεδο γνώσης της Ελληνικής γλώσσας των περισσότερων παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο, είναι πολύ καλό. Ένα 33% το θεωρεί αρκετά καλό. Από εκεί και πέρα άλλο ένα 33% μέτριο, ένα 25% το θεωρεί όχι καλό, ενώ το υπόλοιπο 9% προβληματικό.

Από τα παραπάνω ευρήματα εύκολα συμπεραίνουμε, ότι υπάρχει πρόβλημα για την πλειοψηφία αυτών των παιδιών, ακόμη και στην γνώση της Ελληνικής γλώσσας. Μάλιστα το 67% των δασκάλων, χαρακτηρίζει αυτήν την γνώση από μέτρια μέχρι προβληματική. Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι υπάρχουν μεγάλες ελλήψεις ακόμα και στην γλώσσα, στην επικοινωνία δηλαδή.

Από αυτά επιβεβαιώνεται η παράμετρος, ότι τα παιδιά αυτά έχουν πρόβλημα στην παρακολούθηση του ανταγωνιστικού Ελληνικού σχολείου αλλά και έμεσα τα ευρήματα των αποδόσεων των παιδιών αυτών στο σχολείο.

Βέβαια υπάρχει και το 33% του δείγματος των δασκάλων, που θεωρεί την γνώση της Ελληνικής γλώσσας για τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά έστω αρκετά καλή. Πράγμα που δείχνει τις

προσπάθειες αυτών των παιδιών. Δεν ξέρουμε βέβαια σε ποιές τάξεις διδάσκουν οι δάσκαλοι που αποτελούν το 33%. Ίσως διδάσκουν στις τελευταίες τάξεις που τα παιδιά έχουν μία καλύτερη, λογική γνώση της Ελληνικής γλώσσας. Σημιώνουμε τέλος, την εκ των ποσοστών ανυπαρξία βοηθητικών μέτρων για τέτοιου είδους προβλήματα, που αντιμετωπίζουν μεταναστευικοί πληθυσμοί.

2. Από την μέχρι τώρα εμπειρία σας, πιστεύετε πως τα περισσότερα παιδιά που προέρχονται από την Βόρειο Ήπειρο, αντιμετωπίζουν προβλήματα στα μαθήματα;

α) ΝΑΙ	92% (11)
β) ΟΧΙ	8% (1)

Τα ευρήματα είναι αποκαλυπτικά. Υπάρχει ένα ποσοστό 92%, που δηλώνει ότι είναι γεγονός ότι τα περισσότερα των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο, αντιμετωπίζουν προβλήματα στα μαθήματα. Έτσι εύκολα μπορούμε συμπεράνουμε, ότι επιβεβαιώνεται η παράμετρος που στηρίζεται στα ευρήματα της απόδοσης των παιδιών αυτών μέσα από τους καταλόγους. Το 92% των δασκάλων δεν αναφέρεται εδώ μόνο στο 73,6% των μαθητών που έχουν μέσο όρο Β ή Γ αλλά και σε αρκετούς του Α, που όμως σε κύρια μαθήματα αντιμετωπίζουν προβλήματα. Πραγματικότητα που τα ποσοστά των ευρημάτων των καταλόγων δεν δείχνουν, αλλά η καθημερινή εμπειρία και γνώση των δασκάλων επιβεβαιώνουν αυτά που είδαμε και εμείς με έναν πιο αναλυτικό τρόπο μελέτης των καταλόγων. Είδαμε πολλές φορές οι βαθμοί να είναι πλασματικοί, μία και στηρίζονται στο μέσο όρο όλων των μαθημάτων. Πραγματικότητα που αναλύσαμε στο Α μέρος τη έρευνας και έμμεσα επιβεβαιώνεται και αυτή εδώ.

Το 8% των δασκάλων που θεωρεί, ότι τα παιδιά αυτά δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα στα μαθήματα, ίσως να στηρίζεται σε προσωπικές συγκεκριμένες εμπειρίες, που αποτελούν εξαίρεση του κανόνα και οι μαθητές από την Βόρειο Ήπειρο τα καταφέρνουν καλύτερα.

3. Αν ναι, κυρίως σε ποιά κατηγορία μαθημάτων επικεντρώνονται αυτά τα προβλήματα;

α) γλωσσικά	73% (8)
β) μη γλωσσικά	—
γ) σε όλα	27% (3)

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι σύμφωνα με το 92% των δασκάλων, που θεωρούν ότι υπάρχει πρόβλημα για τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο στα μαθήματα, το 73% αυτών, να το εντοπίζει κύριως στα γλωσσικά και να επιβεβαιώνει την πεποίθηση που ήδη υπάρχει. Επίσης επιβεβαιώνει ως άμεσο αιτιολογικό παράγοντα της μη καλής παρουσίας στο σχολείο, τις ελλήψεις στην γνώση της γλώσσας. Γεγονός που δείχνει την ανυπαρξία βοηθητικών μέτρων, προς τέτοιου είδους προβλήματα μεταναστευτικών πληθυσμών. Το υπόλοιπο 27%, εντοπίζει το πρόβλημα σε όλα τα μαθήματα, γλωσσικά και μη γλωσσικά, ποσοστό σημαντικό, που έμμεσα μας γνωρίζει, ότι οι διαστάσεις του προβλήματος της απόδοσης των παιδιών αυτών, ευρύνονται πέρα των γλωσσικών ελλήψεων, με πιθανότατη συνέπεια την δυσκολότατη αναστρεψιμότητα της κατάστασης.

Τέλος πρέπει να σημειώσουμε την επιβεβαίωση της παραμέτρου που στηρίζεται στα ευρήματα σε ποσοστά της απόδοσης των παιδιών αυτών μέσα από τους καταλόγους.

4. Οι γονείς, των παιδιών απ΄τη Βόρειο Ήπειρο, πόσο συχνά σας επισκέπτονται στο σχολείο;

α) Πολύ συχνά	—
β) Συχνά	16% (2)
γ) Ελάχιστα	76% (9)
δ) καθόλου	8% (1)

Από τα παραπάνω σημιώνουμε αρχικά ότι η απάντηση «πολύ συχνά», δηλαδή μία τακτική επαφή και σχέση συνεννόησης, δεν έχει λάβει καμία απάντηση. Το 16% αναφέρει μία συχνή επαφή, ενώ το 76%, ελάχιστη και το 8% καθόλου. Το ότι το 84% των δασκάλων χαρακτηρίζει την επίσκεψη των γονέων των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο ως ελάχιστη ή μηδενική, μας περιγράφει μία μεγάλη απόσταση μεταξύ δασκάλων - γονέων.

Πρόκειται για μία πραγματικότητα που μας επισημάνθηκε και σε κάποιες κατίδιαν συζητήσεις με τους δασκάλους.

Μάλιστα μπορούμε να συσχετίσουμε τα ευρήματα της συγκεκριμένης ερώτησης, με αυτά της ερώτησης 16 του ερωτηματολογίου προς τους γονείς, που αναπτύξαμε στο δεύτερο μέρος της έρευνας. (Αυτή ρωτούσε τους Βορειοηπειρώτες γονείς «Έχετε επαφή με τους δασκάλους στο σχολείο;»).

α) Πολύ συχνά	5%
β) Συχνά	26%
γ) Ελάχιστα	57%
δ) Καθόλου	12%

Αν λοιπόν κάνουμε την παραπάνω συσχέτιση, βλέπουμε, ότι τα τωρινά ευρήματα με αυτά της ανάλυσης στο δεύτερο μέρος της έρευνας αλληλοδικαιώνονται.

Επίσης μπορούμε να πούμε, ότι τα τωρινά στοιχεία δικαιώνουν την τότε υποψία μας ότι η επαφή γονέων από την Βόρειο Ήπειρο με δασκάλους, είναι ακόμη μικρότερη. Αυτό διότι από το 69% των γονέων που χαρακτήριζε την επαφή ως «ελάχιστη» ή «καθόλου», το 84% των δασκάλων την ορίζει με ίδιους χαρακτηρισμούς. Ποσοστό των δασκάλων που δείχνει, ότι το 31% που θεωρεί, από τους γονείς, ότι έχει πολύ συχνή ή έστω συχνή επαφή με τους δασκάλους, είναι μικρότερο. Διότι άμα η πραγματικότητα ήταν αυτή, σίγουρα το 31% αυτών των γονέων θα ήταν ένα ποσοστό που θα επηρέαζε διαφορετικά, από ότι τώρα, τις σχεδόν απόλυτες απαντήσεις των δασκάλων.

Τέλος πρέπει να επισημάνουμε, ότι επιβεβαιώνεται, από τα παραπάνω, η υπόθεση 1, ότι το περιβάλλον αυτών των παιδιών και άρα και οι γονείς τους, αποτελούν αιτιολογικούς παράγοντες της κατά πλειοψηφία χαμηλής απόδοσης στο σχολείο.

5. Τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο, κατά την έναρξη τουλάχιστον της φοίτησής τους, στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, συνάπτουν συνήθως σχέσεις με άλλα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο;

α) ΝΑΙ	92% (11)
β) ΟΧΙ	8% (1)

Τα παραπάνω ευρήματα είναι πολύ χαρακτηριστικά και μας δείχνουν μία πράγματι τάση διαχωρισμού και περιθωριοποίησης, που έχει επιβληθεί από την κοινωνία, ακόμα και σε τόσο μικρής ηλικίας παιδιά, που οι φιλίες είναι πιο εύκολες. Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν την αντίστοιχη έρευνα της διεθνούς Αμνηστείας πουμίλαγε για μία μορφή έντονης περιθωριοποίησης, από μέρους των Ελλήνων μαθητών, προς τους υπόλοιπους. Εδώ βέβαια τα ευρήματα αυτά μας προσθέτουν μία έντονη τάση διαχωρισμού περιθωριοποίησης, στην πράξη και προς τους Βορειοηπειρώτες, ανθρώπους με Ελληνική καταγωγή, που στην θεωρία δεν γίνεται παραδεκτή, βάση της συγκεκριμένης έρευνας της διεθνούς αμνηστίας. (Μπορούμε να πούμε ότι επιβεβαιώνονται οι παρατηρήσεις μας που κάναμε προς την συγκεκριμένη έρευνα στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μας που αφορούσε παρόμοιες έρευνες).

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι τα παραπάνω ευρήματα είναι αποτελέσματα όχι μόνο της συμπεριφοράς των Ελλήνων μαθητών αλλά και της αντίδρασης και εκούσιας περιθωριοποίησης των παιδιών υπό την Βόρειο Ήπειρο που νιώθουν την απόρριψη.

Πάντως κάτι πρέπει να αλλάζει στην συνέχεια, αν δούμε τις απαντήσεις που έδωσαν στο προηγούμενο μέρος οι γονείς των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο και σε ερώτηση για τις φιλίες των παιδιών τους παρουσίαζαν ένα ποσοστό 91%, που δήλωνε ότι οι σχέσεις των παιδιών τους είχαν μία ποικιλία.

Συμπερασματικά βέβαια πρέπει να σημειώσουμε τα πολύ μεγάλα ποσοστά τάσης διαχωρισμού και περιθωριοποίησης, που έστω αρχικά παρουσιάζονται. Επίσης πλέον γίνεται κατανοητός ο σπουδαίος ρόλος, που έχουν να διαδραματίσουν δάσκαλοι και πολιτεία μία και από αυτούς εξαρτάται η αλλαγή. Τέλος μπορούμε να πούμε ότι από αυτήν την ερώτηση επιβεβαιώνεται η σχέση του περιβάλλοντος αυτών των παιδιών, με την απόδοσή τους στο σχολείο. Επίσης περιγράφετε με τον πιο έντονο τρόπο η σχέση δασκάλων και πολιτείας με την συνέχιση ή όχι της κατάστασης, δηλαδή επιβεβαιώνεται η ανάγκη έρευνας, βάση ερωτήσεων των υποθέσεων 2 και 3.

6. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, πιστεύετε πως τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο, κατά την έναρξη τουλάχιστον της φοίτησής τους, στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, επιδιώκουν να έχουν συμμετοχή σε διάφορες σχολικές εκδηλώσεις, ανάλογη των υπολοίπων παιδιών;

α) ΝΑΙ	100% (12)
β) ΟΧΙ	—

Η παραπάνω απάντηση δικαιολογείται από τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ηλικίας, που είναι και η επιθυμία για συμμετοχή, ανάδειξη ικανοτήτων κ.λπ.

Το παραπάνω ποσοστό δείχνει έναν από τους δρόμους που θα πρέπει να ακολουθηθούν από δασκάλους ή άλλους ειδικούς ώστε να βοηθήσουν την λύση της αρχικής περιθωριοποίησης και να δημιουργήσουν τις πρώτες βάσεις ένταξης και ενσωμάτωσης, τέτοιων πληθυσμιακών ομάδων.

Και από αυτή την ερώτηση επιβεβαιώνεται η μεγάλη σχέση δασκάλων, πολιτείας, με την συνέχιση ή όχι της κατάστασης, δηλαδή επιβεβαιώνεται η ανάγκη έρευνας βάση ερωτήσεων, των υποθέσεων 2 και 3.

7. Τι ποσοστό παιδιών προσαρμόζεται στην συνέχεια (περίπου);

Σύμφωνα με τον μέσο όρο των απαντήσεων το 70%.

Θα πρέπει αρχικά να αναφέρουμε ότι το 92% των δασκάλων στην ερώτηση 5 είχε δηλώσει, ότι κατά την αρχή τουλάχιστον της φοίτησής τους στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο, έχουν μία τάση περιθωριοποίησης. Από αυτό το 92% μας απάντησε το 76% και κατά μέσο όρο μας δήλωσε, ότι το 70% των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο, στην συνέχεια της φοίτησής του προσαρμόζεται.

Αυτό το 70% είναι ένα ποσοστό που σε σχέση με την απάντηση του ερωτηματολογίου προς τους γονείς, που δώθηκε για τις φιλίες των παιδιών τους αλληλοδικαιούνται.

Βέβαια πρέπει να επισημάνουμε, ότι ίσως η απάντηση επηρεάζεται, ως προς το μέγεθος της ποσοστόσης, από το ότι κρίνεται έμεσα ο ρόλος του δασκάλου που εδώ ρωτάμε. Έτσι μία μικρότερη ποσοτικά απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση, ίσως οδηγεί σε μία κριτική για τον δάσκαλο που δεν κατάφερε να αναστρέψει την αρχική αρνητική πραγματικότητα. Υποσυνείδητα ή συνειδητά λοιπόν, ίσως υπάρχει αλλίωση της πραγματικότητας. Πιθανή είναι λοιπόν η όχι τόσο μεγάλη προσαρμογή, και σίγουρη η όχι τόσο μεγάλη προσαρμογή σε μία πολυταξική Ελληνική κοινωνία.

Πάντως η ερώτηση αυτή επιβεβαιώνει με τις απαντήσεις την υπόθεση 2, δηλαδή τον σπουδαίο ρόλο που παίζει ο δάσκαλος, στην αναστρεψιμότητα ή συνέχιση της κατάστασης των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο.

8. Πως θα χαρακτηρίζατε την ένταξη των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο που ήλθαν από την Α δημοτικού, σε σχέση με αυτά που ήλθαν στο μέσο της εκπαίδευσής τους;

α) Καλύτερη	92% (11)
β) Ίδια	8%
γ) Χειρότερη	—

Από τα παραπάνω βλέπουμε η πλειοψηφία των δασκάλων σε ποσοστό 92%, να δηλώνει, ότι η παρακολούθηση κάποιων τάξεων στην Αλβανία αποτελεί ανασχαιτικό παράγοντα, ως προς την καλύτερη ένταξη των παιδιών, σε σχέση με μία παρακολούθηση του Ελληνικού σχολείου, από την Α δημοτικού.

Το ποσοστό αυτό των δασκάλων, θεωρεί, ότι η από την αρχή παρακολούθηση του Ελληνικού σχολείου, βάζει πίο εύκολα τα παιδιά στο κλίμα, από αυτά που έχουν ήδη παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία, που επικρατούν εντελώς διαφορετικές συνθήκες, παιδιαγωγικοί στόχοι κ.λ.π. Αν στην παραπάνω άποψη προσθέσουμε την εμπειρία αυτών των δασκάλων, που τους οδηγεί προς την συγκεκριμένη απάντηση, βάση συγκεκριμένων περιπτώσεων και την έτσι και αλλιώς κάποια συναισθηματική φόρτιση, που έχει η αλλαγή σχολείου για κάθε παιδί, καταλαβαίνουμε τους λόγους της συντηρητικής απάντησης του 92% των δασκάλων.

Βέβαια υπάρχει και ένα 9% των δασκάλων που θεωρεί την πορεία ένταξης ανεπηρέαστη από την προϋπόθεση που θέσαμε στην ερώτηση. Ίσως θεωρεί την ένταξη έτσι και αλλιώς ένα δύσκολο γεγονός, που χρειάζεται συγκεκριμένες μεθόδους από ειδικούς όπως

οι δάσκαλοι. Μπορούμε να πούμε ότι τονίζει τον ρόλο του δασκάλου, σε σχέση με τον ρόλο του περιβάλλοντος.

Πάντως επιβεβαιώνεται η υπόθεση 1, ότι το περιβάλλον του παιδιού το επηρεάζει στην απόδοσή του στο σχολείο, μέσω και της ένταξης. Επίσης υπάρχει και από ένα ποσοστό δασκάλων ο τονισμός στο ρόλο του επαγγελματός τους ανεξαρτήτως συνθηκών.

9. Πως θα χαρακτηρίζατε την απόδοση των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο που ήλθαν από την Α δημοτικού, σε σχέση με αυτά που ήλθαν στο μέσο της εκπαιδευσής τους;

α) Καλύτερη	100% (12)
β) Ίδια	—
γ) Χειρότερη	—

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι ο χρόνος που ήρθαν τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο στην Ελλάδα και ειδικά το αν έχουν παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία λειτουργούν ως σημαντικοί παράγοντες, σε σχέση με την απόδοσή τους στο Ελληνικό σχολείο. Άποψη που βάση θεωριών και εμπειρίας υποστηρίζει το 100% των δασκάλων.

Έτσι επιβεβαιώνεται και από διαφορετική πηγή πλέον αυτό που είχαμε συμπεράνει βάση του ερωτηματολογίου προς τους γονείς και των ερωτήσεων 1 και 2. Πιο συγκεκριμένα, τότε είχαμε συμπεράνει ότι (από την 1) ο χρόνος που βρίσκονται τα παιδιά στην Ελλάδα, αλλά και (από την 2) η παρακολούθηση κάποιων τάξεων στην Αλβανία, λειτουργούν ως σημαντικοί αιτιολογικοί παράγοντες της απόδοσής τους στο Ελληνικό σχολείο. Μάλιστα βάση εκείνων των απαντήσεων το 60% των μαθητών του Β και του Γ είχαν παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία.

Έτσι επιβεβαιώνεται η υπόθεση ότι το περιβάλλον επηρεάζει τα παιδιά την απόδοσή τους, που περικλείει την υπόθεση του προηγούμενου ερωτηματολογίου προς τους γονείς, που συσχέτιζε τα χρόνια παραμονής στην Αλβανία, με την κακή απόδοση στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο.

10. Σύμφωνα με την εμπειρία σας η βαθμολόγηση στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο είναι;

α) Αυστηρή	—
β) Ελαστική	92% (11)
γ) Αντικειμενική	8% (1)

Από τα παραπάνω βλέπουμε αρχικά ότι η συντηρητική πλειοψηφία των απαντήσεων των δασκάλων, με ποσοστό 92%, επισημαίνει ότι η βαθμολόγηση στο δημοτικό σχολείο είναι ελαστική. Το υπόλοιπο 8%, την χαρακτηρίζει αντικειμενική, ενώ καμία απάντηση δεν την χαρακτήρισε ως αυστηρή.

Έτσι βάση των συγκεκριμένων ποσοστών μπορούμε να πούμε ότι επιβεβαιώνεται έμμεσα ο καθορισμός των χαρακτηρισμών των μαθητών του δημοτικού, σε αυτούς του Α, του Β, και του Γ. Επιβεβαιώνεται λοιπόν πίο συγκεκριμένα, ότι οι μαθητές που έχουν μέσο όρο Β και Γ είναι χειρότεροι από μέτριοι μαθητές.

Επίσης επιβεβαιώνεται έμμεσα ότι οι χαρακτηρισμοί Β και Γ στο δημοτικό καθώς και οι κάτω του 8,5, είναι χαρακτηρισμοί πολύ χειρότερων μαθητών σε σχέση με άλλες βαθμίδες που τουλάχιστον θεωρούνται μέτριοι. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι επιβεβαιώνεται η παράμετρος, που στηρίζεται στα ευρήματα σε ποσοστά της απόδοσης των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο μέσα από τους καταλόγους, και ιδιαίτερα ο χαρακτηρισμός των μαθητών αυτών, ανάλογα την βαθμολογία τους.

11. Η βαθμολόγηση των παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο (και άλλων παρόμοιων ομάδων όπως Πόντιοι, Αλβανοί) σε σχέση με τους γηγενείς μαθητές είναι;

α) Αυστηρότερη	—
β) Ελαστικότερη	50% (6)
γ) Βάση ίδιων κριτηρίων	50% (6)

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι η ήδη ελαστική (βάση των ευρημάτων της ερώτησης 10) βαθμολόγηση των παιδιών του δημοτικού, είναι ακόμη ελαστικότερη σύμφωνα με το 50%, των δασκάλων, για τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο ή για παιδιά παρόμοιων πληθυσμιακών ομάδων. Το υπόλοιπο 50% δηλώνει ότι η βαθμολόγηση τόσο για παιδιά πληθυσμιακής ομάδας σαν αυτή, που εξετάζουμε, όσο και των Ελλήνων μαθητών γίνεται βάση των ίδιων κριτηρίων. Αν στα προηγούμενα προσθέσουμε, ότι κανείς δάσκαλος δεν βαθμολογεί τους βορειοηπειρώτες ή παρόμοιες πληθυσμιακές ομάδες αυστηρότερα των Ελλήνων, τότε εύκολα φθάνουμε στα παρακάτω συμπεράσματα. Αρχικά ότι η ήδη αποδεδειγμένη σε ποσοστό χαμηλή απόδοση τόσο λόγω της έτσι και αλλιώς ελαστικής βαθμολόγησης στο δημοτικό, όσο και στην δήλωση των δασκάλων ότι η βαθμολόγηση τέτοιων μαθητών είναι ακόμη πιο ελαστική. Έτσι εύκολα γίνεται η περιγραφή της κατάστασης που αφορά την απόδοση των παιδιών αυτών. Επίσης πρέπει να σημειώσουμε την... ασύγκριτη ως προς την απόδοση θέση μεταξύ Ελλήνων και Βορειοηπειρωτών μαθητών, γεγονός που προκαθορίζει την μελλοντική παρουσία τους στην κοινωνία, και άρα την αναπαραγωγή της υπάρχουσας κατάστασης, κατά πλειοψηφία.

Έτσι τέλος, πρέπει να τονίσουμε την επιβεβαίωση για άλλη μία φορά της παραμέτρου της χαμηλής απόδοσης των μαθητών από την Βόρειο Ηπειρο βάση ποσοστικής ανάλυσης. Εδώ έχουμε μία επιπλέον έμμεση επιβεβαίωση μέσω αυτών που καθορίζουν και κρίνουν τους μαθητές βάση των αποδόσεών τους.

12. Κατά την γνώμη σας η παρουσία μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο (ή παρόμοιων ομάδων όπως μετανάστες, παλινοστούντες κ.α.) στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, λειτουργεί ως ανασχαιτικός παράγοντας στην απόδοση των υπολοίπων παιδιών;

α) Πολύ	8% (1)
β) Αρκετά	17% (2)
γ) Λίγο	50% (6)
δ) Καθόλου	25% (3)

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι ένα ποσοστό 25% του δείγματος των δασκάλων θεωρεί την παρουσία μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο ως ανασχαιτικό παράγοντα, πολύ ή αρκετά, σε σχέση με την απόδοση των υπολοίπων παιδιών. Επίσης υπάρχει ένα ποσοστό 50%, που θεωρεί έστω λίγο ως ανασχετικό παράγοντα την παρουσία αυτών των παιδιών στην ίδια τάξη με τα υπόλοιπα. Το υπόλοιπο 25%, απορρίπτει την σχέση παρουσίας βορειοηπειρωτών ή παρόμοιων ομάδων με την απόδοση των υπολοίπων παιδιών.

Μπορούμε να πούμε ότι τα 3/4 των δασκάλων, που υποστηρίζουν, ότι υπάρχει κάποια σχέση, από πολύ μεγάλη έως μικρή, παρουσίας παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο με την απόδοση των υπολοίπων παιδιών, στηρίζονται μάλλον στο ότι, όπως έχουμε ήδη επιβεβαιώσει, η πλειοψηφία αυτών των παιδιών είναι κακοί μαθητές. Έτσι πιστεύουν ότι η χαμηλή απόδοση, όσο το δυνατόν περισσότερων παιδιών σε μία τάξη είναι πιθανό να επηρεάσει την απόδοση των υπολοίπων για μία σειρά από λόγους όπως π.χ. ο μη ανταγωνισμός, οι συνεχείς επαναλήψεις του δασκάλου κ.λ.π. Σε όλα

αυτά βέβαια που έχουν κάποια λογική βάση πρέπει να σημειώσουμε την κύρια ευθύνη της πολιτείας που όπως έχουμε δει στο θεωρητικό πλαίσιο, δεν έχει θεσπίσει στην ουσία, παρά μόνο στα χαρτιά, επιβοηθητικούς μηχανισμούς προς ομάδες παιδιών με προβλήματα στην παρακολούθηση του σχολείου. Μηχανισμούς όπως τάξεις υποδοχής, φροντηστηριακά μαθήματα κ.λ.π.

Θα ήταν παράλειψη όμως αν δεν αναφέραμε ότι ένα έστω μέρος των δασκάλων, από τα 3/4 του δείγματος, έδωσε την παραπάνω απάντηση στηριγμένο σε μία ρατσιστική κατηγοριοποιητική θεώρηση, όπου αντίθετα με κάθε αρχή, θα πρέπει να είναι αλλού οι καλοί μαθητές, αλλού οι κακοί, αλλού οι Έλληνες, αλλού οι μετανάστες, και κατ'επέκταση ίσως αλλού οι αρτιμελείς, αλλού αυτοί με ειδικές ανάγκες. Μία ρατσιστική θεώρηση που προσπαθεί να καθορίζει σήμερα τις κοινωνικές δομές. Επίσης δείχνει μία υποσηνείδητη αδυναμία μερικών δασκάλων. Μία αδυναμία ικανοτήτων πέρα της απλής διδασκτικής, που εδώ ίσως επικεντρώνεται στην μη δυνατότητα αρχείων δασκάλων αναστρεψιμότητας μίας κατάστασης πέρα των συνηθισμένων, χρησιμοποιώντας μάλιστα μία οποιαδήποτε πραγματικότητα προς όφελος των μαθητών. Γενικότερα μάλιστα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα ποσοστά των απαντήσεων που έδωσαν οι δάσκαλοι δείχνουν την γύμνια του εκπαιδευτικού συστήματος να αντιμετωπίσει τέτοιες καταστάσεις.

Το 25% που δεν συσχετίζει παρουσία Βορειοηπειρωτών με απόδοση γηγενών στηρίζει την αποψη του σε μία μη ρατσιστική θεώρηση περιχαράκωσης, σε διδακτικές και παιδαγωγικές ικανότητες, ή και σε εμπειρίες μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο με τέτοια απόδοση που αποτελούν εξαίρεση.

Πάντως βάσει της πλειοψηφίας των απαντήσεων, μπορούμε να πούμε, ότι τα παραπάνω ευρήματα δείχνουν τον καθοριστικό ρόλο που παίζουν δάσκαλοι και πολιτεία στη διαιώνιση ή λήξη κάποιου προβλήματος, όπως η χαμηλή απόδοση ιδιαίτερων ομάδων.

13. Σε γενικές γραμμές, το διδακτικό προσωπικό των σχολείων έχει την απαραίτητη κατάρτιση και είναι τις περισσότερες φορές κατάλληλα προετοιμασμένο, για την εκπαίδευση παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο και παρόμοιων ομάδων (π.χ. μεταναστών, παλινοστούντων).

α) Πολύ προετοιμασμένο	8% (1)
β) Αρκετά προετοιμασμένο	33% (4)
β) Λίγο προετοιμασμένο	33% (4)
δ) Καθόλου προετοιμασμένο	26% (3)

Τα παραπάνω αποτελέσματα, που προέρχονται από απαντήσεις των ίδιων των δασκάλων, δείχνουν χαρακτηριστικά την ανεπάρκεια των δασκάλων να αντιμετωπίσουν την παρούσα κατάσταση, που δημιουργήθηκε με την έλευση των Βορειοηπειρωτών μαθητών στο Ελληνικό Σχολείο. Το 59% των δασκάλων δηλώνει ότι το διδακτικό προσωπικό των σχολείων είναι λίγο ή καθόλου προετοιμασμένο, να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

Ένα ποσοστό πολύ μεγάλο, αν μάλιστα αναλογιστούμε ότι προέρχεται από τους ίδιους τους δασκάλους, για τη δική τους επαγγελματική ομάδα.

Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματά μας για τους λόγους που οι δάσκαλοι απάντησαν στην 12 ερώτηση, κατά πλειοψηφία, ότι η παρουσία Βορειοηπειρωτών στην Ελληνικού

σχολείου τάξη λειτουργεί ανασχαιτικά στην απόδοση των Ελλήνων μαθητών.

Επίσης πρέπει να σημειώσουμε, ότι μέσω των τωρινών ευρημάτων επιβεβαιώνεται ο ρόλος των δασκάλων και άμεσα της πολιτείας στην αλλαγή ή στασιμότητα της κατάστασης των Βορειοηπειρωτών, δηλαδή οι υποθέσεις 2 και 3.

Τα παραπάνω συμπεράσματα δεν αλλάζουν από το 33% των δασκάλων, που θεωρεί το διδακτικό προσωπικό αρκετά προετοιμασμένο και το 8% που το θεωρεί πολύ προετοιμασμένο να αντιμετωπίσει μία τέτοια κατάσταση, που μάλλον στηρίζει την απάντησή του σε (υποκειμενική) εγωκεντρική, επαγγελματική διάθεση, στήριξης του κλάδου τους.

14. Υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις (μέτρα) προβλέψεις, από το υπουργείο παιδείας που να αναφέρονται και να αφορούν παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο;

α) ΝΑΙ	8% (1)
β) ΟΧΙ	42% (5)
γ) Δεν γνωρίζω	50% (6)

Τα παραπάνω ποσοστά είναι δυστυχώς απογοητευτικά. Το 50% των δασκάλων δηλώνει, ότι δεν γνωρίζει, δηλαδή δεν έχει ψάξει, παρόλο ότι στο σχολείο που υπηρετούν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό είναι παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο. Είναι μία απάντηση που δείχνει αδιαφορία και χαρακτηρίζει την τάση όλων των επαγγελματικών ομάδων και όχι μόνο των δασκάλων. Είναι μία από τις τάσεις της κοινωνίας μας, που συμπληρώνεται από τις ευθύνες της πολιτείας.

Το 42% που δηλώνει, ότι δεν υπάρχουν εκτός από την κεκαλυμμένη αδιαφορία, που κρύβεται πίσω από την επιλογή του «όχι», περιγράφει πάλι έντονα την μη οργάνωση της πολιτείας, ακόμα και στον τομέα της στοιχειώδους θεωρητικής ενημέρωσης.

Τα συγκεκριμένα ποσοστά δείχνουν τουλάχιστον την αδιαφορία των δασκάλων και τουλάχιστον την μη οργάνωση της πολιτείας. Επιβεβαιώνουν τέλος τον ρόλο δασκάλων - πολιτείας, στην πορεία του παιδιού από την Βόρειο Ήπειρο, στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο.

15. Αν ναι ποιές γνωρίζετε;

Το 8% του δείγματος των δασκάλων που είχε απαντήσει στην ερώτηση 14 ότι γνωρίζει μέτρα, ρυθμίσεις που αφορούν τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο αναφέρονται εδώ μέτρα που ισχύουν και αφορούν όρους εγγραφής. Μία εγγραφή που χαρακτηρίζεται από ελαστικούς όρους. Επίσης αναφέρουν την κατάταξη ανάλογα της ηλικίας.

Γνώσεις όχι όσες θα έπρεπε, που όμως έστω και αυτές, καθιστούν αυτό το 8%, ως μία μειοψηφία, που έχει μία κάποια διαφορετική θεώρηση για αυτά τα παιδιά. Μία θεώρηση που τους οδηγεί να ασχοληθεί περισσότερο με αυτά τα παιδιά, και ήδη καταλαβαίνει, ότι αυτή η πληθυσμιακή μαθητική ομάδα έχει να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα. Προβλήματα, που έχουν ως βάση την ελαστική εγγραφή τους βάση ηλικίας και όχι γνώσεων. Γεγονός που καθένας μπορεί να καταλάβει, ότι καταδικάζει την συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα σε χαμηλότερο «σημείο εκκίνησης» και καταρίπτει κάθε ελπίδα για μία ισότιμη εκπαίδευση.

Ταυτόχρονα η έλλειψη γνώσης από μέρους των δασκάλων για τις τάξεις υποδοχής, που πλέον θεωρητικά υπάρχουν, μία και σήμερα δεν λειτουργούν, μας οδηγεί στο εξής συμπέρασμα: Δεν υπάρχει από μέρους των δασκάλων διεκδίκηση για ένα μέτρο που υπήρξε και ήταν σωστό. Ένα μέτρο που θα έπρεπε να αποτελεί την βάση, έτσι ώστε μαζί με μία σειρά και άλλων, να βοηθήσουν στην βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι διεκδικήσεις των δασκάλων περιορίζονται σε άλλα θέματα, αδιαροφώντας για την ποιότητα και τις αρχές των ίσων ευκαιριών κ.λ.π. Έτσι έχουμε την

πραγματικότητα του κράτους να μην δημιουργεί, να μην ενημερώνει και οι δάσκαλοι να μην ενδιαφέρονται, να μην διεκδικούν.

Από τα παραπάνω επιβεβαιώνονται, για άλλη μία φορά, οι υποθέσεις 2 και 3 ότι δηλαδή δάσκαλοι και κράτος καθορίζουν κατά μεγάλο μέρος την αλλαγή ή την στασιμότητα, της κατάστασης των Βορειοηπειρωτών μαθητών.

16. Κατά την κρίση σας, η ύλη των διδακτικών βιβλίων κινείται προς την αποδοχή του διαφορετικού;

α) Πολύ	—
β) Αρκετά	33% (3)
γ) Λίγο	56% (5)
δ) Καθόλου	11% (1)

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των δασκάλων, σε ποσοστό 67%, δηλώνει ότι η ύλη των διδακτικών βιβλίων, κινείται από λίγο έως καθόλου, ως προς την αποδοχή του διαφορετικού. Αν στα παραπάνω προσθέσουμε την καμία απάντηση που θα χαρακτήριζε ως πολύ κινούμενη ως προς την αποδοχή του διαφορετικού ύλη των σχολικών βιβλίων τότε οδηγούμαστε στα εξής συμπεράσματα.

Οι δάσκαλοι επιβεβαιώνουν ότι η ύλη των βιβλίων, δεν βοηθάει τα παιδιά των μεταναστών, παλινοστούντων, μειονοτήτων, να ενταχθούν σε ένα σχολικό περιβάλλον, που δεν διδάσκει μέσα από τα βιβλία, την αποδοχή του διαφορετικού και άρα την ισότητα των ανθρώπων. Επίσης συμπεραίνουμε την αναπαραγωγή μίας ρατσιστικής κοινωνίας. Μόνο στην ικανότητα, παιδεία και πολιτισμό των δασκάλων και της οικογένειας εναπόκειται η διαφορετική, προς το καλύτερο εξέλιξη.

Και νέα ευρήματα λοιπόν του ερωτηματολογίου μας επιβεβαιώνουν την υπόθεση 3, που αφορά την δυναμική του κράτους στον καθορισμό της πορείας των παιδιών από την βόρειο Ήπειρο, στην συγκεκριμένη περίπτωση μέσα από τα σχολικά βιβλία. Επίσης επιβεβαιώνεται ο ρόλος του δασκάλου. Στην συγκεκριμένη περίπτωση αν αναλογιστούμε ότι ποτέ δάσκαλοι αλλά και

γενικότερα εκπαιδευτικοί, δεν διεκδίκησαν μία ριζική αναδιόρθωση της παιδείας, με στόχο την ισότητα ευκαιριών για όλους, την ανάπτυξη κρίσης, την ύπαρξη νέων βιβλίων και όχι ενός, που να παρέχουν την δυνατότητα νέων εκπαιδευτικών στόχων βάση μία νέας παιδείας και πολιτισμού. Έτσι απομένει η επιρροή του δασκάλου, βάση της προσωπικότητάς του.

Εντύπωση προκαλεί το 33%, που χαρακτηρίζει τα σημερινά βιβλία ως αρκετά κινούμενα προς την αποδοχή του διαφορετικού. Κατά που καταρίπτεται από άλλες έρευνες π.χ. Ζωγράφου (σεμινάρια 96-97), αλλά και άρθρα και την πλειοψηφία των δασκάλων. Ίσως μία έντονη αλλίωση της δυνατότητας αντικειμενικής σκέψης, που οφείλεται στην επιρροή από διάφορους μηχανισμούς που εξυπηρετούν την εθνοκεντρική τάση, καθορίζει τις απαντήσεις των συγκεκριμένων δασκάλων. Ένα γεγονός που δεν περιορίζεται μόνο στους δασκάλους, αλλά σε όλη την κοινωνία.

17. Η επίσημη πολιτεία και το υπουργείο παιδείας οφείλει και πρέπει να συμπεριλαμβάνει στην εν γένει φιλοσοφία του και στις κατά καιρούς εξαγγελίες του, ρυθμίσεις/μέτρα, για την παρουσία βορειοηπειρωτών ή παρόμοιων ομάδων στα σχολεία μας;

α) ΝΑΙ	92% (11)
β) ΟΧΙ	8% (1)

Από τα παραπάνω βλέπουμε την συντηρητική πλειοψηφία των δασκάλων 92% να δέχεται την πρόταση για ρυθμίσεις/μέτρα, από πλευράς της πολιτείας, σε σχέση με την παρουσία Βορειοηπειρωτών ή παρόμοιων ομάδων στα σχολεία μας. Ένα 92%, που μπορεί να οφείλεται στην γνώση, των δασκάλων, του προβλήματος ή πλέον στην κατανοησή του. Επίσης μπορεί να οφείλεται στις ενοχές τους, που δημιουργούνται από την αδιαφορία και την μη διεκδίκηση μέτρων, με στόχο την καλύτερη πορεία Βορειοηπειρωτών ή παρόμοιων ομάδων στο Ελληνικό σχολείο. Ακόμα μπορεί να οφείλεται στην δική τους αδυναμία, λόγω ελλήψεων δυνατοτήτων και γνώσεων, να αντιμετωπίσουν τέτοιες καταστάσεις. Οποσδήποτε θα οφείλεται στις ελλείψεις της πολιτείας, τόσο στον τομέα της πληροφόρησης για μέτρα που ήδη υπάρχουν, όσο και στις πραγματικές αδυναμίες μη ύπαρξης ρυθμίσεων για την συγκεκριμένη ή παρόμοιες πληθυσμιακές ομάδες. Τέλος ίσως οφείλεται στην γενικότητα της ερώτησης, που στην ουσία δεν θίγει την σημερινή δομή του σχολείου και την μονοκρατορία των δασκάλων, ως μία πραγματικότητα που χρήζει

ανάγκης αλλαγής, όπως και άλλοι παράμετροι, του σημερινού σχολείου.

Εντύπωση προκαλεί το 8% του δείγματος των δασκάλων, που στην συγκεκριμένη ερώτηση δηλώνει ότι δεν χρειάζονται ειδικές ρυθμίσεις/μέτρα για τους Βορειοηπειρώτες μαθητές ή παρόμοιες πληθυσμιακές ομάδες. Πιθανά αυτή η απάντηση στηρίζεται σε μία άποψη, που αναφέρει, ότι δεν θα πρέπει μέσα από το σχολείο με διάφορες ρυθμίσεις ή μέτρα να επιβεβαιώνεται η ύπαρξη του προβλήματος, που δικαιολογεί μέτρα και ρυθμίσεις, και τελικά οδηγεί σε στασιμότητα της κατάστασης, ενώ πολλές φορές οδηγεί στην επέκταση του προβλήματος. Είναι η άποψη που θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να υπάρχουν εξειδικευμένοι επαγγελματίες πέρα των δασκάλων, μιά και το μόνο που στην ουσία προσφέρουν, είναι η στιγματοποίηση των παιδιών που αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα.

Βέβαια μπορούμε να πούμε ότι ίσως το 8% στο 4 μέρος του ίσως ταυτίζεται με το 8% των δασκάλων που στην ερώτηση 2 του ίδιου ερωτηματολογίου δήλωσε ότι τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στα μαθήματα αλλά και με το 8% που στην ερώτηση 5 απάντησε, ότι τα παιδιά από την Βόρειο Ήπειρο, από την αρχή ακόμα της εγγραφής τους στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο συνάπτουν σχέσεις και με άλλους Βορειοηπειρώτες, αλλά και με Έλληνες χωρίς τάσεις έντονης περιθωριοποίησης. Δηλαδή μιλάμε για ένα μικρό ποσοστό που απαρνιέται με τον έναν ή άλλο τρόπο, την ύπαρξη ή τουλάχιστον το μέγεθος, του προβλήματος.

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε για άλλη μία φορά την έμεση εδώ σημασία του ρόλου των δασκάλων και την άμεση του κράτους, στην εξέλιξη της πορείας των συγκεκριμένων μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο.

18. Σχολιάστε την πρόταση για παρουσία στα σχολεία, εξειδικευμένων επαγγελματιών, π.χ. παιδοψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών που να συνεργάζονται με τους δασκάλους;

Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι σε αυτήν την ερώτηση μας απάντησε το 66,6% του δείγματος των δασκάλων. Έτσι πρέπει να σημειώσουμε και μόνο από αυτό, την επιβεβαίωση για άλλη μία φορά της αδιαφορίας, από μέρους των δασκάλων για τέτοιους προβληματισμούς όπως η κακή παρουσία απόδοση, των Βορειοηπειρωτών στο Ελληνικό σχολείο. Εκτός από το 23% της προηγούμενης ερώτησης που υποστήριξε ότι δεν χρειάζονται μέτρα/ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης, αυτό το 33% περικλείει και ένα 23% αδιάφορο ή αρνητικό απέναντι στην πρόταση, κρύβοντας την άρνησή του πίσω από μία απάντηση που θα ήταν εναντίον της επιστημονικής κατεύθυνσης που εκπροσωπούσαμε.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε ένα 16,6%, που υποστήριξε, ότι θα πρέπει να εξειδικευτούν οι δάσκαλοι σε γνώσεις, που σήμερα έχουν άλλες ειδικότητες. που είναι ξένες προς το σχολείο.

Επίσης υπάρχει ένα 8,3%, που ήταν επιφυλακτικό και σημείωσε, ότι οι πιθανές αρμοδιότητες, που θα λάμβαναν οι επαγγελματικές ομάδες που προτείναμε, θα έπρεπε να παραμείνουν στην δικαιοδοσία του δασκάλου. Μόνη ανάμιξη άλλων ειδικοτήτων θα μπορούσε να υπάρξει, κατ'αυτό το 8,3%, μόνο σε άκρως σπανιότατες περιπτώσεις, ύστερα από επισήμανση των ίδιων των δασκάλων.

Ακόμα ένα 8,3% ανέφερε από την μία την ανάγκη ύπαρξης νέων ειδικοτήτων στο σχολείο αλλά τόνισε ιδιαίτερα την ανάγκη επιλογής κατάλληλων ανθρώπων (!), λες και τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται μόνο στα χαρακτηριστικά του υποκειμένου και καθόλου στις επαγγελματικές γνώσεις.

Με βάση τα παραπάνω αν συγκρίνουμε τα ποσοστά που στην συγκεκριμένη ερώτηση διάκινται αρνητικά, επιφυλακτικά, ή αδιάφορα, απέναντι στην πρόταση παρουσίας νέων ειδικοτήτων στο σχολείο και συνεργασίας μαζί τους, ισοσκελίζουν το 92% της θετικής απάντησης στην ανάγκη μεταρρυθμίσεων στην προηγούμενη ερώτηση. Ένα ποσοστό που πλέον επιβεβαιώνει την υποθεσή μας ότι προήλθε επειδή η ερώτηση ήταν γενική και δεν έθιγε τα κεκτημένα και την επιστημονικότητα της επαγγελματικής ομάδας των δασκάλων. Έτσι η τωρινή απάντηση των παραπάνω ποσοστών, οφείλεται σε συντεχνιακούς λόγους, σε ελλιπή εκπαίδευση στην διαδικασία της συνεργασίας, στην εκπαιδυσή τους που διδάσκει την σχέση επαγγελματιών (π.χ. κοιν.λειτουργού) με τον στιγματισμό του μαθητή που λαμβάνει βοήθεια, σε αίσθημα αδυναμίας επιβολής του ρόλου τους, αλλά και σε δικές μας ευθύνες μιά και ως κλάδος δεν έχουμε πείσει ακόμα.

Αν προσθέσουμε ότι το υπόλοιπο 33% που δηλώνει θετικό απέναντι στην παρουσία νέων ειδικοτήτων στο σχολείο προέρχεται από σχολείο που αντιμετωπίζει πρόβλημα με τους Βορειοηπειρώτες και άλλους μετανάστες, αλλά και άλλα προβλήματα, λόγω της παρουσίας χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, καταλαβαίνουμε ότι σε άλλα σχολεία ίσως το ποσοστό που διάκειται θετικώς να είναι ακόμη μικρότερο.

Βάση των παραπάνω ποσοστών σημαντική είναι και η παρακάτω παράμετρος. Ακόμα και αν θεσπίσει η πολιτεία θέσεις

νέων ειδικοτήτων θα υπάρξει πρόβλημα συνεργασίας μεταξύ αυτών και των δασκάλων. Χρειάζεται πρώτα να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο από την πολιτεία. Ένα πλαίσιο που θα πρέπει να έχει ως βάση του, μία νέα εκπαίδευση, των φοιτητών παιδαγωγικών τμημάτων, που σήμερα διδάσκονται την παντοδυναμία τους στο σχολείο και την ταύτιση αύξησης των προβλημάτων μέσω του στίγματος σε περίπτωση εργασίας άλλων ειδικοτήτων στα σχολεία. Ένα πλαίσιο που ταυτόχρονα θα πρέπει να έχει ως βάση την εκπαίδευση ειδικοτήτων, όπως η δική μας που θα έχει ως συστατικά κατάλληλα εφόδια, που σήμερα λείπουν και καθιστούν αβέβαιη την ανάλογη των προσδοκιών παρουσία μας στα σχολεία. Επίσης θα πρέπει να αναπτυχθεί η επιστήμη μας σε γνώσεις θεωρίας γύρω από την καλύτερη παρουσία μας σε αυτό τον χώρο.

Μία πιο άμεση βάση πλαισίου για πιο γρήγορες αλλαγές ανόμοιες και τόσο σταθερές, είναι η επιμόρφωση δασκάλων και επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών σε νέους τρόπους εργασίας και νέας γνώσης αντίστοιχα.

Τέλος για άλλη μία φορά επιβεβαιώνεται ο σημαντικός ρόλος των δασκάλων και της πολιτείας στην πορεία των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο.

3.5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά θέλουμε να σημειώσουμε, ότι μέσω του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου πετύχαμε να επιβεβαιώσουμε από άλλες πηγές (δασκάλους) την πραγματικότητα της κακής απόδοσης των Βορειοηπειρωτών μαθητών στο Ελληνικό σχολείο αλλά και την στενή σχέση περιβάλλοντος των παιδιών (γονείς, συνθήκες κ.λ.π.) με απόδοσή τους στο σχολείο.

Επίσης πετύχαμε να αποδείξουμε την υπόθεση της σημαντικότητας του ρόλου του δασκάλου και της πολιτείας στον καθορισμό της πορείας της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας. Μάλιστα μέσω των δασκάλων μπορούμε να κατανοήσουμε στάσεις της κοινωνίας όπως π.χ. την αδιαφορία, περιθωριοποίηση κ.λ.π., αλλά και μέσα από την πολιτική του υπουργείου παιδείας στόχους και γενικότερη πολιτική του κράτους, απέναντι στους Βορειοηπειρώτες και σε άλλες κοινωνικές διαδικασίες.

Πράγματι αποδείχθηκε προβληματική κατάσταση τόσο στο σχολείο, όσο και γενικότερα στην Ελληνική κοινωνία.

3.6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο στόχος της έρευνας να πραγματευτεί το σύγχρονο φαινόμενο της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα, με έμφαση στην σχολική ένταξη (απόδοση) των παιδιών των μεταναστών, που επηρεάζεται από την ποιότητα ζωής τους και το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους.

Αρχικά μέσα από μία θεωρητική ανάλυση των παραμέτρων της Βορείου Ηπείρου από την ιστορία μέχρι σήμερα, της συγκεκριμένης μετανάστευσης, της παιδικής ηλικίας και του δημοτικού σχολείου σε σχέση με τον συγκεκριμένο βορειοηπειρωτικό πληθυσμό, πρόσφεραν μία προσέγγιση στο ανεξερεύνητο αυτό θέμα.

Εν συνεχεία γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του προβλήματος μέσα από μία διερευνητική έρευνα. Στο πρώτο μέρος της έρευνας γίνεται καταγραφή των ποσοστών των μαθητών από την Βόρειο Ήπειρο, βάση της βαθμολογίας τους, σε μαθητές του Α του Β και του Γ. Τα ευρήματα επιβεβαίωσαν τις υποθέσεις που αναφέρονται σε πλειοψηφία μαθητών με χαμηλή απόδοση.

Στο δεύτερο μέρος της έρευνας μέσω ερωτηματολογίου που δώθηκε στους γονείς των συγκεκριμένων παιδιών γίνεται προσπάθεια προσέγγισης των αιτιολογικών παραγόντων, που επηρεάζουν την ένταξη (απόδοση) των παιδιών στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο. Επιβεβαιώνονται βάση των ευρημάτων οι υποθέσεις και ταυτόχρονα προσεγγίζεται το φαινόμενο της μετανάστευσης των Βορειοηπειρωτών και σε ευρύτερες ηλικιακές ομάδες του συνόλου των Βορειοηπειρωτών, αλλά και σε άλλα προβλήματα τους.

Στο τρίτο μέρος μέσω ερωτηματολογίου που δώθηκε στους δασκάλους, των συγκεκριμένων παιδιών, γίνεται προσπάθεια διαπίστωσης, του κατά πόσο διάφοροι παράγοντες, όπως και το εκπαιδευτικό σύστημα, επηρεάζουν την συγκεκριμένη πραγματικότητα. Τα ευρήματα επαληθεύουν τις υποθέσεις και ταυτόχρονα προσεγγίζονται και άλλες πτυχές που αφορούν ή επηρεάζουν το σύνολο των Βορειοηπειρωτών.

Τέλος βάση του θεωρητικού και ιδιαίτερα του ερευνητικού πλαισίου της μελέτης γίνονται εισηγήσεις - προτάσεις που πιστεύεται ότι αποτελούν διέξοδο από το πρόβλημα. Τονίζεται με ιδιαίτερη έμφαση ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού βάση της επιστημονικής του κατάρτισης, σε σχέση με τα συγκεκριμένα θέματα που προέκυψαν από την έρευνα. Στηριχθήκαμε επίσης στην κρίση μας.

IV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

4.1.1. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της μελέτης μας, ήταν μέσω του θεωρητικού πλαισίου και της έρευνας, η διερεύνηση της σχολικής ένταξης, μέσω της απόδοσης των παιδιών από τη Βόρειο Ηπειρο.

Προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε ως αιτιολογικούς παράγοντες, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, την ποιότητα ζωής των Βορειοηπειρωτών και τον κοινωνικό παράγοντα.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέρουμε πως στόχος μας ήταν μέσω της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας που ασχοληθήκαμε (παιδιά) να πλησιάσουμε το σύνολο των Βορειοηπειρωτών.

Επίσης μέσω των συγκεκριμένων αιτιολογικών παραγόντων, να κατανοήσουμε την στάση ολόκληρης της κοινωνίας που καθορίζει την πορεία ένταξης της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας.

Απότερος στόχος των παραπάνω είναι η συλλογή στοιχείων, ώστε να βοηθηθεί η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Έτσι πιο συγκεκριμένα μέσα από την συλλογή των στοιχείων από το θεωρητικό αλλά και το ερευνητικό μέρος, μπορούμε να κατανοήσουμε τις αναγκαίες αλλαγές, και να προτείνουμε τρόπους, που να έχουν πρακτική εφαρμογή.

4.1.2. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η βοήθεια αυτή όμως πρώτα απ'όλα ξεκινά μέσα από την κοινωνία στην οποία ζούμε. Ο όρος που συχνά αναφέρεται σ'ότι έχει σχέση με την συμπεριφοριστική διάθεση των ατόμων μιας κοινωνίας, απέναντι στους μετανάστες, λέγεται Διαπολιτισμική αγωγή.

Η διαπολιτισμική αγωγή έχει ως αφετηρία την ισοτιμία των πολιτισμών και προσπαθεί να συμβάλλει στην ισότιμη αντιμετώπιση όλων των πολιτισμών, που εκπροσωπούνται σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Η διαπολιτισμική αγωγή απευθύνεται και στα μέλη της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και επιδιώκει να τους ευαισθητοποιήσει έτσι ώστε να κυριαρχεί μεταξύ τους μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση και αποδοχή. Πέρα από αυτό απευθύνεται περισσότερο σε θεσμούς και κοινωνικές ομάδες και λιγότερο σε μεμονωμένα άτομα.

4.1.3. ΑΡΧΕΣ (ΑΞΙΩΜΑΤΑ) ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (1989), η Διαπολιτισμική Αγωγή προσπαθεί να διατυπώσει τους στόχους και το περιεχόμενο της διαπαιδαγώγησης και της εκπαίδευσης των νέων γενεών, έτσι ώστε αυτές να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Στην προσπάθειά της αυτή βασίζεται σ'ορισμένες αρχές (αξιώματα).

α) Αρχή της ισοτιμίας των πολιτισμών

Η πρώτη αρχή είναι αυτή της ισοτιμίας των πολιτισμών, όπου δέχεται πως όλοι οι πολιτισμοί είναι ίσοι μεταξύ τους και ο καθένας για τους ανθρώπους στους οποίους απευθύνεται, ιδιαίτερα

σημαντικός. Ό,τι είναι ο γερμανικός πολιτισμός για τους Γερμανούς, είναι ο Ελληνικός για τους Έλληνες.

Υπάρχει όμως δυσκολία να υιοθετηθεί αυτή η αρχή επειδή υπάρχουν πολιτικοί, πολιτιστικοί ανταγωνισμοί, ενώ οι συγκρίσεις και η ιεραρχία των πολιτισμών είναι ιδιαίτερα έντονο φαινόμενο, στην πολυπολιτισμική κοινωνία των μητροπολιτικών χωρών.

Επιπλέον υπάρχουν μερικοί προβληματισμοί όσον αφορά την ισοτιμία των πολιτισμών, αφού δεν γνωρίζουμε με ποια κριτήρια θα κρίνουμε την ισοτιμία αυτή. Ο Ruhloff (1982, σελ. 190), διατυπώνει έμμεσα το ερώτημα, κατά πόσο ένας πολιτισμός στον οποίο π.χ. η ανθρωποφάγος είναι κάτι το φυσικό είναι ισότιμος με έναν άλλο στον οποίο η ανθρωποφαγία, είναι αδιανόητη.

Ο Δαμανάκης (1987, σελ. 146) συμπληρώνει, πως αν δεν δεχτούμε την αρχή της ισοτιμίας των πολιτισμών, γεννάται το ερώτημα, ποιος είναι ανώτερος, αυτός της χώρας υποδοχής ή αυτός της χώρας προέλευσης ; Ένα τέτοιο ερώτημα συνδέεται με έναν πολιτισμικό ανταγωνισμό.

β) Η αρχή της υπόθεσης του ελλείματος και της διαφοράς

Είναι γνωστόν ότι τα παιδιά επειδή διαφέρουν όσον αφορά το κοινωνικό - μορφωτικό επίπεδο των γονέων τους, έρχονται στο σχολείο με διαφορετικά μορφωτικά εφόδια (κεφάλαιο).

Σύμφωνα με μια άποψη τη λεγόμενη "υπόθεση του ελλείματος" το μορφωτικό επίπεδο των παιδιών των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, εκεί όπου ανήκουν και οι Βορειοηπειρώτες μαθητές, είναι σε σύγκριση με αυτό των μαθητών από μεσαία και ανώτερα στρώματα, ελλειματικό.

Σύμφωνα με μια άλλη άποψη, την λεγόμενη "υπόθεση της διαφοράς" τα κοινωνικοπολιτισμικά και γλωσσικά στοιχεία που

φέρνουν τα παιδιά από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, όπως είναι τα παιδιά από τη Βόρεια Ηπειρο, σε σχέση με τα των μαθητών από μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, δεν είναι ελλειματικά, αλλά διαφορετικά.

Η διαπολιτισμική αγωγή υιοθετεί την υπόθεση της διαφοράς και επιδιώκει την ισότιμη αντιμετώπιση της γλώσσας και του πολιτισμού των μεταναστών στο σχολείο και την κοινωνία των χωρών υποδοχής, υιοθετώντας την άποψη πως αυτά τα κοινωνικοπολιτισμικά στοιχεία που φέρνουν τα παιδιά απ'τη Β.Η. μπορούν να καλλιεργηθούν και να διατηρηθούν και δεν είναι ανάγκη να εξομοιωθούν.

γ) Η αρχή των ίσων ευκαιριών

Η αρχή της παροχής ίσων ευκαιριών σημαίνει αναγνώριση και προώθηση της γλώσσας και του πολιτισμού του μετανάστη και βέβαια των Βορειοηπειρωτών δίνοντας έτσι το ερέθισμα για ίσες ευκαιρίες έναντι των άλλων παιδιών. Η πολιτική της αφομοίωσης σημαίνει και μείωση των μορφωτικών τους ευκαιριών και σημαντική δυσχέρεια στη διαδικασία απόκτησης μιας κοινωνικοπολιτισμικής προσωπικής ταυτότητας.

Η Φραγκουδάκη (1985) αμφισβητεί τον όρο "ισότητα ευκαιριών" και αναφέρει : "ισότητα ευκαιριών" σημαίνει τυπική ισότητα, προσφορά ίσων δυνατοτήτων στα μέλη των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, που είναι πολύ άνισα προετοιμασμένο από το οικογενειακό τους περιβάλλον για να εκμεταλλευτούν τις προσφερόμενες ευκαιρίες. Στη θέση της επισήμανσης για ισότητα ευκαιριών, προτάθηκε το αίτημα : "εξίσωση των δυνατοτήτων, που σημαίνει τάση προς την αντιστάθμιση των διαφορών και όχι απλώς τυπική ισότητα".

Ο Μπόμπας (1994) κρίνοντας αυτό το τρίπτυχο αρχών αναγνωρίζει πως αποτελεί το βασικό κορμό και τον πυρήνα της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην εκπαίδευση, που ευτυχώς φαίνεται να κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος.

δ) Επιμέρους Αρχές

Εκτός από τις βασικές αυτές αρχές η Διαπολιτισμική Αγωγή έχει και επιμέρους αρχές οι οποίες είναι :

- Η διαπολιτισμική αγωγή βλέπει και αντιμετωπίζει ισότιμα τόσο τον πολιτισμό των ντόπιων όσο και των αλλοδαπών.

- Η διαπολιτισμική αγωγή στρέφεται τόσο προς τους αλλοδαπούς όσο και προς τους ντόπιους νέους, παιδιά και ενήλικες και προσπαθεί να τους καταστήσει ικανούς να αλληλογνωριστούν, να δείξουν κατανόηση και ανοχή ο ένας για τον άλλο.

- Η διαπολιτισμική αγωγή αναλύει αιτιογόνους παράγοντες προβληματικών καταστάσεων και προσπαθεί να τους εξαλείψει με γνώμονα το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων. Με αυτή την έννοια η διαπολιτισμική αγωγή βλέπει κριτικά την κοινωνική πραγματικότητα και στοχεύει στην προσαρμογή της στις πραγματικές ανάγκες των ενδιαφερομένων.

- Η διαπολιτισμική αγωγή προσφέρει τη δυνατότητα εξαλείψης των προκαταλήψεων για τους άλλους πολιτισμούς και της ανάπτυξης ανοχής για τους εν λόγω πολιτισμούς, να αμφισβητηθούν οι εκάστοτε αξίες και συμπεριφορές για την δημιουργία μιας νέας αντίληψης περί πολιτισμού.

- Η διαπολιτισμική αγωγή δεν περιορίζεται στην απλή καταγραφή και έκφραση προβλημάτων αλλά προσπαθεί να αλλάξει την κοινωνική πραγματικότητα των ενδιαφερομένων με μια προσέγγιση προσανατολισμένη στις ανάγκες τους, στην ευαισθητοποίησή τους και την κινητοποίησή τους για την συλλογική διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους (Ζωγράφου 1995, σελ. 103-104).

4.1.4 ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

“Η διαπολιτισμική αγωγή, διαθέτοντας ένα πλούσιο ιδεολογικό υπόβαθρο, καθίσταται δυνάμενη στην πραγματοποίηση πολλών στόχων που απορρέουν από τον παιδαγωγικό και ανθρωποκεντρικό της προσανατολισμό. Ανάμεσα σ’αυτούς κεντρική σημασία κατέχουν οι ακόλουθοι :

α) Η αλλαγή των θεσμών σε βάση πολιτισμού πλουραλισμού, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες όχι μόνο της κυρίαρχης ομάδας, αλλά και των υπολοίπων πολιτισμικών ομάδων.

β) Η παιδαγωγική αξιοποίηση κάθε διαφορετικού στοιχείου για διαπολιτισμικούς σκοπούς.

γ) Η εξάλειψη κάθε μορφής ρατσισμού, προκατάληψης και αρνητικών στερεοτύπων, ανάμεσα στις πολιτισμικές ομάδες.

δ) Η ευαισθητοποίηση γηγενών και μεταναστών, ώστε να κυριαρχεί μεταξύ τους μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση, αποδοχή (Πτ. Ερ. Ασημακοπούλου Ι, Μέντης Μ., 1993).

4.1.5. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ - Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ

Η διαπολιτισμική αγωγή έχει ιδιαίτερη σημαντικότητα μέσα στο Σχολείο. "Μεταξύ άλλων ο ευρύτερος τομέας της εκπαίδευσης αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της και στόχος της διαπολιτισμικής αγωγής, όλος δε ιδιαιτέρως στις κοινότητες εκείνες, όπου άλλοι πολιτισμοί με την μορφή μεταναστών, αλλοδαπών, μειονοτήτων κ.λ.π. χρειάζονται πρόσθετα προσόντα και υποστήριξη. Ταυτόχρονα και αυτό αποτελεί βασικότατο αξίωμα της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην εκπαίδευση, η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν αφορά μόνο τους πολιτισμικά "διαφορετικούς" μιας κοινωνίας, αλλά το σύνολο των μελών αυτής της κοινωνίας μέσα από μια κατάλληλη διερευνημένη "πολιτισμική ομπρέλλα" (ΜΠΟΜΠΙΑΣ, 1994, 30).

Το Σχολείο που θεωρείται από τους βασικότερους θεσμούς κοινωνικοποίησης και που επιπλέον μεταδίδει και γνωστοποιεί για πρώτη φορά τις αρχές και τις αξίες της ελευθερίας, της ειρήνης, της φιλίας, της αγάπης, της δικαιοσύνης, αποκτά μεγαλύτερη δύναμη μέσω της διαπολιτισμικής αγωγής.

"Ο λόγος για τον οποίο η Διαπολιτισμική αγωγή αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στο σχολικό χώρο είναι γιατί αποτελεί τον κατ'εξοχήν χώρο συνάντησης παιδιών από διαφορετικούς πολιτισμούς. Αλλά ακόμα γιατί τα παιδιά βρίσκονται στη φάση της δευτερογενούς κοινωνικοποίησής τους, οπότε είναι πιο εύκολο να αφομοιώσουν την διαπολιτισμική μηνύματος" (Πτ. Εργ. Ασημακοπούλου / Μεντή 1993, σελ. 242-243).

Επιπλέον σύμφωνα με το Ζωγράφου (1996) η Διαπολιτισμική Αγωγή χρησιμοποιεί και τη βιωματική μάθηση (π.χ. έμφαση στα

ερεθίσματα του περίγυρου, προσαρμογή ερεθισμάτων στις ανάγκες του μαθητή κ.ο.κ.) με σκοπό τη χειραφέτηση τω ατόμων (ΖΩΓ. 1992, β : 55).

4.1.6. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΠΟΙΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

"Στο σχολείο η ιδέα της διαπολιτισμικής αγωγής εκφράζεται με μία "διαπολιτισμοποίηση" των διαφόρων μαθημάτων. Αυτό σημαίνει πως η εθνοκεντρική, μονοπολιτισμική διδασκαλία, πρέπει να παραχωρήσει τουλάχιστον εν μέρει, την θέση της σε μια διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης στην οποία λαμβάνονται υπόψη και άλλοι πολιτισμοί (π.χ. πολιτισμοί μεταναστών)" (ΔΑΜΑΝΑΚΗ 1997, σελ. 145).

Και συνεχίζει ο Δαμανάκης (1987) λέγοντας πως η σημαντικότητα της διαπολιτισμοποίησης των μαθημάτων είναι μέσω της μετάδοσης στοιχείων από άλλους πολιτισμούς, να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές ούτως ώστε μεταξύ τους να κυριαρχήσει μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση και αποδοχή. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για την συμβίωση σε μια πολυεθνική - πολυπολιτισμική κοινωνία.

Ιδιαίτερα στο θέμα της ιστορίας "θα πρέπει μέσα από τη διδασκαλία να καταβάλλεται προσπάθεια κριτικής ανάλυσης των κοινωνικο-πολιτικών συσχετισμών που οδήγησαν σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να δίνεται η εντύπωση στο μαθητή ότι οι πράξεις της μιας ομάδας είναι παντα θετικές και της ομάδας των άλλων, των διαφορετικών "των εχθρών" είναι κακές, όπως συμβαίνει π.χ. ακόμη σε πολλά βιβλία του Ελλην. Σχολείου (ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ 1978), (ΖΩΓΡΑΦΟΥ 1996, 225).

Επίσης το μάθημα των θρησκευτικών "θα πρέπει να διδάσκεται με την έννοια της θρησκευιολογίας και να είναι απαλλαγμένο από το στερεότυπο της μοναδικότητας και της αποκλειστικότητας ενός συστήματος πίστης", (Κανακίδου/ Παπαγιάννη 1994, σελ. 66).

Επιπλέον ο KWANT τονίζει ότι και τα καλλιτεχνικά μαθήματα και η μουσική μπορούν να προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες για τους άλλους ανθρώπους (ΚΑΝΑΚΙΔΟΥ - ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ 1994, σελ. 67).

4.1.7. ΡΟΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Επειδή το θέμα της Βορείου Ηπείρου και των Βορειοηπειρωτών έχει άμεση σχέση με το ελληνικό κράτος, μιας και συνδέονται με δυνατούς και άρρηκτους δεσμούς τόσο ιστορικά όσο και από πλευράς πολιτισμού και θρησκείας, πρέπει να είναι η πολιτεία να μελετήσει και να δώσει ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή στο ζήτημα αυτό.

Ο σχεδιασμός μιας πολιτικής ρεαλιστικής σύγχρονης και προοδευτικής καθίσταται αναγκαία. Πρέπει να γίνει μελέτη το προβλήματος σε βάθος, ενώ τα μέτρα που θα προκύψουν να βοηθούν πραγματικά και ουσιαστικά τους Βορειοηπειρώτες και όχι επιδερμικά καλύπτοντας τις έκτακτες ή τις πιο σοβαρές ανάγκες τους.

4.1.8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις που γίνονται από μας έχουν την εξής μορφή :

- Να γίνει καταγραφή από τα αρμόδια όργανα του ακριβή αριθμού Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα.
- Να βρεθεί τρόπος να διαχωρίζονται και να διαφοροποιούνται οι Βορειοηπειρώτες από τους Αλβανούς. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο Αλβανοί να έχουν Ελληνικά ονόματα και να συμπεριφέρονται ως Βορειοηπειρώτες.
- Να διευθετηθεί το θέμα σχετικά με τη χορήγηση βίζας.
- Να λυθεί το στεγαστικό πρόβλημα. Το κράτος μπορεί με προνοιακά προγράμματα να καλύπτει ποσοστό από το ενοίκιο. Όχι στη γκετοποίηση τους, αλλά στην ένταξή τους στην κοινότητα.
- Δωρεάν ιατρική περίθαλψη και αγορά φαρμάκων.
- Ευνοϊκότεροι όροι ασφάλισης από ασφαλιστικούς οργανισμούς.
- Εξομοίωση του ημερομισθίου του Βορειοηπειρώτη με τον Έλληνα εργάτη.
- Προγράμματα επιμόρφωσης των Βορειοηπειρωτών. Μέσω των Ο.Τ.Α. μπορούν να θεσπιστούν Σύλλογοι ή οργανώσεις μέσα στους οποίους θα περνούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους (Σύλλογοι καλλιτεχνικοί, χορευτικοί, θεατρικοί κ.τ.λ.).
- Ενημέρωση της Ελληνικής κοινωνίας για το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες κ.τ.λ.
- Ιδρυση ειδικού εκπαιδευτικού ιδρύματος όπου θα γίνονται μαθήματα σε Βορειοηπειρώτες ενήλικους με στόχο μετά από χρόνια, μέσω ειδικών προγραμμάτων, να γίνουν προκηρύξεις για άμεση πρόσληψη τους σε Δ.Υ.

4.1.9. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η πολιτεία θα πρέπει ιδιαίτερα να ασχοληθεί με το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών από τη Β.Η. Ειδικότερα θα πρέπει :

- Να ρυθμίσει το θέμα των τάξεων υποδοχής και των φροντιστηριακών μαθημάτων. Τα μαθήματα να γίνονται από καταρτισμένους και έμπειρους δασκάλους στο χώρο του σχολείου. Να γίνει θεσμός όπου υπάρχει ανάγκη.
- Η βαθμολόγηση ή η αξιολόγηση στο Σχολείο να γίνεται όχι με αυστηρά κριτήρια, για τα παιδιά από τη Β.Η. και αυτό γιατί δεν ξεκινούν από το ίδιο σημείο με τα γηγενή για τη σχολική ζωή, αλλά πολύ πιο πίσω. Όχι στην ειδική βαθμολογία.
- Μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών όσον αφορά τις εγγραφές και τις μετεγγραφές των παιδιών από τη Β.Η. Ακόμα και αν δεν υπάρχουν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις, το σχολείο να προχωρά στην εγγραφή τους.
- Τα μαθήματα να διακρίνονται από διαπολιτισμικό και όχι εθνοκεντρικό χαρακτήρα.
- Το περιεχόμενο και οι αξίες του Σχολείου θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στην κοινωνική πραγματικότητα όλων των μαθητών, με την έννοια της διαπολιτισμικής αγωγής, γιατί αυτό δεν αφορά μόνο τα παιδιά των μεταναστών, αλλά όλα τα παιδιά της σχολικής κοινότητας, καθώς μια τέτοια προσέγγιση θα συμβάλλει στην αλληλοκατανόηση, στον αλληλοσεβασμό και συνεπώς στην εξέλιξη όλων των μαθητών.
- Να δώσει την ευκαιρία στον κάθε μαθητή να οικειοποιηθεί την κουλτούρα της χώρας του, να την εσωτερικεύσει και να αναζητήσει σ'αυτήν την εθνική ταυτότητά του, ταυτόχρονα όμως θα του διδάξει

ότι η κουλτούρα του άλλου μπορεί να είναι διαφορετική χωρίς να είναι ποιοτικά καλύτερη.

- Να διοργανώνονται εκδηλώσεις όπου θα παρουσιάζονται θέματα ιδιαίτερα από κάθε πατρίδα ή πολιτισμό.

4.1.10. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Επιπλέον οι δάσκαλοι μπορούν να έχουν σημαντική συνεισφορά στην ομαλή ένταξη των παιδιών από τη Β.Η. στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο. Έτσι :

- Θα πρέπει να λαμβάνει το μαθητή από τη Β.Η. σαν άτομο ολόκληρο, μαζί με τα προβλήματα που κουβαλά κι όχι μοναδικό του μέλημα να είναι να τον διδάσκει γραφή, αναγνώση και αριθμητική. Είναι βέβαιο πως η νοητική λειτουργία επηρεάζεται από προσωπικά χαρακτηριστικά και συγκινησιακές αντιδράσεις.
- Ο δάσκαλος που θέλει ειλικρινά να βοηθήσει τα παιδιά αυτά θα αφιερώσει όσο χρόνο θα απαιτηθεί σ'αυτά τα παιδιά παρακολουθώντας ταυτόχρονα το ρυθμό τους.
- Δεν πρέπει να απαλλαγεί από τις δυσκολίες αυτών των παιδιών, υπολογίζοντας στη βοήθεια των ψυχολόγων, Κ.Λ. ή των ειδικών τάξεων.
- Να μην είναι επιλεκτικός στα παιδιά όσον αφορά τη βαρύτητα της προσοχής του.
- Δεν θα πρέπει να επηρεάζεται όσον αφορά την προσφορά του από το μορφωτικό επίπεδο των γονέων.
- Δεν θα πρέπει να επηρεάζεται όσον αφορά την προσφορά του από το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο των γονέων.

- Η διαφορετική προέλευση των παιδιών αυτών δεν θα πρέπει να είναι γνώμονας για μειωμένη προσοχή και προσφορά σ'αυτά τα παιδιά.
- Πρέπει να καταρριφθεί η λογική της μεγαλύτερης προσφοράς στα παιδιά εκείνα που οι απόψεις, οι αρχές, τα συμφέροντα των γονέων τους συμπίπτουν μ'αυτά των δασκάλων.
- Να είναι συνειδητοποιημένο άτομο, με ευαισθησίες και αντίληψη της κοινωνικής πραγματικότητας.
- Να μην είναι επιλεκτικός.
- Να μην έχει ρόλο ρυθμιστή στο ποιοι μαθητές θα εξελιχθούν και θα προοδεύσουν και στο ποιοι θα μείνουν στάσιμοι.
- Να μπορεί να συνεργάζεται με Κοινων. Λειτουργούς ή Ψυχολόγους στο Σχολείο και όχι να έχει αρνητική στάση απέναντί τους.
- Να έχει αποκτήσει γνώσεις γύρω από τους όρους "Διαπολιτισμική αγωγή", "Ανακατατάξεις στην Ευρώπη", "Μετανάστευση", "Παλλινόστηση" κ.τ.λ. Γι'αυτό το λόγο απαιτείται η εκπαίδευσή τους να αντιμετωπίζουν στην πράξη τα αποτελέσματα τέτοιων φαινομένων. Εκπαίδευση είτε στην πανεπιστημιακή κατάρτισή τους με ειδικά μαθήματα, είτε κατά την εξάσκηση του επαγγέλματός τους με σεμινάρια, ενημερωτικά προγράμματα κ.α.

Μια όμως βασική τομή που πρέπει να επιχειρήσει η πολιτεία και που θα δώσει τη σημαντικότερη και πολυτιμότερη βοήθεια όχι μόνο στα παιδιά από τη Β.Η. αλλά και σ'όλους τους μαθητές είναι η καθιέρωση του θεσμού της Κοινωνικής εργασίας στα Σχολεία.

4.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.2.1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Στο (Ε.Κ. τ. Α' φ. 213, 7-12-78) με τίτλο "περί καθορισμού του αντικειμένου εργασίας του Κ.Λ.", άρθρο 6 - Τομέας Εκπαίδευσης, προβλέπεται η εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας στο Σχολείο, χωρίς όμως ακόμα να έχει εφαρμοστεί.

Συγκεκριμένα :

1. "Ο Κοινωνικός Λειτουργός εις τον τομέα της Εκπαίδευσης συμβάλλει εις την πρόληψη ή αντιμετώπιση συναισθηματικών ή κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων μαθητών και σπουδαστών οίτινες υπό την πίεση δυσμενών ατομικών ή οικογενειακών συνθηκών ή καταστάσεων ή εταίρων κοινωνικών αιτιών, αδυνατούν να προσαρμοστούν εις τον εκπαιδευτικό χώρο και να αξιοποιήσουν επαρκώς τα δια των εκπαιδευτικών ή εταίρων προγραμμάτων διατιθέμενα υπέρ αυτών μέσα.

2. Το έργο του Κοινωνικού Λειτουργού εις τον τομέα της εκπαίδευσης συνίσταται εις την διερεύνηση των συνθηκών, οίτινες αποτελούν τους γενεσιουργούς λόγους των εν τη προηγουμένη παραγράφω προβλημάτων εις την εκτίμηση των αναγκών των ανωτέρω ατόμων και την παροχή προς αυτά και το περιβάλλον των, εν συνεργασία μετά του εκπαιδευτικού προσωπικού και του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού, ειδικών υπηρεσιών ενημερωτικού, συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρος προκειμένου ταύτα αιρομένων ή αμβλυνομένων των εν λόγω δυσχερειών να ενταχθούν επιτυχώς εις τον εκπαιδευτικόν χώρον να αναπτύξουν εποικοδομητικάς σχέσεις μετά του περιβάλλοντός των και να επωφεληθούν των υπέρ αυτών παρεχομένων υπηρεσιών.

3. Η δραστηριότητα του Κοινωνικού Λειτουργού εις τον τομέα της εκπαίδευσης αναπτύσσεται εντός πλαισίου οργανωμένης Κοινωνικής Υπηρεσίας Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, οιασδήποτε εκπαιδευτικής βαθμίδας (ΕΚΛΟΓΗ, 70-71).

Ο τομέας λοιπόν της Κοινωνικής Εργασίας στα Σχολεία δεν έχει ακόμα καλυφθεί στην Ελλάδα. Σε άλλες χώρες, όπως π.χ. στη Μεγάλη Βρετανία και στις ΗΠΑ δόθηκε ώθηση για την δημιουργία κοινωνικών υπηρεσιών στα σχολεία, από την εποχή που η στοιχειώδης και μέση εκπαίδευση έγινε υποχρεωτική στην αρχή του αιώνα.

Οι σημερινές κοινωνικές συνθήκες που επηρεάζουν ιδιαίτερα τη σχολική ζωή του κάθε παιδιού, είναι ο όγκος των γνώσεων που χρειάζεται να πάρει η αναγκαστική φοίτηση, η εργασία της μητέρας έξω από το σπίτι, η διατάραξη της σταθερότητας του θεσμού της οικογένειας, η κινητικότητα των πληθυσμών εντός κι εκτός των συνόρων των κρατών. Όλα τα παραπάνω δημιούργησαν συνθήκες ανασφάλειας και άγχους. Για τούτο και γεννήθηκε η ανάγκη μεταβίβασης ευθυνών σε άλλους ειδικούς, τους Κοινωνικούς Λειτουργούς, για το χειρισμό των καταστάσεων που δημιούργησαν τα νέα δεδομένα και που τελικά μπορούν να μειώσουν την αποτελεσματικότητα του Σχολείου.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στο Σχολείο έχει την δυνατότητα να προσφέρει σε σημαντικά μεγάλο ποσοστό στα παιδιά απ'τη Βόρειο Ηπειρο, αλλά και στις οικογένειές τους. Μέσω των μεθόδων της Κοινωνικής Εργασίας με Ατομο, της Κοινωνικής Εργασίας με Ομάδες, της Κοινωνικής Εργασίας με Οικογένεια και της Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα, μπορεί να γίνει ο καταλύτης και ο πολυτιμότερος αγωγός βοήθειας στο θέμα των Βορειο-ηπειρωτών.

4.2.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΤΟΜΟ

Ο Κοινωνικός Λειτουργός δουλεύοντας με το μαθητή απ'τη Βόρειο Ηπειρο, έχει τη δυνατότητα να :

- Να εργαστεί μαζί του κατά την είσοδό του για πρώτη φορά στο Σχολείο, ενημερώνοντάς τον για τον θεσμό και βοηθώντας τον να προσαρμοσθεί όσο το δυνατόν γρηγορότερα.
- Να τον συμβουλεύει και να τον ενημερώνει για τυχόν απορίες του και προβληματισμούς του όσον αφορά τη σχολική κοινότητα.
- Να διαγνώσει και να θεραπεύσει τυχόν εξωσχολικές συνθήκες που διασπούν ή περιορίζουν την δυνατότητα του παιδιού να χρησιμοποιήσει τις εκπαιδευτικές δυνατότητες που του προσφέρονται.
- Να ελευθερώσει το παιδί απ'τα εμπόδια που μπαίνουν στο δρόμο του προς τη μάθηση και την ανάπτυξη.
- Να εργαστεί πάνω στην τυχόν χαμένη κοινωνική λειτουργικότητα του παιδιού.
- Να εργαστεί πάνω στην τροποποίηση μιας προβληματικής συμπεριφοράς ενός μαθητή στο σχολείο, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον (υπερκινητικό σύνδρομο, σύνδρομο επιθετικότητας).
- Προσπάθεια εμπέδωσης στο μαθητή αξιών και αρχών που ίσως να μην έχουν διαμορφωθεί ακόμα μέσα του όπως : άμιλλα, συνεργασία, αλληλοβοήθεια, πειθαρχία, φιλία κ.τ.λ.
- Να διαγνώσει και να προσπαθήσει να θεραπεύσει μαθησιακές δυσκολίες, χαμηλές σχολικές επιδόσεις, σχολικές αρνήσεις, σχολικές φοβίες, κακοποιήσεις, παραμέληση και άλλες καταστάσεις που με τις επιπτώσεις που παρουσιάζουν εμποδίζουν την ομαλή διαδικασία της μάθησης και κοινωνικοποίησής του.

4.2.3. ΚΟΙΝ. ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΟΜΑΔΕΣ

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στην σχολική κοινότητα μπορεί να εργαστεί και με ομάδες παιδιών από τη Β.Η. και με ομάδες γονέων τους. Έτσι μπορεί να :

- Να βοηθά για την δημιουργία ομάδων παιδιών και ομάδων γονέων, να τις στηρίζει και να τις συμβουλεύει.
- Να προσπαθεί να βγάζει στην επιφάνεια τα συναισθήματα των μελών της ομάδας και να επεξεργάζονται μέσα σ'αυτήν.
- Μπορεί να συνεργαστεί με την Πρόνοια για την κατάρτιση επιμορφωτικών προγραμμάτων για γονείς.
- Μπορεί να συζητά μέσα στην ομάδα γονέων ή παιδιών για θέματα πολιτισμικά, εθνικά κ.τ.λ.
- Μπορεί να εισηγείται ή να φέρνει ο ίδιος στην ομάδα διάφορα ψυχαγωγικά παιχνίδια στα οποία θα συμμετέχει και ο ίδιος.
- Μπορεί να σχηματίσει ομάδες χορού, τραγουδιού, θεάτρου κ.τ.λ. κάνοντας μάλιστα και εκδηλώσεις ή παραστάσεις.
- Μπορεί με την ομάδα των γονέων να κάνει έργα με κοινωνικές σκοπούς, όπως καθαρισμό κ.τ.λ.
- Μέσα από τις ομάδες ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να υποστηρίζει, να συμβουλέψει, να παρακινήσει.
- Μέσα από τις ομάδες ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να κάνει τους μαθητές ή τους γονείς να κατανοήσουν και να εμπεδώσουν καλύτερα την έννοια της Δημοκρατίας, του διαλόγου, της ελευθερίας, της αξιοκρατίας κ.τ.λ.
- Μπορεί να συζητά κάθε θέμα που απασχολεί τα μέλη αλλά και κοινωνικά θέματα όπως ναρκωτικά, βία, εγκληματικότητα.
- Μπορεί να γίνονται επισκέψεις πολιτιστικού ή κοινωνικού περιεχομένου.

Οι ομάδες αυτές συνήθως πραγματοποιούνται τις απογευματινές ώρες όπου υπάρχει ελεύθερος χρόνος. Τα μέλη μπορούν να συμμετέχουν και σε μεικτές ομάδες με Έλληνες μαθητές ή γονείς.

4.2.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στην εργασία με την οικογένεια μπορεί να :

- Να διαγνώσκει τη λειτουργικότητα των μελών της και τις σχέσεις μεταξύ τους. Να διαβλέπει αν οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια και το κλίμα επηρεάζουν το παιδί στην απόδοσή του στο Σχολείο και αν ναι να εργάζεται για τη θεραπεία τους.
- Αν για την σχολική αποτυχία του παιδιού, το πρόβλημα είναι οικογενειακής υφής ή έχει άμεση σχέση μ'αυτή να εργάζεται για την επίλυση του προβλήματος.
- Μπορεί να φέρνει σε επαφή τους γονείς με το Σχολείο και να γίνει ο κρίκος ανάμεσα σ'αυτούς και τους δασκάλους.
- Μπορεί να τους βοηθά στην διεκπεραίωση των απαραίτητων ενεργειών που έχουν σχέση με ένταξη σε προνοιακά προγράμματα ή να διευκολύνει τις επαφές τους με κάθε είδους υπηρεσία.
- Μπορεί να τους ενημερώνει και να τους προσκαλεί σε σχολικές εκδηλώσεις ή σε εκδρομές ή σε κάθε είδους πολιτιστικές - σχολικές ενέργειες που αφορούν τους γονείς.
- Μπορεί να εργαστεί μαζί τους για την επίλυση κάποιου σοβαρού προβλήματος όπως στέγης, εργασίας ή έκτακτης οικονομικής βοήθειας.
- Μπορεί να τους βοηθήσει σημαντικά στην ευνοϊκότερη προσαρμογή τους στην ελληνική κοινωνία.

4.2.5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Στην Κοινωνική εργασία με κοινότητα ο Κ.Λ. ασχολείται με :

- Ενημέρωση πάνω στο θέμα της Βορείου Ηπείρου και των κατοίκων τους με ομιλίες, σεμινάρια κ.τ.λ.
- Δημιουργία πολιτιστικού συλλόγου όπου σε τακτά χρονικά διαστήματα θα πραγματοποιούνται εκδηλώσεις με θέματα απ'τη Βόρειο Ηπειρο.
- Επαφές με υπηρεσίες της Κοινότητας για διεκπεραίωση γραφειοκρατικών υποθέσεων.
- Συμμετοχή με άλλους επιστήμονες στην καταγραφή των προβλημάτων τους και στην ομαλότερη επίλυσή τους. Το πνεύμα στην εργασία του με την κοινότητα είναι η αποφυγή της γκετοποίησης.
- Να εργαστεί με ότι μέσο διαθέτει πάνω στην μείωση της προκατάληψης και του ρατσισμού από τους Έλληνες.
- Προσπάθεια να διακρίνει τις ανάγκες της κοινότητας των Βορειοηπειρωτών όπως αυτές διαφαίνονται από τη δομή της, τα κύρια χαρακτηριστικά τους, το βιοτικό επίπεδο. Ανάγκη κάλυψης των αναγκών τους.
- Επαφές με διάφορους φορείς της ευρύτερης κοινότητας όπου βρίσκεται το σχολείο όπως Δήμο, Τοπική Αυτοδιοίκηση, συμβουλευτικοί σταθμοί, ιατροπαιδαγωγικοί σταθμοί, Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης, κ.τ.λ.
- Συμμετοχή του Κοινωνικού Λειτουργού σε Διοικητικές Επιτροπές ή συμβούλια, Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπου παίρνονται αποφάσεις για το παρόν και το μέλλον των Βορειοηπειρωτών.
- Προτάσεις πάνω στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων που θα έχουν προληπτικό χαρακτήρα.

- Συνεργασία στον κοινοτικό σχεδιασμό για παρέμβαση σε κρίσιμες καταστάσεις όπως ναρκωτικά, παραμέληση, κακοποίηση.

4.2.6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Στο χώρο του Σχολείου δίνεται η δυνατότητα στον Κοινωνικό Λειτουργό, προκειμένου να βοηθήσει τους Βορειοηπειρώτες να :

- Ενημερώνει τους γηγενείς μαθητές για έννοιες όπως "μετανάστευση", "παλλινόστηση", "Βορειος Ηπειρος" κ.τ.λ.
- Να φέρνει σε επαφή και να εμπλέκει κατά την διάρκεια του διαλλείματος γηγενείς μαθητές με μαθητές από τη Β.Η.
- Να εργάζεται με τους γονείς των γηγενών μαθητών με σκοπό να καμφθούν οι προκαταλήψεις τους και οι ρατσιστικές τους διαθέσεις, όπου υπάρχουν.
- Μπορεί να προτείνει τη διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων με θέματα από τη Βόρειο Ηπειρο, αλλά και από άλλες χώρες του κόσμου.
- Συνεργάζεται για την επίλυση και τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας της σχολικής κοινότητας, αν τυχόν πρόβλημα του παιδιού από τη Βόρειο Ηπειρο πηγάζει από εσωσχολικές συνθήκες.
- Μπορεί, με εξουσιοδότηση, να δρα εκ μέρους των Βορειοηπειρωτών σε υποθέσεις που αφορούν τα παιδιά τους στο σχολικό χώρο.
- Να παρέχει πρακτικές κοινωνικές υπηρεσίες.
- Να συμβουλεύει οποιονδήποτε επιθυμεί για ότι προβληματισμό έχει και αφορά τους Βορειοηπειρώτες μαθητές.

- Να συμμετέχει σε ερευνητικές διαδικασίες για θέματα γενικότερα μετανάστευσης αλλά και ειδικότερα Βορειοηπειρωτών.
- Να συμμετέχει σε οποιαδήποτε συμβούλια που παίρνονται αποφάσεις και αφορούν τη σχολική κοινότητα.
- Να συνεργάζεται με τους δασκάλους ή το Διευθυντή του Σχολείου και να τους ενημερώνει σε οποιοδήποτε θέμα σχετικό με τη Βόρειο Ηπειρο.

4.2.7. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ - ΚΟΙΝΩΝ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Απαραίτητη προϋπόθεση της Κοινωνικής Εργασίας στο σχολικό χώρο είναι η διαρκής επικοινωνία με το εκπαιδευτικό προσωπικό. Το παραπάνω, αποτελεί ένα από τα βασικά συμπεράσματα της εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών στα Σχολεία. Οι στόχοι συνεργασίας με το εκπαιδευτικό προσωπικό πρέπει πάντα να έχουν σαν επίκεντρο το παιδί.

Η συνεργασία πρέπει να σκοπεύει :

1. Να εντοπιστούν από κοινού παιδιά με δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς, μαθησιακές δυσκολίες, διαταραχές λόγου κ.λ.π. που χρειάζονται βοήθεια.
2. Να ενημερωθεί ο Κ.Λ. σχετικά με τη σχολική πρόοδο κάθε μαθητή και τη συμπεριφορά του στην τάξη.
3. Να ευαισθητοποιηθούν όλοι οι εκπαιδευτικοί στις ανάγκες και στη συμπεριφορά των συγκεκριμένων παιδιών.
4. Να συνειδητοποιήσουν την σημασία συμμετοχής των γονέων στο εκπαιδευτικό έργο του Σχολείου.
5. Να κατανοήσουν το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στο Σχολείο.

6. Να τον δουν σαν συνεργάτη που μπορεί να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν καλύτερα τις δυσκολίες που θα προκύψουν κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης.

Οι μορφές συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και Κοινωνικών Λειτουργών, όπως αυτές προσδιορίζονται από το ρόλο του δευτέρου, είναι ποικίλες. Αν και η κοινωνική εργασία στο σχολείο είναι υπηρεσία οι δευτερογενείς είναι εκεί για να διευκολύνει τελικώς την εργασία του δασκάλου.

Ομως η δομή του Σχολείου είναι τέτοια, ώστε τα κέντρα εξουσίας είναι φανερά και το κύρος όλων των εξωτερικών παραγόντων μειωμένο. Ο Κοινωνικός Λειτουργός συγκαταλέγεται στους παράγοντες με μειωμένο κύρος.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στο Σχολείο πρέπει να επιδιώκει να βρει τις ευκαιρίες να βοηθήσει το δάσκαλο για να ερμηνεύσει με παραδείγματα ποια ειδικότητα έχει και πως μπορεί να επέμβει σε κοινωνικές προβληματικές καταστάσεις. Και δεν μπορεί να σταματήσει εκεί, αλλά να προχωρήσει στην κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της δουλειάς του και στη διατύπωση ερωτημάτων για να εκμαιεύσει κι άλλες παραπομπές. Και τούτο όχι γιατί ψάχνει να βρει απασχόληση, αλλά γιατί αλλιώς δε γνωρίζει κανείς τι μπορεί να προσφέρει στο παιδί η Κ.Ε.

4.2.8. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί χρειάζεται σ'ένα σύγχρονο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο να γνωρίζουν για τη διαπολιτισμική αγωγή, για τις ανακατατάξεις στον Ευρωπαϊκό χώρο, για τα

μεταναστευτικά ρεύματα. Έτσι ο κοινωνικός λειτουργός είναι απαραίτητο να :

- Να ενημερωθεί και να ευαισθητοποιηθεί σχετικά με τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα στα οποία διαβιώνει ο μετανάστης και να γνωρίζει τους παράγοντες που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τον τόπο καταγωγής του.
- Να ενημερωθεί σε ιστορικά, γεωγραφικά, οικονομικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά κ.τ.λ. θέματα που αφορούν τους μετανάστες.
- Να εξοικειωθεί με την τεχνική επικοινωνία και να αξιοποιήσει τα Μ.Μ.Ε.
- Να απαιτήσει όσο το δυνατό περισσότερες γνώσεις στον τομέα της Κοινωνιολογίας και της Ψυχολογίας των μεταναστών.
- Να ενημερώνεται συνεχώς σε θέματα ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και σε ότι αφορά το βαθμό στον οποίο αυτά είναι σεβαστά στις διάφορες χώρες.
- Να κατατοπιστεί σχετικά με τα δίκτυα βοήθειας προς τους μετανάστες.
- Να γνωρίσει τους οργανισμούς πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ των διαφόρων κρατών.
- Να αποκτήσει την δυνατότητα προσέγγισης της γλώσσας των μεταναστών.

Και για να επιτύχει τελικά στο έργο του θα πρέπει να :

- Να καταλάβει το ρόλο της Κοινωνικής Εργασίας, όπως λειτουργεί μέσα σ'έναν οργανισμό τον οποίον η κύρια ευθύνη είναι να εκπαιδεύσει και να συγκεντρώσει τους στόχους του γύρω από την εκπαιδευτική λειτουργία.
- Να κατανοήσει την εκπαιδευτική φιλοσοφία, την εκπαιδευτική πολιτική του κράτους και του συγκεκριμένου Σχολείου, όπου υπηρετεί.

- Να μοιράζεται με τους συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων πληροφορίες και να χρησιμοποιεί τις γνώσεις και την πείρα τους.
- Να διατηρεί συνεργατικές σχέσεις με τους εκπροσώπους των ειδικών υπηρεσιών του σχολείου και με τη διοικητική ηγεσία. Να συμβάλλει, μαζί με όλους αυτούς, σε μια κοινή διατύπωση αρμοδιοτήτων, καθώς και την επισήμανση των στοιχείων, στα οποία ο ρόλος του ενός, πιθανόν να επικαλύπτει τις αρμοδιότητες του άλλου.
- Να γνωρίζει τη λειτουργία, την πολιτική και τις διαδικασίες των κοινωνικών οργανώσεων, μέσα στην Κοινότητα και να τις εξηγεί στους σχολικούς παράγοντες, όπως και να εξηγεί τους στόχους του Σχολείου στο δίκτυο των Κοινωνικών Υπηρεσιών.

4.2.9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Κοινωνική Εργασία λοιπόν κρίνεται κάτι παραπάνω από αναγκαία στα Σχολεία. Ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι ο επαγγελματίας που έχει τη δυνατότητα να προσφέρει τεράστιας σημασίας έργο.

Παρά κάποιες αντιθετες απόψεις όπως π.χ. της WITTIG η οποία πιστεύει πως τέτοιοι θεσμοί επιτείνουν παρά αναστέλλουν την "παραγωγή απόκλισης στα σχολεία", επειδή οι περιπτώσεις προβληματικών μαθητών απαιτούν μια πρόσθετη διάσταση : "η προβληματικότητα" του μαθητή νομιμοποιείται με τη θεραπευτική δραστηριότητα του επαγγελματία Σχολικού Ψυχολόγου ή Κοινωνικού Λειτουργού (Δαμανάκης 1987, 123).

Ή οι απόψεις του HORF ο οποίος αντιπαρατίθεται στον θεσμό της Κοινωνικής Εργασίας στα σχολεία επειδή οι δάσκαλοι δεν είναι δυνατό να δεχθούν τον Κ.Λ., επειδή η Κοινωνική εργασία

είναι επάγγελμα με χαμηλό κύρος και ότι στην ουσία δε βοηθά αλλά συμβάλλει στην σταθεροποίηση της υπάρχουσας κατάστασης στο Σχολείο, με λύση το "Δάσκαλο ως κοινωνικό παιδαγωγό" (ΖΩΓΡΑΦΟΥ 1993, 89).

Ωστόσο θέλουμε να πιστεύουμε πως αν υπάρχει ένα Κράτος που θέλει να είναι προοδευτικό, εκσυγχρονισμένο χωρίς να το χαρακτηρίζει η μικρότητα και η αναξιοκρατία, χωρίς να είναι επιλεκτικό, **ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ** να γίνει πράξη **Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**.

4.3. ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΑΠΟ ΤΗ Β.Η.

Ο επίλογος της εργασίας μας δεν θα περιέχει ευχολόγια, επιθυμίες και μεγαλόπνοα λόγια. Θα περιέχει μια ομιλία από έναν Βορειοηπειρώτη καθηγητή των Αγίων Σαράντα που έγινε σ'ένα ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ στην Φλώρινα στις 29-3-1993. Το περιεχόμενο των λέξεων νομίζουμε πως είναι ικανό να κάνει τους υπεύθυνους να αναλογιστούν τις ευθύνες τους σχετικά με τη Β.Η.

"Αδέλφια Έλληνες. Εμείς οι Έλληνες Βορειοηπειρώτες είμαστε οι πιο φτωχοί Έλληνες του κόσμου. Τρεις χιλιάδες χρόνια περνώντας μέσα από Σκύλλες και Χάρυβδες, βαδίζουμε μαζί με τον Οδυσσέα για την Ιθάκη.

Εμείς οι Έλληνες Βορειοηπειρώτες είμαστε από τους πιο πλούσιους Έλληνες του κόσμου. Κι ας μείναμε μια νύχτα του εικοστού αιώνα έξω στο σκοτάδι σαν η Τιτίκα του Βίκτωρα Ουγκώ, περιμένοντας τον Γιάννη Αγιάννη.

Δεν είμαστε μετανάστες, δεν είμαστε διασπορά. Ενα βήμα πιο πέρα είμαστε. Ανοίγουμε τα παραθύρια κι ακούμε τα τραγούδια σας. Κι ακούτε τα μοιρολόγια μας. Κι εκεί στα βόρεια βουνά, τα χιλιοπικραμένα και τα χιλιοτραγουδισμένα απ'τους Ελύτηδες και τους Σεφέρηδες, τη μάνα τη λένε μάνα και τον πατέρα, πατέρα, τη γη, γη και τη πέτρα, πέτρα, το Θεό, Θεό και τη Πατρίδα, Πατρίδα. Οι ρίζες της γλώσσας μας είναι βαθιά στις ακρογιαλιές του Ομήρου. Να γιατί σας λέω ότι είμαστε απ'τους πιο πλούσιους Έλληνες του κόσμου. Κάτω από βαριά νέφη, εκατοντάδες δάσκαλοι βαστάν το βάρος του Σταυρού και την Παιδεία με τα δόντια. Εμείς είμαστε σαν τα δέντρα που όταν τα πλακώσει ίσκιος, κάνουν το παν να ξεπεστούν τα λουράκια τους προς τον ήλιο και την επιβίωση. Κι

εκεί πάνω οι μανάδες κουνάν τα μωρά στις κούνιες με το Ελληνικό νανούρισμα : "Νάνι - νάνι το παιδί / ώσπου να'ρθει η μάνα του". Κι εκεί πάνω η λεβεντιά ψέλνει το "Απ'τα κόκκαλα βγαλμένη / των Ελλήνων τα ιερά". Εκεί πάνω και τους νεκρούς τους ξεπροβοδούμε με το αρχαίο Ελληνικό : "Αιωνία σου η μνήμη". Κι ο τόπος βογκάει Ελληνικά : "Καλύτερα μιας ώρας ελεύτερη ζωή / παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή".

Αν κι ο ουρανός της στέγης των σχολείων μας στάζει, τα παιδάκια είναι αφοσιωμένα στο δάσκαλο. Αν και δεν έχουν θρανία, στο πόδι ακούν με το στόμα ανοικτό του δασκάλου τα μηνύματα. Κι αν δεν υπάρχουν βιβλία ελληνικά, Ιστορίας, τα αναπληρώνει ο δάσκαλος μιλώντας για τους Καραϊσκάκηδες και τους Κολοκοτρώνηδες. Κι αν δεν υπάρχουν βιβλία λογοτεχνίας, τα λέει ο δάσκαλος για τους Παλαμάδες και τους Καζαντζακηδες. Τα βιβλία μεταφρασμένα όλα απ'τα Αλβανικά κι όχι πρωτότυπα. Ως και το Αλφαβητάριο της πρώτης τάξης μεταφρασμένο έπειτα από λογοκρισία. Ολοι οι Έλληνες του κόσμου μαθαίνουν με νέα βιβλία γλώσσας, με νέα παιδαγωγικά συστήματα, εμείς μ'απαρχαιωμένες μεθόδους. Τα Ελληνικά Πανεπιστήμια σχεδόν κλειστά για μας που τόσα χρόνια περιμένουμε. Εχουμε ποιητές αλλά ποιος να τυπώσει τα έργα τους για την εμπύχωση του τόπου ; Η παιδεία σ'εμάς περνά δραματικές στιγμές. Ο τόπος αδειάζει. Οι μαθητές φεύγουν. Με κρατικές αποφάσεις τα σχολεία κλείνουν. Οι τάξεις λιγοστεύουν. Τα Ελληνόπουλα που ζουν έξω από τις συμπαγείς ελληνικές περιοχές δεν έχουν το δικαίωμα για ελληνικά σχολεία. Οι δάσκαλοι με πέντε λεφτά στη τσέπη εκεί πάνω είναι αφοσιωμένοι εκπαιδευτικοί, αγωνιστές, διαφωτιστές, ιερείς, Αγιο-Κοσμάδες.

Η σκληρή ανάγκη έχει όμως τη λογική της. Η κραυγή S.O.S., είναι φωνή βοώντος εν τη ερήμω. Κι αυτά είναι τα τραγικά

αγάλματα των ασκητών στα τέλη του εικοστού αιώνα. Πως θα σταματήσει αυτή η τραγική κατάσταση της παιδείας μας ; Αυτό που δεν μπόρεσε να γίνει με φοβέρες Τουρκοκρατίας, Βασιλείας και Δικτατορίας, μήπως θα τ' αφήσουμε να γίνει τώρα στη λεγόμενη δημοκρατία ; Ο Βορειοηπειρώτης δάσκαλος λέει με τη ψυχή του : "Μητέρα, τα ξέρουμε τα χάλια σου, αλλά πιστεύουμε σ'εσάς. Σ'εσάς, αδέρφια, Έλληνες, πανταχού στη γη. Εμείς με μια χαψιά ψωμότυρο βαστάμε την ψυχή μας να μπορέσουμε να μάθουμε τα παιδιά Ελληνικά. Περνώντας απ'τη Σκύλλα και Χάρυβδη του Εθνικισμού που με τη βία θέλει να κάμει την απεθνικοποίηση των σχολείων και της Παιδείας μας".

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

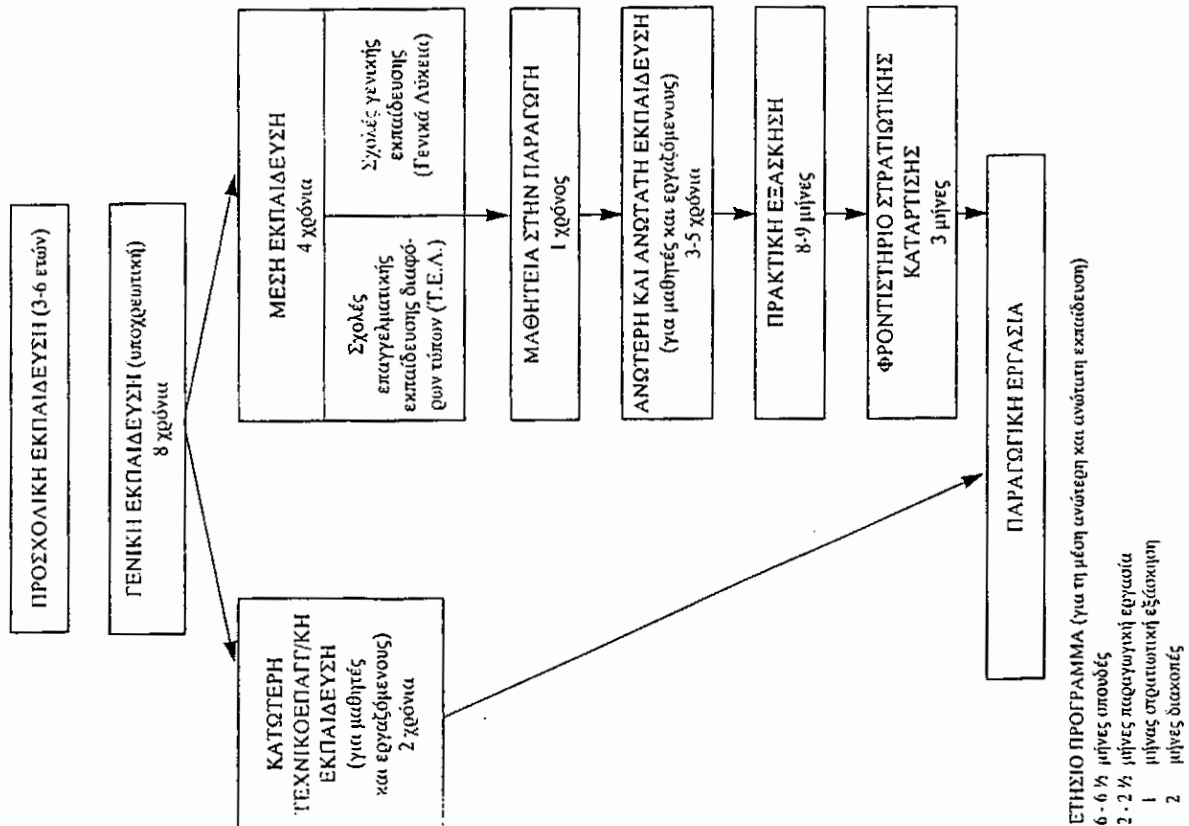
1. Βόρειος Ήπειρος - Εκπαιδευτικό Σύστημα

Μάθημα	Τάξη	A	B & Γ	Δ	E	ΣΤ & Ζ	H
Ελληνική γλώσσα							
Μαθηματικά							
Ζωγραφική							
Γυμναστική							
Λογος. κείμενα							
Γνώσεις φύσεως							
Ιστορία							
Γεωγραφία							
Μουσική							
Ξένη γλώσσα							
Άλγεβρα							
Γεωμετρία							
Χημεία							

Διάγραμμα 2. Πίνακας μαθημάτων κατά Τάξη στα ελληνικά σχολεία της Αλβανίας

οκάλων που βρίσκονται κάτω από το κατώτατο όριο διαβίωσης (5.000 δρχ. περίπου το μήνα), η απουσία ελληνικών σχολείων για τα παιδιά πάνω από 14 ετών και το κύμα μετανάστευσης για τα παραγωγικά μέλη πολλών οικογενειών στην Ελλάδα, μπορεί κανείς εύκολα να συνθέσει την εικόνα της εκπαίδευσης των ελληνοπαίδων στην Αλβανία.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία που τεκμηριώνουν την τάση του αλβανικού κράτους για αλβανοποίηση του ελληνόγλωσσου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζει η μειονότητα και για καλλιέργεια αυθάρκτης μειονοτικής συνείδησης στη θέση της εθνικής ελληνικής, αποτελεί η πολιτική της πλήρους αποκοπής της μειονότητας από τις ρίζες του Ελληνισμού με την αποσιώπηση της ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, την απουσία στοιχείων για τη σύγχρονη Ελλάδα και την κατάρχιση ηθών και εθμών που συνδέουν τη μειονότητα με τους Έλληνες της μητροπολιτικής Ελλάδας. Οι ελληνικοί αρχαιολογικοί χώροι, για παράδειγμα, και τα ελληνικά ευρηματά που έφευγε στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη σε αρκετές περιοχές της Β. Ηπείρου, όπως στο Βουθρω-

Διάγραμμα 1. Η δομή της εκπαίδευσης στην Αλβανία

διδασκαλίας των μαθημάτων στα ελληνικά από το 1991. Ίδια άρθρα-σαν να διδάσκονται τα ελληνικά στην Ε' (πέμπτη) και ΣΤ' (έκτη) τάξη τάξεις, ενώ αναμένεται να διδαχθούν από φέτος (1993) και στη Ζ' (έβδομη) τάξη και από το 1994 και στην Η' (όγδοη) τάξη. Ειδικότερα στην Ε' τάξη διδάσκονται:

- 1) Γραμματική Αλβανική μεταφρασμένη στα ελληνικά.
- 2) Ελληνική λογοτεχνία μεταφρασμένη από τα ελληνικά στα αλβανικά από την οποία λείπουν παντελώς κείμενα Ελλήνων συγγραφέων όπως για παράδειγμα: Παλαμάς, Σεφέρης, Ελύτης, Καβάφης κ.ά., συνεπώς πρόκειται για ελληνική λογοτεχνία μεταφρασμένη στα αλβανικά.
- 3) Ιστορία αλβανική.
- 4) Γεωγραφία αλβανική η οποία μαζί με την Ιστορία πρόκειται να αντικατασταθούν με τη Φυσιογνωσία.
- 5) Βιολογία.
- 6) Κοινωνική Αγωγή.

Συμπερασματικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι παρ' όλο που σε όλο το Δημητικό και σε δύο ήδη τάξεις του Γυμνασίου τα μαθήματα διδάσκονται όλα στην ελληνική, εντούτοις όμως η διδακτέα ύλη παραμένει καθαρά αλβανοκεντρική, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις που τα εγχειρίδια μεταφράζονται στην ελληνική γλώσσα η μετάφραση δεν είναι η ενδεδειγμένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΕΜΕΤΗΣ

Δύο μόλις χωριά αναγνωρίζονται ως μειονοτικά στην περιοχή αυτή και τους παραχωρείται το δικαίωμα λειτουργίας ελληνικού σχολείου. Πρόκειται για τη Βλαχοψήλοτέρα και τη Βαλοβίστα, τα οποία εκπαιδευτικά υπάγονται στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης Αργυροκάστρου. Αναλυτικότερα η περιοχή Πρεμετής καθώς και τα δύο αυτά χωριά παρουσιάζουν την εξής πληθυσμιακή εικόνα³⁴:

Η ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Το πρόγραμμα των ελληνικών σχολείων ακολουθεί το επίσημο αλβανικό πρόγραμμα· έτσι διδάσκονται όλα τα μαθήματα στην ελληνική γλώσσα ως εξής³⁵:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Α' ΤΑΞΗ - Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

- 1) Αλφαριθμητικό στην ελληνική γλώσσα μεταφρασμένο από τα αλβανικά στα ελληνικά (η μετάφραση δεν είναι πολλές φορές η ορθή).
- 2) Αριθμητική κατά το γαλλικό σύστημα.
- 3) Μουσική.
- 4) Χειροτεχνία.
- 5) Γεωγραφία.
- 6) Κοινωνική Αγωγή.

Α' ΤΑΞΗ - Β' ΤΡΙΜΗΝΟ

Προστίθεται η αλβανική γλώσσα με εικόνες και στοιχεία χωρίς αλφαριθμητικό σαν ξένη όμως γλώσσα.

Β' ΤΑΞΗ

Δεν σημειώνονται ουσιαστικές μεταβολές.

Γ' ΤΑΞΗ

Προστίθεται η Φυσιογνωσία.

Δ' ΤΑΞΗ

Προστίθενται η Αλβανική Ιστορία και η Γεωγραφία.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Η κατάσταση στο γυμνάσιο παρουσιάζει μια σταδιακή προσπάθεια

2. Νομικό πλαίσιο μετανάστευσης προς την Ελλάδα

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 134

Αθήνα, 4 Δεκεμβρίου 1991

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΜΟΙ

1975. Είσοδος—έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις.
1976. Αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας, μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης και άλλες διατάξεις.2

ΝΟΜΟΙ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΙΘ. 1975 (1)

Είσοδος—έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδουμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή. :

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΝΝΟΙΑ ΟΡΩΝ—ΕΚΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 1.

Έννοια όρων.

1 Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου :

α. Αλλοδαπός είναι κάθε πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή πρόσωπο που δεν έχει ιθαγένεια (ανιθαγενής).

β. Πρόσωπα, που διαμένουν στην Ελλάδα και έχουν περισσότερες από μία ιθαγένειες, από τις οποίες η μία είναι ελληνική, λογίζονται ως ημεδαποί και έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του Έλληνα πολίτη.

2. Πρόσωπα, που εκπικαλούνται περισσότερες ιθαγένειες, υποχρεούνται να δηλώσουν στην αρμόδια αστυνομική αρχή την ιθαγένεια της προτίμησής τους και να επιδείξουν κανονικό ταξιδιωτικό έγγραφο της χώρας, της οποίας την ιθαγένεια επικαλούνται.

Άρθρο 2.

Έκταση εφαρμογής.

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν έχουν εφαρμογή επί προσώπων των οποίων η είσοδος και έξοδος, καθώς και η εν γένει κίνηση, διαμονή, εγκατάσταση και απασχόληση επί του ελληνικού εδάφους ρυθμίζονται από κανόνες του κοινοτικού δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΜΕΘΟΡΙΑΚΩΝ ΔΙΑΒΑΣΕΩΝ

Άρθρο 3.

Σημεία εισόδου—εξόδου.

1. Η είσοδος στο ελληνικό έδαφος και η έξοδος από αυτό γίνεται μόνο από τις ελεγχόμενες μεροθοριακές διαβάσεις.
2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται οι αερολιμένες, οι λιμένες και τα σημεία στα σύνορα της Χώρας, δια των οποίων επιτρέπεται η είσοδος και η έξοδος προσώπων.
3. Η είσοδος και η έξοδος εκτός των μεθοριακών διαβάσεων της προηγούμενης παραγράφου απαγορεύεται, εκτός αν τούτο επιτραπεί, κατά περίπτωση, για εξαιρετικούς λόγους, με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, που καθορίζει και τον τρόπο διενέργειας του ελέγχου.

Άρθρο 4.

Αστυνομικός έλεγχος.

1. Κάθε άτομο, που με οποιονδήποτε τρόπο εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος ή εξέρχεται από αυτό, υποβάλλεται σε αστυνομικό έλεγχο, κατά την άφιξη και την αναχώρησή του, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προβλέπονται από ειδικές διεθνείς συμβάσεις.
2. Ο έλεγχος των προσώπων, που με οποιονδήποτε τρόπο εισέρχονται στο ελληνικό έδαφος ή εξέρχεται από αυτό, ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και ενεργείται από τις κατά τόπους αστυνομικές υπηρεσίες.
3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της πολυμερούς σύμβασης «Περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων», που κυρώθηκε με το ν.δ. 3989/1959 (ΦΕΚ 201Α') και του πρωτοκόλλου του σχετικού προς το καθεστώς των προσφύγων, που κυρώθηκε με τον α.ν. 389/1958 (ΦΕΚ 125Α'), τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών όποιος επιχειρεί να εξέλθει από το ελληνικό έδαφος ή όποιος εισέρχεται σ' αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις.
4. Στην περίπτωση εισόδου αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος ή εξόδου του από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς χρονοτριβή, μπορεί να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν, οπότε γνωστοποιεί αμέσως την απόφασή του αυτή στον διοικητή της δημόσιας δύναμης που διαπίστωσε την παράνομη είσοδο ή έξοδο, προκειμένου αυτός με απόφασή του να επαναπροωθήσει τον αλλοδαπό αμέσως στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του. Η έγκριση του εισαγγελέα εφετών μπορεί να δοθεί και με τηλεφωνικό σήμα. Αν δεν καταστεί δυνατή η άμεση επαναπροώθηση του αλλοδαπού, ο διοικητής της δημόσιας δύναμης, αφού συντάξει σχετική έκθεση, παραπέμπει τον αλλοδαπό αυτόν στην αρμόδια διοικητική αρχή για απέλαση, σύμφωνα με το άρθρο 27 του παρόντος. Η

3. Με όμοιες αποφάσεις, οι οποίες προσυπογράφονται και από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας και δεν δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται, κατά περίπτωση, τα θέματα σύνθεσης, στελέχωσης, διοίκησης, έδρας, διοικητικής υπαγωγής και μέριμνας, τοπικής και επιχειρησιακής αρμοδιότητας και κάθε θέμα συναφές με την αποστολή και τη λειτουργία των ανωτέρω ομάδων.

4. Για τη στελέχωση, τον έλεγχο και το συντονισμό της δράσης των ανωτέρω ομάδων αυξάνεται η οργανική δύναμη της Ελληνικής Αστυνομίας κατά έναν (1) αστυνομικό διευθυντή, ένα (1) αστυνομικό υποδιευθυντή, δύο (2) αστυνόμους Α', τέσσερις (4) αστυνόμους Β', δέκα (10) υπαστυνόμους Α' και Β', είκοσι δύο (22) ανθυπαστυνόμους—αρχιφύλακες και εκατόν δέκα (110) αστυφύλακες.

Για τον αυτόν ως άνω λόγο, αυξάνεται η οργανική δύναμη του λιμενικού σώματος κατά έναν (1) πλοίαρχο, έναν (1) αντιπλοίαρχο, δύο (2) πλωτάρχες, τρεις (3) υποπλοιάρχους, τέσσερις (4) ανθυποπλοιάρχους—σημαιοφόρους, πέντε (5) ανθυπασπιστές, έξι (6) αρχικελευστές, οκτώ (8) επικελευστές, δέκα (10) κελευστάές και εξήντα (60) λιμενοφύλακες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Άρθρο 6.

Θεωρήσεις εισόδου

1. Κάθε αλλοδαπός δύναται να εισέλθει στο ελληνικό έδαφος όταν κατέχει κανονικό και ισχύον διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο, αναγνωριζόμενο από διεθνείς συμβάσεις και φέρει, εφ' όσον απαιτείται, έγκυρη και ισχύουσα θεώρηση εισόδου (VISA).

2. Αρμοιες υπηρεσίες για τη χορήγηση θεωρήσεων εισόδου (VISA) είναι οι καθαραιζόμενες με απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται το είδος, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης θεωρήσεων εισόδου, καθώς και το κατά περίπτωση επιβαλλόμενο τέλος χερτοσήμου.

4. Σε ιδιαίτερα εξαιρετικές περιπτώσεις, θεώρηση εισόδου δύναται να χορηγηθεί από τις υπηρεσίες ελέγχου διαβατηρίων, κατά την άφιξη του αλλοδαπού στο σημείο εισόδου, σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

5. Απαγορεύεται η είσοδος αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος αν :

α. Πάσχει από ασθένεια, η οποία με απόφαση του αρμόδιου για θέματα υγείας υπουργού έχει κριθεί, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, ότι δύναται να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

β. Δεν διαθέτει εξ ιδίων τα αναγκαία μέσα συντήρησης αυτού και των μελών της οικογενείας του, σύμφωνα με όσα ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης.

γ. Διερχόμενος (TRANSIT) δεν έχει θεώρηση εισόδου, εφ' όσον απαιτείται, και εισιτήριο για τη συνέχιση του ταξιδιού του, τόσο για τη χώρα προορισμού, όσο και τις ενδιάμεσες χώρες, από το έδαφος των οποίων κατά ανάγκη θα διέλθει.

δ. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των αλλοδαπών για τους οποίους υπάρχει απαγόρευση εισόδου, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 του παρόντος.

ε. Έρχεται με σκοπό να αναλάβει εργασία ή να ασκήσει επιχειρηματική δραστηριότητα ή αυτοτελές επάγγελμα και δεν κατέχει βεβαίωση του προξενείου που χορήγησε τη θεώρηση εισόδου, στην οποία να μνημονεύονται ειδικά τα στοιχεία της σχετικής προέγκρισης.

στ. Εκ των περιστάσεων συνάγεται βάσιμα ότι αποσκοπεί να παραμείνει στη Χώρα ως μετανάστης, χωρίς ειδική προς τούτο έγκριση ή ότι δύναται αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της Χώρας.

ζ. Το χρησιμοποιούμενο ταξιδιωτικό έγγραφο δεν εξασφαλίζει την επάνοδό του στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του.

β. Αλλοδαπός, ο οποίος είχε εισέλθει στην Ελλάδα διερχόμενος και δεν του επετράπη η είσοδος στη χώρα προορισμού, εφ' όσον μεσολάβησε είσοδος του σε τρίτη ενδιάμεση χώρα, δεν γίνεται δεκτός για επανείσοδο, αν δεν πληροί εκ νέου τις προϋποθέσεις εισόδου.

1. Η θεώρηση εισόδου δεν καθιστά υποχρεωτική την είσοδο του αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος, αν οι αρμόδιες ελληνικές αρχές ελέγχου βεβαιώνουν ότι στο πρόσωπο αυτό συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις που απαγοεύουν την είσοδό του στην Ελλάδα.

2. Δεν δύναται να απαγορευθεί η είσοδος στην Ελλάδα προσώπου, που αποδεικνύεται ότι έχει, βάσει επίσημων εγγράφων, την ελληνική υπηκοότητα, και αν ακόμη στερείται ταξιδιωτικού εγγράφου, από τα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 4 του παρόντος.

Άρθρο 7.

Προσωρινή διαμονή.

1. Αλλοδαπός που εισέρχεται στη χώρα, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, δύναται να διμεινεί προσωρινά σ' αυτή, χωρίς πρόσθετη άδεια των αρμόδιων αρχών.

2. Η διάρκεια της κατά την προηγούμενη παράγραφο προσωρινής διαμονής καθορίζεται από τον πρόξενο κατά τη χορήγηση της θεώρησης, αναγράφεται σ' αυτήν και δεν υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες.

3. Σε αλλοδαπούς, στους οποίους επιτρέπεται η είσοδος χωρίς προξενική θεώρηση, παρέχεται η δυνατότητα προσωρινής διαμονής μέχρι τρεις (3) μήνες, με την επιφύλαξη τυχόν περιορισμών, που επιβάλλεται για λόγους αμοιβαιότητας.

4. Παράταση του χρόνου της προσωρινής διαμονής, ακόμη μέχρι τρεις (3) μήνες, μπορεί να χορηγηθεί ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, η οποία υποβάλλεται τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από τη λήξη της και σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Για την παράταση αυτή γίνεται σχετική πράξη επί του διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου από την αρμόδια προς τούτο αρχή.

5. Σε περίπτωση καταχρηστικής εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται να διατάξει τη μη χορήγηση ή την ανάκληση της τυχόν χορηγηθείσας παρατάσεως και την άμεση αναχώρηση του αλλοδαπού, καθώς επίσης και την απαγόρευση επανεισόδου του για χρονικό διάστημα δύο (2) έως πέντε (5) ετών, εφ' όσον συντρέχει κάποιος από τους λόγους που αναφέρονται στην περίπτωση στ' της παραγράφου 5 του άρθρου 6 του παρόντος.

Άρθρο 8.

Διέλευση αλλοδαπών (TRANSIT)

1. Δεν συνιστά, για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, είσοδο στο ελληνικό έδαφος η παραμονή αλλοδαπού στη ζώνη διερχομένων (TRANSIT) αερολιμένος ή λιμένος της χώρας με σκοπό να συνεχίσει το ταξίδι του στην αλλοδαπή, με το ίδιο ή άλλο αεροσκάφος ή πλοίο.

2. Για την παραμονή στη ζώνη διερχομένων δεν απαιτείται θεώρηση, εκτός αν για λόγους ασφαλείας ή γενικότερου συμφέροντος οι Υπουργοί Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης αποφασίσουν την καθιέρωση αυτής για διερχόμενους επιβάτες ορισμένων πτήσεων ή δρομολογίων πλοίων.

3. Ο αλλοδαπός που παραμένει στη ζώνη διερχομένων υποχρεούται να αναχωρήσει σε πρώτη ευκαιρία, διαφορετικά απομακρύνεται, επιβιβαζόμενος αεροσκάφους ή πλοίου, με φροντίδα της οικείας αστυνομικής υπηρεσίας ελέγχου διαβατηρίων, η οποία δικαιούται να ζητήσει τη συνδρομή των αρμόδιων αερολιμενικών ή λιμενικών αρχών. Δύναται επίσης να εφαρμοσθούν και οι διατάξεις του άρθρου 10 του παρόντος.

4. Κάθε πρόσωπο που παραμένει στη ζώνη διερχομένων δεν απαλλάσσεται από οποιονδήποτε άλλο έλεγχο, που κρίνεται αναγκαίος από τις αρμόδιες αστυνομικές, τελωνειακές ή λιμενικές αρχές και τυχόν διαπιστούμενες αξιόποινες πράξεις εκδικάζονται κατά τις κείμενες διατάξεις.

Άρθρο 9.

Ειδικές περιπτώσεις εισόδου αλλοδαπών.

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Οικονομικών και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών ή Εμπορικής Ναυτιλίας, δύναται, αφού ληφθούν υπόψη και οι ανάγκες ασφάλειας της Χώρας, να καθορίζονται :

α. Η απλούστερη διαδικασία του ελέγχου προσώπων, που μετέχουν περιηγητικού πλου (κρουαζιέρας) ή επιβαίνουν πλοίων αναψυχής ή αεροσκαφών, ειδικά ναυλωμένων.

β. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εισόδου—εξόδου των υπό ναυτολόγηση ή απόλυση αλλοδαπών ναυτικών.

2. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται να επιτρέπει την είσοδο αλλοδαπού, παρά την ύπαρξη απαγορευτικού λόγου, από τους αναφερόμενους στο άρθρο 6 του παρόντος, εφ' όσον τούτο επιβάλλεται για σπουδαίους λόγους δημόσιου συμφέροντος ή ανωτέρας βίας ή διευκόλυνσης της κίνησης ελληνικού πλοίου, η οποία δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με άλλο τρόπο.

Άρθρο 10.

Ανεπιθύμητοι αλλοδαποί—Ευθύνες μεταφορέων.

Αλλοδαπός, στον οποίο δεν επιτρέπεται η είσοδος στη Χώρα, οφείλει να αναχωρήσει αμελλητί, άλλως επαναπροωθείται αμέσως στη χώρα προέλευσης ή σε τρίτη χώρα, όπου μπορεί να επιτραπεί η είσοδος, με ευθύνη και δαπάνες του ιδίου ή του μεταφορέα, οι οποίοι υποχρεούνται και στην καταβολή κάθε άλλης αναγκαίας δαπάνης που απαιτείται μέχρι την αναχώρησή του. Στους ανωτέρω μεταφορείς, όταν αρνούνται την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών, επιβάλλεται, με απόφαση του οικείου νομάρχη, πρόστιμο εκατό χιλιάδων (100.000) έως ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών, για κάθε μεταφερόμενο άτομο. Με την ίδια απόφαση τα χρησιμοποιηθέντα μεταφορικά μέσα κρατούνται και αποδίδονται σε αυτούς μετά την εκπλήρωση των ανωτέρω υποχρεώσεων και την καταβολή του επιβληθέντος προστίμου ή την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης τράπεζας που καλύπτει το ποσό των ανωτέρω υποχρεώσεών τους και του επιβληθέντος προστίμου.

Άρθρο 11.

Κατάλογος ανεπιθύμητων αλλοδαπών.

1. Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης καταρτίζει και τηρεί κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Τα κριτήρια και η διαδικασία εγγραφής και διαγραφής αλλοδαπών από τον κατάλογο αυτόν καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης.

2. Αλλοδαπός ευρισκόμενος στο ελληνικό έδαφος, εφότου εγγραφεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων, υποχρεούται να εγκαταλείψει τη Χώρα, μέσα σε προθεσμία που ορίζεται κάθε φορά από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του ο αλλοδαπός απελαύνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Άρθρο 12.

Άοιες παραμονής βραχείας διάρκειας.

1. Αλλοδαπός άνω των δεκαοκτώ (18) ετών, ο οποίος εισήλθε στην Ελλάδα για τουρισμό ή για λόγους διάφορους από εκείνους που αναφέρονται στα άρθρα 13 έως 16 του παρόντος και προτίθεται να παρατείνει τη διαμονή του για σύντομο χρόνο στο ελληνικό έδαφος, υποχρεούται να υποβάλει αυτοπροσώπως σχετική αίτηση στην αρμόδια αστυνομική υπηρεσία του τόπου διαμονής του, δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη λήξη του χρόνου προσωρινής διαμονής του, που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 7 του παρόντος.

2. Επί της ανωτέρω αιτήσεως αποφαινεται ειδικά εξουσιοδοτημένη από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης αστυνομική υπηρεσία, η οποία δύναται να χορηγήσει άδεια παραμονής βραχείας διάρκειας μέχρις τρεις (3) μήνες. Για τη χορήγηση ή μη της άδειας αυτής λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, ο σκοπός της παραμονής, η ύπαρξη ή μη επαρκών μέσων συντήρησης, η εγκυρότητα και

τη διάρκεια ισχύος του κατεχόμενου ταξιδιωτικού εγγράφου, η ύπαρξη ή μη εγγυήσεως επανεισόδου στη χώρα προέλευσης ή ιθαγένειας, η πρόθεση μακράς παραμονής και η συνδρομή άλλων λόγων, αφορώντων στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας, στη δημόσια υγεία και στο κοινωνικό ή δημόσιο συμφέρον γενικότερα.

3. Πατάταση της άδειας αυτής μέχρι τριάντα (30) ημέρες δύναται, μόνο για εξαιρετικούς και απρόβλεπτους λόγους, να χορηγηθεί από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης.

Άρθρο 13.

Άδεια παραμονής για εργασία.

1. Στον αλλοδαπό, ο οποίος εισήλθε στην Ελλάδα κατόπιν προέγκρισης για εργασία ή άσκηση επαγγέλματος ή άλλης οικονομικής δραστηριότητας, χορηγείται άδεια παραμονής ετήσιας διάρκειας, που δύναται να ανανεώνεται κατ' έτος και μέχρι πέντε (5) έτη, εφ' όσον δεν υπήρξε με υπαιτιότητα του αλλοδαπού μεταβολή των λόγων της αρχικής έγκρισης εισόδου ή άλλη εύλογη αιτία.

2. Μετά τη συμπλήρωση του 5ου έτους παραμονής από την ημερονηία της αρχικής εισόδου, εφ' όσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παρ. 3 και 4 του παρόντος, ο αλλοδαπός υποχρεούται να εγκαταλείψει εντός μηνός το ελληνικό έδαφος, διαφορετικά απελαύνεται.

3. Αλλοδαπός, που προτίθεται να συνεχίσει, υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 1 του παρόντος, την παραμονή και εργασία στην Ελλάδα και πέραν της δετίας από την αρχική του είσοδο, υποχρεούται να υποβάλει σχετική αίτηση στην αρμόδια αστυνομική αρχή δύο (2) τουλάχιστο μήνες πριν από τη συμπλήρωση του 5ου έτους. Για την παράταση της παραμονής αποφασίζει ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Εργασίας, η οποία δίδεται εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 21 του παρόντος.

4. Η τυχόν χορηγούμενη άδεια παραμονής πέραν της δετίας είναι 2ετούς διάρκειας και ανανεώνεται με τις προϋποθέσεις της παρ. 1 του παρόντος. Μετά 15ετή συνολική νόμιμη παραμονή και κοινωνική ασφάλιση σε φορέα κύριας ασφάλισης, επί εκατόν είκοσι (120) μήνες, δύναται να χορηγηθεί στον αλλοδαπό από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας. Για τη χορήγηση άδειας αόριστης διάρκειας, δεν υπολογίζεται ο διανυθείς χρόνος σπουδών σε οποιαδήποτε σχολή της ημεδαπής και τυχόν χρόνος εκτίσεως ποινής στερητικής της ελευθέρως.

Άρθρο 14.

Άδεια παραμονής μελών οικογένειας.

1. Αλλοδαπός, του οποίου έχει εγκριθεί άδεια παραμονής σύμφωνα με την παραρ. 4 του άρθρου 13 του παρόντος, δύναται να ζητήσει, στα πλαίσια της οικογενειακής συνένωσης, την έλευση και εγκατάσταση πλησίων του των μελών της οικογένειάς του, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης.

2. Ως μέλη οικογένειας θεωρούνται ο σύζυγος και τα κάτω του 18ου έτους της ηλικίας άγαμα τέκνα του και οι γονείς του, εφ' όσον προ της άφιξης του αλλοδαπού συνοικούσαν και συντηρούνταν από τον ίδιο.

3. Στους ανωτέρω χορηγείται ειδική άδεια παραμονής, η οποία ακολουθεί, όσον αφορά την ισχύ και την ανανέωση ή ανάκληση, την τύχη της άδειας παραμονής του προσώπου, από το οποίο και ποσκληθήσαν.

4. Μέλος της οικογένειας αλλοδαπού ούναται να τυχαι, από της ενηλικιώσής του, αυτοτελούς δικαιώματος παραμονής, κατόπιν απόφασης του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, εφ' όσον διαθέτει επαρκείς πόρους, προς κάλυψη των αναγκών στέγασης και συντήρησης αυτού, με την επιφύλαξη της διάταξης της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 15.

Άδεια παραμονής για σπουδές.

1. Σε αλλοδαπό, ο οποίος έχει σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις επιλεγεί για φοίτηση σε σχολή της ημεδαπής, παρέχεται ειδική θεώρηση εισόδου και άδεια παραμονής ετήσιας ισχύος, η οποία ανανεώνεται κατ' έτος και μέχρις αποφοιτήσεως.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δημόσιας Τάξης, που θα εκδοθεί εντός έτους από της ισχύος του παρόντος νόμου, καθορίζονται οι προϋποθέσεις παραμονής αλλοδαπών που φοιτούν σε ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, το ανώτατο χρονικό όριο φοίτησης αυτών σε κάθε έτις σπουδών, καθώς και ο συνολικός χρόνος παραμονής τους για σπουδές.

3. Άδεια παραμονής, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου, χορηγείται και προκειμένου περί αλλοδαπού, του οποίου έχει εγκριθεί η είσοδος για μεταπτυχιακές σπουδές σε ελληνικό ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Η διάρκεια παραμονής στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να υπερβεί τον προβλεπόμενο χρόνο σπουδών, αυξανόμενο κατά το ήμισυ.

4. Για τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας παραμονής λόγω σπουδών, λαμβάνεται υπόψη ιδιαίτερα η επιμέλεια και πρόοδος, ο χρόνος φοίτησης σε κάθε έτος σπουδών, η εξ ιδίων επαρκής κάλυψη των δαπανών διαβίωσης, φοίτησης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και η μη ύπαρξη σοβαρών λόγων, αφορώντων τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και τη δημόσια υγεία.

5. Αλλοδαπός, που παρακολουθεί μαθήματα σε σχολή της ημεδαπής, χωρίς να έχει τύχει της κατά την παρ. 1 του παρόντος άδειας παραμονής για σπουδές, υποχρεούται σε άμεση αναχώρηση, εκτός αν εντός μηνός από την ισχύ του παρόντος παρουσιασθεί στην αρμόδια αρχή καταγραφής αλλοδαπών και υποβάλει σχετική αίτηση σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 16.

Προσφυγές.

1. Κατά της απόφασης, που αρνείται τη χορήγηση ή ανανέωση άδειας παραμονής ή ανακαλεί τυχόν χορηγηθείσα, ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να προσφύγει, εντός πέντε (5) εργασίμων ημερών από της κοινοποίησης, ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, ο οποίος αποφασίζει σχετικά εντός τριάντα (30) ημερών.

2. Η προθεσμία προς άσκηση προσφυγής και η προσφυγή επιτρέπουν την παραμονή στη Χώρα, εκτός αν ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης κρίνει αντίθετως, για σοβαρούς λόγους δημόσιας ή κοινωνικού σιναπέρροντος.

3. Η διαμονή εν όψει άσκησης προσφυγής και εξέταση αυτής, καθώς και η διαμονή εν όψει εξέτασης αίτησης, για χορήγηση ή ανανέωση άδειας πα-

ραμονής, στις περιπτώσεις των άρθρων 12 και 15, θεφρείται προσωρινή και ο ενδιαφερόμενος δεν αποκτά κανένα επί πλέον δικαίωμα από αυτήν.

4. Σε περίπτωση αποδοχής του αιτήματος παραμονής, τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν ανατρέχουν στο χρόνο υποβολής της αίτησης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στην απόφαση. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης τίσσεται στον αλλοδαπό προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε (15) ημέρες.

Άρθρο 17.

Άδεια παραμονής ομογενών.

1. Αλλοδαπός, που επικαλείται την ιδιότητα του ομογενούς, υποχρεούται να δηλώσει τούτο κατά την παρουσίασή του στην αρμόδια προς καταγραφή αστυνομική αρχή, προσκομίζοντας και τα επίσημα έγγραφα, που εαποδεικνύουν τον ισχυρισμό του.

2. Σε οποιαδήποτε περίπτωση αμφισβήτησης ή αμφιβολίας ως προς την ιδιότητα του αλλοδαπού ως ομογενή, κατά περίπτωση, αποφασίζει ο Υπουργός Εσωτερικών μετά γνώμη του Υπουργού Δημόσιας Τάξης αυτεπάγγελα ή ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, αφού εξετάσει τα σχετικά στοιχεία.

3. Κατά τη διάρκεια της ανωτέρω εξέτασης ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται, εφ' όσον κρίνει τούτο ως επιβαλλόμενο χάριν του δημόσιου συμφέροντος, να διατάξει την άμεση αναχώρηση του αλλοδαπού, ο οποίος δεν δικαιούται να επανέλθει μέχρι να εκδοθεί η οριστική απόφαση.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών, Οικονομικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται οι προϋποθέσεις, η διάρκεια και η διαδικασία παροχής δικαιώματος εισόδου, διαμονής και εργασίας των ομογενών.

Άρθρο 18.

Υποχρεώσεις κατόχου άδειας παραμονής.

1. Αλλοδαπός, κάτοχος άδειας παραμονής από τις αναφερόμενες στα άρθρ. 13-15, που εξέρχεται προσωρινά από το ελληνικό έδαφος, δικαιούται επανεισόδου, εφ' όσον από την έξοδό του, δεν έχει παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο των δύο (2) μηνών και η άδειά του εξακολουθεί να ισχύει. Μετά την πάροδο των δύο (2) μηνών η επανεισόδος του αλλοδαπού υπόκειται στη διαδικασία της αρχικής προέγκρισης.

2. Η κατά το άρθρο 12 άδεια παραμονής βραχείας διάρκειας παύει να ισχύει, αν ο κάτοχος, εξέλθει από το ελληνικό έδαφος και παραδίδεται αυτή κατά την αναχώρησή του στην υπηρεσία που ενεργεί τον έλεγχο εξόδου. Η διαμονή εν όψει εξέτασης αιτήματος και η προθεσμία προς αναχώρηση, σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 16 του παρόντος, δεν δημιουργεί δικαίωμα επανεισόδου για τον αλλοδαπό, που εξέρχεται από το ελληνικό έδαφος.

3. Αλλοδαπός, κάτοχος οποιασδήποτε έδειας παραμονής, πλην της περίπτωσης της παρ. 3 του άρθρου 13 του παρόντος, οφείλει να αναχωρήσει χωρίς άλλη ειδοποίηση μέχρι την ημερομηνία λήξης της ισχύος ή της δοθείσας παράτασης αυτής, εκτός αν δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες προ της εκπνοής της άδειας υποβάλει αίτηση για παράταση αυτής.

4. Αίτηση παράτασης άδειας παραμονής βραχείας διάρκειας για χρόνο μεγαλύτερο από τον καθοριζόμενο στο άρθρο 12 παρ. 3 είναι απαράδεκτη.

5. Αλλοδαπός, στον οποίο δεν εγκρίθηκε παραμονή ή ανανέωση της άδειας παραμονής του, υποχρεούται να εγκαταλείψει αμέσως το ελληνικό έδαφος, χωρίς άλλες διατυπώσεις.

Άρθρο 19.

Σκοπός αδειών παραμονής.

Η άδεια παραμονής αλλοδαπού παρέχεται, σύμφωνα με το αίτημα του ενδιαφερομένου για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένου σκοπού, ο οποίος αναγράφεται σε αυτή. Η επίκληση ενώπιον οποιασδήποτε αρχής κατεχόμενης άδειας παραμονής, για επίτευξη σκοπού διάφορου εκείνου, για τον οποίο χορηγήθηκε, είναι απαράδεκτη.

Άρθρο 20

Προϋποθέσεις και διαδικασία παραμονής.

Με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης καθορίζονται η διαδικασία και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια, για τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των αδειών παραμονής, επιφυλασσομένης της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 17 του παρόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄.

ΑΔΕΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Άρθρο 21.

Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας εργασίας.

1. Για την έγκριση έλευσης αλλοδαπού, προς κάλυψη κενής θέσης εργασίας ή την έγκριση αλλαγής εργοδότη, λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα κάλυψης αυτής από ανέργους και άλλων γεωγραφικών διαμερισμάτων της Χώρας, προτιμωμένων των ημεδαπών και κοινοτικών υπηκόων, των ομογενών και των αλλοδαπών, που έχουν χαρακτηριστεί από τις ελληνικές αρχές ως πρόσφυγες και διαμένουν νόμιμα στο ελληνικό έδαφος.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Δημόσιας Τάξης, Εργασίας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία για τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των αδειών εργασίας σε αλλοδαπούς, η επιβολή χρηματικής εγγύησης που να καλύπτει τα έξοδα τυχόν επαναπατρισμού, σε βάρος των καλούντων αλλοδαπούς, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος δεν εφαρμόζονται όταν διεθνής σύμβαση μεταξύ Ελλάδος και της χώρας ιθαγενείας του αλλοδαπού προβλέπει διαφορετικά.

4. Η κατά τον παρόντα νόμο άδεια εργασίας δεν απαλλάσσει τον κάτοχο αυτής τυχόν άλλων υποχρεώσεων, που απορρέουν από άλλες διατάξεις.

Άρθρο 22.

Προέγκριση εισόδου αλλοδαπού για εργασία.

1. Αλλοδαπός, ο οποίος έρχεται στην Ελλάδα για εργασία, υποχρεούται να επιδείξει κατά τον έλεγχο της εισόδου τα έγγραφα εκείνα που αποδεικνύουν ότι έχει τύχει της σχετικής προέγκρισης των αρμόδιων αρχών.

2. Η προέγκριση παρέχεται από τον Υπουργό Εργασίας ή άλλη εξουσιοδοτημένη απ' αυτόν αρχή, υπό τους όρους, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία, που καθορίζονται σύμφωνα με την παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου.

3. Από τη διαδικασία της προέγκρισης εξαιρούνται :

α. Το αλλοδαπό προσωπικό που ανήκει σε εταιρείες των α.ν. 89]1967 (ΦΕΚ 132]Α') και 378]1968 (ΦΕΚ 82]Α'), καθώς και σε επιχειρήσεις του αναπτυξιακού ν.δ. 2687]1953 (ΦΕΚ 317]Α') και απασχολείται αποκλειστικά σ' αυτές.

β. Αλλοδαποί τεχνικοί απασχολούμενοι σε βιομηχανίες ή μεταλλεία, υπό τους όρους του α.ν. 448]1968 (ΦΕΚ 130 Α').

γ. Αλλοδαποί αθλητές, που προσλαμβάνονται από αθλητικά σωματεία ή συλλόγους στα πλαίσια δικαιώματος πρόσληψης ξένων αθλητών, που προβλέπει ρητά νόμος και μέχρι συμπλήρωσης του καθορισμένου σ' αυτόν αριθμού αθλητών.

δ. Οι κατά τις ισχύουσες διατάξεις χαρακτηριζόμενοι ως πρόσφυγες.

4. Δύναται, για λόγους δημόσιας τάξης, ασφάλειας ή δημόσιας υγείας ή προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, να ανασταλεί ή να ανακληθεί οριστικά η τυχόν παρασχεθείσα κατά την παρ. 2 του παρόντος προέγκριση. Την αναστολή ή την ανάκληση αποφασίζει ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης.

5. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται σε κάθε περίπτωση, για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή ασφάλειας, να μην επιτρέπει την είσοδο ή να ανακαλεί τυχόν χορηγηθείσα άδεια παραμονής για εργασία του αλλοδαπού.

6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται και άλλες κατηγορίες ατόμων που εξαιρούνται από την υποχρέωση τήρησης της διαδικασίας προέγκρισης ή απαλλάσσονται από την υποχρέωση εφοδιασμού με άδεια εργασίας.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης καθορίζεται ο ανώτατος αριθμός αδειών παροχής εξαρτημένης εργασίας που χορηγούνται κάθε έτος σε αλλοδαπούς, κατά υπηκοότητα, επάγγελμα και χρονική διάρκεια στις διάφορες περιοχές της Χώρας. Κατά το στάδιο της κατάρτισης της ανωτέρω απόφασης ο Υπουργός Εργασίας ζητά τις έγγραφες προτάσεις του Ο.Α.Ε.Δ., του συνδικαλιστικού οργάνου των εργαζομένων και των εργοδοτών.

Άρθρο 23.

Χορήγηση άδειας εργασίας.

1. Η άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος ή η ανάληψη οποιασδήποτε εργασίας από αλλοδαπό στο ελληνικό έδαφος απαγορεύεται, εκτός αν ο ενδιαφερόμενος έχει εφοδιασθεί με σχετική άδεια από τον Υπουργό Εργασίας ή άλλη εξουσιοδοτημένη απ' αυτόν αρχή. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Εργασίας δύναται να εξουσιοδοτούνται υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης να χορηγούν άδειες εργασίας, για ορισμένες κατηγορίες επαγγελματιών.

2. Αλλοδαπός εισερχόμενος στο ελληνικό έδαφος, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, υποχρεούται όπως εντός μηνός από την άφιξη του παρουσιασθεί στην αρμόδια αστυνομική αρχή του τόπου διαμονής

του, μαζί με τον εργοδότη του, και υποβάλει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την έκδοση άδειας εργασίας.

3. Η άδεια εργασίας ισχύει για ορισμένη χρονική περίοδο και χορηγείται για συγκεκριμένο εργοδότη, είδος απασχόλησης και τόπο εργασίας. Μεταβολή ενός από τους ανωτέρω όρους, χωρίς την προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Εργασίας ή εξουσιοδοτημένης απ' αυτόν αρχής, συνεπάγεται την ανάκληση της άδειας εργασίας. Η έγκριση χορηγείται με τις προϋποθέσεις του άρθρου 21 του παρόντος.

4. Η άδεια εργασίας δύναται να ανανεώνεται ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου και του εργοδότη, εφ' όσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της αρχικής έγκρισης.

5. Η άδεια εργασίας ή η ανανέωσή της παρέχεται, εφ' όσον προηγηθεί χορήγηση άδειας παραμονής για εργασία κατά το άρθρο 13 του παρόντος, με την οποία συμπίπτει από πλευράς χρονικής ισχύος. Η άδεια εργασίας ή η ανανέωσή της δεν επιτρέπεται να λήγει σε μεταγενέστερο χρόνο από το χρόνο λήξης της άδειας παραμονής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.

Άρθρο 24.

Αναγνώριση και περίθαλψη προσφύγων.

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται :

α. Η διαδικασία εξέτασης αίτησης αλλοδαπού για την αναγνώρισή του ως πρόσφυγα και ανάκλησης της αναγνώρισης, σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης της 28-7-1951, που κυρώθηκε με το ν.δ. 3989/1959 (ΦΕΚ 209 Α'), και του Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης της 31-1-1967, που κυρώθηκε με τον αν. 389/1968 (ΦΕΚ 125 Α').

β. Ο τρόπος συνεργασίας και ενημέρωσης της Ύπατης Αρμοστίας Προσφύγων του ΟΗΕ, στα πλαίσια των υποχρεώσεων που καθορίζονται από την ανωτέρω Σύμβαση και Πρωτόκολλο.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθορίζονται :

α. Η ίδρυση, διοικητική υπαγωγή και λειτουργία κέντρων περίθαλψης προσφύγων.

β. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία παροχής ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης ή οποιασδήποτε άλλης κοινωνικής συνδρομής σε άτομα, που έχουν αναγνωρισθεί από την αρμόδια ελληνική αρχή ως πρόσφυγες ή έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση, για την αντιμετώπιση επειγουσών και σοβαρών καταστάσεων ανάγκης.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Εργασίας, καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία παροχής άδειας εργασίας ή άλλης βοήθειας για την επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων.

4. Οι δαπάνες, που απαιτούνται για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2 του παρόντος άρθρου, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Άρθρο 25.

Διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων.

1. Αίτηση αλλοδαπού για την αναγνώρισή του ως πρόσφυγα είναι απαραίδεκτη, αν :

α. Δεν υποβληθεί αμέσως κατά την άφιξή του στο μεθοριακό σημείο ελέγχου ή σε περίπτωση παράνομης εισόδου στην πλησιέστερη δημόσια αρχή, στην οποία παρουσιάζεται ή από την οποία αποκαλύπτεται.

β. Δεν προέρχεται απευθείας από χώρα που απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του, κατά την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης.

2. Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η υποβολή αίτησης αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας και σε αλλοδαπούς που διαμένουν ή οπωσδήποτε ευρίσκονται στο ελληνικό έδαφος, αν ο κίνδυνος που απειλεί τη ζωή ή την ελευθερία τους ανακύψει σε χρόνο μεταγενέστερο της εισόδου και η αίτηση υποβάλλεται αμέσως μόλις τα σχετικά γεγονότα γίνουν γνωστά στον αιτούντα, με οποιονδήποτε τρόπο.

3. Αίτηση αλλοδαπού, που υποβάλλεται κατά τρόπο έκδηλα καταχρηστικό, ιδιαίτερα προς εξυπηρέτηση σκοπών μετανάστευσης ή ματαιώσης νόμιμα διαταχθείσης απομάκρυνσής του από το ελληνικό έδαφος, απορρίπτεται με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, δυναμένου να διατάξει και την άμεση απέλαση του αιτούντος. Κατά της απόφασης αυτής δεν επιτρέπεται προσφυγή.

4. Αλλοδαπός, στον οποίο δεν αναγνωρίζεται η ιδιότητα του πρόσφυγα ή του οποίου η αναγνώριση ανακαλείται, υπάγεται, ως προς την περαιτέρω παραμονή του στο ελληνικό έδαφος, στις διατάξεις που ισχύουν για τους λοιπούς αλλοδαπούς.

5. Οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Δημόσιας Τάξης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου υπουργού.

6. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να επιτρέψει, για ανθρωπιστικούς ιδιαίτερα λόγους, την παραμονή υπό ανοχή αλλοδαπού, του οποίου έχει απορριφθεί τελεσίδικα αίτημα αναγνώρισής του ως πρόσφυγα, μέχρις ότου καταστεί δυνατή η αναχώρησή του από τη χώρα.

7. Η διαμονή εν όψει εξέτασης αίτησης για την αναγνώριση αλλοδαπού ως πρόσφυγα και η τυχόν κατά την προηγούμενη παράγραφο παραμονή θεωρούνται προσωρινές και ο ενδιαφερόμενος δεν αποκτά κανένα επιπλέον δικαίωμα από αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ—ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ.

Άρθρο 26.

Περιορισμοί.

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης, δύναται να απαγορευτεί

ονή ή η εγκατάσταση αλλοδαπών—αλλογενών σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας.

Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται να επιβάλει σε συγκεκριμένο υπό, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, περιορισμούς που αναφέρονται στην εγκατάσταση, διαμονή, μετάβαση σε ορισμένους τόπους, άσκηση του επαγγέλματος ή υποχρέωση εμφανίσεώς του στις αστυνομικές

Άρθρο 27.

Διοικητική απέλαση.

Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού με την επιφύλαξη των διεθνών των της Χώρας μας είναι δυνατή, αν :

Καταδικαστεί σε κάθειρξη ή φυλάκιση και εφ' όσον η απέλαση διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο.

Παραβεί τις διατάξεις του παρόντος.

Η παρουσία στο ελληνικό έδαφος κρίνεται επικίνδυνη για τη δημόσια ασφάλεια της Χώρας ή τη δημόσια υγεία.

Εμφανίζεται ενώπιον των ελληνικών αρχών με διαφορετική κάθε γένεια.

διατασσόμενη διοικητική απέλαση εκτελείται αμέσως μετά την ισχύς ή την υπό όρους απόλυση του καταδικασθέντος.

απέλαση διατάσσεται με απόφαση του Αρχηγού της Ελληνικής αστυνομίας, υποχρεωμένου να δώσει προηγουμένως στον υπό απέλαση τουλάχιστον 24 ωρών, για να προβάλει τις αντιρρήσεις του. Με απόφαση καθορίζεται και ο χρόνος, μετά την πάροδο του οποίου δύππιτραπεί η εκ νέου είσοδος στον απελαυνόμενο, ως και αν η τυχόν προσφυγή συνεπάγεται αναστολή εκτέλεσης αυτής.

τά της απόφασης του Αρχηγού δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύανατρεπτικής προθεσμίας 3 ημερών από της κοινοποιήσεώς της, ου Υπουργού Δημόσιας Τάξης, ο οποίος αποφασίζει εντός 20 ημετην άσκηση της προσφυγής.

οκειμένου για απέλαση αλλοδαπού κατόχου άδειας παραμονής λάχιςτον ισχύος ή αλλοδαπού μέλους οικογένειας ημεδαπού, ο αποφασίζει, ύστερα από γνώμη επιτροπής, αποτελουμένης από ο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στο Υπουργείο Δημόσιας πρόεδρο και ως μέλη ένα διπλωματικό υπόλληλο του Υπουργερικών και έναν ανώτερο αξιωματικό της Διεύθυνσης Κρατικής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, οι οποίοι ορίζονται με τους ές τους από τους οικείους υπουργούς. Η συγκρότηση της ανωπής γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης. Ενώτροπής καλείται να εκθέσει τις απόψεις του και ο ενδιαφερόμενος ροσώπως.

ιπόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης δύναται, για λόγους δηρέροντος και εφ' όσον ο υπό απέλαση εκ των εν γένει περιστάαι ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, να διαταχγή του μέχρις ότου καταστεί δυνατή η απομάκρυνσή του από το άφος.

Άρθρο 31.

Υποχρεώσεις υπηρεσιών και υπαλλήλων.

1. Οι διευθυντές φυλακών και κρατητηρίων υποχρεούνται να :

α. Παραλαμβάνουν και φυλάσσουν τα διαβατήρια ή λοιπά αποδεικτικά της ταυτότητας των κρατουμένων αλλοδαπών έγγραφα, τα οποία παραδίδουν σ' αυτούς κατά την απόλυσή τους.

β. Ειδοποιούν αμέσως, σε περίπτωση εισόδου αλλοδαπού που στερείται ταξιδιωτικού εγγράφου, την αρμόδια αστυνομική αρχή και παρέχουν σ' αυτήν κάθε αναγκαία συνδρομή για τον εφοδιασμό του με σχετικό ταξιδιωτικό έγγραφο.

γ. Ειδοποιούν προ πέντε (5) τουλάχιστον ημερών την αρμόδια αστυνομική αρχή για επικείμενη απόλυση ή μεταγωγή από τις φυλακές αλλοδαπού κρατουμένου.

2. Οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, καθώς και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, υποχρεούνται να μη δέχονται για εξέταση αίτημα αλλοδαπού που βρίσκεται στο ελληνικό έδαφος, αν δεν είναι κάτοχος άδειας παραμονής ή δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι παραμένει νόμιμα στην Ελλάδα.

Από την ανωτέρω υποχρέωση εξαιρούνται τα θεραπευτήρια και ο κλινικές, προκειμένου περί αλλοδαπών που εισάγονται έκτακτα για νοσηλεία.

Άρθρο 32.

Υποχρεώσεις αλλοδαπών.

1. Ο αλλοδαπός, κατά τη διάρκεια της διαμονής του στην Ελλάδα, υποχρεούται να δηλώσει εντός μηνός στην αρμόδια αστυνομική αρχή του τόπου διαμονής του :

α. Την αλλαγή κατοικίας του.

β. Κάθε μεταβολή της αστικής του κατάστασης, ιδίως δε την αλλαγή υπηκοότητας, τη σύναψη ή διάλυση γάμου ή τη γέννηση τέκνου.

γ. Την αλλαγή του διαβατηρίου του και την απώλεια αυτού ή της άδειας παραμονής του.

2. Αλλοδαποί, κάτω του 18ου έτους της ηλικίας τους, δηλώνονται στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές καταγραφής αλλοδαπών από αυτόν που ασκεί τη γονική μέριμνα ή τον κηδεμόνα τους και σε περίπτωση έλλειψης αυτών από εκείνον που τους παρέχει διαμονή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'.

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Άρθρο 33.

1. Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες οποιουδήποτε πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και γενικά οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου, που μεταφέρουν από το εξωτερικό στην Ελλάδα αλλοδαπούς οι οποίοι σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας οεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος ή στους οποίους έχει απαγορευθεί η είσοδος για οποιαδήποτε αιτία, καθώς και αυτοί που τους προωθούν στο εσωτερικό της χώρας ή διευκολύνουν,

τη μεταφορά ή προώθησή τους. Εξασφαλίζουν σ' αυτού κατάλυμα για απόκρυψη; τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή εκατό (100.000) χιλιάδων έως ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών για κάθε μεταφερόμενο αλλοδαπό. Με τις ίδιες ποινές τιμωρούνται και οι συμμετέχοντες στις ανωτέρω αξιόποινες πράξεις. Θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση και επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστο δύο (2) ετών κακρηματική ποινή πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών, αν η μεταφορά ενεργείται κατ' επάγγελμα ή με σκοπό το παράνομο κέρδος ή ανο υπαίτιος είναι υπότροπος ή δημόσιος υπάλληλος ή ασκεί το επάγγελμα του τουριστικού ή ναυτιλιακού ή ταξιδιωτικού πράκτορα. Μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά προσώπων, κατάσχονται και δημεύονται με απόφαση του δικαστηρίου, εκτός αν ο ιδιοκτήτης δεν ήταν συνταξιούχος ή συμμετέχων των ανωτέρω πράξεων.

2. Τα ανωτέρω πρόσωπα, καθώς και οι ιδιοκτήτες των μεταφορικών μέσων, υποχρεούνται, ανεξάρτητα από την ποινική ευθύνη, εις ολόκληρον, στα έξοδα συντήρησης και επανόδου των ανωτέρω προσώπων στο εξωτερικό. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται, αναλόγως, οι διατάξεις των εδαφίων β' και γ' του άρθρου 10 και της παραγράφου 4 του άρθρου 29 του παρόντος. Την ίδια υποχρέωση έχουν και όσοι εγγυήθηκαν τον επαναπατρισμό αλλοδαπού, σε περίπτωση παραβίασης των όρων εισόδου ή παραμονής του στη χώρα.

3. Αυτοί που διευκολύνουν την είσοδο στο ελληνικό έδαφος αλλοδαπού, χωρίς να υποβληθεί στον έλεγχο του άρθρου 4 του παρόντος, τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον εκατό χιλιάδων (100.000) δραχμών.

4. Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες οποιουδήποτε πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και γενικά οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου υποχρεούνται να μη δέχονται για μεταφορά και να λαμβάνουν κάθε μέτρο, που να αποκλείει τη μεταφορά στο εξωτερικό προσώπων, που δεν είναι εφοδιασμένα με τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα ή που δεν έχουν υποστεί τον κανονισμό αστυνομικό έλεγχο. Οι παραβάτες τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Η ανωτέρω αξιόποινη πράξη θεωρείται τετελεσμένη, προκειμένου μεν για θαλάσσια και εναέρια μεταφορικά μέσα, εφ' όσον το πρόσωπο που επιβιβάσθηκε λάθρα βρίσκεται μέσα σ' αυτά κατά την έναρξη του προ του απόπλου ή της απογειώσεως ελέγχου από τα αρμόδια κρατικά όργανα ή μετά την άπαρση του πλοίου ή την απογείωση του αεροπλάνου, προκειμένου δε για άλλα μεταφορικά μέσα, εφ' όσον το πρόσωπο που αναχωρεί λάθρα βρίσκεται μέσα σ' αυτά κατά τον τελευταίο έλεγχο εξόδου ή πλησίον των συνόρων. Οι διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση.

5. Το πρόσωπο, το οποίο επιχειρεί, κατά τα ανωτέρω, να εξέλθει του ελληνικού εδάφους χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 4 του παρόντος. Θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση και επιβάλλονται οι ποινές του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αν το πρόσωπο που επιχειρεί να αναχωρήσει λάθρα καταζητείται από τις δικαστικές ή αστυνομικές αρχές ή υπέχει στρατολογικές ή φορολογικές ή συναλλαγματικές ή πάσης φύσεως άλλες υποχρεώσεις προς το Δημόσιο.

6. Τα πρόσωπα του εδαφίου α' της παραγράφου Ι του παρόντος άρθρου ή οι αντιπρόσωποι αυτών στην Ελλάδα υποχρεούνται όπως, αμέσως με τον κατάπλου του πλωτού μέσου ή την άφιξη του αεροπλάνου ή του άλλου μεταφορικού μέσου, παραδίδουν στις υπηρεσίες του αστυνομικού ελέγχου διαβατηρίων δελτία άφιξης ή καταστάσεις των μεταφερομένων από αυτά επιβατών εξωτερικού που προορίζονται για την Ελλάδα και αντίστροφα. Με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης καθορίζεται ο τρόπος σύνταξης των ανωτέρω δελτίων ή καταστάσεων, καθώς και τα στοιχεία που αναφέρονται σ' αυτά.

7. Αυτός που απασχολεί αλλοδαπό, με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς άδεια εργασίας τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον εκατό χιλιάδων (100.000) δραχμών.

Σε περίπτωση υποτροπής, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον τριακοσίων χιλιάδων (300.000) δραχμών.

Με ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή τιμωρείται και ο αλλοδαπός, ο οποίος χωρίς άδεια εργασίας παρέχει εξαστημένα η εργασία ή ασκεί επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επίδομα.

Στους εργοδότες που απασχολούν αλλοδαπούς χωρίς άδεια δύναται να επιβάλλεται και διοικητικό πρόστιμο από τριάντα χιλιάδες (30.000) μέχρι διακόσιες χιλιάδες (200.000) δραχμές. Τα αρμόδια όργανα επιβολής, ο τρόπος είσπραξης και διαχείρισης αυτού, η αναπροσαρμογή του και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης.

Για την επιβολή του προστίμου αυτού ο εργοδότης έχει δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή στο ειρηνοδικείο του τόπου της εργασίας κατά της απόφασης. Το ειρηνοδικείο δικάζει με τη διαδικασία του άρθρου 663 και επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

8. Σε περίπτωση καταδίκης του υπαιτίου, για παραβίαση των διατάξεων 15 προηγούμενης παραγράφου, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται, τιμώντας και τις εν γένει περιστάσεις, να διατάξει το κλείσιμο του καταστήματος ή επιχείρησης για χρονικό διάστημα από ένα (1) μέχρι έξι (6) μήνες.

9. Αυτός που διευκολύνει την παράνομη παραμονή αλλοδαπού ή δυσχεραίνει τις έρευνες των αστυνομικών αρχών για τον εντοπισμό, σύλληψη και έλασή του τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον εκατό χιλιάδων (100.000) δραχμών.

10. Αλλοδαπός, που παραμένει στο ελληνικό έδαφος για χρονικό διάστημα μέχρι τριάντα (30) ημερών από τη λήξη της άδειας παραμονής ή του ή το άρθρο 7 του παρόντος δικαιουμένου χρόνου επιτρεπομένης διαμονής, χρεούται κατά την αναχώρηση σε καταβολή τέλους διπλάσιου του στοιχούντος για τη χορήγηση άδειας παραμονής.

Εάν ο χρόνος της παράνομης παραμονής είναι μεγαλύτερος των τριάντα ημερών, επιβάλλεται πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες (50.000) μέχρι διακόσιες χιλιάδες (200.000) δραχμές.

Ο τρόπος καταβολής και διαχείρισης του ανωτέρω τέλους ή προστίμου ήθε αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης.

11. Οι παραβάτες των διατάξεων του παρόντος νόμου και των προεδρικών διαταγμάτων και αποφάσεων, που εκδίδονται σε εκτέλεση αυτού, τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα, αν δεν τιμωρούνται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 34.

Τέλη και ένσημα.

1. Το τέλος χαρτοσήμου επί των χορηγουμένων αδειών παραμονής και εργασίας, αν για λόγους αμοιβαιότητας δεν προβλέπεται διαφορετικά, ορίζεται ως ακολούθως :

- α. Για τις άδειες βραχείας διάρκειας σε 5.000 δραχμές.
- β. Για τις άδειες ετήσιας διάρκειας σε 10.000 δραχμές.
- γ. Για τις άδειες διάρκειας 2 ετών και άνω σε 15.000 δραχμές.

Το τέλος χαρτοσήμου σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο του αντίστοιχου σε δραχμές ποσού, που καταβάλλεται από τους Έλληνες υπηκόους στη χώρα του αλλοδαπού.

Στις περιπτώσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 7 του παρόντος, το τέλος χαρτοσήμου είναι ίσο με το καταβληθέν για την αρχική χορήγηση της προξενικής θεώρησης.

2. Στις ανωτέρω άδειες επικολλάται ένσημο Ελληνικής Αστυνομίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 38 του ν. 1884/1990 (ΦΕΚ 81 Α)΄.

3. Τα πρόστιμα, που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο, αναπροσαρμόζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης.

Άρθρο 35.

Ρύθμιση λεπτομερειών.

Οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, εφ' όσον δεν προβλέπεται ρύθμιση κατ' άλλο τρόπο, ρυθμίζονται με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου υπουργού.

Άρθρο 36.

Καταργούμενες και διατηρούμενες διατάξεις.

Από της ισχύος του παρόντος νόμου καταργείται ο ν. 4310/1929 (ΦΕΚ 287 Α΄) «Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απαλάσεων και εκτοπίσεων», όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα και κάθε άλλη διάταξη, γενική ή ειδική, που αντικείται στις διατάξεις του παρόντος ή ρυθμίζει θέματα που αποτελούν αντικείμενο αυτού. Η διάταξη του άρθρου 11 του από 8/12 Μαρτίου 1931 προεδρικού διατάγματος (ΦΕΚ 58 Α΄) διατηρείται σε ισχύ.

Μέχρι να εκδοθούν τα προεδρικά διατάγματα και οι υπουργικές αποφάσεις, που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι αντίστοιχες σχετικές διατάξεις που ρυθμίζουν τα συναφή θέματα, εφ' όσον δεν αντίκεινται στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 37.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 1586/1986 (ΦΕΚ 37 Α') «Βαθμολογική διάρθρωση των θέσεων του Δημοσίου, ν.π.δ.δ. και των ο.τ.α. και άλλες διατάξεις», προστίθεται εδάφιο β', ως ακολούθως :

«β. Ειδικά στα ασφαλιστικά ταμεία του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας (Τ.Α.Α.Χ., Τ.Α.Ο.Χ., Ε.Τ.Ε.Χ., Ε.Τ.Υ.Α.Π., Τ.Α.Υ.Α.Π., Κ.Υ.Υ.Α.Π.) μπορεί να τοποθετούνται ως προϊστάμενοι και ανώτεροι αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας, οριζόμενοι με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης».

Άρθρο 38.

1. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του ν. 1797/1988 (ΦΕΚ 164 Α') «Προμήθειες του δημόσιου τομέα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων», προστίθεται εδάφιο ζ', ως εξής :

«ζ. Προμήθειες ή επισκευές που προορίζονται για τις ανάγκες της Ελληνικής Αστυνομίας και αφορούν οπλισμό, πυρομαχικά, ελικόπτερα, τεθωρακισμένα, επιβατικά και λοιπά οχήματα, δίκυκλα, εξοπλισμό ΗΥ, τηλεπικοινωνιακό υλικό, επιστημονικά και ιατρικά όργανα, εξοπλισμό εργαστηρίων υπηρεσιών εγκληματολογικών ερευνών, είδη ένδυσης, εξάρτυσης και υπόδησης και κάθε είδους εξαρτήματα και ανταλλακτικά των παραπάνω, καθώς και τα εργαλεία συντήρησης, επισκευής και λειτουργίας τους».

2. Οι προμήθειες των παραπάνω ειδών εξαιρούνται από την ένταξή τους στο ενιαίο πρόγραμμα προμηθειών, καθώς και την τελική έγκριση που προβλέπονται από τα άρθρα 2 και 6 του ν. 1797/1988, αντιστοίχως.

3. Η εκτέλεση των παραπάνω προμηθειών γίνεται σύμφωνα με τον Κανονισμό Προμηθειών Δημοσίου (Κ.Π.Δ.) και οι προβλεπόμενες απ' αυτόν αρμοδιότητες ασκούνται από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

4. Η ισχύς των παραπάνω διατάξεων αρχίζει την 1-1-1992.

Άρθρο 39.

Οι διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 1911/1990 (ΦΕΚ 166 Α') τίθενται σε εφαρμογή με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης.

Άρθρο 40.

1. Η παράγραφος 11 του άρθρου 89 του από 9.12.1948/21.1.1949 Βασιλικού διατάγματος «Περί Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας Πυροσβεστικού Σώματος» (ΦΕΚ 21 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

«11. Μετά την κύρωση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των πινάκων επιτυχόντων, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, ανάλογα με τις παρουσιαζόμενες κάθε φορά ανάγκες, κατατάσσει με απόφασή του, η οποία δημοσιεύεται περιληπτικά στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ονομαστικά τον απαιτούμενο για κατάταξη αριθμό υποψηφίων κατά τη σειρά επι-

τυχίας τους στον οικείο πίνακα. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δύναται σταθμίζοντας εκ νέου τις υπάρχουσες ανάγκες και για άλλους λόγους, που αφορούν στο συμφέρον της υπηρεσίας να μην προβαίνει στην κατάταξη των επιτυχόντων ακόμη και αν έχει ολοκληρωθεί η προγενέστερη της κατατάξεως νόμιμη διαδικασία.»

2. Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται αναδρομικά από 1-1-1989.

Άρθρο 41.

Διαγράμματα που συνοδεύουν αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, ζωοταξίας και Δημόσιων Έργων ή των νομαρχών ή των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων και δεν έχουν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως σύμφωνα με τις διατάξεις της Γ4δ]15883]1988 (ΦΕΚ 142 Β') κοινής υπουργικής απόφασης, αποστέλλονται για δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μαζί με τα κείμενα των πιο πάνω αποφάσεων και οι αποφάσεις αυτές έχουν αναδρομική ισχύ, που ανατρέχει στο χρόνο της δημοσίευσης το πρώτο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 42

Αναγνώριση Δήμου Παραποτάμου.

1. Οι κοινότητες Δράμεσης και Παραποτάμου της Επαρχίας Θυάμιδος του Νομού Θεσπρωτίας ενώνονται και αναγνωρίζονται σε δήμο με το όνομα Δήμος Παραποτάμου» και έδρα το συνοικισμό «Παραπόταμος, ο» της συνευόμενης κοινότητας Παραποτάμου.

2. Οι εκλογές για την ανάδειξη των αρχών στο συνιστώμενο δήμο γίνονται σε δύο μήνες από την αναγνώρισή της. Η εγκατάσταση των αρχών του δήμου γίνεται μέσα σε τρεις μήνες από τη διενέργεια των εκλογών και ε ημέρα που ορίζεται από το νομάρχη.

3. Στο Δήμο Παραποτάμου εντάσσεται το προσωπικό των συνευόμενων κοινοτήτων, ως και το προσωπικό που προσλήφθηκε στο συσταθέντα με π.δ. 66]1990, που ακυρώθηκε από το Συμβούλιο Επικρατείας με την 2124]191 απόφασή του.

4. Όλες οι εκτελεστές πράξεις των οργάνων του συσταθέντος με το π.δ. 66]1990 Δήμου, οι οποίες εκδόθηκαν μέχρι της κοινοποίησης της δικαστικής απόφασης θεωρούνται εκδοθείσες υπό νομίμου οργάνου.

Άρθρο 43.

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει μετά έξι (6) μήνες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις, πλην των άρθρων 37, 39 και επόμενα, των οποίων ισχύς αρχίζει από τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυ-
νήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 21 Νοεμβρίου 1991

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

εδρίας της Κυβέρνησης
ΣΩΤ. ΚΟΥΒΕΛΑΣ

ξωτερικών
Γ. ΣΑΜΑΡΑΣ

Οικονομικών
ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑΣ

είας Πρόνοιας και
ωνικών Ασφαλίσεων
Γ. ΣΟΥΡΛΑΣ

ρικής Ναυτιλίας
Π. ΠΑΥΛΙΔΗΣ

βάλλοντος, Χωροταξίας
και Δημοσίων Έργων
Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Εθνικής Άμυνας
ΙΩ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Εσωτερικών
ΝΙΚ. ΚΛΕΙΤΟΣ

Εργασίας
ΑΡ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΟΣ

Δικαιοσύνης
ΜΙΧ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δημόσιας Τάξης
Θ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Βιομηχανίας, Ενέργειας
και Τεχνολογίας και Εμπορίου
Α. ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 22 Νοεμβρίου 1991

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός
ΜΙΧ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

αρχή αυτή, αν η απέλαση δεν πραγματοποιηθεί εντός τριών (3) μηνών, γνωστοποιεί τούτο στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Στην περίπτωση αυτήν ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να ανακαλέσει την απόφασή-του για αποχή από την ποινική δίωξη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, εφ' όσον δεν έχει παρέλθει ένα (1) έτος από την ημέρα της παράνομης εισόδου του αλλοδαπού στη Χώρα.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καθορίζεται το αντικείμενο του αστυνομικού ελέγχου και η διαδικασία εκτέλεσης των δικαστικών και διοικητικών πράξεων, που έχουν σχέση με τη συνοριακή κυκλοφορία προσώπων.

6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας μπορεί να καθορίζεται κατ' εξαίρεση άλλος κατάλληλος τόπος και χρόνος διενέργειας ελέγχου, όταν παρατηρείται αυξημένη συνοριακή κίνηση.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται τα έγγραφα, με τα οποία πρέπει να εφοδιάζονται οι Έλληνες πολίτες για να εξέρχονται από τη Χώρα, καθώς και οι αλλοδαποί που στερούνται ταξιδιωτικών εγγράφων και δεν καθίσταται δυνατός ο έγκαιρος εφοδιασμός τους από τις διπλωματικές αρχές της χώρας τους.

8. Όποιος κερδίσει ή χρησιμοποιεί γνήσιο ταξιδιωτικό έγγραφο άλλου προσώπου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον πενήντα χιλιάδων (50.000) δραχμών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος κατακρατεί ταξιδιωτικό έγγραφο άλλου προσώπου ή αρνείται να παραδώσει τούτο στην αρμόδια υπηρεσία. Επίσης με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος κατέχει ή χρησιμοποιεί πλαστό ταξιδιωτικό έγγραφο.

9. Υπεύθυνος γραφείου ταξιδιών ή μετανάστευσης ή οποιοσδήποτε άλλος υποβάλει για λογαριασμό τρίτου στην αρμόδια αρχή δικαιολογητικά έκδοσης ταξιδιωτικού εγγράφου, με στοιχεία που δεν ανταποκρίνονται στην ταυτότητα του προσώπου αυτού, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον εκατό χιλιάδων (100.000) δραχμών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και εκείνος, για λογαριασμό του οποίου υποβάλλονται τα ανωτέρω δικαιολογητικά. Εκτός από τις ανωτέρω ποινές, με απόφαση του νομάρχη επιβάλλεται η οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας του γραφείου.

Άρθρο 5.

Ομάδες δίωξης λαθρομετανάστευσης.

1. Με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης συγκροτούνται ειδικές αστυνομικές ομάδες με αποστολή την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης κατά μήκος των χερσαίων συνόρων της Χώρας.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας συγκροτούνται μικτές ομάδες επιτήρησης των παράκτιων περιοχών και θαλάσσιων συνόρων της Χώρας, για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εκτέλεση των αποφάσεων απέλασης, που εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις του του παρόντος νόμου, καθώς και εκείνων που διατάσσονται με αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων, σύμφωνα με το άρθρο 74 του Ποινικού Κώδικα.

Άρθρο 28.

Απαγορεύσεις απελάσεων. ✓

Απαγορεύεται η απέλαση, εφ' όσον ο αλλοδαπός :

1. Είναι ανήλικος και η γονική του οικογένεια διαμένει στην Ελλάδα.
2. Είναι μητέρα ημεδαπού ανηλίκου με τον οποίο συγκατοικεί και διατρέφει ή γονέας ημεδαπού ανηλίκου, ο οποίος έχει τη γονική μέριμνα.
3. Έχει υπερβεί το 80ό έτος της ηλικίας του και δεν συντρέχει λόγος που να αφορά την εθνική ασφάλεια της χώρας.

Άρθρο 29.

Δαπάνες απέλασης.

1. Η δαπάνη απέλασης καλύπτεται εξ ιδίων χρημάτων του απελαυνόμενου, εφ' όσον διαθέτει το απαιτούμενο ποσό, άλλως βαρύνει το Δημόσιο εξ' ολοκλήρου ή κατά το μέρος που ελλείπει.

2. Σε περίπτωση που η είσοδος ή η παραμονή του αλλοδαπού έχει επιτραπεί κατόπιν εγγυήσεως τρίτου προσώπου, τα έξοδα απέλασης, συμπεριλαμβανομένης και της δαπάνης διατροφής, βαρύνουν εις ολόκληρον τόσο τον απελαυνόμενο, όσο και τον εγγυητή.

3. Εργοδότης, ο οποίος απασχολεί αλλοδαπό χωρίς άδεια εργασίας, βαρύνεται με τα έξοδα της απέλασής του.

4. Οι ανωτέρω δαπάνες καταβάλλονται αμέσως ή εισπραττονται ως δημόσιο έσοδο, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την εισπραξη δημοσίων εσόδων. Στην περίπτωση αυτήν οι δαπάνες επιστρέφονται στον προϋπολογισμό του φορέα από τον οποίο καταβλήθηκαν. Τίτλο για την εισπραξη αποτελεί η δήλωση εγγύησης ή η πράξη βεβαίωσης της παράβαδης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ.

Άρθρο 30.

Υποχρεώσεις πατεχόντων διαμονή.

Οι διευθυντές ξενοδοχείων, παραθεριστικών κέντρων, κλινικών και θεραπευτηρίων, οι εκμισθωτές ακινήτων, καθώς και αυτοί οου παρέχουν με οποιονδήποτε τρόπο διαμονή σε αλλοδαπό, υποχρεούνται να ενημερώσουν αμέσως την αρμόδια αστυνομική αρχή, τόσο για την άφιξη όσο και για την αναχώρησή του, υποβάλλοντας και σχετικό δελτίο, σύμφωνα με τα οριζόμενα με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης. Ο αλλοδαπός υποχρεούται να παρέχει στα ανωτέρω πρόσωπα κάθε πληροφορία απαραίτητη για τη συμπλήρωση του δελτίου άφιξης ή αναχώρησης.

3. Εκπαιδευτικό νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με βορειοηπειρώτες μαθητές στην Ελλάδα

ΥΠΕΠΘ- 21/3175/7-9-82

Τάξεις υποδοχής

1.- Η ανάγκη για αντιμετώπιση του ιδιόμορφου και δύσκολου προβλήματος της εκπ/σεως των παιδιών των εκανακατριζομένων (από διάφορες χώρες του εξωτερικού) Ελλήνων ώθησε στο παρελθόν την πολιτεία να ιδρύσει, αρχικά, τάξεις υποδοχής δημοτικής και γυμνασιακής βαθμίδας στην πόλη της Θεσσαλονίκης και στην περιοχή των Σερρών για τα παιδιά των μεταναστών μας από τη Δυτ. Γερμανία. Η ίδρυση των τάξεων αυτών στηρίχθηκε στην αριθ. φ. 818.2/Ζ/Ζ/4139/20-10-80 απόφαση του ΥΠΕΠΘ με την οποία, εκκλιόν, καθορίσθηκε ο σκοπός ιδρύσεως και διατυπώθηκε το ωρολόγιο πρόγραμμα. Στην απόφαση αυτή ο σκοπός των τάξεων υποδοχής ορίζεται έτσι: "είναι γενικώς η βοήθεια των μαθητών να ενταχθούν στο ελληνικό σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον και τον ελληνικό τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς".

2.- Οι τάξεις αυτές άρχισαν να λειτουργούν το σχολ. έτος 1980-81, λειτούργησαν κέρυσι και θα εξακολουθήσουν να λειτουργούν φέτος.

Έκτοτε, ενώ δεν σημειώθηκε εξέλιξη στο θεσμό, οι ανάγκες για παροχή ειδικής εκπ/σεως με την αύξηση των κατενοστούντων μαθητών μεγάλωσαν και, όπως ήταν επόμενο, οι ακατηήσεις των γονιών των μαθητών αυτών έγιναν κρό πλεστικές.

3.- Οι λόγοι αυτοί και η ειδική μέριμνα, την οποία οφείλει το Υπουργείο Παιδείας να εκδηλώνει για τα παιδιά των μεταναστών μας σε εφαρμογή σχετικών Κυβερνητικών αποφάσεων, οι οποίες έχουν ήδη εξαγγελθεί, το οδήγησαν στην απόφαση να προγραμματίσει για το φετινό σχολ. έτος 1982-83 ίδρυση νέων τάξεων υποδοχής και εκπλέον φροντιστηριακών τμημάτων Δημοτικής και Γυμνασιακής βαθμίδας σε πανελλήνια σχεδόν κλίμακα για μαθητές που προέρχονται από τη Δυτ. Γερμανία και από αγγλόφωνες χώρες:

4.α) Η ίδρυση των τάξεων υποδοχής κρίθηκε αναγκαία να γίνει, όπου οί μαθητές της ίδιας τάξεως από την ίδια περιοχή (γερμανόφωνη, αγγλόφωνη) είναι τουλάχιστον 10 και εφόσον κριθεί από τους δασκάλους ή καθηγητές τους ότι ένταξή τους σε κανονική τάξη είναι προβληματική, άν όχι αδύνατη.

β) Η εναλλακτική αντιμετώπιση του προβλήματος της εκπ/σεως των παιδιών των παραπάνω κατηγοριών με τη δημιουργία φροντιστηριακών τμημάτων, στα οποία θα φοιτούν 4 ως 9 το πολύ παιδιά τ ς ίδιας τάξεως από την ίδια περιοχή (γερμανόφωνη, αγγλόφωνη) δημοτικής ή γυμνασιακής βαθμίδας και θα διδάσκονται έπειτα από τα κανονικά τους μαθήματα, φροντιστηριακά μαθήματα (5 ως 6 ώρες τη βδομάδα) στα οποία κατεξοχή έχουν ανάγκη, υιοθετήθηκε από το Υπουργείο, όταν διαπιστώθηκε η αποτελεσματικότητα του μέτρου. Τούτο προέκυψε ύστερα από σχετικές έρευνες του ΚΕΜΕ, εκθέσεις εκθεωρήσεων, όπου λειτούργησαν στο παρελθόν τάξεις, από τις εισηγήσεις του σεμιναρίου που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη τον περασμένο Απρίλη για τις τά-

Ξεις υποδοχής και τις προτάσεις, τέλος, ειδικών εκπαιδευμένων.

γ) Η κείρα του παρελθόντος απέδειξε ότι πολύ δύσκολα βρίσκονται δέκα(10) μαθητές για να συγκροτηθεί τάξη και πολύ δύσκολα εξοικονομούνται εύθουσες διδασκαλίας, πρόσθετο διδακτικό προσωπικό, ενώ ακαιτούνται μεγάλες δαπάνες και μεγάλη ταλαιπωρία για τους μετακινούμενους μαθητές.

δ) Τα προβλήματα αυτά γίνονται πολύ πιο ακλούστερα με τη δημιουργία φροντιστηριακών τμημάτων, ενώ παράλληλα εκινουείται ένα σύστημα εκπ/σεως αρκετά ευέλικτο και αποτελεσματικό για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών μας στο επίπεδο της εννεάχρονης υποχρεωτικής εκπ/σης.

ε) Αυτού είναι οι λόγοι για τους οποίους το Υπουργείο Παιδείας εκδηλώνει την προτίμησή του στα φροντιστηριακά τμήματα για την αντιμετώπιση του ακανθώδους προβλήματος της εκπ/σης των παιδιών των μεταναστών μας, χωρίς να παραγνωρίζει την αξία της ολοκληρωμένης εκπ/σεως που δίνεται στις τάξεις υποδοχής, τις οποίες σα θεσμο θεωρεί πολύ σημαντικές.

5.- α) Αυτή τη στιγμή ειδική εκτροπή στο Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με το ΚΕΜΕ εκεξεργάζεται ειδικά αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα για τις τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα. Αναμένουμε τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής για να σας στείλουμε σχετικές οδηγίες το συντομότερο δυνατό.

β) Σέ σχετικό εξόλλου νομοσχέδιο που καταρτίζεται, καθορίζεται η διαδικασία αμοιβής και των εκπ/κών που θα διδάξουν φροντιστηριακά μαθήματα.

γ) Ακόμη, εκίνεεται η ανακίνωση προγράμματος λειτουργίας σεμιναρίων σε διάφορες πόλεις της χώρας για την εκπ/ση του διδακτικού, διοικητικού και εκπαιδευτικού προσωπικού των υπο ίδρυση τάξεων και τμημάτων.

6.- Για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των τάξεων και τμημάτων που μελλοντικά θα λειτουργήσουν, δημιουργείται ειδικός λογαριασμός στο Υπουργείο Παιδείας. Θα σας δοθούν στο μέλλον σχετικές οδηγίες για τις δαπάνες που μπορείτε να πραγματοποιήσετε και τα δικαιολογητικά που θα υποβάλετε σύμφωνα με τις ακαιτήσεις των οικονομικών μας υπηρεσιών και των ταμείων της Ε.Ο.Κ., από τα οποία χρηματοδοούνται προγράμματα που αφορούν εκπ/ση παιδιών μεταναστών.

7.- Για την εκιτυχία του προγράμματος εκπ/σεως των παιδιών των μεταναστών μας και προκειμένου να αρχίσει να εφαρμόζεται από το τρέχον σχολ. έτος 1982-83 στην έκταση και με τον τρόπο που το Υπουργείο μας εκιδιόκει, ζητούμε από τους κ. Εκπαιδευτικούς Δ.Ε. και κ. Γεν. Εκπαιδευτικούς Μ.Ε., στους οποίους απευθυνόμαστε, αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα του προβλήματος, να κινηθούν αμέσως και δραστήρια, όπως παρακάτω υποδεικνύουμε, για να έχουμε στη διάθεσή μας τα στοιχεία που χρειαζόμαστε μέσα σε προθεσμία 20 ημερών από τη μέρα που θα λάβουν την εγκύκλιό μας αυτή.

8.- Οι Εκπαιδευτικοί Δ.Ε. και Γεν. Εκπαιδευτικοί Μ.Ε., κατά περίπτωση, κάθε περιφέρειας, όπως εικινούνται στους πίνακες που συνοδευτικά σας στέλνουμε, αφού συνεργασθούν με τα σχολεία τους και μεταξύ τους (όπου είναι περισσότεροι από ένας εκ. Αθήνα Α-ΙΗ

ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΕΔΕ, Μεσσηνία Α' - Β' ΓΕΜΕ) θα καταλήξουν σε οριστικά συμπεράσματα. Θα παρακαλέσουμε δε να αναλάβει ο πρώτος στη σειρά (π.χ. Καβάλας Α- Γ ΕΔΕ, ο πρώτος είναι της Α' ΕΔΕ) να μας πληροφορήσει τα εξής:

α) Πόσες τάξεις ή τμήματα (από γερμανόφωνες, αγγλόφωνες χώρες χωριστά) μπορεί να λδροθούν· τυχόν αρνητικό αποτέλεσμα θα αναφέρεται ή θα αιτιολογείται.

Οι πίνακες που σας στέλνουμε και στους οποίους γίνεται εκτίμηση για πιθανή ύδρυση τάξεων και τμημάτων δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να θεωρηθούν σημαντικού. Συντάχθηκαν για λόγους μεθοδικούς και με βάση στατιστικά στοιχεία.

β) Πόσοι μαθητές θα φοιτούν στα τμήματα ή τις τάξεις.

Για να υκολογηθεί ότι μαθητής θα φοιτήσει σε τάξη ή τμήμα, απαιτείται γραπτή δήλωση του γονιού του ότι εκιθυμεί το παιδί του να φοιτήσει στην τάξη ή το τμήμα. (Ελάχιστος αριθμός μαθητών τάξεως 10, μέγιστος 25. Ελάχιστος αριθμός μαθητών φροντιστηριακού τμήματος, όπως και αλλού αναφέραμε, 4, μέγιστος 9).

γ) Ποιό σχολείο ή σχολεία θεωρείτε κατάλληλα για τη λειτουργία των τάξεων ή τμημάτων στην περιοχή σας. Κατά την εκτίμησή σας θα λάβετε υπόψη αν το σχολείο είναι κεντρικό και αν διαθέτει αίθουσες και άλλους σχετικούς χώρους.

9.- Τέλος, θα εκιθυμούσαμε να σας κληροφορήσουμε ακόμη τα εξής, με την παράκληση να ενημερώσετε κατάλληλα τους ενδιαφερομένους γονείς:

α) Είναι δυνατό υπό ορισμένες προϋποθέσεις να χορηγηθεί από το Υπουργείο Εργασίας στους μαθητές που θα φοιτήσουν στις τάξεις ή τα τμήματα ειδικό εκπ/κό εκύδομα. Σας στέλνουμε τη σχετική εγκύκλιο και απόφαση του ίδιου Υπουργείου για να ενημερωθείτε και

β) Η μετακίνηση των μαθητών είτε γίνεται με τα μαζικά μέσα μεταφοράς είτε με ειδικά μισθωμένα οχήματα βαρύνει την Υκηρεσία.

ΥΠΕΠΘ - Γ1/196/399/16.4.92

Εκπαιδευτικές εκδρομές των μαθητών των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δημοσίων και Ιδιωτικών.

Έχοντας υπόψη:

1) Το άρθρο 45 του Ν. 1566/85 (ΦΕΚ 167 τεύχ. Α/30-9-85) "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις".

2) Την Η/2871/4.5.90 κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, "Ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων" (ΦΕΚ 296 τεύχ. Β'/4.5.90).

3) Την ανάγκη πραγματοποίησης εκπαιδευτικών εκδρομών από τους μαθητές των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Δημοσίων και Ιδιωτικών.

Αποφασίζομε

Κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους είναι δυνατό να πραγματοποιούνται από τους μαθητές των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ημερήσιες εκπαιδευτικές εκδρομές, σύμφωνα με τις παρακάτω ρυθμίσεις:

Α. 1. Μία ημερήσια εκδρομή (χωρίς διανυκτέρευση) από τους μαθητές όλων των τάξεων των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, οποτεδήποτε μέσα στο διδακτικό έτος. Η εκδρομή αυτή πραγματοποιείται μόνο εφόσον εξυπηρετεί ανάγκες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς ύστερα από σχετική συνεννόηση του σχολείου με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Σε διαφορετική περίπτωση δεν πραγματοποιείται.

2. Για τις εκδρομές αυτές πρέπει να γίνεται κατάλληλη προετοιμασία στο σχολείο ώστε να ευαισθητοποιούνται οι μαθητές και να αντιλαμβάνονται πως είναι μια ευκαιρία να έλθουν σε επαφή με τόπους που έχουν ιδιαίτερη μορφωτική - πολιτιστική αξία, όπως αρχαιολογική - ιστορική - οικολογική, να γνωρίσουν τη σημερινή πορεία του τόπου μας για πρόοδο και ανάπτυξη και γενικότερα τα επιτεύγματα του ανθρώπου από τον μακροχρόνιο αγώνα του, για την κατάκτηση του πολιτισμού.

Β. Για την πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών εκδρομών (ημερησίων) απαιτούνται οι εξής προϋποθέσεις:

1. Απόφαση του Συλλόγου των διδασκόντων κάθε σχολείου, που πρέπει να λαμβάνεται 15 τουλάχιστον ημέρες πριν από την πραγματοποίηση των ημερησίων εκδρομών από την οποία ορίζονται απαραίτητα:

α) Ο αρχηγός της εκδρομής, που πρέπει να είναι μόνιμος εκπαιδευτικός.

β) Οι συνοδοί δάσκαλοι της εκδρομής, που είναι εκπαιδευτικοί της Α/θμιας εκπαίδευσης, πλην των ωρομισθίων και σε αναλογία, ένας εκπαιδευτικός ανά 30 μαθητές.

γ) Η ημερομηνία αναχώρησης.

δ) Ο τόπος όπου θα πραγματοποιηθεί η εκδρομή.

ε) Κάθε λεπτομέρεια προγραμματισμού της εκδρομής, ώστε να επιτυγχάνεται τόσο ο σκοπός της που είναι κατά κύριο λόγο εκπαιδευτικός και μορφωτικός, όσο και η ασφαλής διακίνηση των μαθητών.

2. Συμμετοχή στην εκδρομή των 3/4 του αριθμού των μαθητών της τάξης ή του σχολείου.

3. Υποβολή στο Διευθυντή του σχολείου ενυπογράφων σημειωμάτων από τους κηδεμόνες των μαθητών, μέσα στην οριζόμενη από την παράγραφο Β1 ημερομηνία, στα οποία να φαίνεται ότι εγκρίνουν τη συμμετοχή των παιδιών τους στην εκδρομή.

4. Έγκριση από τα αρμόδια όργανα, που είναι ο οικείος προϊστάμενος της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, για τις εντός του Νομού εκδρομές, ο Νομάρχης για τις υπόλοιπες περιπτώσεις των εκδρομών που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας.

Για την χορήγηση της έγκρισης πραγματοποίησης της εκδρομής πρέπει να πληρούνται όλες οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις και για αυτό κάθε σχολείο υποχρεούται να υποβάλλει έγκαιρα στα αρμόδια εγκριτικά όργανα τα εξής:

ΥΠΕΠΘ - Γ1/23/108/25.1.91

Λειτουργία Δημοτικών Σχολείων.

Έπειτα από το υπ'αριθμ. Γ1/67/18.1.91 ΤΕΛΕΞ με το οποίο σας γνωστοποιήσαμε την κατάργηση του Π.Δ. 390/90 (ΦΕΚ 154 τ.Α') σας γνωρίζουμε τα εξής:

α) Η καταχώρηση της βαθμολογίας θα γίνει σύμφωνα με τα προϋπάρχοντα δεδομένα όπως προβλέπεται από το άρθρο 13 του Π.Δ. 483/77 (ΦΕΚ 149 α') που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του Π.Δ. 497/81 (ΦΕΚ 134 α') και την υπ'αριθμ. Γ/9425/29.11.80 εγκύκλιό μας. Για την καταχώρηση βαθμολογίας του α' τριμήνου θα δοθούν νεότερες οδηγίες.

β) Όσες διοικητικές πράξεις (όπως εγγραφές, μετεγγραφές, κατατακτήριες εξετάσεις μαθητών κ.λ.π.) έγιναν με το Π.Δ. 390/90 δε θίγονται.

γ) Για τον εκκλησιασμό ισχύει η υπ'αριθμ. 1832/12.5.86 επιστολή του τότε Υφυπουργού Παιδείας η οποία παραπέμπει στις υπ'αριθμ:

1. Φ.200.21/16/139240/26.11.77 εγκύκλιο ΥΠΕΠΘ.
2. Γ/6251/22.10.79 εγκύκλιο ΥΠΕΠΘ.
3. Γ/2875/30.4.81 εγκύκλιο ΥΠΕΠΘ.

δ) Για τη σημασία ισχύουν οι υπ'αριθμ:

1. 86774/2.10.75 εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών.
2. Φ.510/91/11864/20.12.74 εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ.
3. Φ.200.21/18/150319/22.12.77 εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ.
4. Γ.2041/23.3.79 απόφαση του Υπουργού Παιδείας.

ε) Για τα υπόλοιπα ισχύουν τα Π.Δ. 483/77 (ΦΕΚ 149-α') και Π.Δ. 497/81 (ΦΕΚ 134-α').

Ο Υφυπουργός

ΥΠΕΠΘ - Γ1/116/342/19.4.91

Εγγραφές αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία Π.Ε. και Δ.Ε.

Εξ αιτίας της εισόδου στη χώρα μας πολλών αλλοδαπών προερχομένων από την Αλβανία (κυρίως Βορειοηπειρωτών) Σαρακατσαναίων από τη Βουλγαρία και Ποντίων από την Ε.Σ.Σ.Δ., παρακαλούνται οι Διευθυντές των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, να κάνουν σεκτή την αίτηση για εγγραφή και φοίτηση των παιδιών τους, αφού πρώτα γίνει η απαραίτητη διαδικασία περί ισοτιμίας των προσκομιζομένων τίτλων σπουδών.

Ειδικά για τους προερχόμενους από την Αλβανία, οι οποίοι τυχόν αδυνατούν να προσκομίσουν τίτλο σπουδών ή βεβαίωση σχετική με την τάξη στην οποία φοιτούσαν (Π.Δ. 182/84 άρθρο 3 Π.Δ. 155/78 άρθρο 1) παρακαλούμε να ενημερώσετε σχετικά τη Διεύθυνση Σπουδών Π.Ε. και Δ.Ε. αντίστοιχα (ονοματεπώνυμο, σχολείο στο οποίο φοιτούσαν, τάξη κ.λ.π.), ώστε να ρυθμίσουμε το θέμα δια της διπλωματικής οδού.

Παρακαλού,ε να ενημερώσετε τα σχολεία της αρμοδιότητάς σας σχετικά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΝΟΜΑΡΧΙΑ.....
 ΠΡΩΤ.ΕΚΠ/ΣΗΣ
 ...ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.....
 Οδός.....

Αριθμός Β.Π.Σ
 Αριθμός έγκρισης του πρακτικού
 της εξεταστικής επιτροπής

Νομός
 Δήμος ή Κοινότητα
 Αρ. Μητρ. ή Δημ.
 Έτος γέννησης.....
 Υψηλότητα
 Θρήσκευμα

ΤΙΤΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Απολυτήριο)

..... του..... και της.....

το γένος..... κάτοικος.....
 (πλήρης διεύθυνση)

υποβλήθηκε σε ειδική εξέταση στις σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 3
 (ημερομηνία)

του Π.Δ 121/95 (Φ.Ε.Κ 75 Α΄) από την εξεταστική επιτροπή που συγκροτήθηκε με την αρ.

..... πράξη του διευθυντή του..... Δημ. Σχολείου.....

το πρακτικό της οποίας εγκρίθηκε με την αρ. πράξη του Προϊσταμένου

Τ..... Πρωτ. Εκπ/σης και κρίθηκε άξιος απόκτησης τίτλου
 (Δ/σης ή Γραφείου)

σπουδών (απολυτηρίου) δημοτικού σχολείου με γενικό βαθμό

.....
 (Τόπος, ημερομηνία)

ο Διευθυντής του Σχολείου

(υπογραφή , σφραγίδα)

ΥΠΕΠΘ - Γ1/1188/20.9.95

ΘΕΜΑ : " Εγγραφές αλλοδαπών "

Με αφορμή ερωτήματα που υποβάλλονται στο Υπουργείο-Παιδείας σχετικά με την εγγραφή αλλοδαπών μαθητών σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

1. Στο δημοτικό σχολείο μπορούν να εγγράφονται αλλοδαποί μαθητές, διαμένοντες στην Ελλάδα ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης, εφόσον το επιθυμούν οι γονείς ή κηδεμόνες τους, οι οποίοι διαμένουν ήδη στην Ελλάδα.
2. Για τη εγγραφή στην Α΄ τάξη απαιτούνται:
 - α) Πιστοποιητικό στο οποίο αναγράφεται η ακριβής ημερομηνία γέννησης.
 - β) Πιστοποιητικά ή βεβαιώσεις που ισχύουν και για την εγγραφή των ημεδαπών απ' όπου προκύπτει ότι έγιναν τα προβλεπόμενα εμβόλια και η οδοντολογική εξέταση.
Σε περίπτωση που ο μαθητής δε διαθέτει τις παραπάνω βεβαιώσεις, ο διευθυντής και το διδακτικό προσωπικό συνεργάζονται με τους γονείς και κηδεμόνες για την απόκτησή τους.
3. Για την εγγραφή στις υπόλοιπες τάξεις απαιτούνται:
 - α) Τίτλος ξένου σχολείου ή επίσημη βεβαίωση φοίτησης ή αποδεικτικό μετεγγραφής.
 - β) Τα αναφερόμενα στο εδάφιο β΄ της προηγούμενης παραγράφου δικαιολογητικά.
4. Όλα τα δικαιολογητικά είναι μεταφρασμένα από την κρατική μεταφραστική υπηρεσία ή προξενική αρχή ή από επίσημο μεταφραστή αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Εξωτερικών. Σε περίπτωση που κάποιος από τα δικαιολογητικά δεν προσκομιστεί αμέσως, ο γονέας ή ο κηδεμόνας αναλαμβάνει με δήλωσή του να το προσκομίσει σε σύντομο χρονικό διάστημα.
5. Υπενθυμίζουμε ακόμη ότι:
 - α) Οι μαθητές που δεν προσκομίζουν τα δικαιολογητικά εγγραφής μέχρι το τέλος του διδακτικού έτους δεν εγγράφονται στο Βιβλίο Μητρώου και δε χορηγείται σ' αυτούς τίτλος προόδου ή σπουδών. Τα στοιχεία που οι γονείς ή κηδεμόνες τους δηλώνουν καταχωρίζονται σε κατάσταση που παραμένει στο σχολείο. Στους μαθητές αυτούς μπορεί να χορηγηθεί, όταν ζητηθεί, βεβαίωση ότι παρακολούθησαν τα μαθήματα της συγκεκριμένης τάξης. Η ίδια βεβαίωση χορηγείται στο μαθητή, όταν αυτός μετακινείται σε άλλο σχολείο.
 - β) Οι προερχόμενοι από σχολεία του Εξωτερικού Έλληνες ή αλλοδαποί μαθητές, σύμφωνα με το Π.Δ. 297/78, εγγράφονται σε αντίστοιχη τάξη, εφόσον έχουν τη νόμιμη ηλικία, ή σε μικρότερη, αν οι γονείς ή κηδεμόνες το ζητήσουν με σχετική δήλωση.
 - γ) Το άρθρο 2 του Π.Δ. 121/95 (Φεκ 75Α΄) προβλέπει ειδική διαδικασία κατατακτηρίων εξετάσεων για μετακινούμενους ή αλλοδαπούς μαθητές.
 - δ) Με ελλιπή δικαιολογητικά εγγράφονται:
 1. Όσοι προστατεύονται από Ελληνικό Κράτος ως πρόσφυγες και όσοι τελούν υπό τη προστασία της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών. (Σχετική η αρ. Φ6/82/Γ1/647/28-6-94 εγκύκλιος της υπηρεσίας μας, η οποία εξακολουθεί να ισχύει).
 2. Όσοι προέρχονται από περαχές στις οποίες επικρατεί έκρυθμη κατάσταση, σύμφωνα με το Π.Δ. 155/78.

**4. Ενδεικτικές βαθμολογίες βορειοηπειρωτών
μαθητών που αποτελούν μέρος
του δείγματος της έρευνας**

για συνεργασία κάθε και ώρα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	
Α'	ΤΡΙΜΗΝΟ
Β'	ΤΡΙΜΗΝΟ
Γ'	ΤΡΙΜΗΝΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ *Αρταίων*

Δ/ΝΣΗ ΠΡΩΤ. ΕΚΠ/ΣΗΣ

4^ο ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΩΤ. ΕΚΠ/ΣΗΣ

23^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πατρών

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ *Πατρών 67*

ΤΗΛΕΦΩΝΟ *421053*

ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 1996 - 1997

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Τ.ΟΥ ΜΑΘΗΤ.Η ΤΗΣ *Γ2* ΤΑΞΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΟΥ: *1541*

Η ΔΑΣΚΑΛΑ..... ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Κουρουνάκη

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Β' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	Πορ καρα Β	Πορ καρα Β	Β	
ΝΕΟΕΛ. ΓΛΩΣΣΑ	Πορ καρα Β	Πορ καρα Β	Β	
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Αριεσα Α	Πορ καρα Β	Β	
ΙΣΤΟΡΙΑ	Πορ καρα Β	Πορ καρα Β	Β	
ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒ.	Καρα Γ	Καρα Γ	Γ	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ				
ΦΥΣΙΚΑ				
ΚΟΙΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΑΓΩΓΗ				
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ { ΤΕΧΝΙΚΑ	Πορ καρα Β	Πορ καρα Β	Β	
ΑΓΩΓΗ { ΜΟΥΣΙΚΗ	Αριεσα Α	Αριεσα Α	Α	
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	Πορ καρα Β	Πορ καρα Β	Β	
ΑΠΟΥΣΙΕΣ	+ = - =	+ = - =	+ = - =	
	Παύσα 18.12.1996 Η ΔΑΣΚΑΛΑ ΚΟΥΡΟΥΤΣΑ	Παύσα 19.3.1997 Η ΔΑΣΚΑΛΑ ΚΟΥΡΟΥΤΣΑ	1996 ΔΑΣΚΑΛΑ	
	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΦΚΚΚΚ	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΦΚΚΚΚ	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ	

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Β' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	Καλά Γ	Πολύ καλά Β		
ΝΕΟΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΑ	Καλά Γ	Πολύ καλά Β		
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Καλά Γ	Καλά Γ		
ΙΣΤΟΡΙΑ	Καλά Γ	Καλά Γ		
ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒ.	Καλά Γ	Καλά Γ		
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ				
ΦΥΣΙΚΑ				
ΚΟΙΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΑΓΩΓΗ				
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ { ΤΕΧΝΙΚΑ	Πολύ καλά Β	Άριστα Α		
ΑΓΩΓΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ	Πολύ καλά Β	Καλά Γ		
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	Πολύ καλά Β	Άριστα Α		
ΑΠΟΥΣΙΕΣ	+ = - =	+ = - =	+ = - =	
	18-19-1996 ΔΑΣΚΑΛ. Α.....	19-3-1997 ΔΑΣΚΑΛΑ..... 199..... ΔΑΣΚΑΛ.....	
	Ανώγειος	Βλαχάκης		
	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ	

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Β' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	Άριστα Α	Άριστα Α	Α	
ΝΕΟΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΑ	Πολύ καλά Β	Πολύ καλά Β	Β	
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	Πολύ καλά Β	Βέλιστα Α	Α	
ΙΣΤΟΡΙΑ	Πολύ καλά Β	Άριστα Α	Α	
ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒ.	Πολύ καλά Β	Άριστα Α	Α	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ				
ΦΥΣΙΚΑ				
ΚΟΙΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΑΓΩΓΗ				
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ } ΤΕΧΝΙΚΑ	Άριστα Α	Άριστα Α	Α	
ΑΓΩΓΗ } ΜΟΥΣΙΚΗ	Άριστα Α	Άριστα Α	Α	
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	Άριστα Α	Άριστα Α	Α	
ΑΠΟΥΣΙΕΣ	+ = - =	+ = - =	+ = - =	
	18-12..... 1996 Η..... ΔΑΣΚΑΛΑ..... Μικροί	19-3..... 1997 Η..... ΔΑΣΚΑΛΑ..... Μικροί 199... ΔΑΣΚΑΛ.....	
	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΛΕΜΟΝΑΣ Kostas Nektarios Nektarios	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΛΕΜΟΝΑΣ Bogdana Glean Bogdana	Έλαβα γνώση Ο ΚΗΛΕΜΟΝΑΣ	

**5. Ερωτηματολόγιο για τους
Βορειοηπειρώτες γονείς**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΓΟΝΕΙΣ

Είμαστε δυο φοιτητές (Κοινωνικοί Λειτουργοί) και κάνουμε μια έρευνα σχετικά με το πώς ζείτε εδώ στην Ελλάδα, τι προβλήματα αντιμετωπίζετε, καθώς επίσης και για το πώς τα πηγαίνουν τα παιδιά σας στο σχολείο από άποψης βαθμών, σχέσεων με τους δασκάλους και τους άλλους μαθητές.

Από εσάς ζητάμε, αφού διαβάσετε καλά το ερωτηματολόγιο, να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις. Σε κάθε ερώτηση θα σημειώνετε ένα Χ στην απάντηση που νομίζετε ότι είναι σωστή. Πρέπει να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο (μην βάλετε πουθενά το όνομά σας).

Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για την καλύτερευση της ζωής σας στην Ελλάδα.

Σε περίπτωση που βρείτε κάποια δυσκολία, θα σας βοηθήσουμε εμείς, αφού ενημερώσουν τα παιδιά τους δασκάλους τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

1) Πριν πόσα χρόνια ήρθε το παιδί σας στην Ελλάδα ;

α) 0 - 2

β) 2 - 4

γ) περισσότερα

2) Το παιδί σας πριν γραφτεί στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, είχε παρακολουθήσει κάποιες τάξεις στην Αλβανία ;

α) Ναι

β) Όχι

3) Τι γραμματικές γνώσεις έχετε ;

ΠΑΤΕΡΑΣ

ΜΗΤΕΡΑ

α) Γενική (Δημοτικού)

β) Μέση (Γυμνασίου - Λυκείου)

γ) Ανώτερη (Πανεπιστήμιο)

δ) Καθόλου - διακοπή

4) Σε τι σπίτι ζείτε ;

α) πολυκατοικία

β) μονοκατοικία

5) Πόσα δωμάτια έχει το σπίτι σας, εκτός του μπάνιου ;

1

2

3

περισσότερα

6) Πόσα άτομα ζείτε σ' αυτό το σπίτι ;

7) Εσείς και τα παιδιά σας έχετε τη δυνατότητα να πάτε σε ιατρό και να αγοράσετε φάρμακα (με βιβλιάριο Υγείας) ;

α) Ναι

β) Όχι

8) Έχετε εργασία στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή ;

	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΜΗΤΕΡΑ
α) Ναι	☐	☐
β) Όχι	☐	☐

9) Αν ναι, τι εργασία κάνετε ;

ΠΑΤΕΡΑΣ	ΜΗΤΕΡΑ
.....

10) Πόσες ώρες εργάζεσθε ;

ΠΑΤΕΡΑΣ	ΜΗΤΕΡΑ
.....

11) Με τα χρήματα από την εργασία σας καλύπτετε τα έξοδα τροφής, υγείας, στέγης, εκπαίδευσης, ενδυμασίας ;

α) Ναι	☐
β) Όχι	☐

12) Το παιδί σας διαβάζει :

α) Μόνο του	☐
β) Με τη βοήθειά σας	☐
γ) Με τη βοήθεια φροντιστηρίου	☐
δ) Με τη βοήθεια άλλου συγγενικού προσώπου	☐

13) Έχετε όσο χρόνο θα θέλατε για να κουβεντιάσετε με το παιδί σας ;

α) ναι	☐
β) όχι	☐

14) Οι φιλικές σχέσεις του παιδιού σας είναι κυρίως με παιδιά απ' τη Βόρειο Ηπειρο ;

α) ναι	☐
β) όχι	☐
γ) μόνο με έλληνες	☐

15) Οι δικές σας σχέσεις είναι κυρίως με άτομα απ' τη Βόρειο Ήπειρο ;

α) ναι

β) όχι μόνο

γ) μόνο με έλληνες

16) Έχετε επαφή με τους δασκάλους στο Σχολείο ;

α) Πολύ συχνά

β) Συχνά

γ) Ελάχιστα

δ) Καθόλου

17) Το παιδί σας θέλει στο μέλλον :

α) Να γυρίσει στη Βόρειο Ήπειρο

β) Να παραμείνει στην Ελλάδα

18) Εσείς θέλετε στο μέλλον :

α) Να γυρίσετε στη Βόρειο Ήπειρο

β) Να μείνετε στην Ελλάδα

19) Τι επάγγελμα θα' θελε να ακολουθήσει το παιδί σας στο μέλλον ;

20) Υπάρχουν ελπίδες να το πετύχει ;

α) Πολλές

β) Αρκετές

γ) Λίγες

δ) Καμία

21) Αν οι ελπίδες για κάποιο παιδί είναι λίγες ή καμία γιατί κατά τη γνώμη σας συμβαίνει αυτό και τι θα έπρεπε να αλλάξει ;

22) Θεωρείτε ότι υπάρχουν κάποια πράγματα που θα πρέπει να κάνουν το Ελληνικό Κράτος, το Δημοτικό Σχολείο, οι Δάσκαλοι, εσείς, έτσι ώστε τα παιδιά σας να έχουν ακόμα καλύτερη πρόοδο ;

**6. Ερωτηματολόγιο
για τους δασκάλους**

1) Πως θα χαρακτηρίζατε το επίπεδο γνώσης της Ελληνικής γλώσσας, των περισσότερων παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο ;

- α) Πολύ καλό
- β) Αρκετά καλό
- γ) Μέτριο
- δ) Όχι καλό
- ε) Προβληματικό

2) Από την μέχρι τώρα εμπειρία σας, πιστεύετε πως τα περισσότερα παιδιά που προέρχονται από τη Βόρειο Ήπειρο, αντιμετωπίζουν (σε γενικές γραμμές) προβλήματα στα μαθήματα :

- α) Ναι
- β) Όχι

3) Αν ναι, κυρίως σε ποια κατηγορία μαθημάτων επικεντρώνονται αυτά τα προβλήματα ;

- α) γλωσσικά
- β) μη γλωσσικά
- γ) σε όλα

4) Οι γονείς των παιδιών απ' τη Βόρειο Ήπειρο πόσο συχνά σας επισκέπτονται στο σχολείο ;

- α) Πολύ συχνά
- β) Συχνά
- γ) Ελάχιστα
- δ) Καθόλου

5) Τα παιδιά απ' τη Βόρειο Ήπειρο, κατά την έναρξη τουλάχιστον της φοίτησής τους, στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, συνάπτουν συνήθως σχέσεις, με άλλα παιδιά απ' τη Βόρειο Ήπειρο ;

- α) ναι
- β) όχι

6) Σύμφωνα με την εμπειρία σας, πιστεύετε πως τα παιδιά από τη Βόρειο Ήπειρο, κατά την έναρξη τουλάχιστον της φοίτησής τους, στο Ελληνικό Δημοτικό σχολείο, επιδιώκουν να έχουν συμμετοχή σε διάφορες σχολικές εκδηλώσεις, ανάλογες των υπολοίπων παιδιών ;

α) ναι

β) όχι

7) Τι ποσοστό παιδιών προσαρμόζεται στη συνέχεια (περίπου) ;

8) Πως θα χαρακτηρίζατε την ένταξη των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο που ήλθαν από την Α' Δημοτικού, σε σχέση μ' αυτά που ήλθαν στο μέσο της εκπαίδευσής τους ;

α) καλύτερη

β) χειρότερη

γ) δεν υπάρχει διαφορά

9) Πως θα χαρακτηρίζατε την απόδοση των παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο που ήλθαν από την Α' Δημοτικού, σε σχέση με αυτά που ήλθαν στο μέσο της εκπαίδευσής τους ;

α) καλύτερη

β) χειρότερη

γ) δεν υπάρχει διαφορά

10) Σύμφωνα με την εμπειρία σας η βαθμολόγηση στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο είναι :

α) αυστηρή

β) ελαστική - ενισχυτική

γ) αντικειμενική

11) Η βαθμολόγηση των παιδιών από την Βόρειο Ήπειρο (και άλλων παρόμοιων ομάδων όπως Πόντιοι, Αλβανοί) σε σχέση με τους γηγενείς μαθητές είναι :

α) αυστηρότερη

β) ελαστικότερη

γ) βάσει των ίδιων κριτηρίων

12) Κατά τη γνώμη σας η παρουσία μαθητών από τη Βόρειο Ήπειρο (ή παρόμοιων ομάδων όπως μετανάστες, παλιννοστούντες κ.λ.π.) στο Ελληνικό δημοτικό σχολείο, λειτουργεί ως ανασχετικός παράγοντας στην απόδοση των υπολοίπων παιδιών ;

- α) πολύ
- β) αρκετή
- γ) λίγο
- δ) καθόλου

13) Σε γενικές γραμμές το διδακτικό προσωπικό των σχολείων έχει την απαραίτητη κατάρτιση και είναι τις περισσότερες φορές κατάλληλα προετοιμασμένο για την εκπαίδευση παιδιών από τη Βόρειο Ήπειρο και παρόμοιων ομάδων (π.χ. μεταναστών, παλιννοστούντων)

- α) πολύ προετοιμασμένο
- β) αρκετά προετοιμασμένο
- γ) λίγο προετοιμασμένο
- δ) καθόλου προετοιμασμένο

14) Υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις / μέτρα / προβλέψεις από το Υπουργείο Παιδείας που να αναφέρονται και να αφορούν παιδιά από τη Βόρειο Ήπειρο ;

- α) ναι
- β) όχι
- γ) δε γνωρίζω

15) Αν ναι, ποιες γνωρίζετε ;

16) Κατά την κρίση σας, η ύλη των διδακτικών βιβλίων κινείται προς την αποδοχή του διαφορετικού ;

- α) πολύ
- β) αρκετά
- γ) λίγο
- δ) καθόλου

17) Η επίσημη πολιτεία και το υπουργείο παιδείας οφείλει και πρέπει να συμπεριλαμβάνει στην εν γένει φιλοσοφία του και στις κατά καιρούς εξαγγελίες τους, ρυθμίσεις / μέτρα για την παρουσία Βορειοηπειρωτών ή παρόμοιων ομάδων στα σχολεία μας ;

α) ναι

β) όχι

18) Σχολιάστε την πρόταση για παρουσία στα σχολεία, εξειδικευμένων επαγγελματιών, π.χ. Παιδοψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, που να συνεργάζονται με τους δασκάλους ;

**7. Νομικό πλαίσιο ρόλου κοινωνικής
εργασίας στο σχολείο**

... (Κέντρα Παιδείας, Κέντρα Παιδείας μέσης Ναυτιλίας κ.ά.) και έργα (δημοτικές απασχολήσεις, βιομηχανικά και λοιπά επιχειρησιακά μονάδες).

Άρθρον 5

Τομέυς επαγγελματικού προσανατολισμού - εργασίας

1. Ο κοινωνικός λειτουργός εις τὸν τομέα τῆς ἐργασίας συμβάλλει εἰς τὴν πρόληψιν ἢ ἀντιμετώπισιν ψυχοκοινωνικο-οικονομικῶν προβλημάτων ἀτόμων, εἴτε προστοιμαζόμενον ἢ ἐνταχθὼν εἰς τὸν ἐπαγγελματικὸν χῶρον, εἴτε ἐπαγγελματικῶς ἀπασχολουμένων, αἵτινα ὑπὸ τὴν πίεσιν δυσμενῶν συνθηκῶν ἢ καταστάσεων δυσχεραίνονται ἢ προσανατολισθῶν ἐπαγγελματικῶς ἢ ἢ προσαρμοσθῶν καὶ ἢ ἀποδώσων εἰς τὴν ἐργασίαν των.

2. Τὸ ἔργον τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τῆς ἐργασίας συνίσταται εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν συνθηκῶν πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων, αἵτινα ἀποτελοῦν τοὺς γενεσιουργοὺς λόγους τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ προβλημάτων καὶ τὴν παροχὴν πρὸς τὰ άτομα καὶ τὸ περιβάλλον των εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν ἐνημερωτικοῦ, συμβουλευτικοῦ καὶ ἐπιδοθητικοῦ χαρακτήρος, ἐπὶ σκοπῷ πληρεστέρας ἀξιοποιήσεως τῶν ὑπὲρ αὐτῶν διατιθεμένων μέσων, τόσον κατὰ τὴν φάσιν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς των κατάρσεως, ὅσον καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαγγελματικῆς των προσαρμογῆς καὶ ἐργασίας.

... (Κέντρα Παιδείας, Κέντρα Παιδείας μέσης Ναυτιλίας κ.ά.) και έργα (δημοτικές απασχολήσεις, βιομηχανικά και λοιπά επιχειρησιακά μονάδες).

Άρθρον 6

Τομέυς ἐκπαιδεύσεως

1. Ο κοινωνικός λειτουργός εις τὸν τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως συμβάλλει εἰς τὴν πρόληψιν ἢ ἀντιμετώπισιν συναισθηματικῶν ἢ κοινωνικοοικονομικῶν προβλημάτων μαθητῶν καὶ σπουδαστῶν, αἵτινες ὑπὸ τὴν πίεσιν δυσμενῶν ἀτομικῶν ἢ οικογενειακῶν συνθηκῶν ἢ καταστάσεων ἢ ἐτέρων κοινωνικῶν αἰτίων, ἀδυνατοῦν ἢ προσαρμοσθῶν εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν χῶρον καὶ ἢ ἀξιοποιήσων ἐπαρκῶς τὰ διὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἢ ἐτέρων προγραμμάτων διατιθέμενα ὑπὲρ αὐτῶν μέσα.

2. Τὸ ἔργον τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως συνίσταται εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν συνθηκῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τοὺς γενεσιουργοὺς λόγους τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ προβλημάτων, εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνωτέρω ἀτόμων καὶ τὴν παροχὴν πρὸς αὐτὰ καὶ τὸ περιβάλλον των, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ συμβούλου ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν ἐνημερωτικοῦ, συμβουλευτικοῦ καὶ ἐπιδοθητικοῦ χαρακτήρος, προκειμένου ταῦτα, αἰρομένων ἢ ἀμδλυομένων τῶν ἐν λόγῳ δυσχερειῶν ἢ ἐνταχθῶν ἐπιτυχῶς εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν χῶρον, ἢ ἀναπτύξων ἐπικοινωνητικῶς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Αντωνόπουλος Ηλίας: Αλβανία και Ελληνοαλβανικές σχέσεις, Εκδ. Ωκεανίδα, 1993.
2. Ασπιώτης Αρ.: Το παιδί κατά τη σχολική ηλικία, 1959, Αθήνα.
3. Βακαλόπουλος: Η ιστορία του Βορείου Ελληνισμού, Ήπειρος, Εκδ. Κυριακίδη, 1992.
4. Βερέμης, Κουλουμπής, Νικολακόπουλος: Ο ελληνισμός της Αλβανίας, Εκδ. Σιδέρης, 1995.
5. Γεωργιάς Δημήτρης - Παπαστυλιανού Α: Ο επιπολιτισμός Ποντίων και Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα, εκδ. ΓΓΑΕ, 1993.
6. Γκότοβος Αθανάσιος: Παιδαγωγική αλληλεπίδραση, εκδ. Gutenberg, 1990.
7. Γκότοβος Αθανάσιος: Η λογική του υπαρκτού σχολείου, Αθήνα 1986.
8. Δαμανάκης Μιχαήλ: Μετανάστευση και Εκπαίδευση, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1987.
9. Δαμανάκης Μιχαήλ: Ο Αναπαραγωγικός ρόλος του Σχολείου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Επιστημονική Επετηρίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε., Ιωάννινα 1989.
10. Δημητρόπουλος Ευστ.: Εκπαιδευτική αξιολόγηση, 4η έκδοση - Εκδ. Γρηγόρη, 1989.
11. Δημητριάδου - Χρησιτίδου: Ο Ελληνισμός της διασποράς και η ελληνική παιδεία του, 6ο Συνέδριο Π.Ε.Ε., Φλώρινα 1993.

12. Διβάνη Λένα: Ελλάδα και Μειονότητες, Εκδόσεις Νεφέλη.
13. Ζωγράφου Ανδρέας: Η ένταξη των μεταναστών στην πολυπολιτισμική Ευρώπη, με έμφαση στη Διαπολιτισμική Αγωγή - Η περίπτωση της Ελλάδας. Πάτρα, 1996.
14. Ζωγράφου Ανδρέας: Σχολική Κοινωνική Εργασία. Πάτρα, 1993.
15. Κανακίδου Ελένη: Η εκπαίδευση στη Μουσουλμανική Μειονότητα της Δ. Θράκης. Ελληνικά Γράμματα, 1994, Αθήνα.
16. Κασιμάτη Κούλα: Μετανάστευση - Παλινόστηση, Η προβληματική της δεύτερης Γενιάς. ΕΚΚΕ, Αθήνα 1984.
17. Κραβανάκης Γεώργιος: Θέματα Ψυχολογίας του Παιδιού. Δίπτυχο, Αθήνα 1990.
18. Κατσιμάνης Κυριάκος: Ο αγώνας του Σχολείου κατά της Ξενοφοβίας και της Μισαλλοδοξίας. 68ο Ευρωπαϊκό Σεμινάριο Εκπαιδευτικών.
19. Κατσαλίδης: Ο ελληνισμός της διασποράς και η Ελληνική Παιδεία του. 6ο Π.Ε.Ε., Φλώρινα 1993.
20. Κάτσικας - Καβαδίας, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1997.
21. Λύρβα Λίλιαν: Η αποτυχία και η αδιαφορία στο Δ.Σ., εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1981.
22. Μαργαρίτης: Αλβανία, Ελληνική πανάρχαια γη.
23. Μπόμπας Λ.Χ.: Για την εκπαίδευση των αλλοδαπών παιδιών στην Ελλάδα, εκδ. ΦΟΛΟΗ, 1994.
24. Μυλωνάς Θ.: Το βορειοηπειρωτικό στο κατώφλι της εθνικής μειοδοσίας. Εκδ. Σιδέρη, 1987.

25. Μουσούρου Λουκία: Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική. Γ.Γ.Α.Ε., Αθήνα 1990.
26. Ντράικος Ρούντολφ: Η ψυχολογία στην τάξη. Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1968.
27. Παρασκευόπουλος Ιωάννης: Εξελικτική Ψυχολογία - Τόμος 3. Αθήνα, 1985.
28. Πατινιώτης Νικήτας: Εξάρτηση και μετανάστευση - Η περίπτωση της Ελλάδας. Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα 1990.
29. Παπαδόπουλος Αλ.: Ο αλβανικός εθνικισμός και ο οικουμενικός ελληνισμός - "Άπειρος χώρα". Εκδ. Νέα Σύνορα Λιβάνη, 1992.
30. Πετρινώτη Ε. - Πυργιωτάκης Ιωάννης: Κοινωνικοποίηση και εκπαιδευτική ανισότητα. Αθήνα, 1984.
31. Πετρινώτη Ξανθή: Η μετανάστευση προς την Ελλάδα, εκδ. Οδυσσέας, 1993.
32. Ρυνηκ Rene: Δυστυχισμένη Β. Ήπειρος. Εκδ. Τροχαλία, 1992.
33. Τσαούσης Δημήτρης: Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας. Εκδ. Gutenberg, 1987.
34. Τσαούσης Δημήτρης: Κοινωνιολογία του ανθρώπου. Εκδ. Gutenberg, 1985.
35. Τσιλιγκιρόγλου-Ψυχαντίδου: Επίδοση του μαθητή στο Δ.Σ. και η αντιμετώπιση των δυσκολιών μάθησης.
36. Φραγκουδάκη Άννα: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1985.

37. Φραγκουδάκη Άννα: Τα αναγνωστικά του Δημοτικού. Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1978.
38. Herbert Martin: Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1993.
39. Χασιάκος: Λεξικό ορισμών σε -ισμός. Εκδ. Guttemberg.
40. Ψημένος Ιορδάνης: Μετανάστευση από τα Βαλκάνια (κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα). Εκδ. Giorg Book - Παπαζήσης, 1995.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. "Αδέσμευτος Τύπος": Τζαβέρολα Ν., Βράζουν τα Βαλκάνια, σελ. 8, 1.4.1997.
2. "Ελεύθερος Τύπος": Η παιδεία πάει με Datsun, 5.8.1996.
3. "Ελευθερία της Δευτέρας": Εκπαίδευση και διαφορά. 5.2.96, σελ. 84.
4. "Εφημερίδα της Κυβέρνησης", Δεκέμβριος 1991.
5. "Καθημερινή": Παιδιά του δρόμου και για όλες τις δουλειές, 21.4.86.
6. "Καθημερινή": Παιδιά ενός κατώτερου Θεού - Οι μαθητές μετανάστες, 5.4.1996.
7. "Καθημερινή", Επτά Ημέρες: Αναστάσιος, Συνέντευξη - Η ανάσταση της Ορθοδοξίας, 14.1.1997, σελ. 5 και 21-26.
8. "Καθημερινή", Επτά Ημέρες: Τρίτου Μ., Ιστορικό της Ορθοδοξίας, 14.1.97, σελ. 2-4.

9. "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία": Η ώρα των κυανοκράνων, 30.3.97, σελ. 12.
10. "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία": Κακές ημέρες για λαθραίους Αλβανούς, 30.3.97.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

1. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ: Σύντομο Ιστορικό περιοδικό της Σ.Β.Ε.Φ.Α., 1994, τ. 2, σελ. 35.
2. Περιοδικό Σ.Β.Ε.Φ.Α.: "Ανοιχτή επιστολή προς τους Βορειοηπειρώτες αδελφούς εις την Ελλάδα", Άνοιξη '94, τ. 2, σελ. 28.
3. Περιοδικό Σ.Β.Ε.Φ.Α.: "Το εκπαιδευτικό πρόβλημα στη Β.Η. σήμερα" (σελ. 98-99), "Οικονομική κατάσταση" (σελ. 109), "Η Σ.Β.Ε.Φ.Α. έφθασε στα Τίρανα" (σελ. 44-45), "33η Αποστολή στη Β.Η." (σελ. 48-49), τ. 4, Νοέμβριος 1995.
4. Περιοδικό Σ.Β.Ε.Φ.Α.: "Ομιλία στη Βουλή Εφήβων", τ. 6, Νοέμβριος '96, σελ. 16-17.
5. Περιοδικό "Σχολείο και Ζωή", έτος 44ο, τ. 11, Νοέμβριος 96, σελ. 351-356.
6. Περιοδικό "Τα Εκπαιδευτικά": Μ. Δαμανάκης, "Πολυπολιτισμική - διαπολιτισμική αγωγή", αρ.φ. 16, 1989.
7. Περιοδικό "Εκλογή", Απρίλιος 1979, σελ. 70-71.

8. Περιοδικό "Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση", Ανδρέας Ζωγράφου, τ. 17, Αθήνα 1990, σελ. 9-32.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ**Α. ΑΘΗΝΑ**

1. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, Αθήνα,
Σοφοκλέους 122, τηλ. 3212611-004.
2. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, Αθήνα,
Μεσογείων, Αμπελόκηποι.
3. ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ, Αθήνα, Β. Κων/νου 48, Παγκράτι.
4. ΠΑΝΤΕΙΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ,
Αθήνα, Λεωφ. Συγγρού 28, τηλ. 9225249.

Β. ΠΑΤΡΑ

1. ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΑΣ, οδός Μαιζώνος.
2. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΑΣ, Ρίο Πατρών.
3. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Κουκούλι Πατρών.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

1. ΜΕΘΕΝΙΤΗΣ, οδός Κανακάρη, Πάτρα.

ΑΡΧΕΙΑ

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σημειώναμε τη σημαντική βοήθεια που είχαμε από αρχεία, όπως:

1. Της ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ (Αθήνα - Αμπελόκηποι).
2. Της Οργάνωσης Σ.Β.Ε.Φ.Α. (Αθήνα - Ακαδημίας, Πάτρα - Γούναρη).
3. Του Παιδαγωγικού Τμήματος Πανεπιστημίου Πάτρας (Ρίο Πατρών).